25. Keskiviikkona 11 päivänä maaliskuuta 1998

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

Ed. Aapo Saaren /kesk ym. välikysymys kotimaisen maataloustuotannon ja elintarviketalouden turvaamisesta 1116

Välikysymys 2/1998 vp
Keskustelu jatkuu

Mietintöjen pöydällepano

1) Hallituksen esitys laeiksi siemenkauppalain 2 §:n ja taimiaineistolain 2 §:n muuttamisesta 1203

Hallituksen esitys 7/1998 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 2/1998 vp

2) Hallituksen esitys laeiksi tekijänoikeuslain ja rikoslain 49 luvun 1 §:n muuttamisesta 1204

Hallituksen esitys 170/1997 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 2/1998 vp

3) Hallituksen esitys laiksi kemikaalilain 8 ja 48 a §:n muuttamisesta ..... ,,

Hallituksen esitys 9/1998 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 4/1998 vp

4) Hallituksen esitys laiksi arvopaperimarkkinalain muuttamisesta sekä muuksi arvopaperikaupan selvitystoimintaa koskevaksi lainsäädännöksi 1204

Hallituksen esitys 209/1997 vp
Talousvaliokunnan mietintö 1/1998 vp

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Törnqvist.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi ensimmäinen varapuhemies Pesälä sekä edustajat Ala-Harja, Biaudet, Dromberg, Huotari, Huuhtanen, Ihamäki, Jaakonsaari, Karhunen, Koistinen, Korhonen M., Koskinen M., Laakso, Lax, Leppänen P., Lindroos, Malm, Metsämäki, Myllyniemi, Norrback, Pohjola M., Polvi, Puisto, Pykäläinen, Rantanen, Rask, Rauramo, Rehula, Savela ja Vehkaoja.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat ensimmäinen varapuhemies Pesälä sekä edustajat Vehkaoja, Pohjola M., Rantanen, Metsämäki, Myllyniemi, Dromberg, Puisto ja Lax.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat

tästä päivästä sairauden perusteella ed. Huotari, virkatehtävien perusteella edustajat Lax, Metsämäki, Myllyniemi, Norrback, Pesälä ja Rantanen sekä muun syyn perusteella edustajat Biaudet, Dromberg, Ihamäki, Jaakonsaari, M.

Korhonen, M. Koskinen, P. Leppänen, Lindroos, Polvi ja Puisto,

tästä ja huomisesta päivästä sairauden perusteella ed. Rehula,

tämän kuun 13 päivään virkatehtävien perusteella ed. Ala-Harja sekä

tämän kuun 17 päivään virkatehtävien perusteella edustajat Huuhtanen, Laakso, Malm, Rask ja Rauramo.

Ed. Kuisman eduskuntaryhmä

Toinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että ed. Kuisma on 10. maaliskuuta 1998 päivätyllä kirjeellään ilmoittanut eduskunnan puhemiehelle, että hän on mainitusta päivästä lukien eronnut Nuorsuomalaisten eduskuntaryhmästä ja perustanut oman ryhmän nimeltä Remonttiryhmä.

Ed. Aapo Saaren /kesk ym. välikysymys kotimaisen maataloustuotannon ja elintarviketalouden turvaamisesta

Välikysymys 2/1998 vp
Keskustelu jatkuu

Toinen varapuhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen jatketaan eilen pidetyssä täysistunnossa keskeytettyä, kotimaisen maataloustuotannon ja elintarviketalouden turvaamista koskevan ed. Saaren ym. välikysymyksen n:o 2 käsittelyä (VK 2/1998 vp).

Keskustelu jatkuu:

Ed. Karjalainen: Arvoisa puhemies! Tämän keskustelun eilen illalla myöhään keskeytyessä viime vaiheessa käytettiin aika paljon aikaa muisteluun siitä, kuka teki ja mitä teki ja millä enemmistöllä ja kuka on syyllinen. Tuohon menneeseen minulla ei ensimmäisen kauden kansanedustajana ole pätevyyttä eikä halua palata. Pyrin siirtymään tähän päivään lyhyesti.

Koko maapallon ja sen ohessa meidän maamme elintarvikehuollon suurin pulma ei vähänkään pitemmällä tähtäimellä ole ruoan runsaus vaan epävarmuus sen riittämisestä. Elintarvikehuolto on siis olennainen osa kansalaisten turvallisuutta, kovin arkinen ja monen mielestä itsestäänselvä mutta keskeisempi asia kuin asejärjestelmät: Hornetit ja helikopterit.

Sekä turvallisuus- että laatunäkökohdat huomioon ottaen kohtuullinen elintarvikeomavaraisuus on viisasta, se on välttämätöntä. Tärkeää on, että suomalainen maatalous tuottaa ruokaa järkevästi mahdollisimman laajalla alueella. Ohuelle kaistaleelle etelään ja rannikolle keskittyvä maatalous kansallisten tavoitteiden kannalta katsoen on liian haavoittuvaa.

Maatalous on myös myönteinen ympäristötekijä. Se on maaseudun maisemallinen elämän perusta. Ja vaikka nykyaikainen maaseutupolitiikka ei voi ollakaan pelkkää maatalouspolitiikkaa vanhojen aikojen malliin, on myös tunnustettava, että elävää maaseutua ei ole ilman järkevästi mitoitettua ja meidän oloissamme järkevästi tuettua maataloutta.

Maataloudessa on meillä todellisia ongelmia. Maatalouden harjoittajilla on ongelmia, ei kaikilla mutta entistä useammilla. Sopeutuminen kansainvälistyvään talouteen, josta EU on vain osa, on osoittautunut kivuliaaksi. Tuotantokustannukset eivät ole alentuneet odotuksia vastaavasti, vaikka tämän piti keskeinen peruste tukien alentamiselle. Näille odotukset rakennettiin. Lisäksi kansallisen tuen mitoituksen on ollut seurattava julkisen talouden velkaongelman ratkaisuun tähtäävää yleistä linjaa.

Ongelmien olennaisuuksien selvittämiseksi olisi syytä saada tähän hetkeen päivitettyä, mahdollisimman objektiivista tietoa maatalouden tilasta. Kenellä, missä ja mistä täsmällisestä syystä menee huonosti? Katson, että huonompiakin tarpeita varten tässä maassa on perustettu arvovaltaisia työryhmiä. Tässä olisi yhden sellaisen paikka. Vanha taktiikka jakaa työn uuvuttamaa karjatilaemäntää mannekiinina käyttäen tukirahoja niille, jotka eivät niitä välttämättä tarvitse, ei saa enää purra.

Uuden etsiminen tuotteiden ja tuotottomuuden piiristä tarvitsee aloitteellisuutta ja siihen ohjaavaa tukea. Luomutuotannon mahdollisuudet eivät ole edes kunnolla vielä testausvaiheessa. Lisäksi on syytä kyseenalaistaa se suuruuden filosofialla pyhitetty tehokkuusajattelu, joka niin monen tilallisen on johtanut läähättämään siinä kierteessä, jota vauhdittavat toisaalta toiveet tuotannon kasvusta ja toisaalta kustannusten jatkuva kasvu.

Arvoisa puhemies! Maatalousyrittäjien huoli on oikeutettua, heidän etujärjestönsä käyttäytyminen ymmärrettävää.

Sen sijaan, arvoisa oppositio, välikysymys eduskunnassa tilanteessa, jolloin ponnistelut Agenda-neuvotteluissa edellyttävät kansallisten

voimien kokoamista, ja tilanteessa, jolloin on ilmiselviä merkkejä tuohon suuntaan olemassa ja kansakunta on kokoamassa voimiaan, yhteistä tahtoa on löytymässä, välikysymys ei mielestäni ole viisas. Poliittista viihdettä se voi olla näytteljöiksi asettuville. Uskon kuitenkin, että yleisöä vanhojen lavasteiden esiinnostaminen ja niiden varjosta vanhojen vuorosanojen toistaminen puolin ja toisin ei enää viihdytä. Itse asia, maatalouden kohtelu, siitä vain kärsii.

Ed. V ä i s t ö : Arvoisa puhemies! Maaseutua ja maataloutta, terveellisen ja puhtaan kotimaisen ruoan perustaa, on viime aikoina alettu Suomessa aiempaa enemmän arvostaa. Yleisen mielipideilmaston muutos on sinällään myönteinen. Tämähän on ollut selkeästi havaittavissa myös viime viikkojen viljelijätapahtumissa.

Mielipideilmaston muutos ei kuitenkaan vielä riitä turvaamaan tärkeäksi koettua kotimaista elintarviketuotantoa ja monimuotoisen maaseudun toimivuutta. Sekään ei riitä, jos sanotaan suomalaisen, perheyrittäjyyteen perustuvan maatalouden ja kotimaisen elintarviketuotannon aseman monista syistä vähintäänkin pidemmällä aikavälillä paranevan. Toivottavasti ja uskoakseni näin käy, mutta ratkaisemattomien ongelmien keskellä tekemättömyys ja paremman odottelu eivät vie perille. Nyt tarvitaan ratkaisuja tämän päivän polttaviin ongelmiin, jotta tulevaisuus voidaan varmistaa.

Arvoisa puhemies! Vakava keskustan välikysymyksestä välittyvä huoli koskee maatalouden ja maaseudun tämän päivän todellisuutta ja tulevia näkymiä. Eduskunnassa on parhaillaan lisätalousarvio, jossa hallituskin osaltaan on tunnustamassa virheitään. Toimintansa aloittaessaanhan hallitus leikkasi kansallista tukiratkaisua, josta nyt osa, tosin täysin riittämätön, ollaan peruuttamassa. Tässäkin mielessä keskustan välikysymys ja, ed. Karjalainen, siitä käytävä keskustelu on mitä tärkein. Ajankohta on kohdallaan. Se on paitsi omien kansallisten ratkaisujemme myös EU:n piirissä käytävän kädenväännön suhteen mitä parhaimmin kohdallaan. Juuri nyt on tärkeää linjata niitä tavoitteita, joiden takana, toivon mukaan, mahdollisimman yksituumaisesti voimme tulevaisuudessa kansakuntana olla.

Aloittaessaan Lipposen hallitus, niin kuin totesin, leikkasi edellisen hallituksen yksituumaisesti linjoittamaa, vähimmäistasona pidettyä siirtymäkauden kansallista tukiratkaisua. Käydyssä keskustelussa tässä salissa on todettu, että siitäkin määrärahasta leikattiin, koska myös muista rahoista katsottiin hallitusohjelmaa laadittaessa välttämättömäksi leikata.

Pääministeri Lipponen on omassa Turun Sanomien artikkelissaan todennut, että kyseessä kansallisen tukiratkaisun osalta oli elinkeinotuki muiden joukossa. On kuitenkin huomattava, että siirtymäkauden tukiratkaisu oli ensinnäkin keskeinen osa tehtyä EU-jäsenyyssopimusta. Toiseksi on huomattava, että tähän määrärahaan kohdistunut leikkaus on suoraan pois viljelijöiden maataloustulosta. Näin ei muiden elinkeinotukien osalta ole. Toisaalta on todettava, että EU-jäsenyyden myötä monilla aloilla ja palkansaajien osalta yleisestikin tulotaso on viime vuosina noussut.

Viljelijöiden kohdalla romahdus oli varsin suuri. Tietysti eroja on ollut tuotantosuunnittain, alueittain ja tilakohtaisesti, mutta juuri tämä on se suurin huolenaihe, miten selviytyä tulevaisuudessa, kun jo nyt tulokehitys on painumassa alle kaikkien arvioiden.

Osaltaan tähän tilanteeseen on, kuten ed. Karjalainen puheenvuorossaan totesi, vaikuttanut myös se, että kustannukset eivät ole alentuneet arvioidulla tavalla. Myöskään maataloustuotteista saatava markkinahinta ei ole ollut laskelmien perustana pidetyllä tasolla, vaan jäänyt alemmalle tasolle.

Ohjelmassaan Lipposen hallitus leikkasi maataloudelta myös muita sen välttämättä tarvitsemia määrärahoja. Lomitustoiminnan osalta ongelmat ovat nyt monissa osin maata tiedossa. Lomittajia ei juuri ainakaan sijaisapuun ole saatavissa riittävästi ja koko hyvällä mallilla ollut lomitustoiminta on nyt joutunut vaikeuksiin ja pula on osaavista, ammattitaitoisista lomittajista tilanteessa, jossa niiden tarve tilakoon kasvaessa ja toivon mukaan sukupolvenvaihdosten lisääntyessä ja nuorten viljelijäperheiden tarpeen myötä on kasvamassa.

Todellisuutta on siis se, että maaseudun voimavarat ovat suuressa osassa Suomea vaarallisesti ehtymässä. Muuttoliike vähentää väkeä ei vain maaseudun kylistä vaan jo kunta- ja maakuntakeskuksistakin. Kunta- ja aluetaloudet heikkenevät. Samalla alueiden omat edellytykset elinkeinojen kehittämiseen ja palveluverkon ylläpitoon vähenevät. Epävarmuus elinkeinon tulevaisuudesta karkottaa, kuten eilen täällä käydyssä keskustelussa hyvin tuli esiin, jatkajaehdokkaita muihin ammatteihin.

Sukupolvenvaihdokset ovat tyrehtyneet minimiin. Esimerkiksi Pohjois-Karjalassa tehtiin toissa vuonna vain 26 sukupolvenvaihdosta. Mi-

käli tämä taso jatkuu, se merkitsee käytännössä maatilatalouden kuihtumista kymmenen seuraavan vuoden aikana koko EU:n itäisimmistä maakunnista.

Arvoisa puhemies! Viljelijäväestön maauskon orastamista heikensi siis tuhoisalla tavalla Lipposen hallituksen kansallisen tukiratkaisun leikkaus. Samoin on tehnyt osaltaan maaseudun tärkeiden määrärahojen karsinta, mukaan lukien myös yksityisteiden määrärahaleikkaus, joka sisältyy hallituksen karsintalistalle, itse asiassa koko tukijärjestelmän romuttaminen, jonka eduskunta tosin torjui.

Ajankohtaista uhkaa on tuomassa EU:n maatalouspolitiikan uudistaminen. Pahinta on toimeentuloedellytysten mureneminen, josta välikysymyksessäkin mainittu Helsingin yliopiston taloustieteen laitoksen tutkimustulos kertoo hätkähdyttävän tulevaisuusnäkymän. Edessä on täydellinen tuloromahdus, mikäli EU:n maatalousuudistuksen tuomia menetyksiä ei täysimääräisinä kyetä korvaamaan maamme viljelijöille ja vielä niin, että ratkaisuihin saadaan elinkeinon jatkuvuuden edellyttämä pysyvyys. Tästä elintärkeästä kansallisesta tavoitteesta, menetysten täydestä korvaamisesta yhteisörahoituksella ja maatalouden tuotantoedellytysten turvaamisesta koko maassa, on ehdottomasti pidettävä kiinni.

Samalla on toki ponnisteltava maaseudun elinkeinopohjan monipuolistamiseksi, yrittäjyyden vahvistamiseksi ja palvelujen säilyttämiseksi. Keskeisellä sijalla, runkona tässä kaikessa ovat kuitenkin monipuolista tuotantoa harjoittavat, eri puolilla maata toimivat ja paljolti kotieläintalouteen toimintansa pohjaavat maatilat etenkin Itä- ja Pohjois-Suomessa.

Ed. M ä h ö n e n : Arvoisa rouva puhemies! Joku on tässä salissa jo epäillyt aiemminkin välikysymyksen tehneen keskustan vähän erikoista roolia maatalouspolitiikassa yleensä. Ennen EU-jäsenyyttä keskustalla oli johtava rooli maatalouspolitiikassa ja myös sitä on voitu osoitella niistä vaikeuksista, joiden edessä maatalous aiemmin oli.

Keskusta oli päähallituspuolue hallituksessa, joka neuvotteli Suomen ja maatalouden EU-jäsenyyden ehdot. (Ed. Rinne: Ja vaati muita hyväksymään!) Lisäksi sen toimesta laadittiin kylkiäiseksi maataloudelle vielä kotimainen siirtymäkauden tukipaketti. Nyt kun Suomi on ollut kolme vuotta EU:n jäsenenä, puolue esittää pitkälti omasta toiminnastaan ja aikaansaannoksistaan muille välikysymyksen unohtaen pitkälti oman osuutensa asiaan. Kuinka tämä on mahdollista?

EU-jäsenyysneuvotteluissa huomio kiinnittyi lähes yksinomaan maatalouteen. Jos olisi ajateltu laajemmin koko kansan asiaa, niin kuin keskusta nyt näyttää tekevän, tämä tarkastelu olisi pitänyt kohdistaa koko elintarviketalouden ketjuun. Pelkän maatalouden lisäksi mukaan olisi pitänyt voimakkaammin ottaa niin elintarviketeollisuus kuin myös kuluttajat. (Ed. Ranta-Muotio: Onhan ne otettu!) — Oikein hyvä, jos näin on tehty, mutta vähän myöhäsyntyisesti tästä puhutaan!

On selvää ja luonnollista, että Suomen maatalous joutui merkittäviin sopeutumispaineisiin, kun siirryttiin uuteen ympäristöön. Euroopan yhteisön maatalouspolitiikan kulmakivi on ollut noin 30 vuoden ajan hintatukeen perustuva järjestelmä. Suomessa vallalla ollut suoraan tukeen perustunut järjestelmä oli aivan erilainen ja sen muuttaminen aloitettiin aivan liian myöhään. Kun tuen määräytymismuutoksen lisäksi tuottajahinnat laskivat, syntyivät tunnetut ongelmat, joissa keskustan roolia ei ole pidettävä vähäisenä.

Jotenkin minulle on herännyt kysymys, voidaanko keskustan esittämällä linjalla sittenkään merkittävällä tavalla ratkaista tai korjata Suomen maatalouden ongelmia. (Ed. Pulliainen: Ei missään nimessä!) Kysymyksen nosti esiin juuri käsittelyssä oleva välikysymys, jonka on tuominnut maanviljelijöiden oma edusmies, MTK:n puheenjohtaja, kuten muistamme. Ilmeisesti ainakin osa on tajunnut ne realiteetit, joiden puitteissa ratkaisut on toteutettava. Takana lienee lopullisesti se maailma, jossa tukea saatiin ja maksettiin melkein millä perusteilla ikinä kehdattiin pyytää.

Tässä mielessä tapahtunut muutos ei välttämättä ole kaikin puolin kielteinen. Onhan tuottajienkin taholta useissa yhteyksissä annettu ymmärtää, ettei merkittäviltä osiltaan vain tukien kautta tuleva toimeentulo ole kaikkein mielekkäimpiä tapoja elää ja olla, vaan sen olisi tapahduttava mielekkäässä suhteessa tehtyyn työhön, eikö totta?

Vaikka paineet maanviljelijöiden tuloja kohtaan jatkuvat lähivuosina, voidaan johdonmukaisilla ja yhteisillä päätöksillä toteutettavalla politiikalla vielä pelastaa paljon. Jo pelkästään omavaraisuuden ja huoltovarmuuden näkökulmasta käsin Suomessa on myös tulevaisuudessa harjoitettava riittävää ja monipuolista maata-

loutta. (Ed. Aittoniemi: Millä hartioilla?) — Yhteisillä hartioilla, ed. Aittoniemi. (Ed. Kemppainen: Kestävätkö ne kuokkimisen?) — Ed. Mähönen on kuokkinut peltoa kyllä monta kertaa ja tuntee senkin alueen. — Tästä vallitsee käsittääkseni myös kansan keskuudessa varsin laaja yksimielisyys.

Vuonna 96 maataloustuotteiden omavaraisuus kyettiin säilyttämään lähes kaikkien päätuotteiden osalta. Eräiltä osin omavaraisuus ylitettiin, jos kohta säille alttiilla viljatuotteilla siitä hieman jäätiin.

Kotimaisessa tuotannossa on viime vuosina kyetty supistamaan ylituotantoa ja tuotannon taso on siirtymässä järkevämpään suuntaan omavaraisuuden siitä kärsimättä. Ehdoton edellytys jo käynnissä oleville neuvotteluille on, kuten täällä on useissa puheenvuoroissa korostettu, että maamme maatalouden erityisongelmat on otettava huomioon Agenda 2000 -käsittelyssä. Maamme maatalouden ja elintarviketalouden kannalta on saatava aikaan sellainen ratkaisu, joka turvaa tuotannon kannattavuuden. Toimet tulisi tehdä ajallisesti kestävällä tavalla, jotta alkaneesta ja pitkästä sopeutumisvaiheesta voidaan selvitä kunnialla.

Suomen pienestä tilakoosta johtuen EU-markkinajärjestelmän kautta maksettaville tuille tulisi harkita tilakohtaisten kattojen asettamista. Elintarviketeollisuuden tulevaisuutta arvioitaessa on usein painotettu sen kilpailukykyä ulkomailla, tärkeä kysymys. Rajojen avautuminen ja markkinoiden yhdentyminen on kuitenkin merkinnyt, että kilpailukykyä täytyy olla myös kotimarkkinoilla. Tähän mennessä elintarviketeollisuus on menestynyt kohtuullisesti eikä esimerkiksi työntekijöiden määrä ole merkittävästi laskenut vuoden 94 jälkeen. Edelleen noin 40 000 suomalaista saa elantonsa elintarviketeollisuudesta.

Suuri osa elintarviketeollisuuden olemassaolosta on kiinni siitä, miten kotimaisen maatalouden käy. Sen olen valmis myöntämään nyt ja tässä. Erityisen tärkeää tämä on meijeri-, liha- ja kananmunateollisuudelle, jotka eivät pysty toimimaan laajamittaisesti ilman riittävää ja hyvälaatuista kotimaista raaka-ainetarjontaa.

On onni, että Suomella on tällä saralla synkistä näkymistä huolimatta myös positiivisia tekijöitä, joita voidaan käyttää jatkossa vahvoina kilpailuvaltteina. Yksi keskeisin tekijä sekä maataloudessa että elintarviketeollisuudessa on kansainvälisissäkin tutkimuksissa todettu tuotteiden puhtaus ja turvallisuus. Mikäli Suomessa pystytään välttämään muiden eurooppalaisten valtioiden kokemat eläin- ja kasviperäisten tautien aiheuttamat kriisit, voidaan elintarvikeketjun tulevaisuuteen ja menestymiseen suhtautua huomattavasti levollisemmin.

Puhtauden ja turvallisuuden lisäksi Suomessa tulisi panostaa korkeatasoisiin elintarviketuotteisiin. Bulkkituotteiden tuottaminen voidaan jättää suosiolla mielestäni suuremman volyymin omaaville maille.

Arvoisa rouva puhemies! Eilisiltaisessa keskustelussa monet puhujat toivat ilmi sen, että monissa kysymyksissä keskustan ja sosialidemokraattien yhteistyö voisi olla lähempääkin, ainakin vähemmän riitaista. Rehellisesti on tunnustettava, että olen itsekin monesti tullut aivan samaan johtopäätelmään. En mene sanomaan sitä, kuinka suuri ero meidän maalaisten ja kaupunkilaisten ajattelutavoissa on, mutta jo olosuhteidenkin vuoksi joudumme eri alueilla erilaiseen poliittiseen toimintaympäristöön, jossa yhteistyökumppanuudet poikkeavat toisistaan, mutta toimeen on tultava, olipa partneri kuka tahansa niissä olosuhteissa. (Ed. Aittoniemi: Tiernapojillakin meni ihan hyvin!) — Ehdottomasti, ed. Aittoniemi.

Uskon myös, että yhteisiä ja kaikkia osapuolia hyödyntäviä asioita löytyy alueilla kosolti. Otan esille niistä yhden, joka on minun sydäntäni lähelle ollut viime aikoina. Olen erittäin tyytyväinen, että keskustelu metsähakkeen käytön lisäämiseksi energian tuotannon raaka-aineena on lisääntynyt. Se on hyvä se.

Tietenkin on todettava, että mekään, jotka puhumme asian puolesta, tuskin kovinkaan laajasti uskomme siihen, että sillä ratkaistaisiin niin sanottu perusenergiatuotantokysymys. Mutta paikallistasolla lämmön ja/tai sähkön tuotannossa pitäisi olla omat mahdollisuutensa. Mutta kuten tiedämme, vaikeuksia toki on. Raaka-aineen saatavuus sinänsä ei ole esimerkiksi metsäisen Itä-Suomen alueella mikään este. Ongelmat löytyvät kannattavuudesta. Korjuu-, käsittely- ja kuljetuskustannukset ovat vielä tällä hetkellä kilpailukyvyn suuri jarru.

Mielestäni tähänastinen tarkastelu on ollut liian yksipuolista. Kysyn, onko esimerkiksi huomioitu riittävästi, mihin muuhun metsähakkeen lisääntyvä käyttö voisi vaikuttaa. Helposti nousee esille se kysymys, mitkä vaikutukset tällä olisi työllisyyteen. Vaikka rohkeimmat laskelmat noin 10 000 työpaikan syntymisestä eivät toteutuisikaan, vähäteltävää se ei kuitenkaan olisi. Edelleen laskelmissa olisi huomioitava työttö-

myysturvan alentuneiden kustannusten vaikutus, metsäalalla kun työttömiä tuntuu riittävän edelleenkin. Entä mitä merkitsisi alueille se, että energiavoiman vaatimat rahat eivät kulkeutuisikaan öljytankkereiden mukana esimerkiksi hiekka-aavikoille vaikkapa Lähi-itään, vaan jäisivät hyödyntämään paikallistarpeita?

Maa- ja metsätalousvaliokunnassa on todettu useasti, että viime aikoina metsähoidolliset toimenpiteet ovat jääneet vähän niin kuin sanotaan kesannolle monin paikoin. Vesakoitumista ja riukuuntumista näkee kaikkialla. Mikä apu metsän kasvulle ja laadulle olisikaan, mikäli metsänraivaus harvennushakkuineen voitaisiin toteuttaa järkevällä ja tuottavalla tavalla. Tämän asian kohdalla kompastuskiveksi niin yksityisellä kuin valtionkin sektorilla uhkaa nousta näkyvän tuloksellisuuden verrattain pitkä viive, saatetaan puhua vuosikymmenistä.

Koska kysymys on mielestäni kansantalouden ja työllisyyden kannalta varsin merkittävästä voimavarasta, näkisin että valtiovallan olisi selvitettävä kaikki mahdollisuudet metsähakkeen käytön lisäämiseksi. Keinoista tulevat mieleen veropoliittiset tai ympäristötukimuodossa mahdollisesti maksettavat tuet, joiden suuntaamisessa nimenomaan lämmön- ja sähköntuottaja olisi etusijalla.

Tämän asian yhteydessä on minullekin esitetty ajatuksia, että esimerkiksi ympäristötuen käyttöönotto, olkoonpa se vaikka arvioitu 15 markkaa megawattituntia kohden, olisi omiaan estämään tehokkaampien ja toimintakustannuksiltaan halvempien korjuumenetelmien kehittämistä. Itse näen kyllä tämän asian juuri päinvastoin. Metsähakkeen menekin varmuus ja jatkuvuus olisi jopa kannustimena polttolaitteiston ja korjuumenetelmien kehittämiselle. Normaalit markkinat ja syntyvä kilpailutilanne varmasti pitäisivät tästä asiasta huolen. Piristysruiske, joka syntyisi metsähakkeen käytön lisäämisen myötä, tarjoaisi osalle maaseudulla asuvista metsäosaajista luonnollisen tien toimeentulojen hankkimiseen. Eikä tätä kuuluisaa aluepolitiikkaakaan voisi tässä yhteydessä unohtaa.

Edustajat Vehkaoja ja M. Pohjola merkitään läsnä oleviksi.

Ed. A h o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Mähönen väitti, että edellisen vaalikauden aikana EU-ratkaisua tehtäessä ei olisi otettu huomioon muuta kuin maatalouden tarpeet ja olisi unohdettu elintarviketeollisuuden ja muun elintarviketalouden tarpeet tämän ratkaisun yhteydessä. Se ei ollenkaan pidä paikkaansa. Päinvastoin koko kansallinen ratkaisuhan rakennettiin niin, että se kattoi koko elintarvikeketjun. Tarkoituksena oli pyrkiä säilyttämään edellytykset kilpailukyvylle kaikissa elintarvikeketjun osissa. Tässä suhteessa ed. Mähönen antoi väärän todistuksen siitä, mitä edellisellä vaalikaudella keskustan johdolla tehtiin.

Kuulin, että väärää todistusta on annettu myös hallituksen puolelta eilen, kun oli kerrottu salissa maatalousministerin suulla, että keskustalle olisi tarjottu, nimenomaan puheenjohtaja nimeltä mainiten, tilaisuutta osallistua maatalouspoliittisen työryhmän työhön. Minulle ei ole suullisestikaan koskaan mitään sellaista tarjousta tehty. En tiedä, onko joillekin muille puhuttu, mutta jos keskustan kanssa puhutaan, olisi varmasti paikallaan myös puheenjohtajalle ainakin saattaa tiedoksi tällaiset keskustelut. Sen lisäksi mitään kirjallista pyyntöä missään vaiheessa ei ole tullut, joten minusta on väärä todistus se, että annetaan sellainen kuva, että keskusta olisi torjunut yhteistyön maatalouskysymyksissä hallituksen kanssa. Sellaista ei ole tapahtunut eikä tule tapahtumaankaan, jos hallitus vakavissaan yhteistyötä haluaa.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! On arvosteltu keskustan välikysymyksen ajankohtaa. On tässä mielestäni yksi tavoite saavutettu. Puheenvuorot, kuten sekä ed. Mähösen että ed. Karjalaisen, ovat olleet varsin maltillisia, ymmärtäviä ja ainakin myötätuntoa on riittänyt. Ed. Mähösen puheenvuorossa varmasti metsäosuus oli jopa aika tavalla sama kuin keskustan linjaukset. Välikysymys ei kuitenkaan metsää koskenut.

Mutta edustajien Mähösen ja Karjalaisen puheenvuorot oli kyllä rakennettu aivan eri tavalla. Ed. Karjalainen oli ymmärtänyt sen suuren huolen, joka välikysymyksessäkin on, että ratkaisut, jotka on tehty, ovat nakertamassa uskoa tulevaisuuteen, että yleensä jatketaan. Ed. Mähönen esitti myötätuntoaan maataloudelle, mutta valitettavasti pelkkä myötätunto ja puheet eivät riitä. Niiden täytyy konkretisoitua sellaisina toimenpiteitä, että myös maataloudella on tulevaisuutta ja maataloudenharjoittaja voi rakentaa tulevaisuutensa sen varaan. Pelkkä arvostelu ja ratkaisujen selittely, joita on tehty ja jotka ovat leikanneet tuloja reaalisesti, ei todellakaan riitä.

Ed. Karjalainen puheensa lopussa totesi, että välikysymys on sinällään väärä. Tämä on kyllä ensimmäinen kerta, kun tällä hallituskaudella päästään keskustelemaan maataloudesta tällä tavalla. Kun maatalouden ratkaisuja ollaan tekemässä sekä hallituksessa että EU:n piirissä, niin kyllä tämä on lähes paras mahdollinen ajankohta tämä keskustelu saada aikaan. Jos valmiutta nyt on enemmän tällaiseen maltilliseen keskusteluun, niin hyvä on. Mutta toivon mukaan olisi myös vuoropuhelua, eikä niin kuin ed. Mähönen yritti esittää, että maataloudella ei olisi oikeutettuja vaatimuksia.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Mähösen puheenvuorossa oli monta ihan myönteistä kohtaa, joille voi kernaasti antaa tunnustuksen. Kuitenkin, kun ed. Mähönen moitti sitä, että EU-jäsenyysneuvottelujen yhteydessä maatalous oli hänen mielestään liikaa esillä, jos oikein ymmärsin, ja varsinainen maaseutupolitiikka oli vähän vähemmän esillä, on ihan tietyllä tavalla kiinnostavaa kuulla ed. Mähöseltä tällainen analyysi. Minä olen kuullut viime vuosien aikana nimenomaan sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän piiristä monta kertaa moitteita siitä, että aivan liian paljon Suomi otti 5b-tuen eli maaseutupolitiikan toimien kohteeksi alueita. Mutta ed. Mähösen puheenvuoro oli toista sosialidemokraattista linjaa, aivan sellaista sosialidemokraattista linjaa, joka on paljolti lähellä niitä ajatuksia, joita oli edellisellä hallituksella ja joita on keskustan eduskuntaryhmässä.

Mitä tulee energiapolitiikkaan ja kotimaisuuden suosimiseen, niin voi sanoa, että ed. Mähösen puheenvuoro oli sellainen, jolle toivoisi hallituksessa nyt tukea laajemminkin. Kuitenkaan hallitukselta ei tähän asti juuri tukea tämän tapaisille asioille ole tullut. Kannattaa muistaa, että kotimaisten energiainvestointien, nimenomaan laitosinvestointien tuki, joka otettiin käyttöön viime vaalikauden aikana, on kuta kuinkin lakkautettu, kuta kuinkin poistettu. Totta kai sillä on ollut melkoinen vaikutus, kun kunnissa eri puolella Suomea on suunniteltu ja mietitty rakentaako laitosta kotimaiselle vai ei.

Viittaan myös vuoden 97 alusta tulleeseen energiaverojärjestelmään. Kun muutettiin vuonna 94 rakennettu järjestelmä tällaiseksi, niin kuin eräs viisas edustaja sanoi, hiilenmustaksi järjestelmäksi, se oli myös kielteinen ratkaisu kotimaisen kannalta. Myönnän, että tälle vuodelle tehty energiaveroratkaisu oli aavistuksen verran oikeampi ratkaisu ja tätä linjaa pitäisi jatkaa paljon pitemmin askelin. Toivon, että ed. Mähösen ajatukset saavat laajempaa kannatusta sosialidemokraattien piirissä.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Mähönen totesi ihan kauniisti, että niin kauan kuin keskusta hoiteli maatalousyrittäjien asioita, heillä meni aika mukavasti. Se pitää paikkansa, koska silloin järjestelmä oli se, että maatalousyrittäjä sai tulonsa ponnistelujensa tuloksena, toisin sanoen, mitä enemmän hän teki töitä, mitä enemmän viljeli, mitä paremmin onnistui sitä parempi oli työstä saatava tulo. Nyt tällä hetkellä ei ole mitään tällaista, vaan on sama viljeleekö vai ei, koska ainoa tulo tulee tukipohjalta.

Edelleen ed. Mähönen totesi taas näin päin, että tässä nykyaikaisessa systeemissä ei enää eletä tukiaisilla. Herranen aika sentään, mikä on pahempi tukiaisten viidakko kuin Euroopan unioni. Sehän on oikea tukiaisten varaan tehty rakennelma. Mutta nykyinen Suomen hallitus ei ymmärrä sitä, että meillä Suomessakin pitäisi tukiaisjärjestelmän edelleenkin toimia, mutta sen suuruisena ja suuntaisena, että se vastaisi suunnilleen aikaisempaa, keskustan aikana ollutta mahdollisuutta maatalousyrittäjälle. Tässä juuri on se ongelma. Ette te voi kiistää, etteivätkö tukiaiset ole edelleen olemassa entistä suurimuotoisempina kuin aikaisemmin.

Mitä tulee hakekysymykseen, niin kyllähän se ihan hyvä asia on, mutta niin kauan kuin Suomessa ei luoda pitkäjänteistä, turvallista, pysyvää ja tasaista tukijärjestelmää energiapuulle, niin ihan samalla tavalla käy kuin ed. Juhantalon pitäjässä Kankaanpäässä, jossa taas yksi hakelaitos potkaisi tyhjää eli oikaisi koipensa sen takia, että se ei ollut kannattava. Puheista pitää siirtyä siihen, että selvitetään, mitä maksetaan ja kuinka pitkälle ajalle, jotta hakelaitokset voivat luoda oman toimintansa turvalliselle pohjalle.

Ed. Karjalainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käytän puheenvuoron vastatakseni edustajien Väistö ja Kemppainen, tunnustan, hyvin kohteliaisiin ja asiallisiin huomautuksiin.

En ole kieltämässä poliittisilta puolueilta myöskään politiikantekomahdollisuuksia. Mutta kritisoin välikysymyksen ajankohtaa siltä pohjalta, että ymmärtääkseni tässä yhteiskunnassa on paljon aikaisempaa suurempaa ymmärrystä maatalouden ongelmille. Se ymmärrys huo-

kui paitsi maatalousministerin vastauksessa hallituksen puolesta, myös pääministerin viimeaikaisissa julkisissa kannanotoissa. Minusta tässä on kyseessä sellainen arvo, jota ei pitäisi kovin helpolla panna kaupan. Tässä mielessä olen sitä mieltä, että kun välikysymyksellä on sellainen luonne, että se mielletään kärjistäväksi, sehän pohjimmiltaan pyrkii kaatamaan hallituksenkin, niin siinä mielessä toivoisin, että vuoropuhelu, mitä nyt käydään, ei koituisi kuitenkaan maatalouden kannalta kielteiseksi.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun on kuunnellut ed. Kemppaisen ja muiden onttoja sanoja maatalouspolitiikasta, niin täytyy sanoa, että olisi kyllä aika paneutua konkreettisemmin maatalouspolitiikkaan, kysellä viljelijöiltä, mikä oli se ennen EU:ta ollut maatalouspoliittinen linja, jota keskustapuolue MTK:n johdolla ajoi.

Täällä on vähän sellainen tunne kuin vaalien alla herätyskokouksessa, että jokaisen keskustapuolueen kansanedustajan pitää todistaa uskontunnustus entistä paremmin rakkaudesta maatalouteen. Se on hyvä asia, mutta teidän pitäisi mennä pikku hiljaa konkreettisiin kysymyksiin. Te ajoitte korkeilla tavoitehinnoilla, älyttömillä viennin markkinoimismaksuilla nuorten tuottajien rahaa ja samoin kansantalouden rakennerahaa ulos. Tämä oli se teidän mallinne. Se oli rahastamisen malli.

Helsingin yliopiston professoritkin ovat todenneet, että Suomelle oli kohtalokasta ennen EU:ta keskustapuolueen liian suuri maatalouspoliittinen riippuvuus. Viittaan muun muassa professori Lauri Kettusen juhlakirjaan. Tämä on se valitettava totuus, jota te ette vieläkään uskalla tunnustaa, että sopeutumisen vuodet ja miljardit hukattiin. Nyt ollaan tilanteessa, jossa ehdottomasti täytyy lähteä katsomaan, miten Agenda 2000:ssa kansallinen etu myös aluerakenteiden ja aluepolitiikan osalta turvataan.

Ed. Pekkarinen, te yrititte myös alkutuotantoa pönkittää harvan asutuksen ym. kriteereillä. Ei se kuitenkaan suuri kasvutekijä ole, että jollain alueilla susia on enemmän kuin ihmisiä, vaan voimavaroja pitää käyttää. Traktoriin pitää saada puhtia, että peräkärryssäkin on hyvä matkustaa. Tästä asiasta kantavat hallitus ja eduskunta yli puoluerajojen huolta. On ikävää, että te leimaatte tämän vilpittömän pyrkimyksen, joka muun muassa sosialidemokraateillakin on, kyseenalaiseksi. Ei maataloudella ja maanviljelijöillä aikanaan ole ollut siihen varaa, mutta keskustapuolueella poliittisessa tuskassaan on.

Ed. M ä h ö n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen ihan tyytyväinen siitä, että keskustelu tämänkin asian ympärille on syntynyt. Luulen, että kun keskustelua jatketaan, siitä saatetaan löytää ihan rakentavia palikoita.

Ed. Pekkarinen pyysi, että tekisin jonkinlaisen analyysin heittämästäni ajatuksesta, että maatalouspolitiikka oli EU-ratkaisuissa keskeisimpänä tekijänä. Menemättä sen pidemmälle analyysissä voin vain lyhyesti todeta, että tämä muodostui kyllä aika pitkälti julkisuudessa olleesta kuvasta. Elintarviketeollisuus puhumattakaan kuluttajista kyllä tässä keskustelussa mielestäni jäivät julkisuudessa olleitten kannanottojen perusteella vähän taustalle, ja joku voi ymmärtääkin tämän tyyppisen ajatusrakennelman ja asioitten kulun.

Mitä tulee ed. Aittoniemen esille ottamaan EU:n tukiviidakkoon, olen täsmälleen hänen kanssaan samaa mieltä, että varmasti byrokraattisuutta on ja tukiviidakkoa riittää. Onko takaaskelia otettavissa? Toivoisin kovasti, että puhdistusta tehtäisiin ja päästäisiin yksinkertaisempaan käytäntöön. Se olisi varmasti sekä järjestelmälle itselleen, että myös tuen saajille ja kansakunnille erittäin suureksi avuksi.

Jatkuvasta tuesta hakkeelle: Viittasin puheenvuorossani siihen, että en ole samaa mieltä niitten kanssa, jotka lähtevät siitä, että silloin, kun tällaista tukea ruvetaan maksamaan, sitä on maksettava jatkuvasti. Näen kyllä, että jos kulutus saadaan kunnolla liikkeelle ja turvataan menekki, niin korjuu- ja kuljetusmenetelmät varmasti tulevat kehittymään voimakkaasti ja saattaa olla, että päivänä muutamana voidaan puhua siitä, että tukea ei tarvitakaan, vaan se on kannattavaa menetelmien kehittymisen myötä.

Sen sanoisin, että kovin pitkälle meneviä kinoja tuonne taaksepäin tuskin on tarpeellista nostaa. On tärkeämpää kyllä tässä vaiheessa katsoa tulevaisuuteen.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Mähöselle vielä: Minusta oli tavattoman tärkeää, että edellinen hallitus kävi perusteellisesti ja ponnella ja tiukkana pysyen neuvottelut maataloudesta, siitä miten EU suhtautui Suomen maatalouteen, ja myös sai oikeutuksen siihen, millä tavalla Suomi kansallisesti saattoi tukea maataloutta, mutta, ed. Mähönen, sen ohella oli tärkeää myös se seikka, että

myös maaseutupolitiikan, joka on siis muutakin kuin maatalouspolitiikkaa, konseptista tuli aika vahva. Olen tavattoman iloinen, että te ymmärrätte, ed. Mähönen, sen seikan merkityksen. Olen surullinen, että monet muut sosialidemokraatit eivät sitä ole ymmärtäneet näitten vuosien aikaan. Kerta toisensa jälkeen näiden kolmen vuoden aikaan nimenomaan tästä asiasta tässä salissa on saanut kuulla. (Ed. Aittoniemi: Entä ed. Rajamäki?) — En viitsi sanoa ketään nimeltä, ed. Aittoniemi, vaikka mieli tekisikin tässä suhteessa.

Ed. Rajamäki (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! On iso ero kepun johtaman hallituksen EU-neuvottelujen ja nykyisten Agenda 2000:n neuvottelujen välillä. Nyt haetaan hallituksen taholta meidän kasvu- ja tuotantoerojemme pysyvää korvausratkaisua. Kun ministeri Haaviston johdolla keskustapuolue neuvotteli EU-jäsenyydestä, sieltä tultiin suurina voittajina Suomeen ja ilmoitettiin, että Suomi saa kansallisilla vero- ja velkarahoilla ruveta maksamaan erityistukia. Mikä erityinen suuri saavutus se oli? Minä totesin, että kun keskustapuolueen neuvottelijat tulevat Brysselistä, suomalainen duunari saa pitää lompakostaan kiinni, ja näin on käynyt.

Ed. Lämsä: Arvoisa puhemies! Ihan ensinnäkin kokonaisuudesta. Kun puheenvuoroja on eilen ja tänään käytetty, on keskustelu suomalaisesta maataloudesta, sen tulevaisuudesta ollut myös hyvin rakentavaa. Näyttää siltä, että kun pitää saada aikaan jonkin näköistä väittelyä, sitten mennään vanhaan aikaan niin kuin ed. Rajamäki, suljettuun järjestelmään. Minusta sillä ei ole enää tänä päivänä mitään käyttöä, eli en halua edes lähteä kommentoimaan niitä vanhoja asioita. Ne eivät kuulu tähän päivään, eikä niillä päästä eteenpäin.

Ed. Mähönen toi esille puheensa alussa sen, että olisi ollut hyvä, että tässä olisi käyty keskustelua myös koko elintarviketaloudesta, elintarviketeollisuudesta ja sen merkityksestä. Olen saanut viestiä elintarviketeollisuuden puolelta. He ovat erittäin huolissaan siitä, miten Agenda-neuvottelussa käy, koska he näkevät asian juuri näin, että elintarviketeollisuus voi toimia vain niin, että on olemassa kotimaista raaka-ainetta. Minusta tässä tulee esille myös se, että on oleellista, että me pystymme kotimaisen ruoan raaka-aineen tuotannon nyt turvaamaan. Se pitää yllä myös koko elintarviketeollisuuden, ja kokonaisuudessa on kysymys 300 000—400 000 työpaikasta.

Arvoisa puhemies! Ihan hieman tuon alussa esille sitä, mitä hallitusohjelmaan kirjattiin, kun hallitus aloitti toimintansa. Hallitusohjelmassa lukee maatalouden osalta näin: "Hallituksen maatalouspolitiikan tavoitteena on Suomen maatalouden kilpailukyvyn parantaminen yhteismarkkinoilla. Maataloutta kannustetaan tuotannon arvonlisän kasvattamiseen ja markkinoiden parempaan huomioon ottamiseen." Minusta tältä osin markkinoiden korjautumisessa ja niiden huomioon ottamisessa on onnistuttu elintarviketeollisuuden puolella, viennin suhteen jne.

Tämä jatkuu: "Tällöin elintarviketaloudesta aiheutuva valtiontalouden rasitus vähenee oleellisesti. Euroopan unionin yhteistä maatalouspolitiikkaa sekä Suomen liittymissopimuksen antamia mahdollisuuksia hyödynnetään suomalaisen elintarviketuotannon toimintaedellytyksen turvaamiseksi." Minusta tässä on oikeastaan koko asian ydin, eli Suomen liittymissopimuksen antamia mahdollisuuksia hyödynnetään. Kysymys kuuluu, onko näitä hyödynnetty. Niitä on hyödynnetty miinusmerkkisesti, eli se tulee esille siinä, että on tukipakettia leikattu ja myös muita kustannusrasitteita hallituksen tekemin päätöksin on kohdennettu maatalouteen, kun olisi pystytty toimimaan liittymissopimuksen puitteissa toisinkin päin eli antamaan maataloudelle mahdollisuuksia.

Hallitus linjasi maatalouspoliittisessa ohjelmassaan tilalukutavoitteen, joka on ollut monissa yhteyksissä esillä. Tämä tilalukutavoite lähti hallituksen toimintakauden alusta arvioidusta tilalukumäärästä, joka oli noin 110 000 tilaa, niin että vuonna 2005 Suomessa olisi 55 000 päätoimista tilaa ja 15 000 monitoimitilaa. Tavoitteena oli ja on siis tilaluvun alentaminen lähes puoleen lähtötasosta.

Minusta nyt näyttää kuitenkin siltä, että tilalukumäärä tällä vauhdilla on vuonna 2005 arvioitua pienempi. On selvää, että jo tällainenkin tilalukumäärä, jos se saadaan pysähtymään 55 000—60 000:een, johtaa monilla maaseutualueilla kylien autioitumiseen ja monilla alueilla niin sanottuun sadan hehtaarin yksinäisyyteen.

EU-liittymissopimuksen keskeinen osa oli maatalouden siirtymäkauden tukipaketti, joka pohjautui oikeastaan kahteen asiaan: arvioihin maatalouden kustannuskehityksestä ja alenevien tuottajahintojen kompensaatiosta. Nyt, kun jäsenyyttä on takana reilut kolme vuotta, on sel-

västi osoitettavissa, että maatalouden tuotantopanosten hinnat eivät ole alentuneet niin kuin oletettiin. Minusta tämä on sellainen asia, että tätä olisi syytä pohtia, millä tavoin maatalouden tuotantokustannuksia pystytään alentamaan. Mitkä ovat ne tekijät yhteiskunnassa, jotka estävät sen, että esimerkiksi kilpailu ei toimi niin, että se pudottaisi tuotantopanosten hintoja, ja mitkä ovat ne tekijät, joiden vuoksi itse asiassa tuotantopanosten hinnat ovat nousseet?

Kun näitä arvioita tehtiin, ammattiviljelijät, kuten itsekin olen, näkivät asian juuri näin, että tuotantopanosten hinnat eivät tule alentumaan sille tasolle kuin oletettiin. Näin kompensaatio on jäänyt liian pieneksi. (Ed. Rinne: Ahon hallitus oletti!) — Aivan, jossakin oli päätetty jokin taso, mutta ne olivat olettamuksia, ja vaikka aivan selvästi viljelijöitten puolella, joilla on näppituntuma, tiedettiin tämä ja arvioitiin, että näin ei tule tapahtumaan, että kustannustaso tulee alentumaan, tässä enemmänkin kuunneltiin teollisuutta ja joitakuita muita asiantuntijoita, joilla ei todellista tuntumaa arkielämään ollut.

Toisaalta tuottajahintataso on jäänyt alemmalle tasolle kuin siirtymäkauden tukipakettitasoa laskettaessa arvioitiin. Tämä on tietysti osittain tällaista kotikutoista. Me emme ole pystyneet markkinoita hyödyntämään, ja siinä voidaan syyttävää sormea osoittaa esimerkiksi osuuskuntiemme hallintohenkilöihin, niihin isäntiin, jotka ovat antaneet tapahtua sen, että meillä markkinoilla on niin paljon toimijoita, mikä on johtanut siihen, että kauppa on pystynyt kilpailuttamaan paremmin ja tiloilla hintataso on jäänyt oletettua alhaisemmaksi.

Hallitus on myös leikannut maatalouden kansallista tukitasoa 750 miljoonalla markalla. Sitten on myös hyvin merkittävä asia, joka realisoituu jatkossa tulevaisuudessa, eli keskitetty tulosopimus nostaa osaltaan tulevina vuosina maatalouden kustannuksia eli palkkojen nousun osalta lyö paineita maatalouden tuotantopanosten kustannuksiin. Tämä tietysti pitäisi pystyä kompensoimaan jollakin tavoin maataloudelle.

Nämä neljä tekijää ovat heikentäneet ja heikentävät maatalouden kannattavuutta ja ovat jo nyt alentaneet viljelijöiden vuosiansiota noin kolmanneksen. Edellä mainitut tekijät antavat pohjan sille, että hallituksen maatalouden tukipaketin leikkaaminen oli virhe, minkä on myöntänyt myös ministeri Backman eräässä lehtihaastattelussa Savossa. Tukipaketin leikkaus olisikin palautettava maataloudelle kokonaisuudessaan viimeistään ensi vuoden budjetin yhteydessä.

Maataloudelta on lisäksi leikattu sosiaaliturvaan liittyviä valtion budjettivaroja, mikä on nostanut viljelijöiden kustannuksia. Kaiken kaikkiaan kustannusrasitus, joka maataloudelle on kolmen vuoden aikana tullut, on noin miljardin markan luokkaa. On muistettava, että nämä leikkaukset ovat suoraan pois viljelijän vuosiansiosta.

Arvoisa puhemies! Tämän kuun alkupuolella tuli mielenkiintoinen Suomen Gallupin tekemä tutkimus siitä, kuinka suomalaiset suhtautuvat tuen maksamiseen viljelijöille. Tutkimuksen mukaan yli puolet suomalaisista hyväksyy maatalouden kansallisen tuen lisäämisen, ja se on tarpeen kotimaisen maatalouden säilyttämiseksi. 58 prosenttia vastaajista oli valmis käyttämään maatalouden tukemiseen nykyistä enemmän verovaroja.

Puoluekohtaisesti tarkasteltuina kannatusluvut olivat niin, että keskustan samoin kuin vasemmistoliiton kannattajista lisätuen hyväksyi noin 80 prosenttia. SDP:n kannattajistakin lisätuen hyväksyjiä oli enemmän kuin torjujia eli vähän reilu 50 prosenttia. Kokoomus ja vihreiden kannattajat suhtautuivat kielteisemmin, eli 45 prosenttia heistä kannatti lisätuen maksamista maataloudelle. Siis kysymys oli siitä, lisätäänkö veromarkkojen käyttöä ja hyväksytäänkö lisätuen maksamisen maataloudelle. Tämä tutkimus kuitenkin osoittaa sen, että suomalaiset ovat todella huolestuneita siitä, kuinka suomalaisen maatalouden käy.

Arvoisa puhemies! Niitäkin löytyy, jotka suhtautuvat varsin kielteisesti maatalouden kehittämiseen. Minusta on valitettavaa tämä, jonka sain lehdestä lukea: Nimittäin SAK:n ekonomisti Peter Boldt esittää, että Agendan kaupankäynnissä on isompiakin asioita kuin maatalous. Boldt on sanonut, että hänen mielestään asioita ei saada eteenpäin, jos kaikki EU:n jäsenmaat huolehtivat vain omasta edustaan. Siis Suomen ei pitäisi vaatia Agendassa täyttä korvausta maataloudelle. Minusta on erittäin valitettavaa, että arvovaltaisen työmarkkinajärjestön taholta esitetään tällaisia näkemyksiä. Tällaiset lausunnot huomioidaan varmasti Brysselin suunnalla, ja niitä käytetään hyväksi Suomen vaatimuksia vastaan.

Näyttää siltä, että meillä ei vieläkään tajuta kaikilla tahoilla sitä, että maatalouspolitiikka on Euroopan unionin yhteistä politiikkaa ja maataloutta tuetaan verovaroin ja yhteisin pelisäännöin. Kysymys on siitä, haluavatko suomalaiset veronmaksajat olla tukemassa Suomen vai jonkin muun unionin jäsenmaan maataloustuotan-

toa. Sellaista maataloustuotantoa, jota unionissa verovaroin ei tueta, ei ole olemassa.

Pääministeri Lipponen on ilmoittanut, että tulevassa budjetissa ei maatalouteen olla kohdistamassa uusia säästöjä. Se oikeastaan on vähintä, mitä tässä tilanteessa voi vaatia ja odottaa. Olen ollut hyvin huolestunut myös siitä, kuinka säästöt kohdistuvat MYEL-järjestelmään eli tullaanko siihen vielä säästöjä kohdentamaan. Hallitusohjelmassa siihen kohdennettiin peräti 600 miljoonan markan säästöt mutta eilen ministeri Hemilä ilmoitti, että tähän järjestelmään ei tulla enää kohdentamaan lisää säästöjä. Minusta se on hallitukselta erittäin merkittävä vastaantulo. On kysymys kuitenkin sadoista miljoonista markoista laskennallisesti, kun lähdetään siitä, mitä hallitusohjelmaan on linjattu. Jos nämä säästöt olisi sinne kohdennettu, se olisi tiennyt koko järjestelmän romuttumista, ja tiedän, että ministeri Helmilä on ollut hyvin merkittävänä tekijänä, että on pystytty kuvaamaan, mikä MYEL-järjestelmä kokonaisuudessaan on ja mitä olisi merkinnyt, jos nämä säästöt olisi sinne kohdennettu.

Arvoisa puhemies! Suomalainen ruoantuotanto ja koko elintarviketalous on nähtävä kansallisena turvallisuuskysymyksenä, eli ei riitä se, että meillä on uskottava puolustus, armeija, niin kuin siitä on paljon puhuttu, vaan kansallisessa ruoantuotannossa on myös varauduttava kriiseihin, eli suomalaiset pellot on kaikilta osin pidettävä viljeltyinä. Maataloutta on tulevaisuudessakin pystyttävä harjoittamaan kaikkialla Suomessa, koska maatalous on joka tapauksessa se peruselinkeino, joka pitää maan asuttuna sen kaikilta osin. Tämäkin on osa kansallista turvallisuutta.

Turvallisuuteen liittyy myös suomalaisen ruoan puhtaus, jonka tärkeys on tunnustettu kuluttajien piireissä hyvin laajasti. Suomalaiset haluavat syödä suomalaista puhdasta, aromikasta ruokaa. On kysymys kansan terveydestä. On aivan selvää, että suomalaisen maatalous- ja elintarviketuotannon turvaaminen ei ole eikä saa olla minkään yhden puolueen tai järjestön asia, vaan se on nähtävä meidän kaikkien suomalaisten yhteisenä asiana, koska on kysymys mitä suurimmassa määrin kansallisesta turvallisuudesta.

Arvoisa puhemies! Agenda 2000 on uhka suomalaiselle maataloudelle ja näin uhka myös kansalliselle edulle. Komission valmistelemat viljan, maidon ja naudanlihan voimakkaat hinnanalennukset veisivät lopullisesti näiden maataloustuotteiden kannattavuuden ja tuotantomahdollisuuden Suomesta. Keskeisin tekijä on meidän luonnonolomme. Suomen vaikea tilanne on kyllä tunnustettu EU:n komissiossa, komission tasolla, ja on sanottu, että EU:n tavoitteena on säilyttää maatalous unionin kaikissa osissa mukaan luettuina alueet, joilla on erityisiä ongelmia.

Mutta herättää suurta ihmetystä kuitenkin se, että käytännössä Agenda 2000 -ehdotukset ovat koko ajan kehittyneet Suomen kannalta kielteisempään suuntaan. Kun viime vuosina arvioitiin, että menetykset ovat noin 500 miljoonan markan luokkaa, nyt kustannuspaine maaseudulla on muodostumassa jo miljardiksi markaksi. Tätä Suomen maatalous ei kestä. On huomattava se, että jo tuo 500 miljoonan markan kustannusrasite on maataloudelle kestämätön eli täysi kompensaatio on maataloudelle saatava ja lähtökohtana on tietenkin oltava se, että se tulee unionin yhteisistä varoista. Tuki on kohdennettava niin, että se ei johda näennäisviljelyyn vaan yrittäjyyselementtiin. Sen on säilyttävä.

Meidän on myös jatkossa käytettävä maatalouden kehittämiseksi kaikki olemassa olevat kansalliset mahdollisuudet niin kuin muutkin EU:n jäsenvaltiot käyttävät. Tähän kansalliseen mahdollisuuteen kuuluu maatalouteen kohdistuva sosiaali-, vero-, maa- ja metsäpolitiikka. Nämä ovat niitä lohkoja, joilla voidaan maataloutta kehittää kansallisin keinoin. On huomattava se, että esimerkiksi Saksassa näitä kansallisia keinoja käytetään miljardien markkojen arvosta oman maatalouden kehittämiseksi ja tukemiseksi.

Suomen maatalous ei voi pohjautua siihen ajatukseen, että on olemassa tietty kokonaistukitaso ja kun tilalukumäärää ja viljelijöiden määrää vähennetään, jako-osuus viljelijää kohden säilyy sellaisena, että se turvaa suomalaisen viljelijän vuositulon, sillä on kuitenkin selvää, että maatalouden kokonaistukitaso ei ole pysyvä vaan aleneva. Tämä johtaa siihen, että tilalukua on alennettava loputtomiin, jotta jakoosuus pysyy riittävänä. Tähän voisi heittää sen, että loppujen lopuksi ollaan sitten siinä tilanteessa, että on vain yksi maatila jäljellä, ja se säilyy, koska Museovirasto puuttuu asiaan ja suojelee tämän tilan.

Arvoisa puhemies! Metsä on tärkeä osa suomalaista maataloutta, se luo oman mahdollisuutensa suomalaisen elintarviketuotannon turvaamiseksi. EU:ssa metsätalous nähdään eri lailla kuin Suomessa, mikä johtaa moniin ristiriitaisuuksiin Suomen maatalouden kehittämisessä. Muun muassa se on aikamoinen ongelma sukupolvenvaihdostilanteissa.

On myös käsittämätöntä se, että Kuntaliitossa ollaan esittämässä kiinteistöveron ulottamista metsiin. Se on vain lisärasite suomalaiselle maataloudelle ja suomalaiselle metsätaloudelle. Ei ole mitään järkeä luoda valtion taholta kustannuspaineita, jotka ovat välittömästi realisoitumassa markkinoilla niin, että ne vaikeuttavat suomalaisen metsäteollisuuden kilpailukykyä ja toisaalta vievät mahdollisuuksia ja mielekkyyttä puun raaka-aineen tuottamiselta ja ovat takaisku koko maatalouden kehittämiseksi.

Maa- ja metsätalousministeri H e m i l ä : Arvoisa puhemies! Ed. Lämsän puheenvuorossa tuli esille mielestäni pari sellaista uutta kohtaa, jotka toivon mukaan vievät tätä keskustelua eteenpäin.

Ensinnäkin haluaisin yhtyä siihen käsitykseen, jonka ed. Lämsä toi esille, että tuotantokustannusten puoli on tietysti aivan keskeinen kysymys. Me olemme maatalouspoliittisen työryhmän ehdotusten pohjalta valmistelemassa sukupolvenvaihdoksiin liittyviä rakennepoliittisia toimenpiteitä. Nehän ovat juuri niitä keinoja, joilla valtiovalta voi kustannuspaineisiin vaikuttaa. Siellä on yksi ainoa ongelma, jota talouspoliittinen ministerivaliokunta ei hyväksynyt. Se oli tilojen hinnoittelu sukupolvenvaihdostilanteessa nimenomaan suhteessa lahjaverotukseen, mutta kaikilta muilta osin nuo asiat ovat menossa eteenpäin.

Toinen merkittävä asia tuossa puheenvuorossa liittyi tuotantomahdollisuuksiin ja tuotantomahdollisuuksien hyödyntämiseen. Siltä osinhan voidaan ainakin tällä hetkellä hyvin tyytyväisenä todeta, että huolimatta vaikeuksista, huolimatta suurista rakenteellisista muutoksista meillä maataloustuotannon volyymi on itse asiassa kasvanut näiden kolmen ensimmäisen jäsenyysvuoden aikana. Se tietysti on itse maataloudelle ollut hyvä asia. Kun elintarviketeollisuus on sen vielä pystynyt hyödyntämään kasvavana vientinä, kokonaisuus on toiminut erittäin hyvin. Tämä on tällaisena tausta-asiana hyvin merkittävä kysymys.

Ehkä tuosta tukitasoasiasta vielä. Menemättä nyt Museoviraston vastaantulotilanteeseen saakka kyllä pääministerin kannanottoon kansallisen tuen tasosta liittyi se, että hallitus on koko kehyskaudelle hyväksynyt sen kansallisen tuen tason, mikä on vuonna 2000. Se on hallituksen lähtökohta myös pidemmällä tähtäimellä.

Ed. Rantanen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. P u l l i a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Paljolti voi olla samaa mieltä ed. Lämsän kanssa maatalouspoliittisista linjauksista niin nyt kuin aikaisemminkin.

Kiinnitän vain huomiota siihen, kun hän viittasi SAK:n Peter J. Boldtin kannanottoon, joka minusta ei nyt kovin hääppönen ollut. Siinä yhteydessä pitää muistaa se, että Boldthan oli tämän maatalouspoliittisen työryhmän työssä mukana elikkä hän eräällä tavalla SAK:n edustajana siellä aika tavalla kyllä siihen sitoutui. Keskustankin kannattaa muistaa ja palauttaa mieliin näissä kommenteissa se, että SAK oli tällä tavalla mukana tekemässä sitä maatalouspoliittista työtä, jota nyt tässä arvioidaan. Silloin se arviointi kohdistuu koko hallitukseen ja tavallaan välikysymyskeskustelu on oikein mitoitettu. Mutta silloin, kun Boldt potkaisee senkin aisan yli, niin silloin kannattaa olla tosi raju, koska se osoite on aivan oikea.

Nyt, kun edellinen sisäministeri Pekkarinen saapui paikalle ja kun hän tässä puolusteli edellisen hallituksen aikaansaannoksia, niin pitää palauttaa mieliin se keskustelu, mikä täällä illalla käytiin, että kun nyt on 750 miljoonasta kysymys, niin jos edellinen ministeri Pekkarinen olisi osannut lukea oikein läksynsä silloin tu-neuvottelujen aikana, niin 500 miljoonaa olisi pelastettu oikeasta kassasta. Sillä tavalla 750 miljoonan markan ongelmaa ei itse asiassa olisi olemassakaan.

Ed. S a a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun useaan otteeseen tässä keskustelussa on viljelty ajatusta ja ministeri on sitä tukenut, että tilaluvun vähentymisen myötä kannattavuus paranee ja jäljelle jäävillä on parempi mahdollisuus selviytyä, niin nyt tilannetta kannattaa katsoa tilan näkökulmasta. Tilahan saa tukia hehtaarimäärän tai eläinten lukumäärän mukaisesti eli vaikka ympärillä olevat tilat kuolevat, niin ei sen jäljelle jäävän tilan tuet siitä nouse. Vain sillä tavalla, jos sen hehtaarimäärä tai eläinluku lisääntyy, tuet nousevat, mutta silloinhan kuitenkin sen tilan kustannukset myös nousevat, kun hehtaarimäärä tai eläinluku kasvaa.

Loppujen lopuksi ellei kannattavan tuotannon mahdollisuutta ole, niin eihän sitä kautta löydy ratkaisua. Mutta, herra ministeri, minä kysynkin lopuksi: Kun te näin annatte ymmärtää, että tilaluvun vähentyminen tuo ratkaisun,

niin lupaatteko te, että sitten tuki hehtaaria tai eläinyksikköä kohti lisääntyy? Vain siinä tapauksessahan se tilatasolla jotain vaikuttaa.

Ed. Metsämäki merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En oikein päässyt selville, mitä mahtaa ed. Pulliainen tarkoittaa. Mitä jäi saamatta viime neuvottelujen yhteydessä vuoden 94 aikana? Minun muistikuvissani, kun tämä asia nousi hieman aiemmassa keskustelussa esille, eikä minulla ole vain muistikuvia vaan myös leikkeitä tallessa yllin kyllin siitä, mitä esimerkiksi sosialidemokraattinen lehti Demari kirjoitti noiden viikkojen ja kuukausien aikana. Mainitsin nimeltäkin toimittaja Kairamon, joka kovalla tavalla huiteli siitä, kuinka hänen mielestään keskusta ja nimenomaan eräät keskustalaiset ministerit aivan liian paljon pitävät kiinni siitä, että Suomi saisi maataloudelleen ja aluetuelleen riittävän hyvät ehdot ja niin poispäin. Ja sama muistui mieleeni myös Vihreän Langan kannanotoista noiden vuosien ajoilta.

Ne lehdet voidaan varmasti kaivaa esille. Kun nämä lehdet tähän tapaan kertoivat, niin todennäköisemmin noiden lehtien mielipiteiden takaa löytyy myös niitä poliittisia kantoja, joita edustavat noita lehtiä lukevat ja niiden kannattajina olevat poliittiset ryhmät täällä.

Mitä tulee tämän hallituksen ratkaisuihin, niin se on kolmen vuoden aikana iso summa, 3—4 miljardia markkaa, mikä käytännössä on viljelijöiden netosta tullut otetuksi pois tämän hallituksen toimin. Tällä tarkoitan en vain sitä 750 miljoonaa markkaa vaan myös kaikkea sitä, mikä on rasittanut viljelijöiden tulosta. Viljelijöiden omavastuu sekä MYEL-eläkejärjestelmästä että lomitusjärjestelmästä on lisääntynyt vuositasolla sadoilla miljoonilla markoilla jo kolmen vuoden ajalta, mikä on tämän hallituksen saldoa. Se summa yhteensä näistä kaikista on todella iso ja jälki pahaa ympäri Suomen maaseutua.

Ed. Myllyniemi merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Rajamäki (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on nyt vihdoin ruvettu pohtimaan muutamia konkreettisia asioita, joita täytyisi viedä eteenpäin. Maatalouspoliittisen työryhmän esityksessä on paljon sellaisia elementtejä, joita täytyy viedä eteenpäin, muun muassa sukupolvenvaihdokset, jotka ovat erittäin tärkeitä tilan kehittämisresurssien turvaamisessa. Muun muassa verotuskysymyksissä, metsäverotuksessa, arvotusasioissa, verottaja ei kyllä ole tällä planeetalla, kun se on suorittanut näitä. Näistä on syntynyt ongelmia.

Toisaalta myös kriittistä tarkastelua tukien vaikuttavuudesta pitäisi käydä. Siinä vanhakantaisessa maatalouspolitiikassa, jota osin on siirretty tähän niin sanottuun EU:n luvalla kansalliseen, meillä edelleenkin puhutaan liikaa luopujien tukijärjestelmästä. Nyt vasta lisäbudjetin säästöjen takia siirrettiin aktiiviviljelijöille luopumisbonuksia.

Sitten tämä tuotantomahdollisuuksien hyödyntämiskeskustelu on todella hyvää silloin, kun on tyhjiä parsipaikkoja ynnä muita, ja siksi on hyvä, että esimerkiksi nuorille tuottajille voitaisiin EU:sta saada Suomeen maitokiintiöitä lisää, koska neuvottelutavoitteissa me jäimme maakiintiöissä liian alhaiselle tasolle. Tähän liittyy tietysti laajaperäistämiskeskustelu. Se on tärkeää. Olen samaa mieltä ed. Saaren kanssa siinä, että tilakokokysymys liittyy siihen, vastaako markkinahinta muuttuvia kustannuksia ja jos se ei niitä vastaa, niin tilakoon suurentamispolitiikka merkitsee vain suurempien konkurssien hakemista.

Eli rakenteellisen puolen täytyy ensin olla kunnossa ennen kuin voidaan lähteä tästä liikkeelle. Tärkeämpää on laajaperäistää tuotantoa. Minusta myös on tärkeätä huomata, että pienilläkin maitotiloilla on elinmahdollisuus, kun niitä tuetaan laaja-alaisen maaseutupolitiikan keinoin yritystoiminnalla, matkailulla ja muilla tukiratkaisuilla. Sen takia olen itsekin ministeri Hemilälle useasti toivonut, että investointitukien joustavoittaminen C-alueella on hyvin tärkeä asia tässä suhteessa.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pekkariselle kommenttina, että minun mielestäni meidän kaikkien isänmaallisten ihmisten pitää olla sitä mieltä, että me otamme jäsenmaksupalautuksena niin paljon EU:lta takaisin kuin voimme. Minä olen entisen ministeri Pekkarisen kanssa aivan samaa mieltä siitä, että jos demareissa joku EU-fanaatikko vastustaa sitä, että me kuppaamme EU:lta rahaa, niin me tuomitsemme sellaisen demarin. Se on ihan selvä asia. Samalla tavalla me olemme ed. Pekkarisen kanssa samalla puolella siinä, että jos

joku demareista vastustaa maatalouspoliittisen työryhmän enemmistön ehdotuksien toteuttamista käytäntöön maatalouden hyväksi, niin me emme tykkää siitäkään. Siitä me olemme samaa mieltä. Näin asialaita on. Eli varmasti, kun ministeri Hemilä käyttää nyt puheenvuoron, hän on aivan samaa mieltä minun kanssani.

Ed. L ä m s ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin ministeri Hemilälle kiitos tästä infosta, mitä hallitus on tehnyt kustannuksien alentamiseksi. On tietysti valitettavaa, että tähän spv-asiaan jää vielä lahjaverotus- ja sisarosuusongelma, tämmöinen ikuisuusongelma. Se vain pitäisi pystyä jollakin tavalla järjestämään niin, että se ei aiheuta lisärasituksia. Minusta hallituksella on mahdollisuus kyllä maatalouden kustannuskehitykseen vaikuttaa omalla puolellaan enemmän kuin se on nyt tehnyt. Eli minusta tässä on nimenomaan kansallinen mahdollisuus, jolla voidaan tätä maatalouden kustannusrakennetta alentaa.

Ed. Rajamäen esille tuomassa maitokiintiöasiassa on varmasti hyvä, jos lisäkiintiöitä EU:sta on mahdollisuus saada, mutta se ei missään tapauksessa saa olla joku Agendasta tulevan tukikompensaation korvaus. Se on pidettävä aivan erillisenä asiana, ja sen kohdentamisessa nuorille tuottajille en kannata jotain tiettyä ikärajaa, niin että se on 40 vuotta, vaan siinä pitäisi olla jonkin näköinen mahdollisuus kuitenkin katsoa tapauskohtaisesti, koska ikärajajärjestelmät ovat erittäin vaikeita.

Maa- ja metsätalousministeri H e m i l ä : Arvoisa puhemies! Ensin ed. Saarelle mittakaavakysymyksestä. Minä en ihan ymmärtänyt sitä ongelmaa. Jos ajatellaan, että meillä on esimerkiksi 10 hehtaarin tila, 10 lehmää, viljelijäperhe hoitaa sitä. Sitten tilakoko kasvaa, jokaisesta lehmästä ja jokaisesta hehtaarista tulee se sama tuki hehtaaria ja eläintä kohti. Sehän on juuri se hyöty siitä tilakoon kasvattamisesta, että saa edelleen sen saman tuen, vaikka tilakoko kasvaa. Siitä tulee se mittakaavaetu, joka minusta tässä nykyisessä järjestelmässä kuitenkin toimii aika hyvin. Olisi tietysti aika mahtava juttu, jos olisi progressiivinen tuki, joka nousisi tilakoon kasvaessa. Se on nyt ehkä vähän jo liikaa. Minusta ed. Saaren kuvaamassa tilanteessa, kun ne kyläaukean pellot pannaan yhteen ja viljelijä jatkaa, hän saa tietysti kaikkien luopujien tuet yhdelle tilalle. Tätä kautta se rakennerationalisointi ja mittakaavahyöty tulee. Totta kai tuotannon kannattavuus on kaiken edellytys. On tietysti päivänselvä asia, että sen kokonaisuuden täytyy olla kannattava.

Ed. Pekkariselle tulotasoasiasta. Me kävimme siitä eilen illalla ja viime yönä pitkän keskustelun. Nyt on tilanne näiden kolmen ensimmäisen jäsenyysvuoden aikana ollut se, että maataloustulo tilaa tai aktiiviviljelijäperhettä kohti on hiukan laskenut mutta on lähes pysynyt sillä samalla tasolla. Puhutaan vain prosentista taikka kahdesta. Puhutaan hyvin pienestä haarukasta. Nyt on kysymys Agendasta ja kaikista kansallisista ratkaisuista tästä eteenpäin. Täytyy nyt varmistaa, että tämä huolestuttavan näköinen kehitys ei pääsisi jatkumaan, saataisiin Agenda-asia ja nämä hoidettua. Mutta tähän mennessä kehitys on ollut hyvä, ja kun katsotaan jälkeenpäin tilastoista, viljelijöiden tulotaso oli viime vuonna varsin hyvä, mutta tietysti tulojen kasvu tuli vähän muualta.

Ed. Rajamäelle totean ihan lyhyesti maitokiintiöasiasta, että kun muistetaan, että niiden lisäkiintiöiden täytyy tulla rajatusti pohjoiselle tuotantoalueelle, vuoristoalueelle tai jotenkin muuten sillä tavalla, että me hyödymme siitä suhteellisesti enemmän, niin se on hyvä. Mutta meille sellainen järjestelmä, jossa esimerkiksi koko unionissa annettaisiin x prosenttia lisää maitokiintiöitä, tuotantomahdollisuuksia, olisi huono juttu.

Ed. K o m i : Arvoisa rouva puhemies! "Oma maatalous on kansallinen henkivakuutus", toteaa Iltalehti 2 päivänä maaliskuuta ja jatkaa: "Kuluttajat ovat valmiita maksamaan myös lisähintaa terveellisestä ja maukkaasta kotimaisesta ruoasta, jos lupaukset laadusta todella täytetään." Tämän lisäksi lehti opastaa hallitusta ja eduskuntaa todetessaan, että "Suomen tulee Euroopan unionissa luopua maatalouspolitiikassaan mallioppilaan roolistaan".

Voidaan tietysti sanoa, että iltalehdet ovat niin sanottuja pintalehtiä, jotka peilaavat kansalaisten päällimmäisiä tunteita, mutta lisäksi tiedetään, että ne eivät ole olleet kovin maatalousystävällisiä, ja siitä syystä voi sanoa, että ne ovat nyt aistineet suomalaisten maanviljelijöiden todellisen hädän elinkeinonsa puolesta.

Täällä ovat hallituspuolueet nostaneet hyvin voimakkaasti esille maatalouden sivuelinkeinot, liitännäiset ym. lisätoimenpiteet, mutta maatalouskysymys lähtee ennen kaikkea siitä, miten Suomessa voidaan turvata kannattava perusmaatalous.

Eilen tässä salissa esitettiin erään hallituspuolueen taholta uskomaton väite, että oppositio välikysymyksellään vaikeuttaa Agenda 2000 -neuvotteluja EU:n kanssa. Tätä väitettä ei ministeri Hemiläkään kumonnut. Mielestäni väite on outo kahdessakin mielessä.

Ensinnäkin parlamentaariseen demokratiaan kuuluu oikeus haastaa välikysymyksellä hallitus perustelemaan politiikkaansa milloin tahansa, ja tätä oikeutta ei edes EU voi rajoittaa ainakaan toistaiseksi millään lailla.

Toisekseen ja vielä tärkeämpää on se, että olisi aika outoa, jos Suomen keskusta, joka on pannut itsensä kerta toisensa jälkeen likoon viljelijöiden puolesta suomalaisen maatalouden ja elintarviketalouden säilyttämiseksi, ei olisi reagoinut EU:n suuntaan hetkellä, jolloin neuvotellaan Suomen maatalouden kannalta elintärkeistä kysymyksistä.

Uskon, että välikysymys luo paineita hallitukselle hoitaa Agenda 2000 kotiin ja samalla luo paineita myös EU:lle kuunnella Suomea entistä herkemmällä korvalla. Onhan täysin järjetöntä yrittää pakottaa Suomen maatalous samaan kaavaan keskisten ja eteläisten EU-maiden kanssa ja näin tuhota edellytykset kannattavan maatalouden jatkumiseen Suomessa.

Kun maataloutemme on joutunut sopeutumaan lyhyellä ajanjaksolla EU:n yhteiseen maatalouspolitiikkaan, tuntuvat EU:n Agenda-viestit entistä ikävimpinä yllätyksinä. Mielestäni hyvin merkillinen on ollut se tieto, että muutokset Agendaan ovat tulleet yllätyksinä myös ministeri Hemilälle, jonka pitäisi Suomen maatalouden ylimpänä lainvartijana olla tietoinen, mitä EU:n sisälläkin tapahtuu. Välillä joutuu kysymään, onko Hemilä virkamiestaustaisena ministerinä jäänyt ilman riittävää tukea hallituksessa vai eikö hän ole saanut viestiään ymmärrettävästi perille pääministeri Lipposelle. Toivon, että välikysymyksen aineiston kautta hallitukselle tulee lisäaineistoa paneutua perinpohjaisesti maatalouden ongelmiin.

Agenda 2000 -neuvotteluissa maatalouden osalta on jo menetetty neuvotteluasemia kahdestakin syystä. Ensimmäinen ja ehkä kaikkein tärkein oli Agendan periaatteellinen hyväksyminen ennen kuin oli sovittu ratkaisuja Suomen maatalouden ongelmiin. Toiseksi EU:n lienee hyvin vaikea ymmärtää jäsenmaata, joka ei käytä sille myönnettyjä keinoja ja oikeuksia hoitaa maatalouttaan, vaan leikkaa siirtymäkauden ajaksi sovittua tukipakettia 750 miljoonaa markkaa, koska tukipaketti oli nimenomaan sovittu auttamaan Suomen maatalouden nopeaa siirtymistä EU:n yhteiseen maatalousjärjestelmään.

Luulen että suomalaiset viljelijät eivät tule koskaan unohtamaan kokoomuksen ja Rkp:n poliittista petosta, jonka kyseiset puolueet heti vaalien jälkeen tekivät hyväksyessään 750 miljoonan markan leikkauksen maatalouden kansallisesta siirtymäkauden sopeutuspaketista. Kyse ei ollut tavallisesta säästöleikkauksesta, koska sopeutuksella oli nimenomaan tarkoitus lieventää niitä kohtuuttomia uhkia, joita EU:n maatalouspolitiikka suomalaiselle maataloudelle toi.

Turun Sanomat toteaa 3 päivänä maaliskuuta viljelijöiden hädästä oman elinkeinonsa puolesta seuraavaa: "Tuottajille herui suurempaa myötätuntoa tavallisilta kadunmiehiltä kuin koskaan vanhan maatalouspolitiikan aikaan." Tästä huomaamme, että kadunmieskin ymmärtää Suomen maatalouden siirtyneen uuteen EU-vaiheeseen." Edelleen Turun Sanomien mielestä "viljelijöiden sietokykyä koetellaan yli kohtuuden, koska maataloutta kurjistavat tällä hetkellä alhaiset markkinahinnat, korkeat kustannukset ja tukien leikkaukset yhtäaikaisesti".

Näistä teksteistä havaitsemme, että lehdet ovat aistineet maatalouden tilanteen yllättävän hyvin ja tietävät, mitä EU:n supistusohjelma merkitsisi suomalaiselle maataloudelle. Se merkitsee näennäisviljelyä, joka pitemmällä aikavälillä tuhoaisi koko suomalaisen elintarvikesektorin. Suomalainen viljelijä ei halua elää kenenkään kustannuksella, vaan haluaa saada hyvin tehdystä työstä elannokseen kohtuullisen palkan siinä missä muutkin palkansaajat ja yrittäjät.

Pääministeri on todennut: "Täytyy muistaa, että maanviljelijät ovat yrittäjiä. Elinkeinotukia on kaikilta osin leikattu, joten ei maatalous tässä suhteessa ole mitenkään erityisen huonon kohtelun piirissä." Joko pääministeri ei ymmärrä maatalouden erityisluonnetta eikä sitä asemaa, johon se joutui liian nopean siirtymisen johdosta yhteiseen EU:n maatalouspolitiikkaan, tai sitten on pääministerillä edelleen maataloutta kohtaan sitä kostonhenkeä, jota hän on useampaan kertaa esittänyt uhotessaan, että "nyt loppui talonpoikien uho". Pääministerille on syytä taas muistuttaa, ettei elintarviketalous ole pelkästään yritystoimintaa. Se on kansakunnan turvallisuuden ja hengissä pysymisen ehto. Tämän on historia suomalaisillekin moneen kertaan opettanut.

Suomen lyhyt kasvukausi, lumi ja jää jättävät suomalaisen maatalouden painimaan aivan eri sarjaan keskisten ja eteläisten EU-jäsenmaiden

maatalouteen verrattuna. Kun suomalaisilta tiedusteltiin, haluavatko he säilyttää oman maatalouden, oli vastaus yllättävän selvä: Neljä viidestä ei halua lisätä tuontiruokaa. Kansa tahtoo, että Suomessa harjoitetaan maataloutta, ja yhtään väheksymättä muiden maiden maataloutta me suomalaiset tahdomme säilyttää oman elintarviketaloutemme. Me täällä eduskunnassa päättäjinä olemme kansan asialla. Jos neljä viidestä suomalaisesta haluaa säilyttää suomalaiset elintarvikkeet kuluttajien ulottuvilla, on meidän tinkimätön velvollisuutemme toimia niin, että kansalaisten laajan enemmistön tahto toteutuu.

Ministeri Hemilä esitti vastatessaan välikysymykseen, että kun tukea saavien tilojen lukumäärä supistuu, jää tulos tilaa kohti entistä paremmaksi. Näin tulosta mitaten viime vuonna tulo jopa kasvoi 2 prosenttia. Ministeri varmaan tietää, mitä tilaluvun lasku merkitsee jatkaville. Se merkitsee yhä lisääntyviä investointeja ja pääomakustannuksia, jotka heikosti tai täysin kannattamattomassa tuotannossa syövät pienen tukilisän moninkertaisesti. Lisäksi se merkitsee jo nyt muihin väestöryhmiin verrattuna kohtuuttoman suuren työmäärän lisääntymistä entisestään. Kysynkin, olisiko, ministeri Hemilä, kohtuullista viljelijöidenkin pyytää jonkinlaista korvausta työlleen. Onko 17 markkaa tunnilta 345 päivän työhön sidotulle maitotilalliselle oikea korvaus työstä?

Kaikkein haastavimpana näen sukupolvenvaihdoksien onnistumisen ja tilojen jatkamismahdollisuuksien säilyttämisen. Kovalla työllä ja tunteella raivattujen peltojen jättäminen pusikoitumaan on hirvittävä isku luopuvalle sukupolvelle. Jos maatalouden edellytyksiä ei saada kannattaviksi, on suorastaan rikos yllyttää seuraavaa sukupolvea jatkamaan kannattamatonta toimintaa. Silti me jokainen maanviljelijä haluamme, että työtämme arvostetaan ja työllemme löytyy jatkajia. Meillä on kansallisia keinoja, kuten jo tuli esille, helpottaa sukupolvenvaihdoksia, keinoja, joihin EU ei omia esteitä tule luomaan. Lahjavero tuli jo esille, ja otan esille vielä toisen: tasausvarauksen riittävän suuruisena. Selvästi se olisi helpottanut investointien suorittamista. Tämäkin on täällä jo kertaalleen torjuttu.

Toki tiedän muutosten pyyhkivän myös maatalouden yli enkä kaipaa kaiken säilyttämistä ennallaan. Rakennemuutosta on tapahtunut kautta aikojen ja sen on sallittavakin tapahtua. Mutta silloin kun se muuttuu hallitsemattomaksi, on siihen yhteiskunnan keinoin puututtava.

Maaseudun ja maatalouteen liittyvän elintarvikesektorin työllistävää vaikutusta korkean työttömyyden Suomessa ei tule unohtaa. Uskon, että yhteiskunnalle ja yksilölle on monin verroin kalliimpaa ajaa ihmiset työttömiksi kaupunkeihin yhä kiihtyvällä vauhdilla. Toki muutto on sallittava, mutta sen ohjailu yhteiskunnallisin toimenpitein on ensiarvoisen tärkeää ja tällä hetkellä maatalouden toimintaedellytysten turvaaminen ja elinkeinon kannattavuudesta huolen pitäminen on varmasti halvinta yhteiskunta- ja työllisyyspolitiikkaa. Siksi Suomen on onnistuttava löytämään keinot ratkaista pohjoisissa olosuhteissa toimivan maatalouden ongelmat siten, ettei suomalainen maatalous ja elintarviketalous jää maailman vapaakaupan jalkoihin. Pelkästään EU:n maatalouspolitiikan varaan ei suomalaista maataloutta voida rakentaa. Tulemme aina tarvitsemaan myös kansallisen osuuden tämän elinkeinon säilyttämiseksi.

Arvoisa rouva puhemies! Tällä hetkellä elämme kohtalon kysymyksiä suomalaisen maatalouden osalta, niin merkittäviä ovat Agenda 2000 -ratkaisut Suomelle. Siksi toivon hallituksen ottavan myös opposition mukaan etsimään keinoja ja painostamaan Euroopan unionia hyväksymään Suomen perustellut erityisolosuhteet maatalousratkaisun pohjaksi.

Keskustan ja kristillisten välikysymys on hätähuuto suomalaisen maatalouden puolesta. Välikysymyksestä käytävä keskustelu on tukitoimi hallitukselle huomata käsillä olevat ongelmat ja samalla painostus hallitukselle ratkaista ongelmat. Kysymys on koko kansakunnan tulevaisuudesta, ei vain yhden elinkeinon eduista.

Ed. Jäätteenmäki: Arvoisa puhemies! Ruotsissa Ulf Lundell on tehnyt laulun "Öppna landskapet". Laulu kertoo ruotsalaisesta kulttuurimaisemasta, viljellyistä pelloista, jotka ovat syöpyneet jokaisen ruotsalaisen sieluun. Laulaja haluaa säilyttää tällaisen maiseman. Laulu sai sellaisen suosion, että sitä ehdotettiin jopa Ruotsin uudeksi kansallislauluksi. Olisiko sama mahdollista Suomessa? Haluammeko me säilyttää omat peltomme ja lakeutemme viljeltyinä? Siitä on nyt kyse.

Maataloudesta keskustellaan nyt vakavaan sävyyn. Selvä asennemuutos on tapahtunut suomalaisten suhtautumisessa maatalouden ongelmiin. Nyt ymmärretään, että viljelijöillä on hätä. Viljelijöillä työtä riittää liian usein aivan liiaksikin, mutta tulot ovat laskeneet jatkuvasti ja tuotannon kannattavuus monilla tiloilla on romah-

tanut. Helsingin Sanomathan laski, että maataloustulo on kolmessa vuodessa laskenut 15 prosenttia. Se on suuri luku. Jos ajattelemme vaikkapa, että meidän omat tai jonkun muun tulot alenisivat 15 prosentilla, niin kyllä se varmaan pistää vakavaksi.

Tällä hetkellä moni maaseudulla miettii, joutuuko olemaan sukunsa viimeinen viljelijä. Sellainen ajatus ahdistaa. Joka kolmatta maatilaa uhkaa lakkauttaminen ja kolmanneksen vähennys tarkoittaa viljelyn loppumista jopa 30 000 tilalla. Nämä toki ovat vain kylmiä lukuja, mutta jos ajattelemme ihmisiä niiden takana ja sitä tuskaa, se on kyllä suuri ja vakava asia. Me myös ymmärrämme hyvin, että jos tapahtuu näin raju maatilojen lukumäärän romahtaminen, se vaikuttaa myös yhteiskunnallisesti. Se on myös koko kansantaloudelle raju menetys. Puhtaan ruoan tuottaminen on yhteiskunnalle toki kannattavampaa kuin työttömyyskorvauksien tai varhaiseläkkeiden maksaminen. Monille kunnille se on myös elämän ja kuoleman kysymys. On monia kuntia, joissa jopa puolet väestöstä saa maataloudesta toimeentulonsa.

Kotimaista tuotantoa siis puoltavat työllisyyspoliittiset, kuluttajapoliittiset, ympäristöpoliittiset ja myös inhimilliset syyt ja toki myös eläinsuojelulliset syyt. Suomalainen kuluttaja vaatii korkealaatuisia ja turvallisia elintarvikkeita. Käytäntö on varsinkin viime vuosina valitettavasti myös osoittanut, ettei EU aina pysty takaamaan elintarvikkeiden tuoteturvallisuutta. Meidän on huolehdittava siitä kansallisesti.

Kotimaisen tuotannon ja teollisuuden on myös huolehdittava siitä, että kotimaisen ruoan taso ja maine säilyvät myös tulevina vuosina. Suomi ei tule koskaan menestymään kilpailussa, jos ainoana valttina ovat tuotantomäärät ja hinta. Sen sijaan sekä eläinten että kasvien terveyden ja tuotanto-olojen osalta olemme maailman huippua.

Suomalainen elintarviketeollisuus on nyt keskittynyt suuriin yksiköihin. Kannattaviakin meijereitä ja teurastamoita on lakkautettu tuotannon tehostamisen nimissä. Myös tämä on lisännyt työttömyyttä. Voidaan myös kysyä, onko tällainen tuotannon tehostaminen yhteiskunnan kokonaisuuden kannalta edullista. Me maksamme työttömyydestä korkeaa hintaa.

Eettisesti korkeatasoinen tuotanto on pyritty turvaamaan Suomessa lainsäädännöllä. Uusittu eläinsuojelulaki edellyttää, että eläin saa hyvän hoidon. Pienillä ja keskisuurilla tiloilla omistaja hoitaa eläimet itse ja tuntee jokaisen yksilön. Hänen suhteensa eläimeen on aivan erilainen kuin vaikkapa Keski-Euroopan ja Yhdysvaltain tehotuotantolaitosten toimitusjohtajan.

Eläinten turhan kärsimyksen välttämiseksi teurastusten pitäisi tapahtua myös mahdollisimman lähellä kasvatuspaikkaa. Pitkät elävien teuraseläinten kuljetukset ovat saaneet kansalaiset liikkeelle Saksassa ja muuallakin Keski-Euroopassa. Vielä ei Suomesta kuljeteta teuraseläimiä ulkomaille, mutta meilläkin ovat kuljetukset pidentyneet tuotannon keskittymisen vuoksi.

Arvoisa puhemies! Eettisten kysymysten vaikutusta tulevaisuuden kulutuskäyttäytymiseen ei ole syytä aliarvioida. Suomalaisella maataloudella on varmasti jatkossa hyvät kilpailumahdollisuudet, mutta se edellyttää nyt ja tällä hetkellä panostusta. Sukupolvenvaihdosten määrä on romahtanut, mistä täällä on ollut jo paljon keskustelua. Jos viljelijöiden osaaminen sekä terve eläin- ja kasvikanta päästetään tuhoutumaan, ei sitä pystytä tulevaisuudessa tyhjästä uudelleen nostamaan, vaikka markkinat muutaman vuoden kuluttua olisivat Suomelle miten vetovoimaiset tahansa.

Ed. H y s s ä l ä : Arvoisa rouva puhemies! Lipposen hallitus on ainoana 15 EU-maan hallituksista leikannut viljelijöiltä kansallisia tukia joka vuosi. Jopa Ranskan demarihallituskin on SDP — kokoomus-hallitustamme maatalousystävällisempi. Siksi ei olekaan ihme, että kokoomuksen maataloussiipi on erittäin pettynyt oman puheenjohtajansa ja puolueensa toimintaan juuri maatalousasioissa. Puheenjohtaja valtiovarainministeri Sauli Niinistö on ollut innokkaasti rokottamassa viljelijöitä. En yhtään ihmettele sitä, että julkisuudessa olleiden tietojen mukaan Niinistö harkitsee siirtymistä Turun eteläisestä vaalipiiristä Helsinkiin. Vahvalla maatalousalueella Varsinais-Suomessa Niinistön maatalouspoliittiset linjaukset eivät lämmitä.

Hänen vaatimuksestaan viljelijöiden valtion lainojen korkoihinkin tuli yhden prosenttiyksikön korotus. Samaan aikaan EU:n toinen maatalousvaltainen maa Saksa on pudottanut maatalouden lainojen korot yhteen prosenttiin. Maatalouden alin verotettavan tulon raja on nostettu Saksassa hyvin korkealle. Saksan sosiaalipakettikin antaa hyvän turvan viljelijöille, kun meillä samaan aikaan on kovalla kädellä karsittu maatalouden sosiaaliturvaa. Esimerkiksi tulottomien sairausvakuutuksen minimipäiväraha poistettiin, lomituspalveluja heikennettiin ja maanviljelijöiden tapaturmavakuutuksesta on säästetty.

Tässä vain muutamia esimerkkejä niistä monista heikennyksistä, joita kolmen viimeksi kuluneen vuoden aikana on tehty.

Myös maaseudulla päivähoito-ongelmat ovat pahentuneet. Maatilan lapsille on usein vaikea löytää sopivaa päivähoitoratkaisua, koska työajat ovat maatiloilla hyvin vaikeat aamuin illoin. Maatilojen lapset eivät ole tasa-arvoisia muiden lasten kanssa päivähoitoa järjestettäessä. Tilannetta pahentaa vielä se, että varsinkin monilla nuorilla viljelijöillä tilan työtaakka on niin suuri, että työpäivät venyvät aivan kohtuuttoman pitkiksi. Maatalousyrittäjät ovat joutuneet osallisiksi kaikista yleisesti maaseutualueisiin ja sosiaaliturvaan kohdistuneista leikkauksista. Näiden lisäksi maatalousyrittäjät elävät keskellä suurta maatalouden, maatalouspolitiikan ja maaseutukulttuurin murrosta kaikkine lieveilmiöineen.

Suomen maatalouden suurin uhka ei olekaan EU:ssa, jossa meitä ehkä ymmärretään, jos osaamme perustella asiamme. Uhkanamme ovatkin omat kansalliset päätöksentekijämme: hallitus ja hallituspuolueet. Heiltä puuttuu tahto ajaa suomalaisen viljelijän ja Suomen maaseudun etuja.

Toisena kotoisena uhkana meillä ovat toimimattomat markkinat. Elintarvikeyritystemme kyky mitata markkinoilta edes EU:n tuottajahintataso on ollut luvattoman heikko. Kilpaillaan turhan verisesti koto-Suomen pienistä markkinoista, kun pitäisi muistaa kilpailun yhteismarkkinoilla tulevan ulkoa. Keskittynyt ja vahva kauppa tekee elintarvikeyritysten kanssa pitkiä toimitussopimuksia kiinteään hintaan, mistä johtuen Suomessa tuottaja ei pääse osalliseksi lainkaan EU:n kysynnän ja tarjonnan aiheuttamista hinnannousuista. Miksi kilpailuvirastommekaan ei puutu näihin kaupan pitkiin sopimuksiin? Viljelijät ovat syystä hyvin pettyneitä tupoon, koska heiltä leikattiin samaan aikaan 5—10 prosenttia tuloista, kun muut väestöryhmät saivat ostovoimaa lisää. Eriarvoisuus kasvaa vauhdilla Suomessa eri väestöryhmien kesken. (Ed. Ala-Nissilä: Edustaja on oikeassa!)

Viljelijöiden työperäisten ruumiillisten sairauksien määrä vähenee työn koneistuessa, mutta työpaineen lisääntyminen tietää lisääntyviä henkisiä ongelmia. Maatalouden huono tulokehitys estää turvallisuutta parantavat investoinnit. Tapaturmavaara nousee, kun maatiloilla on kituutettava vanhoilla ja vaarallisilla koneilla sekä rakennellaan omia virityksiä. Henkiset paineet lisääntyvät myös siksi, että maataloudessa entistä harvempi tekee entistä enemmän. Maatalousyrittäjällä on mahdollisena työnantajana samat ongelmat kuin muillakin yrittäjillä. Aputyövoimaa ei ole ollut varaa palkata vuosiin eikä parempaa tulevaisuutta ole näköpiirissä.

Lisäksi tiedämme senkin, että mitä alhaisempi tulotaso, sitä suurempi sairastuvuus. Työuupumus koettelee viljelijöitä ammattiryhmistä eniten. Tämä käy ilmi vuoden 1997 lopulla ilmestyneestä Työterveyslaitoksen tutkimuksesta. Sekä työuupumuksen kokonaistaso että kaikki sen oireet kuten väsymys, kyynisyys ja omanarvontunteen aleneminen korostuvat maa- ja metsätaloudessa. Työuupumusta potee vakavana 11 prosenttia ja lievänä 54 prosenttia maa- ja metsätaloudessa työskentelevistä. Vain 35 prosenttia tekee työtään virkein mielin itseään arvostaen ja työnsä mielekkäänä kokien.

Työuupumuksen takana on lähes aina myös ylikuormitus. Työtä on yksinkertaisesti liikaa tai se on ihmiselle liian rasittavaa. Levolle ja virkistykselle ei ole tarpeeksi aikaa. Työtilanne ylittää ihmisen voimavarat. Tämä kaikki on hyvin ymmärrettävää oloissa, joissa maatalouden tulevaisuus on epävarma ja viljelijän työltä on häviämässä pohja. Asian merkitys on erittäin suuri, kun ammatti on ollut myös elämäntapa ja näin ehkä keskimääräistä oleellisempi osa identiteettiä. Identiteetti on usein myös siirretty sukupolvelta toiselle. Tärkeä osa identiteettiä on ollut se, että maanviljelijä on kokenut työnsä arvokkaaksi koko maan kannalta. Viljelijä on kokenut ammattiylpeyttä saadessaan toimia viljelijänä, tuottaa suomalaisille puhdasta ruokaa. Viime vuosina hän on kuitenkin kokenut olevansa tukijärjestelmien ja leikkausten kohteena, välillä jopa syntipukkina.

Arvoisa rouva puhemies! Suomalainen maatalous elää voimakasta murroskautta. Paineet rakennemuutoksen toteuttamiseen ja tuotannon kaikkinaiseen tehostamiseen ovat suuret. Viljelijäväestö elää tällä hetkellä suuren epävarmuuden vallassa. Se tuntee turvattomuutta ja epätietoisuutta tulevaisuudesta. Viljelijäväestö on kokenut olevansa yksin ja luottamus niihin tahoihin, joihin on ennen luotettu, on horjunut. Huoli on paljon syvempää ja laajempaa kuin vain huoli taloudesta, joka sekin on merkittävä ja aiheellinen huoli, kuten olemme jo monessa puheenvuorossa kuulleet. Välillä eräissä tiedotusvälineissä ja useissa poliittisissa päätöksissä on kyseenalaistettu koko elinkeinon oikeutus ja olemassaolo. Viljelijää ja maaseudun ihmistä on syyllistetty monin eri tavoin. Aivan viime viikkoina tiedotus-

välineissä kuten Helsingin Sanomissa ja Ilta-Sanomissa on onneksi alkanut olla toinen ääni kellossa.

Muutosajan viljelijöissä on erotettavissa ainakin kolme viljelijäryhmää. Kaiken kurjuuden keskellä on huomattava, että on myös niitä viljelijöitä, jotka näkevät maatalouden muutoksen haasteena ja mahdollisuutena. Maatalousyrittäjien eläkelaitos on tehnyt tutkimuksen nuoren viljelijäväestön erilaistumisesta. Tutkimus on tehty ja julkaistu ennen uusimpia tietoja maatalouden tulevaisuuden näkymistä. Sen mukaan selviytyjien ryhmään kuuluu noin 35 prosenttia nuorista viljelijöistä.

Toisen ryhmän muodostavat ne viljelijät, joille maatalouden muutos näyttäytyy uhkaavana mutta jotka ovat epävarmuudesta huolimatta varovaisen toiveikkaita tulevaisuutensa suhteen. Heitäkin oli noin 35 prosenttia. Kolmas ryhmä muodostuu niistä viljelijöistä, joille maatalouden muutos näyttäytyy uhkana ja tulevaisuus näyttää synkältä. Joka viides nuori viljelijä kuului tähän ryhmään.

Arvoisa rouva puhemies! Vaikka olemme siirtyneet monella tavalla pätkätöiden aikaan ja monen meistä on sopeuduttava jatkuvaan muutokseen, olisi muistettava, että kaikille aloille ja kaikkiin ammatteihin pätkittäisyys ei sovi. Maatilaa ei voi päästää rapistumaan eikä pelloille voi istuttaa pariksi vuodeksi puita, jos elinkeino on tilapäisesti vaikeuksissa. Jos viljelijä tekee näin, tila on lyhyessä ajassa niin huonossa kunnossa, ettei siitä saa elinkelpoista enää millään. En puhu tässä sen puolesta, että jokainen maatila Suomessa olisi pitänyt tai pitäisi jatkossa säilyttää. Korostan sitä, että maatalouden kohdalla päätöksentekijöiden on pystyttävä pitkäjänteiseen politiikkaan. Maanviljelijät joutuvat tekemään suuria investointeja ja velkaantumaan. Epävarmuuden aikaan on saatava maatalouden kohdalla varmuutta. Näin ei ole ollut viime vuosina. Maatalouspolitiikan avainkysymys onkin se, että viljelijöille on annettava realistinen kuva elinkeinon tulevaisuuden näkymistä.

Ed. K o r k e a o j a : Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on kummastusta herättänyt kokoomuksen voimakas arvostelu välikysymyksen jättämistä kohtaan. Ei voi välttyä siltä vaikutelmalta, että kokoomuksella on huono omatunto siitä, mitä tämän hallituksen aikana on tullut tehtyä tai jätetty tekemättä.

Keskusta on aiemmin eri tavoin pyrkinyt saamaan maatalouspolitiikan perusteet eduskunnan arvioitavaksi, mutta ilman tulosta. Olen itsekin tehnyt monta kertaa tämän hallituskauden aikana esityksen, että hallitus toisi eduskunnalle maatalouspoliittisen selonteon, jonka pohjalta voitaisiin käydä maatalouspoliittista keskustelua ja tehdä maatalouspoliittinen linjanveto. Tämä ei ole tuottanut tulosta ja näin välikysymys on jäänyt ainoaksi opposition keinoksi saada keskustelu syntymään.

Keskustelu, jota nyt käydään, jos sitä vuorovaikutukseksi voi sanoa, kun hallituspuolueiden edustajat lähes tyystin puuttuvat keskustelusta, kuitenkin osoittaa sen, että keskustelun tarvetta on. Puheenvuorojahan on tainnut alun pitäen olla pyydettynä yli 70. Erittäin monissa puheenvuoroissa on todettu, että keskustelun paikka on olemassa. Keskustelu maatalouden asemasta on tarpeen ja yhdessä pitää miettiä, minkälaista maatalouspolitiikkaa pitää harjoittaa, minkälaista maatalouspolitiikkaa meidän pitää harjoittaa EU:n yhteisen maatalouspolitiikan areenalla. Keskustelun tarvetta on.

Mitä tulee siihen, mitä tämä keskustelu ja välikysymys vaikuttavat Agenda 2000 -neuvotteluihin, on päivänselvää, että tilanne ei tämän keskustelun johdosta ainakaan heikkene. Se on varmasti jo tähän päivään mennessä voitu nähdä. Samaa tietysti voi sanoa MTK:n joukkokokouksesta, joka sekin osaltaan kertoi siitä, miten vakavasta asiasta Suomen kannalta on kysymys, kun Agenda 2000:sta keskustellaan. Pikemmin tämä keskustelu ja suurkokoukset merkitsevät sitä, että on tullut selväksi, että hallituksella ei ole tämän jälkeen mahdollisuutta luopua ja luistaa asettamistaan tavoitteista. On synnytetty poliittista painetta viedä nämä neuvottelut myönteiseen päätökseen. Tämä on ollut meidän tarkoituksemme.

Viljelijöitä ajatellen välikysymyksen tavoitteeksi asetettiin se, että saataisiin laaja hallituksen ja hallituspuolueiden poliittinen sitoutuminen maatalouden kehittämisedellytysten hoitamiseksi. Tästä täytyy sanoa, että pettymys on melkoinen. En muista, että täällä olisi käyty yhtään välikysymyskeskustelua sillä tavalla, että hallituksen puolelta keskustelua kuuntelemassa ei olisi hallituksesta muuta kuin yksi ministeri. Tässä tapauksessa kysymys on sitäkin painavampi, koska maataloutta hallituksessa hoitaa ministeri, joka ei ole poliittisessa vastuussa samalla tavalla eduskunnalle kuin eduskunnan poliittiset ryhmät.

Välikysymystä ei ollut suunnattu ministeri Hemilälle. Välikysymys oli kohdistettu hallituk-

selle, ja olisi toivonut, että hallituksen pääministeri Lipponen ja myöskin valtiovarainministeri Niinistö kokoomuksen puolesta olisivat sitoutuneet ja kertoneet suurimpien hallituspuolueiden ministeriryhmien kannat ja sitoutumisen asetettuihin tavoitteisiin. Tätä ei ainakaan toistaiseksi ole tapahtunut. Toivottavasti vielä tapahtuu.

Kokoomus sanoi eri yhteyksissä, että keskusta kerää irtopisteitä tällä välikysymyksellä. Puolestani tarjoan hallitukselle ja hallituspuolueille mahdollisuuden kerätä irtopisteitä. Tilanne, missä nyt ollaan, antaa hyvän mahdollisuuden siihen. Toteuttakaa maatalouden kannalta myönteisiä päätöksiä, irtopisteet tulevat teille. Ainakin minä omasta puolestani olen pelkästään iloinen. Olkaa siis hyvät!

Arvoisa puhemies! Yhä konkreettisemmin, yhä laajemmin alkaa konkretisoitua se, mistä tosiasiassa jo varoitettiin EU-jäsenyyspäätöksenteon yhteydessä. Silloinhan oli esillä, että maatalouden kannattavuus tulee voimakkaasti heikkenemään, tukijärjestelmät sellaisina kuin ne jo silloin olivat nähtävissä, tulevat vääristämään kilpailua ja olemaan yrittäjyyteen kannustamattomia ja byrokratia tulee kasvamaan sietämättömäksi. Nämä asiat olivat esillä EU-jäsenyysneuvottelujen yhteydessä. Nyt ne ovat konkretisoituneet ja kaikkien havaittavissa.

EU-jäsenyyden tueksi rakennettiin kansallinen paketti, joka oli mitoitettu niin, että EU-jäsenyys olisi sen turvin ollut jotenkuten siedettävä maatalouden tulokehityksen kannalta. Jo keväällä 1994, kun tukipakettia tehtiin, oli nähtävissä, että paketin mitoitukseen liittyvät arviot eivät ole kovin kestäviä. Esitin tuolloin kysymyksen siitä, voiko tuottajahintataso Suomen olosuhteissa erinäisistä syistä muodostua Tanskan ja Saksan tasoiseksi, joka silloin oli mitoituksen pohjana. Epäilen, että näin ei voi tapahtua. Nyt on käynyt ilmi, että tämä epäily ei ollut perusteeton, vaan näin on käynyt, että meidän hintatasomme eräiden tuotteiden osalta on laskenut jopa dramaattisesti. Kukaan tuskin silloin osasi ajatella, että kananmunien hinta laskisi siihen tasoon kuin on laskenut. Joka tapauksessa yleinen taso ei ole toteutunut sellaisena kuin silloin arvioitiin.

Sama pätee kustannuskehitykseen. Oli selvää, että kustannusten aleneman odotukset olivat ylimitoitettuja. Tällä tavalla koko paketin keskeiset perusteet ovat osoittautuneet aika huteriksi.

Kun sitten kansallista tukea alennettiin Lipposen hallituksen toimin siinä tilanteessa, jossa näiden realisoituvien seikkojen johdosta olisi päinvastoin pitänyt tukea kasvattaa, ja kun sitten myöskään 141 artiklan neuvotteluissa ei saavutettu sitä tulosta, joka artiklaa hyväksyttäessä oli asetettu tavoitteeksi, tietynlainen alamäki ja alaspäin suuntautuva ura maatalouden osalta oli selviö.

Arvoisa puhemies! Mitkä ovat sitten tämän hetken polttavimmat ongelmat ja ratkaisua vaativat asiat?

Ensinnäkin, maatalouden harjoittajien tulevaisuuden usko ei palaa, ellei maatalouden alenevaa kannattavuuskehitystä ja heikkenevää tulotasoa voida katkaista. Parhaiden yrittäjien on menestyttävä hyvin, jotta keskimääräiset viljelijätkin menestyisivät kohtuullisesti ja muihin väestöryhmiin verrattavalla tavalla.

Ministeri Hemilä, totesitte, että keskimäärin maataloustulon kehitys on ollut kohtuullisen hyvä. Se varmasti pitää paikkansa, mutta tässä, niin kuin monessa muussakaan tilanteessa, keskiarvot eivät anna oikeata kuvaa asiasta. Tilanne on, niin kuin hyvin tiedätte, se, että parhaat viljelijät ovat menettäneet melko suuren osan tuloistaan, kun sen sijaan sellaiset, jotka ovat viljelleet peltojaan ja hoitaneet karjaansa huonommin, eivät ole menettäneet mitään, monessa tapauksessa ovat jopa päässeet parempaan tulokseen. Oikein hulttein viljelijä pinta-alaperusteisilla tuilla elää paremmin kuin aikaisemmassa tilanteessa. Mutta tämähän ei ole missään tapauksessa hyvä asia. Päinvastoin, se on erittäin huolestuttava tilanne. Vain tulevaisuuden uskon, positiivisten tulo-odotusten syntyminen tuo mukana halukkuuden sukupolvenvaihdoksiin, jotka tällä hetkellä ovat lähes nollatasolla.

Toiseksi, tukijärjestelmien rakennetta on välttämättä muutettava niin, että ne kannustavat hyvään yrittäjyyteen, korkeaan tuotteiden laatuun ja hyvään kustannus—tuotto-suhteeseen. Nykyinen sekä investointitukijärjestelmä että pinta-alaan ja eläinmäärään perustuva tuotantotukijärjestelmä ovat markkinataloutta ajatellen mätä. Tukijärjestelmiä on välttämättä muutettava ja lisäksi on käytettävä kaikkia mahdollisia, muun muassa verotuksellisia, keinoja maatalouden markkinaehtoisen tuloksen lisäämiseksi.

Olisi paljon mielekkäämpää lisätä maatalouden tukea verojärjestelmän kautta, joka realisoituisi sitten markkinaehtoista tietä, kuin edetä niin, että lisätään suoraa tulotukea. Valtiontalouden kannalta nämä molemmat tiet ovat neutraaleja. Niiden vaikutukset ovat samanlaisia, mutta maatalouden kannalta verotustietä löydettäisiin paljon kannustavampia järjestelmiä.

Muun muassa polttoaineiden valmistevero maatalouden osalta tulisi kokonaan poistaa ja tällä tavalla lisätä markkinaehtoista tulosta maataloudessa.

On myös välttämättä löydettävä muita keinoja, joista kuivatuskorvaukseen perustuva kompensaatio Agenda-neuvottelujen yhteydessä on hyvän kuuloinen, mutta senkin osalta on tietysti ongelmia, miten sellaiselle tilalle, joka tuottaa rehuviljaa omalle tilalle, tämä korvaus voidaan oikeudenmukaisesti antaa.

Kolmanneksi, rakennepolitiikan tavoitteet ja keinot olisi mielestäni arvioitava uudelleen. Ei näytä olevan millään tavoin perusteltua, että tuki suunnataan vain kaikkien suurimmille tiloille. Sellainen rakennepolitiikka, jossa työtä korvataan suurella pääomapanoksella, ei nykyisessä työllisyystilanteessa mielestäni ole perusteltua. Luontaisesta oman pääoman muodostukseen, omarahoitukseen perustuvasta rakennemuutoksesta kiihdytetty rakennemuutos ei ole taloudellisesti perusteltua.

Rakennemuutos kyllä kohottaa työn tuottavuutta, mutta sijoitetulle kokonaispääomalle pitäisi myös saada jokin korvaus. Mielestäni vanhaa pääomakantaa pitää järkevästi käyttää loppuun ja vasta sen poistumisen myötä rakentaa uusia suurempia yksiköitä näin yleislinjana.

Arvoisa puhemies! Tässä on joukko tavoitteita, jotka pitää ottaa huomioon niin kotimaisen budjettipolitiikan suunnittelussa kuin Agenda 2000 -neuvotteluissa. Eikä siinä kaikki, uudet neuvottelut artikla 141:n osalta ovat kohta taas käsillä. Myös näissä neuvotteluissa pitää saada pysyvä järjestelmä, joka koskee erityisesti sika- ja siipikarjatalouden tuotannon kannattavuuden turvaamista, mutta myös jossain määrin erikoiskasvien tuotantoa. Erityisesti sika- ja siipikarjatalouden osalta pysyvän ratkaisun saaminen on todella suuri haaste erityisesti sen takia, että ensimmäisen neuvottelukierroksen osalta tulos tältä osin oli vain siirtymäkautta koskeva.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

Ed. K o i s t i n e n : Arvoisa puhemies! Kuten ed. Roos eilen illalla sanoi heti alkajaisiksi, että hän tulee ylittämään hiukan aikaa, ilmoitan saman minäkin. En minäkään ole liikaa vaivannut tätä salia puheenvuoroillani.

Arvoisa puhemies! Suomalainen maatilatalous on joutunut erityisesti viime vuosina uskomattoman voimakkaiden paineiden alle. Suomen EU-jäsenyys on aiheuttanut eri kotisektoreissamme suurimmat muutokset nimenomaan maatila- ja elintarviketalouteen. Suomalainen maatalous kohtasi unionin maatalouspolitiikan yhdessä yössä rajusti romahtanein ja hallinnoiduin tuottajahinnoin. Maatalousmarkkinat avattiin ilman erityisiä siirtymätoimia suoraan vapaalle Euroopan laajuiselle kilpailulle. Kaiken tämän keskellä maatilataloutemme asemaa on heikennetty jatkuvasti monin eri poliittisin päätöksin. Viljelijöiden epävarmuutta tulevaisuuteen on lisätty monin tarkoitushakuisin ja ajattelemattomin lausunnoin.

On ilmeistä, että istuva hallitus ei etenkään alkuaikoinaan ymmärtänyt, millainen vaikutus maatilataloudella ja siihen liittyvällä elintarviketaloudella on maallemme. Elintarviketalous on Suomen kolmanneksi suurin teollisuudenala. Elintarviketalous ja siihen liittyvä tuotantoketju, maatilatalous mukaan luettuna, on maamme suurin tuontia korvaava kotimarkkinasektori. Ala korvaa tuontia vajaalla 40 miljardilla markalla vuosittain. Jos kotimaiset elintarvikkeet korvattaisiin tuonnilla, kuluisi siihen ilmeisesti lähes koko metsäteollisuutemme nettovientitulo. Lisäksi ala työllistää jopa noin 320 000 ihmistä, mikä on tullut useaan kertaan mainittua. Olen nähnyt myös laskelmia, joiden mukaan perheissä, joissa joku perheenjäsenistä saa toimeentulonsa elintarviketaloudesta, asuisi Suomessa noin miljoona ihmistä.

Tiedämme myös, että maatilatalous on aivan keskeisiä keinoja pitää Suomi kauttaaltaan asuttuna. Huolehtimalla maatilatalouden toimintaedellytyksistä olemme voimakkaasti estämässä muun muassa pääkaupunkiseudun kasvavia asuntojonoja ja päivähoito-ongelmia. Kaikki tämän tyyppiset ongelmat ovat todellisuutta, ellei keskittyvälle rakennemuutokselle haluta tehdä mitään. Hämmästyttävää on havaita, että istuva hallitus omilla toimillaan, muun muassa romuttamalla suomalaisen maatilatalouden kannattavuuden edellytyksiä, haluaa tietoisesti lisätä pääkaupunkiseudulla ja suurissa kasvukeskuksissa asuvien ihmisten ongelmia.

EU-jäsenyydestä romahtavien tuottajahintojen kompensoimiseksi rakennettiin kansallinen tukipaketti, joka sekin vain osittain oli katettu korvaamaan viljelijöiden taloudellisia menetyksiä. Istuva hallitus kuitenkin leikkasi, kuten on usein todettu, välittömästi jäsenyyden toteutumisen jälkeen kansallista tukipakettia tuolla 750

miljoonalla markalla. Kaikki, jotka ymmärtävät unionin maatalouspolitiikan luonteen, tietävät, että tämä leikkaus kohdistui suoraan maatalouteen tuloja alentavasti.

Arvoisa puhemies! Tukipaketin leikkauksesta keskusteltaessa kuulee usein todettavan, että kyllähän budjetin leikkausten kohteina ovat olleet myös esimerkiksi lapsiperheet. Tällöin jää tahallisesti tai tahattomasti huomaamatta, että kyllä viljelijöissäkin on lapsiperheitä, eli maatalouteen kohdistuu valtion budjettileikkausten yhteydessä monitahoinen leikkuri: leikataan suoraan tuloja ja leikataan sosiaaliturvaa. Jälkimmäisen vaikutuksia pahentavat vielä leikkaukset, jotka hallitus on kohdistanut suoraan esimerkiksi viljelijöiden lomitus- ja eläkejärjestelmiin, joista täällä on jo muutamassa puheenvuorossa mainittu.

Arvoisa puhemies! Maatalous on lähtenyt tänä vuonna jo neljännelle perättäiselle alenevan tulokehityksen vuodelle. Unionin jäsenyyden alla tehty tukijärjestelmä on pettänyt pahoin, mutta kansallisen tukipaketin leikkaustakin suurempi pettäjä on ollut maatalouden kustannustaso. Maatalouden kustannuksethan ovat tällä hetkellä noin 2 miljardia markkaa korkeammalla kuin tukipakettia laadittaessa oletettiin nyt olevan.

Ansiotaso yhteiskunnassa yleisesti nousee nostaen samalla tuotantopanosten hintatasoa. Toisaalta valtiovalta itse on nostanut maatilatalouden kustannustasoa muun muassa monilla veroluonteisilla maksuilla, joita jälleen on tulossa hallituksen viimeistellessä energiaveroratkaisuja. Hallituksen tulisi suuressa Emu-huumassaan ymmärtää ja ennen kaikkea tunnustaa, että maatalous on EU-Suomessa avoimen sektorin toimiala, jolle ei voi asettaa kilpailijamaista poikkeavia kustannuksia.

Kokonaisuutena kansallinen tukipaketti on vuotanut peräkärryn kaikista saumoista, ei vain perälaudan kautta. Tätä kaikkea ovat vielä pahentamassa jatkuvat puheet maatalouden rakennemuutoksen hitaudesta. Kuitenkin viimekin vuonna 1997 maatalouden harjoittamisen lopetti 16 maatilaa joka päivä. Jäljelle jäävien tilojen kehittäminen on luonnollisesti erittäin vaikeaa epävarmuudessa, jota poliittisellakin päätöksenteolla kaikin tavoin lietsotaan.

Epävarmuuteen liittyen on myös hyvin mielenkiintoista nähdä, kuinka pitkään istuva hallitus sallii ympäristöministeriön nykyisen kaltaisen toiminnan. Säännöksiähän näyttää olevan tulossa, ja oikeusviranomaiset joutuvat puuttumaan vähän väliä ko. ministeriössä valmisteltuihin suojelupäätöksiin.

Keskustan esittäessä hallitukselle välikysymyksen viljelijäväestön tulevaisuudesta on ymmärrettävä, ettei kysymys ole vain maataloudesta. Kysymys on myös siitä, haluammeko me suomalaiset alueellisen eriarvoisuuden kärjistyvän tässä maassa, haluammeko me taloudellisen ja toiminnallisen keskittymisen etenevän nopeasti Suomessa. Tasapainoisesti kehittyvä, hyvinvoipa suomalainen yhteiskunta tarvitsee yhdeksi osakseen toimivan, elinvoimaisen maatalouden. Jo keskikokoinen maitotila pyörittää vuositasolla 330 000—350 000 markan rahavirtaa, joka leviää oman paikkakunnan ja oman maakunnan talouteen. On aika vaikea kuvitella, millä nämä rahavirrat kyetään korvaamaan, jos tilojen toimintaedellytykset tuhotaan.

Maatilataloutta mielestäni voidaan siis tehokkaasti käyttää, kuten edellä oleva osoittaa, tasapainoisesti kehittyvän aluerakenteen turvaajana.

Kun tiedetään, millaisessa epävarmuudessa maatilataloudessa tänä päivänä eletään, ei ihmetytä se, että sukupolvenvaihdoksia tehdään aivan liian vähän. Esimerkiksi omassa maakunnassani Kainuussa, vajaan 2 000 toimivan maatilan maakunnassa, on viime vuosina tehty vuositasolla 7—10 sukupolvenvaihdosta ja vain 7 kuluneena vuonna 1997.

Nykyisen aktiivitilojen määrän ennallaan pitämisen edellytyksenä olisi esimerkiksi 27 vuoden sukupolvikierron mukaan noin 60 tilakauppaa vuosittain. Nykyisellä vauhdilla Kainuun maatilatalous ajautuu tasaisen varmasti kohti loppuaan. Sitä vaihtoehtoa tosin Kainuun maakunta ja aluetalous ei kestä, emmekä siihen antaudu, taistelemme olemassaolomme puolesta kiivaasti. Ministeri Hemilä mainitsi muutama hetki taaksepäin sukupolvenvaihdoksien yhteyteen mahdollisesti tulevista helpotuksista. En voi muuta kuin sydämestäni toivoa, että asia edistyy eteenpäin mentäessä.

Maatilat ovat pyrkineet minimoimaan kustannuksia tilatasolla osaamista parantamalla, yhteistyötä lisäämällä sekä mahdollisuuksien mukaan yksikkö- ja tilakokoa kasvattamalla. Riittävän yhteistyön aikaansaaminen valitettavasti törmää usein pitkiin etäisyyksiin tilojen välillä, kuten on esimerkiksi Kainuun maakunnassa. Vastaavasti tilojen kehittäminen liian usein törmää asetettuihin rajoituksiin.

Jälleen esimerkki Kainuusta: Kainuussa keskeisimmän tuotantomuodon eli maidontuotannon kehittäminen on kovin vaikeaa, koska mai-

don viitemäärien saaminen on erittäin hidasta. Viime vuonna viitemääriä siirtyi tilojen välillä ainoastaan 1,5 miljoonaa litraa, josta puolet valtion kautta. Navettainvestointeja Kainuussa tehtiin viime vuonna ainoastaan 15 tilalle. Yksi investointien este on EU-osarahoitteisissa investoinneissa korkea 23 lehmän minimikokovaade ja sitä vastaava lähes 129 000 litran kiintiömäärä.

Esimerkiksi Lapissa vastaava investointiavustusraja on 18 lehmää, vaikka Lapissa maatilojen verotettava tulo on Kainuuta korkeampi. Vaikka kuutosohjelman seurantaryhmäkin on esittänyt, samoin kuin useat kainuulaiset tahot, EU-osarahoitteiseksi minimivaaderajaksi 18 lehmää, ei siihen jostakin käsittämättömästä syystä ole tullut parannusta.

Arvoisa puhemies! Viime viikolla Demari-lehdessä eräs valtuutettu kirjoitti maatalouden vaikeuksia vähätellen muun muassa: "17 markan tuntipalkkoihin on vaikea uskoa, jos pihalla makaa miljoonien koneet." Kirjoittaja ei selvästikään ole ymmärtänyt tai halunnut ymmärtää yrittämisen ja maatalouden perusasioita. Eihän maatila yksinkertaisesti voi toimia, ellei koneita ja tuotantorakennuksia ole. Eivät koneet ja laitteet ole luksusta vaan tuotantovälineitä.

Kirjoittaja syyllistyi myös perinteiseen tapaan vähättelemään selkeästi akateemista tutkimusta väittäen Helsingin yliopiston taloustieteen laitoksen tekemiä maatilatalouden kannattavuuslaskelmia tarkoitushakuisiksi ja mutu-laskelmiksi. Ymmärrän täysin, jos viljelijät tuntevat kirjoittajan kaltaiset väittämät hyvin loukkaaviksi, kun kuitenkin maatilojen todellisuus on kamppailua alati alenevia tuloja vastaan.

Uskon, että maatilat ovat valmiit näyttämään toimeentulonsa muodostumisen hyvinkin avoimesti tässäkin salissa istuville henkilöille. Näinhän lukuisat tilat ja erityisesti nuoret tuottajat ovat jo tehneetkin, siis avoimesti osoittaneet tulonsa, joskaan eivät tässä salissa.

Jos esimerkiksi kainuulainen keskivertomaitotila saa viljelijäperheelle kasattua 4 000—5 000 tunnin vuotuisella työpanoksella perheen elämiseen ja sijoitetun pääoman korkovaatimukseen 50 000—80 000 markkaa vuodessa, voidaan todeta, että leipä on kyllä aika tiukassa. Tiukempaan ollaan edelleen menossa, ellei kansallisen tuen leikkauspäätöksiä peruta eikä kansallisessa torjuntataistelussa Agenda 2000:n osalta onnistuta.

Suomessa eletään parhaillaan maataloutemme tulevaisuuden kannalta ratkaisevaa aikaa. Lehtitietojen mukaan entinen ministeri Toivo T. Pohjala on sanonut viljelijöiden suurkokouksessa Helsingissä helmikuun lopulla: "Viljelijöiden vaatimusten tulevaisuutensa turvaamiseksi ei tarvitse olla ketään vastaan, vaan koko maan ja kaikkien päättäjien on esiinnyttävä yhdessä suomalaisen maatalouden puolesta EU:n neuvotteluissa." Tähän ajatukseen voin yhtyä. Mutta hallitus ei saa enää nukkua Agenda-kysymyksissä, kuten koko loppuvuosi meni heinäkuussa 97 julkaistujen komission esitysten jälkeen. Enää ei ole varaa odottaa passiivisena. Jo nyt on saattanut syntyä korvaamatonta vahinkoa. Omalta osaltani haluan uskoa, että jämäkässä Suomen etujen puolustamisessa keskusta on hallituksen tukena.

Arvoisa puhemies! Maa- ja metsätalousvaliokunta antoi aikoinaan täysin yksimielisen ja mielestäni erittäin voimakkaan lausunnon Agenda 2000:sta. Niinpä edelleen mielestäni Suomen hallituksen on tiukasti sitouduttava siihen, että Agendan aiheuttamat menetykset korvataan maataloudellemme täysimääräisesti EU:n budjetista. Suomen maatalouden erityisolojen huomioiminen on ajettava määrätietoisesti lävitse. Meille on oltava aivan selvää, ettemme voi hyväksyä muun muassa Keski-Eurooppaan maksettavaa maissisäilörehutukea ilman, että samanaikaisesti rakennetaan nurmiruokintaan pohjautuvalle nautakarjataloudellemme kilpailukyvyn turvaava tukijärjestelmä. Tästäkin olemme maininneet yksimielisessä lausunnossamme.

Maataloutemme pärjääminen edellyttää myös sitä, että kansallinen tuki palautetaan vuodelle 1999 alkuperäisen tukipaketin tasolle ja tukipaketin vuosittain aleneva porrastus poistetaan. Hallituksen esitys korottaa kansalliseen tukeen käytettäviä määrärahoja noin 200 miljoonalla markalla aiempiin leikkauspäätöksiin verrattuna on oikean suuntainen mutta ehdottomasti liian alhainen.

Arvoisa puhemies! Monessa puheenvuorossa on tuotu esille, että välikysymys on väärään aikaan tuotu eikä tämä ole asiallinen. Jokaisen meistä on kysyttävä rehellisesti itseltään, onko tässä salissa liikaa puhuttu maataloudesta. Eikö ole jo korkea aika tuoda yleiseen keskusteluun maamme maatalousasiat, jotka — kuten olen jo aikaisemmin puheenvuorossani sanonut — ovat aika perustavaa laatua kansantaloutemme, kansamme ja maamme hyvinvoinnille ja myös pärjäämisellemme EU:ssa? Näistä asioista nykyisen EU-ajan mukaisesti, jos sallitaan hiukan leikkisästi sanoa, on keskusteltu ja tulevaisuudessakin keskustellaan ja päätetään pienemmissä kamma-

reissa, ei tässä salissa, mutta joskus on tässäkin salissa näistä asioista keskusteltava.

Aivan lopuksi haluan omalta osaltani antaa kiitoksen ministeri Hemilälle uskollisesta asian seuraamisesta ja myös osallistumisesta keskusteluun. Tämä on harvinaista tämän hallituksen puolelta, ja kuten edellinen puhuja sanoi, välikysymys ei ole kohdistettu ministeri Hemilään vaan koko hallitukseen, ja hän on täällä kantamassa vastuuta hallituksen puolesta. Siitä annan hänelle julkisen kiitoksen.

Ed. K i v i n i e m i : Arvoisa puhemies! Keskustan välikysymys kotimaisen maataloustuotannon ja elintarviketalouden turvaamisesta on tarpeellinen, suorastaan välttämätön. Ajankohta välikysymyksen esittämiselle on myös oikeaan osunut, keskustellaanhan parhaillaan laajasti kansalaisten keskuudessa suomalaisen maatalouden tulevaisuudesta. Yhä useampi suomalainen on sitä mieltä, että hallituksen maatalouteen kohdistamat leikkaukset ovat menneet liian pitkälle. Suomalaiset haluavat kuitenkin jatkossakin syödä turvallista, laadukasta suomalaista ruokaa ja katsella lomamatkoillaan Suomessa elävää, asuttua maaseutua.

Ilmassa on jonkin verran historian lehtien havinaa, sillä näin myönteistä suhtautumista peruselinkeinoomme en itse ainakaan muista viime vuosien ajalta, vaikkei 29-vuotiaan muisti kovin pitkä voi olla. Keskustelun sävy on aikaisemmin kuitenkin ollut usein aivan päinvastainen. Eilen ja tänään käyty keskustelu osoittaa, että asenteet ovat muuttumassa. Hallituksen pitää kuitenkin päästä hurskaista toiveista ja myötämielisyydestä konkreettisiin tekoihin. Ainakin tähän mennessä hallitukselta on kokonaisuudessaan puuttunut poliittinen tahto toimia maatalouden hyväksi. Toki myös SDP mutta erityisesti kokoomus ja Rkp ovat yrittäneet paeta vastuutaan maatalouden ahdingosta. Pakoilu ei nyt kuitenkaan onnistu.

Maatalouden selviämiseksi Suomen EU-jäsenyydestä kansallisen maatalousratkaisun toteuttaminen edellisessä eduskunnassa päätetyssä muodossa olisi ollut välttämätöntä. Oli turha luulla, etteivät leikkaukset ratkaisevasti vaikuttaisi maatalouden kannattavuuteen. Toki monesta muustakin asiasta leikattiin hallituksen astuessa valtaan: lapsilisistä, kotihoidon tuesta, sairauspäivärahoista jne. Mutta kuten ed. Koistinen jo äsken totesi, moni unohtaa kuitenkin, että edellä mainitut leikkaukset ja monet muut supistukset kohdistuivat myös maanviljelijöihin. Kansallisessa maatalousratkaisussa kyse oli nimenomaan elinkeinon säilymisen turvaamisesta.

Hallitus on sentään tänä vuonna edes huomioinut virheensä. Korjaamaan se ei ole niitä kyennyt. Lisäbudjetissa esitetty 150 miljoonan markan korotus maataloudelle on kuitenkin vain kosmeettista, sillä lisäyshän toteutuu sisäisin siirroin. Kosmeettisilla muutoksilla ei virheitä kuitenkaan pystytä korjaamaan.

Suomen EU-jäsenyyden myötä maatalouden harjoittamisen jatkaminen on yhä enemmän kiinni EU:n harjoittamasta maatalouspolitiikasta. Hallituksen poliittisen tahdon vähyys näkyy valitettavasti myös suhteessa Euroopan unioniin. Hallitukselta vaadittaisiin nyt suurta tarmokkuutta Suomen erityisongelmien ratkaisuun Agenda 2000 -esityksen osalta. Ainakin tähän saakka on tuntunut siltä, että hallitus vähättelee Agenda 2000:n aiheuttamaa uhkaa.

Agenda sellaisenaan alentaisi maatalouden tuloja eri tuotantoaloilla. Suomessahan suurimmat menetykset koettaisiin kasvinviljelyssä sekä nautakarjataloudessa. Myös sianliha- ja siipikarjatuotantoon kohdistuisi merkittäviä kielteisiä vaikutuksia. Hinnanalennusten korvausten mitoituksessa pitäisikin ottaa huomioon kaikilta osin Suomen poikkeukselliset olosuhteet.

Tällä hetkellähän ei vielä tiedetä, miten komissio on muuttanut alkuperäisen ehdotuksensa sisältöä. Varmana kuitenkin pidetään, että menetykset Suomelle ovat 500 miljoonan markan sijaan jopa 900 miljoonaa markkaa. On ilmeisen selvää, ettei Agenda 2000 -esitystä voida sellaisena hyväksyä.

Nyt pitäisikin tehdä tosissaan töitä Suomen kannalta tasapuolisen esityksen hyväksymiseksi. Pidän myös tärkeänä, että kaikki tuotantosuunnat saavat oikeudenmukaisen kohtelun. Asioita ei saa hoitaa vahvojen, volyymiltaan suurien tuotantosuuntien kuten maidontuotannon ehdoilla. Myös pienemmille tuotantosuunnille kuten esimerkiksi broilerituotannolle on taattava tasavertaiset jatkomahdollisuudet.

Hallitus näyttäisi sentään hieman ryhdistäytyneen Agenda-asiassa, kun on kuunnellut puheita täällä eduskunnassa. Mutta taas kun tänä aamuna luki pääministeri Lipposen tyylilleen uskollisen kolumnin Turun Sanomista, jossa hän väitti, ettei keskustasta ole mitään apua EU:n kanssa neuvotellessa ja päinvastoin keskusta jopa haittaisi neuvotteluja Agenda 2000 -asiassa, niin en ole aivan varma enää hallituksen pyyteettömistä haluista hoitaa asia Suomen kannalta parhain päin. Minäkään en ole huomannut pääministerin

olleen aktiivisen yhteistyöhaluinen keskustan kanssa Agenda-asiassa. Pääministeri ja hallitus tässä tuntuvat maataloudella politikoivan, ei keskusta.

Arvoisa puhemies! Täällä on useaan otteeseen viitattu Helsingin yliopiston taloustieteen laitoksen tutkimukseen maatalouden tulevaisuuden näkymistä. Valitettavaa on, että tarvitaan tällainen puolueettoman tahon tekemä tutkimus ennen kuin osa päättäjistä huomaa maatalouden ongelmat. Meille, joiden näköpiiri yltää Kehäkolmosen ulkopuolelle, maatalouden nykytila tai tulevaisuuden näkymien lohduttomuus eivät olleet yllätys. Asioiden todellinen tila on ollut selvä koko tämän hallituksen vallassaoloajan.

Viljelijöiden ansiotulot lähtivät laskuun heti EU-jäsenyyden alettua ja sama lasku tuntuu vain jatkuvan jopa ensi vuosituhannelle saakka. Keskivertotilalla ansiot ovat pudonneet noin kolmannekseen. Maanviljelijä ansaitsee noin kolmanneksen siitä, mitä teollisuuden työntekijä ansaitsee, ja maatalouslomittaja ansaitsee puolestaan usein enemmän kuin lomitettavansa. Palkankorotuksia ei maanviljelijöiden palkkapussiin ole odotettavissa. Tulevaisuus onkin äärimmäisen epävarma. Turvattomuutta aiheuttaa hallituksen suunnittelematon leikkauspolitiikka ja EU-tason mahdolliset muutokset.

Pahiten tämä epävarma tilanne koettelee nuoria viljelijöitä. Useimmilla nuorilla maanviljelijöillä on paljon velkaa sukupolvenvaihdoksen ja investointien myötä. Tulevaisuus ei näytä houkuttelevalta, koska ei ole tietoa hallituksen mielenliikkeistä edes vuodeksi eteenpäin. Maatilan toiminnan ja tuotannon pitkäjänteinen suunnittelu on joskus jopa mahdotonta. Ei ihme, että sukupolvenvaihdosten määrä on romahtanut.

Maanviljely on Suomessa yhä harvempien vastuulla ja nämä harvat alkavat olla jaksamisen äärirajoilla. Tilojen määrä on vähentynyt nopeasti eli vuosina 94—97 20 000:lla. Vauhti on ollut kova ja ihmettelenkin hieman muun muassa ministeri Hemilän suureellisia vaatimuksia tilojen lukumäärän vielä rankemmasta ja nopeammasta pienentämisestä. Eikö kansantaloudenkin kannalta olisi järkevämpää ja parempi, että rakennemuutos tapahtuisi hallitusti eikä pidettäisi vain tätä nopeutta ja vauhtia itseisarvona eikä maanviljelijöistä tehtäisi uusia työtä vailla olevia kansalaisia työttömien jo lukuisaan joukkoon?

Ei tietenkään voi väittää, etteikö rakennemuutosta tarvittaisi, vaikkei tilakoon kasvu aina takaakaan kannattavuutta. Tilakoon suurenemiseen on viime vuosina ollut aivan oikeutetusti painetta. On helppo osoittaa virheitä aikaisemmin noudatetusta maatalouspolitiikasta sekä todeta, että tuotantoa rajoittavasta linjasta olisi pitänyt päästä jo aikaisemmin eroon. On kuitenkin turha syytellä keskustaa, niin kuin täällä on keskustelussa muun muassa eilen tehty, siitä, ettei se antanut rakennemuutoksen tapahtua jo aikaisemmin. Kyllä tässä samassa veneessä ovat kaikki puolueet.

Esimerkiksi 80-luvulla Holkerin hallituksella olisi ollut hyvän talouskasvun vuosien aikana erinomaiset mahdollisuudet muuttaa harjoitettua maatalouspolitiikkaa, jos se olisi tätä halunnut. Kieltämättä on hieman niin, että osittain nyt tässä rakennemuutoksessa maksetaan vanhoista virheistä. Tässä tilanteessa pitäisi kuitenkin keskittyä rakennemuutoksen hallitsemiseen, ei sen tarpeettomaan nopeuttamiseen.

Arvoisa puhemies! Maatalous ei ole pelkästään maanviljelijöiden asia, vaan koskettaa meitä jokaista. Jos maatalouden tuotantoedellytykset vielä heikkenevät, niin maatalous ja elintarvikkeiden tuotanto uhkaavat loppua Suomessa kokonaan. Tämän romahtamisen vaikutukset ulottuisivat laajalle koko yhteiskuntaan. Kyse ei siis ole pelkästään maataloudesta ja maanviljelijöiden toimeentulosta. Kyse on koko suomalaisesta elintarviketuotannosta työpaikkoineen sekä maaseudun asuttuna ja elävänä säilymisestä.

Ed. H. Koskinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Mari Kiviniemi, itsekin maanviljelijäperheen tytär tuntee varmasti erittäin hyvin nämä maatalousasiat, joista hän puhui. Kiinnitän kuitenkin huomiota siihen, kun hän sanoi, että tarvittiin puolueeton tutkimus ennen kuin nämä ongelmat selvitettiin ja selvisivät. Minun mielestäni tämä oli onneksi koko asialle, että nimenomaan puolueeton yliopistotason tutkimus tehtiin. Silloin varmasti jokainen ymmärtää, että kenenkään oma lehmä ei ole ojassa, vaan asioita tarkasteltiin objektiivisesti. Tässä mielessä tämä on hyvä.

Muuten olen monista asioista, joita ed. Mari Kiviniemi toi esille, aivan samaa mieltä, muun muassa siitä, että nyt maksetaan vanhoista virheistä.

Ed. Kiviniemi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun valittelin sitä, että tarvitaan todellakin puolueeton tutkimus, ennen kuin asiat huomataan, en tietenkään tarkoittanut sitä, että on huono asia, että tämä tutkimus tehtiin.

Mutta vähän ihmettelen sitä, että monilla ihmisillä on jonkinlaiset mustat silmälasit kasvoilla ja päällä silloin, kun puhutaan maataloudesta ja katsotaan, miten maataloudella menee. Kyllä tutkimuksia on tehty muiltakin tahoilta aikaisemmin ja on ollut ihan selvästi nähtävissä nämä maatalouden ongelmat. Sen vuoksi tuntuu ihmeelliseltä, että vasta nyt monet heräävät näitten ongelmien edessä.

Ed. K o r t e n i e m i : Herra puhemies! Maataloustuottajat pitivät äskettäin joukkokokousta Helsingissä. Paikalle oli saapunut runsaat 2 000 aktiiviviljelijää eri puolilta maata. Kokouksen lisäksi kampanjoitiin kaduilla. Menestys näytti olleen hyvä katukampanjassa. Kaupunkilaiset lämpenivät puolustamaan maataloustuottajia heidän taistelussaan oman leipänsä ja koko ammattikunnan tulevaisuuden puolesta.

Samaan aikaan Lontoossa marssi peräti 250 000 ihmistä maaseudun puolesta. Siellä maanviljelijät olivat saaneet rinnalleen laajan rintaman maatyöläisistä ylimystöpiirien ketunpyytäjiin saakka. Heillä kaikilla oli yhdistävänä tekijänä huoli maaseudun selviämisestä byrokraattisen ja teknokraattisen kaupunkikulttuurin paineessa.

Englantilaisten ja suomalaisten liikehdinnässä ei ole kovin paljon yhtäläisyyksiä. Oikeastaan ainoa yhdistävä tekijä on huoli yhteiskunnan perusrakenteiden järkkymisestä. Maaseutu on jäämässä kaikkialla kaupunkikulttuurin jalkoihin. Markkinavoimat eivät laske mitään nostalgisen maalaisromantiikan varaan. Niille riittää, että tuotetaan paljon ja halvalla. Onneksi nykyaikaista, valveutunutta kuluttajaa kiinnostaa myös se, miten elintarvikkeet on tuotettu, ja myös tuotteitten laatu. Kuluttajat tietävät, että poikkeuksellisen halpa hinta on yleensä viesti siitä, että taustalla on ongelmia tuotannossa tai tuotteen laadussa. Tämä pätee elintarvikkeisiinkin.

Suomessa tuotettujen ja jalostettujen elintarvikkeiden laatu on erinomainen. Ne kestävät kansainvälisen vertailun. Tämän myös suomalaiset kuluttajat tietävät. Tällä puolella ei ongelmia olekaan. Ongelma on sitä vastoin näiden korkealaatuisten elintarvikkeiden tuottajien ja jalostajien asemassa. Se on kaiken aikaa uhanalainen.

Maatalous oli yksi suuri kiistakysymys tehtäessä ratkaisua Euroopan unioniin liittymisestä. Maatalousväki oli pääsääntöisesti liittymistä vastaan. Ratkaisevaksi liittymisen kannalta muodostui lopulta sopimus niin sanotusta kansallisesta tukipaketista, jolla luvattiin tasata tuottajille liittymisestä aiheutuvaa tulotason laskua. Mutta Ahon hallituksen tekemä sopimus ei enää sitonutkaan Lipposen hallitusta. Leikkauslistalle joutui myös maataloustuki ja luvatusta kansallisesta tuesta otettiin pois 750 miljoonaa. Tämä on vielä jotenkin kestetty, mutta nyt uhataan taas uusilla leikkauksilla. Niitä on tulossa Brysselistä ja oman hallituksemmekin sormet syyhyävät uusiin leikkauksiin. Ei ihme, että maataloustuottajat ovat lähteneet liikkeelle ja kysyvät, aiotaanko maatalous todella lopettaa kokonaan Suomesta.

Tämä on se tausta, jolta nyt käsiteltävänä oleva välikysymys on noussut. On todella aihetta kysyä: Mihin toimenpiteisiin hallitus aikoo ryhtyä viljelijäväestöä uhkaavan katastrofin estämiseksi, maatalouden ja maaseudun elinkeinojen parissa työskentelevien tulevaisuuden uskon palauttamiseksi sekä kotimaisen elintarviketuotannon kestäväksi turvaamiseksi Suomessa?

Kun monesti välikysymyksen aihe tuntuu haetulta, niin sitä ei voi sanoa tästä välikysymyksestä. Aihe on mitä ajankohtaisin. Siksi suurella mielenkiinnolla odotettiin hallituksen vastausta. Vastaus oli tavanomainen. Hallitus lupaa hoitaa asiat eikä sen mukaan mitään huolta ole. Ministeri Hemilän vastaus oli maltillinen ja rakentavakin. Kiitos siitä.

Samaa ei sitä vastoin voi sanoa eräistä hallituspuolueiden edustajien puheenvuoroista. Sen sijaan että olisi vastattu välikysymyksessä esitettyihin kysymyksiin, monissa puheenvuoroissa keskityttiin haukkumaan keskustaa. Puhuttiin ikään kuin syy maatalouden vakavaan tilaan olisi Suomen keskustan. Täytyy omata todella vilkas mielikuvitus, kun tällaista esittää. Eivät sellaiset puheet tietenkään ole uskottavia, vaan kuuluvat poliittiseen propagandaan eivätkä ole tarkoitetut edes vakavasti otettaviksi. Tuskinpa edes heidän omista kannattajajoukoistakaan vastakaikua tällaisille puheille löytyy. Kyllähän tavallinen kansalainen osaa arvioida puolueiden tekemiset ja tekemättä jättämiset. Ei heitä niin helposti naruteta.

Keskusta ei ole maaseutua unohtanut tai maaseudun ihmisten asioiden ajamista laiminlyönyt, eivätkä lopulta maaseudulla tai asutuskeskuksissa asuvien ihmisten edut tässäkään asiassa ole ristiriidassa keskenään. Oma kotimainen elintarviketuotanto on yhteinen etu.

Maatalouden ongelmista puhumista on usein haluttu pitää vain tuottajien ja keskustalaisten jatkuvana valituslauluna. Kuten välikysymyksestäkin käy ilmi, nyt on kuitenkin esittää aivan

uutta faktatietoa, millainen tosiasiassa maataloustuottajien tulokehitys on ollut viime vuosina. Helsingin yliopiston taloustieteen laitoksen tutkimus, johon täällä on moneen kertaan viitattu, kertoo karua kieltä. Tutkimus osoittaa, että ellei hallituksen harjoittamassa maatalouspolitiikassa tapahdu muutosta, vuodesta 1993 vuoteen 2000 mennessä maataloustuottajien tulot laskevat tuotantosuunnasta riippuen 30—50 prosenttia. Pudotus on jyrkintä pienillä tiloilla. Tällä linjalla maatalous uhkaa loppua Suomesta pikavauhtia.

Herra puhemies! Nyt on aika kysyä, missä on oikeus ja kohtuus. Kun nousukautena muilla aloilla työskentelevät saavat palkankorotuksia, joltakin ryhmältä pudotetaan tulot jopa puoleen entisestä. Tätä ei voi mitenkään hyväksyä. Kansalaisiltakin on kysytty, mitä he ajattelevat tästä. Selvä enemmistö on pitänyt tällaista kehitystä vääränä ja kohtuuttomana. Kansan enemmistö tukee maataloustuottajien vaatimuksia, sillä suomalaiset haluavat pitää kotimaiset elintarvikkeet. Se onnistuu kuitenkin vain, jos kansallisesti huolehditaan maataloustuottajien toimintaedellytyksistä.

Tätä keskusta kysyykin hallitukselta: Haluaako hallitus toimia kansan enemmistön tahdon mukaisesti vai jatkaako se maataloutta ja maaseutua sortavaa linjaansa? Siksipä niin kauan kuin konkreettista vastausta hallituksen linjan muuttamisesta ei tule, epäluottamuslause on paikallaan.

Ed. S a a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Korteniemen puheenvuoron johdosta haluan todeta kaksi asiaa.

Ensinnäkin jonkin eduskuntaryhmän tai puolueen syyllistäminen sen johdosta, mitä aikaisemmin on tapahtunut, on kai aika aiheetonta. Ongelmat ovat olleet suuria, siinä olisi ollut kenellä tahansa vastuunkantajalla täysi tekeminen. Eihän eduskunta tai maan hallitus voi ryhtyä suoranaisesti esimerkiksi työnantajaksi, vaan vaikutukset ovat välillisiä.

Mitä tulee maatilatalouden harjoittajien, maatalousyrittäjien, tulevaisuuteen ja ansiotason laskuun, on valitettavaa, että tässä kovassa maailmassa näin tuppaa käymään. Kiinnitän huomiota myös siihen, että Suomessa on satojatuhansia ihmisiä, joilta tulot ovat loppuneet sataprosenttisesti heidän jäätyään työttömiksi tai joutuessaan konkurssiin. Olen ymmärtänyt, että maatalousyrittäjät ovat aika hyvin selvinneet esimerkiksi pankkikriisin ongelmista.

Ed. K o r t e n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Saarisen puheenvuoroon totean, että kyllä niitä ongelmia myöskin siellä pankkipuolella on maatalouden harjoittajillakin aivan riittämiin. Tosiasia kuitenkin on se, että maataloustuottajien tulot ovat muihin tulonsaajaryhmiin verrattuna eniten pudonneet viime vuosina. Mikäli kehitys jatkuu tällaisena, koko meidän kotimainen elintarviketuotantomme on tätä kautta uhattuna. Sen takia minusta on tärkeää, että tästä asiasta nyt perusteellisesti puhutaan. Tärkeintä olisi se, että myöskin hallitus tässä muuttaisi politiikkaa siihen suuntaan, että maatalouden harjoittamisen edellytykset myöskin vastaisuudessa tässä maassa turvattaisiin.

Ed. S a a p u n k i : Arvoisa herra puhemies! Ensinnä haluan antaa tunnustuksen ministeri Hemilälle, että hän on näin valtavan pitkän välikysymyskeskustelun ajan täällä jaksanut olla ja jopa aktiivisesti ottanut osaa keskusteluun. Täytyy myöntää myöskin, että ne viestit, mitä hallituksen puolelta nyt on sanottu tässä salissa välikysymyksen johdosta, hieman ovat rauhoittaneet tässä matkan varrella. Uskon, että nyt ollaan hallituksen puolella tosissaan maatalouden asioita EU-sektorilla ajamassa. Itse olen rakentanut lyhyen puheenvuoroni, ennen kuin välikysymyskeskustelu edes alkoi. Puheenvuoro ei käsitä mitään numerotietoa vaan enemmänkin tuolta tunnepuolelta pursuaa ja siitä, mitä tuolla Venäjän rajalla kairassa asuvana tunnen tämän hetken tilanteessa.

Suomi on olemassaolonsa aikana kokenut useita kriisitilanteita, joiden ylipääsemiseksi on tarvittu elävän maaseudun tukea ratkaisevalla tavalla. Useimpien kriisitilanteiden muistot ovat karuudessaan sen kaltaisia, ettei niitä tässä yhteydessä ole syytä nostaa esiin. Sen verran voimme kuitenkin muistella menneitä, että sodista johtuneissa kriiseissä maaseudun ja maatalouden osuus maamme ruokahuollossa on aina ollut erittäin tärkeä. Huoltoon liittyen, haja-asutusalueen tarjoamat majoitus ja tiestö ovat myös olleet kansakunnallemme hyvin tärkeitä tekijöitä noina aikoina.

Luovutettujen alueiden väestön sijoitustoiminnassa maaseutu on ja tarvittaessa tulee aina olemaan numero yksi. Sotavelkojen maksussa maaseudun puuvarat ovat ratkaisevassa asemassa olleet jne. Ihmisten usko maan antamaan elantoon näillä pohjoisen arktisilla alueilla on ollut ihmeteltävän vahva. Muuhun tulokseen ei asian

johdosta voida tulla, jos vertaamme Suomen maataloustuotantoa moniin meitä edullisemmassa asemassa oleviin maihin.

Kaiken edellä mainitun jälkeen ei voi muuta kuin ihmetellä, kuinka maatalous ja maaseutuväestö ovat kestäneet vuosikymmeniä jatkuneen henkisen sekä taloudellisen painostuksen. Ainakin lypsykarja- ja lihantuotantotaloudet ovat joutuneet tekemään todella raskasta ja pitkää päivää elantonsa ylläpitämiseksi. Laiskuus on käsite, jota seitsenpäiväistä työviikkoa tehneissä ja tekevissä talouksissa ei ole tunnettu eikä tunneta.

Uskon, että tässä eduskunnan istuntosalissa asia kyllä tiedostetaan, mutta poliittisten irtopisteiden keruussa maataloutta kohtaan on täällä käytetty lähes törkeäksi luonnehdittavaa kieltä, ainakin niiden 11 vuoden aikana, kun olen itse saanut täällä olla. Elävä maaseutu ja omavaraisuuteen liittyvä maataloustuotanto ovat varmasti kansakunnallemme pitkässä juoksussa esimerkiksi — tulee huono vertaus, johon varmaan tartutaan — helikoptereita tärkeämpi tekijä. Otin sen tähän sen takia, koska minusta molemmat ovat turvallisuuteen liittyviä asioita.

Erona vain näkyy ja kuuluukin olevan se, että maaseudun puolustajia löytyy valtakuntamme korkeimmasta johdosta erittäin vähän. Toisin on helikoptereiden kohdalla asianlaita. Niiden hankkimista puolustetaan aivan kuin eläisimme jatkuvan uhan alla, ja puolustajina esiintyy valtakunnan korkein taho laidasta laitaan.

Perustellusti voimme vaatia kyseisiä helikoptereiden puolestapuhujia puhumaan myös voimakkaasti maatalouden ja elävän maaseudun puolesta, sillä viitaten aiemmin esille tuomaani juuri maaseutu ja omavarainen ruoan tuottaminen ovat todistettavasti olleet kansakuntamme paras turvatekijä silloin, kun sitä turvaa on tarvittu.

Nykyistä suomalaista elämänmenoa kuvaa hyvin erään korkea-arvoisen valtion virkamiehen toteamus, että "Suomessa kiireellisin tehtävä on yhteiskuntarakenteen tiivistäminen". Toisin sanoen maamme tulee kerätä ihmiset kaupunkeihin, joissa ovat palvelut lähellä ja kuljetustoiminta ei kärsi suurista etäisyyksistä.

Jokainen voi tänään todeta, että kyseisen kaltainen kaupungistaminen on maassamme jo aloitettu. Tällä menolla Suomessa on muutaman vuoden kuluttua kymmeniä kuntia, joissa ei tarvita lukioita eikä lasten hoitopaikkoja. Sen sijaan pääkaupunkiseutu kokee valtavan tarpeen rakentaa uusia peruskouluja, lukioita, päiväkoteja, vanhusten hoitolaitoksia ja uusia asuntoja. Herää kysymys, mistä ihmeestä tämä maa löytää nykyvelan lisäksi ne suuret miljardimäärät, joita äsken kuvaamani kehitys vaatii huomioiden maaseudulla jo nyt olevan vastaavan palveluvarustuksen heitteille jättämisen.

Uskon, että aivan pian kaupunkilaiset hermostuvat palveluiden valtavaan puutteeseen. Näin ollen jo nyt tulisi kaupunkilaisten tulla maaseudun ihmisten tueksi maaseudun elinolojen turvaamisessa, sillä nopealla politiikan muutoksella voimme vielä pelastaa kaupungit näköpiirissä olevilta suurilta ongelmilta.

Oikeastaan kuluttajat ovat jo asian huomanneet. Tämä käy ilmi kotimaisten elintarvikkeiden suosion selvästä lisääntymisestä. Kyseisen mielipidesuunnan kehityksen luulisi herättävän myös poliittiset päättäjät maatalous- ja maaseutuystävällisemmiksi kuin tällä hetkellä ovat.

Arvoisa puhemies! On suoranainen ihme, että tuottajaväestö ei ole jo aiemmin alkanut liikehtiä elinolojensa parantamisen puolesta. Puheenvuorot, joita Messukeskuksessa joukkokokouksessa esitettiin, olivat vielä maltillisia, mutta taustalta vaistosi voimakkaan tarpeen vahvempaan esiintymiseen.

EU-sopimusten mukaisten kansallisten tukien sovittua suuremmat leikkaukset ja EU:n suunnittelemat maatalouden rajut tukien alentamiset ovat arktisen Suomen viljelijän tappoaseita. Tämän maan poliittisten päättäjien on nyt kerta kaikkiaan muutettava maatalous- ja maaseutupolitiikan suuntaa, jotta kansakunnan rakenteet säilyisivät edes jotenkin liitoksissaan. Eurotilojen lisäksi kehityskohteiksi tulee ottaa myös pienemmät tilat ja huomioida niiden elinkelpoisuusehtoja tarkasteltaessa koko perhekunnan tulonmuodostus, jossa maatalous on vain osatekijä. Ellei näin menetellä, on maaseutumme pian autio ja tyhjä, sillä viimeisen maataloustilan mukana kylältä lähtevät aina muutkin mukaan ja se jää tyhjäksi.

Viimeksi mainittuun asiaan haluaisin ministeri Hemilän vastaavan. Pohjois- ja Itä-Suomessa sekä myös Satakunnassa on hirmuisen paljon pieniä tiloja, eivätkä eihän niiden lainoitus- ja elinkelpoisuusehdot täyty tilan tuotannolla. Voitaisiinkin ottaa monitoimitilat tässä yhteiskunnassa kehityksessä mukaan. Silloin me voisimme pelastaa vielä paljon maaseudulla olevia ihmisiä ja myös kylien asuttuna pitäminen olisi helpompaa.

Edustajat Dromberg ja Puisto merkitään läsnä oleviksi.

Ed. M. K o s k i : Arvoisa puhemies! Yleensä pyrin siihen, että en puheenvuoroissani kovin paljon palaa menneisyyteen, mutta tässä puheenvuorossa hiukan raapaisen kyllä sitä aikaa, kun ne, jotka olivat mukana, keskustelivat täällä unionista ja unionin jäsenyydestä.

Mutta ennen sitä pientä pohdintaa välikysymyksestä: Onko se nyt ajankohtainen, voiko sitä yleensä jättää ja onko tämä aika oikea? Minun mielestäni tällä talolla, niillä edustajilla, jotka täällä ovat, on perustuslain suoma oikeus käydä keskustelua tässä tilassa, ilman että heitä painostetaan sisältä tai ulkoa. Tämän talon tapoihin myös kuuluu se, että jos oppositio ei muuten voi keskustelua käynnistää, sillä on oikeus ja mahdollisuus tehdä välikysymys, jonka kautta voidaan asiasta keskustella. Me olemme siis tilanteessa, että keskusta on tehnyt välikysymyksen ja täällä olevat edustajat voivat käydä siitä keskustelua, ilman että heitä saa mistään päin painostaa.

Minun mielestäni on myös ollut hyvä, että tätä keskustelua on käyty, koska tämä rakentaa myös toisaalta yhteistyötä puolueiden välille, ja on ihan hyvä, että sellaisia puheenvuoroja on käytetty kuin esimerkiksi ed. Roos eilen käytti ja vetosi siihen, että puolueiden välillä pitäisi olla enemmän yhteisiä näkemyksiä.

Olen täysin samaa mieltä. Olen myös täysin samaa mieltä siitä, että keskustan ja sosialidemokraattien pitää pystyä puhumaan Suomen kehityksestä kokonaisvaltaisesti ja pitämään huolta siitä, että me löydämme linjoja ja näkemyksiä, jotka antavat mahdollisuuden tälle valtakunnalle kehittyä tasapuolisesti. Meillä on löydyttävä maatalouspolitiikan ja myös maaseutupolitiikan osalta linja, jonka pohjalta voimme aika tavalla yhdessä tuumin lähestyä Euroopan unionia esittämällä sinne vaatimuksia, jotka ovat Suomen kannalta edullisia.

Unionin jäsenyyden osalta eduskunta oli aikamoisissa paineissa, kun asiaa valmisteltiin. Niin oli myös virkamieskunta, ja muistaakseni myös ministeri Hemilä oli mukana aika keskeisesti. Taisi olla ylijohtajan roolissa neuvottelemassa lähinnä unionin tasolla niistä ehdoista, joiden pohjalta jäsenyyttä kaavailtiin.

Väitän, että jäsenyyden valmistelu aiheutti myös tilanteen, jossa oli pakko Suomeen luoda määrätty linja maatalouspolitiikan osalta, koska integraatio viime vaiheessa kosketti lähinnä elintarviketaloutta, ja silloin maatalous ja elintarviketalous olivat hyvin keskeisessä roolissa jäsenyyden osalta. Silloin todella jouduttiin luomaan maatalous- ja elintarvikepoliittinen linja, johon kuului se, että ensinnäkin unionin kanssa neuvoteltiin niissä olosuhteissa mahdollisimman hyvät ehdot, joiden kautta Suomi liittymäsopimuksen voi hyväksyä. Siihen liittyi myös se, että mukana oli kansallinen tukipaketti, jonka kautta pyrittiin paikkaamaan niitä ongelmia, joita jäsenyys maataloudelle toi. Neuvotteluissa oli myös mukana artikla 141, joka antoi mahdollisuuden keskustella jälkikäteen niistä erityisistä ongelmista, joita unionin jäsenyys Suomelle toi.

Tähän linjaan liittyi myös elintarviketeollisuuden kompensaatiojärjestelmä, jossa lähdettiin siitä, että varastokorvausten kautta elintarviketeollisuudelle korvattiin niitä menetyksiä, joita lähinnä varastojen arvon alentuminen toi tullessaan. Siis muodostui linja, joka oli aika laajasti hyväksytty, siitä että pyritään unionilta saamaan mahdollisimman hyvät ehdot. Toisaalta luotiin kansallinen tukipaketti, jonka kautta maataloudelle annettiin viisi vuotta sopeutumisaikaa, jona aikana tukipaketin tuet alenisivat sovitussa järjestyksessä.

Tämä linja murtui siinä vaiheessa, kun kansallista tukipakettia leikattiin. Tämän talon päättämä linja murtui siinä vaiheessa. Se oli mielestäni myös maatalousväestön osalta petos siinä mielessä, että kansallinen tukipaketti oli mukana kansanäänestyksessä, jossa suomalaiset arvioivat EU-jäsenyyttä ja ratkaisivat kantansa siitä, menemmekö unionin jäseneksi vai emme. Sen pohjalla oli olemassa kansallinen tukipaketti, jolla annettiin maataloudelle siirtymäaikaa. Varmasti moni viljelijä luotti siihen, että tämä paketti antaa heille oikeuden ja mahdollisuuden sopeutua unioniin. He eivät voineet kuvitella, että seuraava hallitus tulee ja leikkaa tätä sopeutumismahdollisuutta.

Tällä hetkellä olemme tilanteessa, että Suomessa ei vallitse maatalouspoliittista linjaa, joka olisi laajasti hyväksytty. Väitän näin. Vai olettekko eri mieltä siitä, että tässä salissa esimerkiksi olisi päätetty lähteä maatalouspolitiikassa linjalle, jolla ajetaan alas tilojen lukumäärää 6 000 tilan vuosivauhtia? En ole ainakaan havainnut, että eduskunta olisi tällaisesta asiasta keskustellut.

Onko sitten näin, että linja, joka nyt vallitsee, tuo ratkaisun meidän maataloutemme ongelmiin? Mielestäni ei. Se ajaa ainoastaan siihen

tilanteeseen, että vuonna 2015 meillä on enää 25 000 tilaa johtuen siitä, että uusia jatkajia ei ole tulossa. Se ei ole mitenkään onnellinen ratkaisu meidän maaseutumme kannalta.

Tämä menneisyydestä. Nyt haluan lähinnä katsoa tulevaisuuteen siinä mielessä, millä tavalla me selviämme tästä tilanteesta. Mielestäni meidän on lähdettävä siitä, että se tilalukumäärän supistumisvauhti, mikä tällä hetkellä vallitsee, on saatava rauhoitettua ja myös henki maaseudulla on saatava paremmalle tasolle, tasolle, jolla ihmiset henkisesti tuntevat tarvetta edelleen olla maaseudun kehityksessä mukana. Maaseudulla on vallinnut syvä masennus, joka on vähitellen menossa ohi, mutta se edelleen tarvitsee tukea, jotta usko tulevaisuuteen maaseudulla palautuisi.

Mielestäni maatalousväestön käynti täällä Helsingissä oli erinomainen asia. Se oli myös hoidettu erittäin fiksusti. Tänne ei tultu kippaamaan lantaa Senaatintorille, vaan tultiin asiallisesti esittämään huolta helsinkiläisille ihmisille siitä, että maaseudun väestö tuntee tilanteen olevan erittäin vakava väestön tulevaisuuden osalta.

Mitkä ovat sitten niitä keinoja, joilla todella vahvistetaan maaseudun ja maatalouden mahdollisuuksia? Tietysti ensimmäinen keino on se, että pidetään huolta perusmaatalouden kannattavuudesta, siitä, että se voi jatkossakin antaa pohjan maaseudun elinvoimalle. Millä tavalla se asia voidaan hoitaa?

Tietysti Agenda on eräs uhka mutta se uhka on poistettava. Ministeri Hemilä esimerkiksi on luvannut, että menetykset on saatava kompensoitua täysin EU:n varoista. Tämä on ihan hyvä tavoite ja siinä on tiukasti pysyttävä, mutta mielestäni tämä ei vielä riitä. Me tarvitsemme myös järjestelmiä ja toimenpiteitä sen osalta, että tämä sopeutumisaika, joka maataloudelle on annettu, voidaan myös kestää. Esimerkkinä on vaikka sopeutumisvähennys, joka aikanaan tehtiin sen vuoksi, että maatalous voi sitä hyödyntää tässä tilanteessa. Sille on saatava jatkoaikaa, sehän on päättymässä muistaakseni vuoden 99 lopussa, mutta sillä mennessä tilat eivät ole pystyneet sitä järjestelmää hyödyntämään sen vuoksi, että niiden tulopohja on ollut liian heikko.

Toisaalta kun pidetään ja on pidettävä huolta perusmaatalouden kannattavuudesta, on pidettävä huolta myös siitä, että korvaavia toimintoja maaseudulle voi tulla. Se kyllä edellyttää sitä, että maaseudun infrastruktuuri voi säilyä eli ihmisiä sieltä ei pidä poistaa, vaan säilyttää sen vuoksi, että se antaa mahdollisuuden uudelle toiminnalle, sen syntymiselle ja tulemiselle. Sitä uutta toimintaa voi tulla erikoisviljelyn kautta, josta luomu on eräs hyvä esimerkki, josta täälläkin on aika paljon puhuttu. Luomun lisääminen ja sitä kautta luomutuotannon jalostaminen, vieminen maailmalle antaa myös mahdollisuuden siihen, että voimme saada tuotteistamme korkeampaa hintaa kuin tällä hetkellä maataloustuotteista saadaan.

Toisaalta uutta toimintaa, uusia mahdollisuuksia voi tulla myös metsäpuolen kautta sillä tavalla, että tuemme yritystoiminnan syntymistä, joka liittyy puuhun, sen jatkojalostamiseen ja sitä kautta työpaikkojen syntymiseen maaseudulle. Meidän pitää myös tukea toimintaa, joka antaa kylille mahdollisuuden hyödyntää paremmin tietotekniikkaa, olla yhteydessä kyliltä ulospäin maailmalle ja sitä kautta pysyä kehityksessä mukana.

Uuden elinkeinotoiminnan syntymisen suhteen haluan liittää tähän puheenvuorooni pohdiskelun siitä, onko meillä tarpeeksi varoja, joilla edesautetaan investointeja ja kehityskuvioita, joita maaseutukylillä ja maaseudulla on. Yritystukijärjestelmämme on muuttunut valitettavasti sellaiseen suuntaan, että se ei edesauta maaseudun uuden yritystoiminnan syntymistä. Yritystukivaroja on pienennetty hurjasti. Vuonna 95 tukivarat olivat 600 miljoonaa markkaa. Tällä hetkellä ne ovat noin 300 miljoonan markan tasossa. Vastaavasti samana aikana on lisätty Tekesin varoja 600 miljoonasta markasta noin 1,4 miljardiin. Eli yritystuen painopistettä on siirretty normaalista yritystukemisesta high techin eli teknologian tukemiseen. Se on silloin vienyt maaseudulta pois rahaa, joka ohjautuu lähinnä kasvukeskuksiin.

Esimerkiksi omalla alueellani Oulun läänissä on tilanne se, että maaseudulla on erittäin hyviä hankkeita, mutta ei ole olemassa rahaa, jolla näitä hankkeita tuettaisiin liikkeelle. Mielestäni tulevaisuudessa korostuukin entistä enemmän kokonaisvaltainen maaseutupolitiikka, jossa maatalouspolitiikka on tietysti tärkeässä roolissa, mutta erittäin tärkeässä roolissa on kokonaisuus, se, mikä maaseudulle muodostuu. Me tarvitsemme linjaa siis maatalouspoliittisesti mutta erityisesti myös maaseutupoliittisesti.

Maa- ja metsätalousministeri H e m i l ä : Arvoisa puhemies! Kun ed. Korkeaoja on taas paikalla, niin ehkä ihan lyhyesti palaisin hänen puheenvuoroonsa. Siinä oli kaksi mielenkiintoista asiaa. Ensin kuivatuskorvauskysymys, jonka otitte esille. Sen osalta on kyllä todettava, että

tavan, jolla tuki on ajateltu maksettavaksi, täytyy jollain tavalla olla kytketty pinta-alaan. Se on ainoa tapa, millä tuki voidaan maksaa myös niille tiloille, jotka käyttävät rehuviljan itse.

Sitten kustannuspuoli: Maatalouspoliittisen työryhmän ehdotusten pohjalta ollaan valmistelemassa nimenomaan perintö- ja lahjaverotukseen liittyviä yksityiskohtia. Ehkä ennen kaikkea lakiosakysymykset ovat siellä se asia, jossa ensimmäisenä päästään liikkeelle.

Ed. Saapungille monitoimitiloista lyhyesti, tämä liittyy osittain myös ed. M. Kosken puheenvuoroon: Kyllä hallitus on maaseutupoliittisilla toimenpiteillä erittäin laajasti ja vahvasti tukenut monitoimitilojen syntymistä, monipuolista maaseudun kehittämistä. Meillä on ollut näiden kolmen vuoden aikana maaseudun kehittämiseen itse asiassa hämmästyttävän paljon rahaa käytettävissä. Maaseutupoliittisen työryhmän ohjelmasta on paria poikkeusta lukuun ottamatta kaikki keskeiset esitykset toteutettu tai niitä ollaan toteuttamassa. On tietysti selvää, että kun ed. Saapunki puhui syrjäisimmistä seuduista, niin voi olla, että sieltä niitä hankkeita ei löydy, mutta rahasta hankkeiden luominen ei ole ollut kiinni.

Ed. M. Koskelle täsmennyksenä: Jäsennysneuvottelujen aikana toimin Brysselissä meidän edustustossamme asiantuntijana. Voisi sanoa, että olin asiantuntijana vastuullisten apuna.

Ed. S a a p u n k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin halunnut tarkentaa kysymystä pienistä tiloista. Jos on esimerkiksi 15 lehmän navetta ja siellä matkailuyritystä jne., voiko tällainen saada navettaan peruskorjaus- tai laajennusavustusta tai -lainaa, jossa otetaan huomioon elinkelpoisuudessa myös matkailun tuomat tulot, siis kokonaisuutena katsotaan sitä tilayritystä? Tämä on jäänyt minulle aina epäselväksi, kun siitä on toista väitetty.

Ed. K o r k e a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Hemilän vastaus siitä, millä tavalla kuivatuskorvausta aiotaan käytännössä toteuttaa, tuo jälleen kerran esille sen tosiasian, että kannustavia elementtejä ei tahdota millään saada tukijärjestelmään mukaan. Pinta-alapohjaisen tuen lisääminen vie entistä enemmän siihen suuntaan, mistä täällä on niin paljon tämänkin keskustelun aikana puhuttu, eli tuo entistä suuremman todennäköisyyden näennäisviljelylle. Jos sitten ainoana mahdollisuutena tämän ehkäisemiseksi pidetään jonkinlaista byrokratian ja valvonnan lisäämistä, niin minusta se on todella huono ratkaisu.

Kyllä pitää hakea lisähintatyyppisiä ratkaisuja. Ei voi olla niin, että Euroopan unioni, joka on markkinatalouden puolestapuhuja viimeiseen asti, pakottaisi meidät vanhaan neuvostoliittolaiseen systeemiin, jossa tuotannon laatu, määrä, onnistuminen ja tulos erotetaan kokonaan toisistaan. Kyllä meidän täytyy uskaltaa hakea markkinatalouden mukaisia ratkaisuja, mutta myös kotimaisella tasolla pitää hakea markkinaehtoisuutta ja kannustavia ratkaisuja, kuten esimerkiksi polttoöljyn veron poistamista, joka olisi selvä markkinaehtoisuuden lisääjä.

Maa- ja metsätalousministeri H e m i l ä : Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti ensin ed. Saapungille. Investointitukirajat ovat ongelmallisia siltä osin kuin puhutaan kokonaan uusista navetoista, uusista kotieläinrakennuksista. Siellä rajat ovat kieltämättä aika korkealla. Silloin kun puhutaan peruskorjauksista tai laajennuksista, niin esimerkiksi Koillismaan tilanteessa investointeihin pääsee kiinni tuonkin kokoinen tila, mihin ed. Saapunki viittasi.

Ed. Korkeaojalle: Tässä on kaksi asiaa. Jos puhuisimme pelkästään lisähinnoista viljan tuen osalta, niin millä me sitten saisimme kotikäytön tähän mukaan? Äsken vastasin edelliseen puheenvuoroonne sillä tavalla, että hehtaarit täytyy siihen järjestelmään myös saada mukaan. On tietysti vaihtoehtoja, joissa kilot ja hehtaarit pannaan molemmat mukaan, mutta jotta kaikki rehuviljapinta-ala tai kaikki viljapinta-ala saataisiin järjestelmään mukaan, se edellyttää ainakin kotikäytön osalta hehtaaripohjaista tukea. Siinä on kyllä erilaisia malleja käytettävissä.

Ed. K a l l i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Hemilä ja hallituspuolueiden edustajat ovat aiemmin moneen otteeseen nostaneet esiin maatalouspoliittisen työryhmän esitykset ja aikaansaannokset. Opposition taholta eduskunnassa on näitä esityksiä odotettu. Nyt on jo kolme vuotta kulunut ja varsin vähän niitä on tullut. Eduskunta on voinut käsitellä ainoastaan yhden esityksen, satovahinkojärjestelmän puolittamisen, johon eduskunnassa syntyi myös esitys, että samalla olisi maatilatalouden verojärjestelmää muutettu niin, että tasausvarauksen yläraja olisi laajennettu tai poistettu, mikä sittemmin hallituspuolueiden taholta kaadettiin. Odottaisimme näyttöjä ja esityksiä, jotta asioita voitaisiin viedä eteenpäin.

Edelleen ministeri Hemilälle: Olette moneen otteeseen todennut, että rakennekehitys saa aikaan jääville tiloille enemmän tuloja. Koska rakennekehitys edellyttää rahaa, investointeja ja enemmän työpanoksia, tulot voivat lisääntyä kuitenkin pidemmässä juoksussa ainoastaan niillä tiloilla, joilla on vielä kapasiteettia tai aikaa tehdä pidempää päivää, esimerkiksi 24 tuntia vuorokaudessa. Ei niille tiloille, jotka jo tekevät 24 tuntia, rakennekehityksestä ole hyötyä. Maatalous on saatava kannattavaksi, mitä kautta viljelijöillekin voi syntyä tuloja.

Maa- ja metsätalousministeri H e m i l ä : Arvoisa puhemies! Maatalouspoliittisen työryhmän ehdotukset koostuivat kolmesta osasta. Siellä olivat ehdotukset Suomen tavoitteiksi yhteisen maatalouspolitiikan uudistamiselle. Siltä osin se työ, mitä hallitus on tehnyt koko ajan yhteisen maatalouspolitiikan kehittämiseksi ja uudistamiseksi liittyen myös Agenda-tavoitteisiin, pohjautuu täysin maatalouspoliittisen työryhmän ehdotuksiin. Äkkiä en muista yhtään sellaista kohtaa, missä olisi olennaisesti esityksistä poikettu.

Laajentuminen sisältyy tähän. Niin laajentumisen kuin yhteisen maatalouspolitiikan kehittämisen osalta ehdotukset löytyvät työryhmästä, ja niitä ehdotuksia on pantu ja pannaan täytäntöön ihan sellaisinaan. Kansallisten toimenpiteitten osalta meillä on siellä erittäin pitkä lista ehdotuksia. Niistä, niin kuin eilisiltana jo puhuin, oikeastaan kaikki olennaiset esitykset on joko toteutettu tai niitä ollaan viemässä eteenpäin.

Ainoa, jota talouspoliittinen ministerivaliokunta ei hyväksynyt, oli tilojen hinnoitteleminen perinnönjakotilanteissa, sukupolvenvaihdoksissa. Se, miltä pohjalta tilat hinnoitellaan, ei mennyt talouspoliittisessa eteenpäin. Sen valmistelu on toistaiseksi pysähtynyt. Kaikilta muilta osin asiat ovat joko toteutuneet, toteutumassa tai niitä viedään eteenpäin.

Voin luetella niitä lyhyesti: kiintiöjärjestelmään liittyvät muutokset tulivat sieltä, laatujärjestelmien kehittämistyö, joka on erittäin laajasti käynnissä, on lähtenyt sieltä liikkeelle, investointituet. Sosiaalipolitiikkaan — ajatelkaa — oli päätetty tehdä leikkaukset. Maatalouspoliittisen työryhmän ehdotusten mukaisesti ne on vedetty takaisin siltä osin kuin niitä ei ehditty tehdä. Tässä joitakin asioita. (Ed. Kalli: Entäs tasausvaraus?) — Tasausvaraus, puhemies, oli sellainen asia, josta työryhmä oli erimielinen. Siinä ed. Kalli on oikeassa, työryhmä ei siltä osin ollut yksimielinen. Se oli tilojen hinnoittelun lisäksi toinen asia, joka ei siinä muodossa toteutunut.

Ed. M. K o s k i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Maaseudun rahoitukseen eli sivuelinkeinojen rahoitukseen täytyy todeta, että kyllä maatalouspuolella on varoja. Ongelma vain on se, että siellä on aika valtava byrokratia, joka häiritsee rahojen jakamista. Onko tarkoitus, että sillä puolella tulisi jotain järkeä hakemusten käsittelyyn, että saataisiin aikaan nopeutta ja joustavuutta? Todellisuudessa ongelmaksi muodostuu myös lähinnä elinkeinorahan osalta, joka tulee KTM:n kautta, se että rahat eivät kohdennu. Myös niiden vähyys estää aika tavalla maaseudun kehittämisen.

Maa- ja metsätalousministeri H e m i l ä : Puhemies! Investointitukien osalta se ongelma, mihin ed. M. Koski viittaa, liittyy yritystukihankkeisiin. Yritystukien osalta on tehty tietysti säästötoimenpiteitä, mutta toisaalta siellä pyritään siihen, että normaalia yritystoimintaa ei tällaisilla valtion tukitoimenpiteillä häiritä. Kun näitä hankerahoja on paljon käytettävissä, hankkeita me voimme viedä eteenpäin, mutta jos lähtökohtana on se, että mihin tahansa yrityshankkeeseen myös täytyy antaa suunnilleen kaikki raha valtiolta, niin se ei vain onnistu. Siinä kohtaa on tällaisia sopeutumisongelmia, että kun me olemme tehneet Leader-hankkeita, Pomo-hankkeita, 5b-, kuutosohjelmaan liittyviä hankekokonaisuuksia, tehneet suuria projekteja, niin sitten kun lähdetään normaaleihin yritystukihankkeisiin, niin niissä meillä ovat normaalit kauppa- ja teollisuusministeriön maaseutuelinkeinolain mukaiset ehdot, joiden mukaan niitä rahoitetaan. Siinä on kieltämättä kipukohtia, joiden kanssa kentällä on jonkin verran vaikeuksia.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Minua on tässä keskustelussa kiusannut yksi asia ja otan sen heti esiin. Hallituksen ja nimenomaan ministeri Hemilän taholta on väitetty, että keskustapuolue, Suomen keskusta, olisi joskus aivan lähimenneisyydessä kutsuttu keskusteluihin maatalouselinkeinon tulevaisuudesta. Minä haluaisin, että ministeri Hemilä antaisi siihen vastauksen, kuka on esittänyt ja kenelle keskustalaiselle tällainen ehdotus on esitetty, koska se olisi hyvä tietää. Eihän täällä nyt ihan saa esittää sellaisia väitteitä, joissa ei ole mitään pohjaa eikä perää. Tässä on teillä, arvoisa ministeri, muutama mi-

nuutti aikaa miettiä sitä, kun minä oman tarinani tässä kertoilen.

Herra puhemies! Minä olen tässä salissa ehkä ainoa, jonka maatalouskokemukset kulkevat sirpistä väärän varren kautta viikatteeseen, McCormick-hevosvetoisen niittokoneen kautta itsesitojaan ja vielä leikkuupuimuriin. Minä olen ollut kymmeniä kertoja varstariihellä, olen ollut syöttöpöydän ääressä, kun 11-hevosvoimainen Wikström on pyörittänyt Sampo 25 -puimakonetta, ja kaikki nämä omia kokemuksia. Maatalouskokemukseni varsinaisesti yrittäjänä päättyivät surullisen kuuluisaan yritykseen sikatalouden piirissä vuonna 68, niin kuin olette ehkä lukeneet, en lähde sen tarkemmin selittelemään.

Kun olen pitkässä juoksussa seuraillut tätä asiaa ja vaikka sanotaan, että työläisen ja talonpojan liitto on ikuinen, siitä on paljon muitakin sanamuotoja, niin kyllä työläinen ja talonpoika ovat aina riidelleet kuin kissa ja koira keskenään maataloustuotteista ja elintarvikkeista. Kissa ja koirakin ovat sellaisia, että vaikka ne ovat samassa talossakin pitkään, niin aina kun ne näkevät toisensa, tulevat nurkan takaa vastakkain, niin koira irvistää ja kissalla häntä on kuin lamppuharja. Samanlaista se on ollut aina myös maatalouskysymyksissä.

Minä en kiistä sitä, etteikö maataloustuottajissa olisi ollut syytä tähän asiaan, ovathan ne aina ruinanneet ja ruikuttaneet ne vuosikymmenet, mitä minä muistan, varmasti aiheesta, en sitä sano, mutta joskus ärsyttäneetkin kaupunkilaisia siinä vaiheessa, kun verotuksellisista syistä hankittiin viisi traktoria sellaiseenkin taloon, jossa ei ollut oikein omalla pihalla tilaa viidelle, vaan täytyi sille viidennelle vuokrata naapurilta tila, että sai laittaa sinne. Kaikki nämä tällaiset ovat ärsyttäneet tietysti proletaaria, työläistä, joka ei ole tosin omalta puoleltaan ymmärtänyt yhtään mitään itsekään näistä asioista. Tyypillinen esimerkki on se, että kun maaseudulla kesälomalainen kaupunkilainen haki tinkimaitoa ja maksoi 2,5 markkaa litrasta, niin hän sanoi, että kyllä kehtaavat hävyttömät ottaa hintaa, vaikka ilman vetelevät sitä lehmän tissistä.

Tämä on toisaalta proletaarin ja työläisen näkemys hiukan kärjistettynä, miten he ovat näihin asioihin suhtautuneet. Mutta aina on tapeltu ja riidelty. Se on aika ihmeellistä. Toisella puolella on ollut keskusta, maalaisliitto, ja toisella puolella sosialidemokraatit siitä huolimatta, että näinä vuosikymmeninä on aina tultu toimeen.

Nyt, kun maatalous on tässä tilanteessa kuin se on, niin minun mieleeni on tullut se, onko tässä nyt jollakin tavalla sellainen kosto, että kun on päästy maajussin niskan päälle oikein tosissaan, niin nyt annetaan sille täydeltä laidalta esimerkiksi sosialidemokraattien taholta. Mutta sanon heti kärkeen sen, että en usko, että ainakaan kansanedustajien taholta näin ajateltaisiin. Sen ajatuksen voi heittää täällä jo pois, kun on kuunnellut sosialidemokraattisten kansanedustajien puheita täällä. Se on sitten eri asia, onko siellä johdossa sellaisia henkilöitä, jotka ajattelevat tätä asiaa tällä tavalla ja vaimentavat sosialidemokraattisen kenttäväen vähän maatalousmyönteisemmät äänet.

Kokoomus on toinen asia. Mikä kokoomuksessa johti siihen, että he syyllistyivät petokseen siinä vaiheessa, kun Lipposen hallitus aloitti toimintansa, jolloin yhteisestä sopimuksesta huolimatta maatalouden kansallisen tuen 750 miljoonaa markkaa poistettiin ja aiheutettiin tietyllä tavalla tämä lumipalloefekti, joka nyt pyörii maatalouden haitaksi? Se, että kokoomus ei tule koskaan pitämään puheitaan, tiedettiin jo siinä vaiheessa, kun tästä sovittiin. Minä voin omalta puoleltani tuoda eduskunnan pöytäkirjasta sellaisia kohtia, joissa olen sanonut selkeästi jo Ahon hallituksen loppuaikana, että tämä ei tule pitämään, vaan kokoomus vetää länget kaulaansa ja syyllistyy petokseen. Mikä on kokoomuksen tarkoitus tässä ollut, sitä mieltä minä en ymmärrä, mutta se on vahingollista, että myös sosialidemokraatit, ainakin puoluejohto, ovat lähteneet tässä mukaan ja ovat nyt tuhoamassa maatalouden. Siitä ei päästä mihinkään.

Kaikkein hankalinta tuolla maaseudulla ja maatalouden piirissä on se, että meillä on luistettu tuollaiseen näennäisviljelyyn, viljelyyn, josta kyllä entinen ministeri Haavisto aikanaan puhui. Istuttiin tuossa ministerien aitiossa, minäkin istuin ministerin pallilla ja olin polleata poikaa ja ajattelin, että jos nyt televisio näyttäisi ja vaimon sukulaiset näkisivät, kuinka minä istun ministerin vieressä. Keskusteltiin ja kysyin, mikä on tulevaisuuden maanviljelyksen kuva. Kyllä Haavisto hiukan leikillisesti sanoi, että kyllä se sitä näennäisviljelyä varmasti on. Paras maanviljelijä on laiskanlainen savolaisisäntä, joka nousee puolen päivän aikaan, käy roiskaisemassa muutaman jyvän peltoon ja menee taas nukkumaan, koska ei ole mitään merkitystä, tuleeko sieltä mitään vai ei, koska hehtaarikohtaiset tuet ovat ainoa tulo, mikä sieltä tulee.

Tähän meillä nyt on luistettu. Ei voida puhua yrittämisestä, vaikka ministeri Hemilä sanoo, että pitää tuottavaan yrittäjyyteen pyrkiä. Mitä

tuottavaa yrittäjyyttä se on, jos siitä panoksesta, mitä viljelyyn uhrataan, saadaan takaisin täsmälleen sama hinta, ja kaikki tulo perustuu vain hehtaaritukeen? Kyllä tämä vie motivaation maanviljelijöiltä. Kyllä sen täytyy lähteä siitä, että mitä enemmän se tekee työtä, mitä kauniimmin kesäpäivät viljaa kasvattavat, silloin syksyllä sillä on pussissa isompi sato. Nyt ei ole näin, vaan se tulee tukiaisena. Mitä sellainen ketään motivoi? Tämä on mahdottoman suuri ongelma maanviljelijöille tulevaisuudessa. Vielä ne vain keväästä toiseen menevät ja kyntävät ja kylvävät ja odottavat siinä vanhalla systeemillä, mutta kun tämä jatkuu vuodesta ja vuosikymmenestä toiseen, niistä tulee tietynlaisia sovhoosilaisia, kolhoosilaisia, joille ei ole mitään merkitystä, mitä sieltä kasvaa, kunhan vain tukiaiset tulevat. Tämä ei ole silloin maanviljelijän asia, se on yhteiskunnan asia, kun on EU-kurimuksessa asian tähän vienyt.

Herra puhemies! Ministeri Hemilä on varmaan miettinyt vastauksen, mutta minä annan hiukan vielä lisäaikaa ja puhun hiukan luomuviljelystä sikäli, että luomuviljelyä pidetään semmoisena suun makuna ja aina sanotaan, että siinä on Suomen maanviljelyksen tulevaisuus. Kyllä varmaan on sellaisia, jotka ostavat luomua. He ovat hiukan hienostuneita tietyllä tavalla, saattavat pitää rengasta korvassaan, jotka luomua haluavat ostaa, mutta niitä on äärettömän pieni osa kuitenkin suomalaisessa yhteiskunnassa. Se on muutama prosentti viljelystä, mitä voidaan luomuna menestyksellisesti tuottaa ja markkinoida.

Olisi mukava joskus nähdä, mikä luomun tilanne tällä hetkellä on. Olen sitä mieltä, että sillä ei suuressa mittakaavassa ole merkitystä. Sen sijaan suomalainen maataloustuotanto, elintarviketuotanto on tällä hetkellä niin puhdasta verrattuna eurooppalaiseen tuotantoon, että se on jo pelkästään luomua, jos tätä tuotantoa aletaan markkinoida ja myydä Euroopassa tältä pohjalta. Ei siinä mitään luomua tarvita. Se on niin puhdasta, ei tarvita mitään muuta. Mutta luomusta voidaan puhua, jos halutaan, jos tekee hienostuneen vaikutuksen, mutta minua se ei saa koskaan vakuuttuneeksi.

Herra puhemies! Loppujen lopuksi tästä välikysymyksestä, vaikka olen siitä aikaisemminkin todennut, että mielestäni on aika merkillistä, että täällä on sanottu välikysymystä aiheettomaksi. Uskon, että täällä ei ole vuosikausiin tehty välikysymystä niin perustellulta pohjalta kuin tämä. Yhden kansanryhmän, siis maanviljelijöitten suuren hädän edessä on oppositio tehnyt tämän välikysymyksen. Se on perusteltu ja aiheellinen. Mielestäni on loukkaavaa väittää, ettei se olisi perusteltu.

Vielä siitä, että nyt Euroopan unionissa suomalaiset neuvottelijat olisivat joutuneet jollakin tavalla alakynteen sen takia, kun täällä ei olla nöyriä. Eihän se pidä paikkaansa. Kansalaisten ja eduskunnan ja poliittisten päättäjien täytyy olla neuvottelijoidensa takana nostamalla myrsky niin kuin jossakin Ranskassakin niistä ongelmista, mitä yhteiskunnassa näkyy. Melkein jokaisessa opposition puheenvuorossa on se sanottu, kunhan joku on sen aloittanut, mutta toiset ovat jatkaneet, että tarpeeton välikysymys ja niin ja näin ja tällä tavalla.

Herra puhemies! Kymmenen minuuttia on pian täynnä, parikymmentä sekuntia aikaa. Ministeri Hemiläkin on varmaan jo vastauksensa miettinyt, joten minä tässä lopettelen.

Maa- ja metsätalousministeri H e m i l ä : Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemen kysymykseen liittyen maatalouspoliittiseen työryhmään ja sen valmisteluun. Vastasin siihen jo eilen illalla useamman kerran, mutta toistan sen vielä: Mitään kirjallista dokumenttia ei tuosta asiasta ole. Siitä asiasta käytiin keskustelua. Minulle oli sanottu, että kun keskustaan ollaan yhteydessä näissä asioissa, niin yhdyshenkilö on Sirkka-Liisa Anttila, jonka kanssa tämä keskustelu käytiinkin, minä henkilökohtaisesti hänen käydessään ministeriössä. Tämä tieto annettiin. Odotin vähän jo eilen, että muutamat keskustan kansanedustajat olisivat ilmoittautuneet, kun välittömästi tämän keskustelun jälkeen saatoin sen myös muiden tiedoksi. (Ed. Aittoniemi: Koska se on annettu tiedoksi?) — Se tapahtui kesällä 1995, kun maatalouspoliittista työryhmää koottiin.

Ed. K a r p i o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi on värikäs keskustelija ja lakivaliokunnan jäsenenä hyvinkin perehtynyt näihin asioihin. Kuitenkin ihmettelen, että hän kokoomusta syyttää petoksesta, kun nämä 750 miljoonan markan leikkaukset tehtiin. Tämä toteamus on ehkä paremmin retoriikan pariin luettavissa. Ei kai ed. Aittoniemi vakavasti väitä, että kun kokoomuslaisen valtiovarainministerin taholta on tehty yli 20 miljardin markan leikkaukset, nämä kaikki leikkaukset olisivat petoksellista toimintaa? Kyllä siinä muu tarkoitus on, valtiontalouden tasapainottaminen eikä suinkaan tämä, mitä ed. Aittoniemi väitti.

En ole niinkään kuullut, että välikysymystä

olisi sanottu aiheettomaksi. Kyllä kaikilla on huoli myös maatalouden tulevaisuudesta ja toimeentulosta, mutta että se on väärin ajoitettu tähän ajankohtaan, on enemmänkin ollut tässä viestinä.

Ed. M. K o s k i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Maatalouspoliittisen työryhmän jäsenyyteen vielä sen verran, että on mielestäni aika kohtuutonta, jos asiasta käydään suullisia keskusteluja, leimata keskusta tai keskustaryhmä huonoksi yhteistyökumppaniksi. Meidän olisi pitänyt saada viesti virallisesti, jotta olisimme voineet keskustella esimerkiksi eduskuntaryhmässä siitä, miten tähän asiaan otamme kantaa. Silloin olisimme olleet oikealla tiellä ja oikealla linjalla ja uskon, että keskusta olisi antanut myönteisen kannan.

Ed. Aittoniemen puheenvuoroon luomusta haluan myös ottaa kantaa sen vuoksi, että se poikkeaa omasta näkemyksestäni johtuen varmasti siitä, että itse olen luomutuottaja ja myös luomujalostaja. Näen, että luomun osalta kysyntä kotimaassa on kasvanut aika huomattavasti, ja väitän, että kansainvälisesti on aika suuret markkinat. Kysymys ei ole mistään pienistä markkinoista. Niillä suomalaisten täytyy olla ja kehittää luomun osalta myöskin tuotteita, jotka sinne markkinoille ovat tarjolla, sen vuoksi että siellä hintataso todella poikkeaa siitä hintatasosta, mikä maailmanmarkkinoilla yleensä vallitsee.

Ed. K a r j a l a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemen lausahdukseen, että täällä on moitittu, että tämä välikysymys ei ole viisas tavoitteen kannalta: Kun itsekin olen tähän sortunut, olen edelleen sitä mieltä, että vuoropuhelu on hyvä asia. Välikysymyksellä on aina suuri taipumus kärjistää tilanteessa, jolloin on tarve koota voimia, ja tilanteessa, jolloin näyttää, että siihen voimien kokoamiseen on yhteisymmärrystä tavallista enemmän.

Täällä jo ed. Rajamäki totesi, että MTK:n puheenjohtaja Härmälä maatalouden yhtenä edusmiehenä sanatarkasti on sanonut tästä välikysymyksestä, että sen teksti ei ollut loppuun harkittu eikä kaikkien suurten ajankohtaisten maatalousasioiden kannalta nyt ole oikea hetki yrittää kaataa hallitusta.

En kiellä politikointia. Kysyn vain viisauden perään.

Ed. Jari K o s k i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hämäläisenä talonpoikana en pysty yhtä lennokkaaseen tyyliin kuin ed. Aittoniemi hänen kuvaillessaan petoksia sun muita vastaavia, mutta samasta lähtökohdasta hämäläisen talonpojan on mielenkiintoista kuulla sitä keskustelua, mitä täällä on käyty keskustapuolueen osallistumisesta maatalouspoliittiseen työryhmään tai mahdollisesta osallistumisesta tai ylipäätään tarjouksesta, mikä on tehty. Hämeessä on yleensä totuttu siihen tyyliin, että jos jotain puhutaan, se tieto kulkee sitten ilman, että täytyy aina miljoonia lappuja lähetellä edestakaisin, tai että jos jotain sovitaan, se riittää, että miehet tai naiset sopivat keskenään, lyövät kättä päälle ja se pitää. Näin yleensä on Hämeessä tapana.

Toinen juttu, mikä liittyy petokseen, tämän välikysymyskeskustelun ehkä eniten käytetty luku on 750 miljoonaa markkaa. Se on tietysti paljon rahaa, se on selvä, mutta täytyy jälleen kerran muistuttaa siitä, että jos joku kuvittelee, että suomalaisen maatalouden ongelmat ovat ainoastaan se 750 miljoonaa ja se, että se on otettu pois, se on mielestäni naiivi näkemys. Se ei ratkaisisi ongelmia. Se ei ole synnyttänyt kaikkia ongelmia eikä se ratkaise ongelmia. Toki se on paljon rahaa.

Siinä mielessä täytyy todeta, että asioita voi katsoa kahdella tavalla. Jos lasissa on vettä ja lasi on puolillaan, voi nähdä, että joko lasi on puoliksi tyhjä tai puoliksi täynnä. Toivoisin, että täällä enemmän ruvettaisiin käymään keskustelua, jossa mietittäisiin sitä, että se lasi on puoliksi täynnä ja millä tavalla siihen saadaan lisää vettä.

Ed. M. K o s k i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Jari Koskiselle sen verran, että tässä on kysymys periaatteesta. Kun maatalousväestölle luvattiin, että tällainen siirtymävaiheen tuki on olemassa ja sitä leikattiin, mielestäni silloin petettiin se lupaus, joka heille annettiin. Tämä on mielestäni hyvin vakava kysymys.

Ed. Karjalaiselle toteaisin, kun hän toistuvasti epäilee tämän välikysymyksen aihetta tai aikaa, että olen todennut monessa puheenvuorossani, että tällä talolla ja tällä salilla on perustuslain suoma oikeus käydä keskustelua, jota ei pidä rajata eikä pidä painostaa sisältä eikä ulkoa. Toivoisin, että vähitellen hyväksyttäisiin tämän välikysymyksen keskustelu ja annettaisiin sille oikeutus, joka sillä on olemassa.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Karpio taitavana juristina tietää, että petos on kysymyksessä silloin, kun sopimuksentekijä ei aiokaan toteuttaa sitä, mistä

on sovittu. Näin tapahtui aikanaan kokoomuksen ja keskustan välillä. Uskon, että kyllä täytyi keskustankin se tietää, kyllä te niin filungin oloisia silloin olitte, että näin käy.

Mitä tulee luomuun, en minä sitä väheksy. Ed. M. Koski saattaa hyvinkin pärjätä siinä, kun eduskunnasta saa palkkaa ja vaimokin saattaa olla vielä sivuhommissa, en tiedä. Mutta kyllä meillä päin liikkuu sellainen puhe, että viljelijä siirtyy luomutuotantoon kolme vuotta ennen konkurssia; se on se viimeinen toivonkipinä, joka osoittautuu sitten täysin perusteettomaksi. Siitä huolimatta luomulle ei tule sellaista kysyntää, että se on suomalaisen maatalouden ratkaisu.

Mitä tulee sitten kärjistämiseen, ed. Karjalainen muistaakseni sanoi, että välikysymys kärjistää, tämä on sellainen kysymys, yhden kansanosan tietyllä tavalla elämästä ja kuolemasta käymä kamppailu, että siinä täytyy kärjistää asioita. Se on ihan selvä. Tämä keskustelu on ollut hyvä, ja välikysymys on tehty ihan oikeaan paikkaan. Kun ei annettu mitään muuta mahdollisuutta keskusteluun, tämä oli ainoa ja täysin perusteltu keino.

Ed. M ö l s ä : Herra puhemies! Aluksi haluaisin pariin debattikysymykseen puuttua.

Ensimmäinen on se, kun ministeri Hemilä ja ed. Saari keskustelivat rakennemuutoksen merkityksestä. Minulle jäi se kuva ministeri Hemilän kannanotosta, että rakennemuutos toteutuu niin, että luopuvat tilat ja niistä jäävät pellot ja tuotantovälineet siirtyvät jatkaville tiloille, ja siitä jatkuu tilanne ennallaan eteenpäin. Näinhän ei ole. Kaikki lisätuotantovälineet on hankittava, ne on maksettava. Jos itse perustuotanto ei ole toimiva ja kannattava, kysymys on siitä, kuka lähtee laajentamaan omaa tilaansa.

Toinen debatti, joka käytiin ministerin ja ed. Korkeaojan välillä, koski Agendan ja viljakorvauksen suhdetta. Yhdyn kyllä ministerin vastaukseen siinä, että sen pitää tietysti koskea kaikkea viljaa. Mutta kun joudumme kuitenkin siihen, että osa täytyy korvata hehtaarikohtaisesti, kysymys on silloin siitä, mikä on se hehtaarisato, jonka perusteella korvaus tapahtuu. Ymmärtääkseni ainoa vaihtoehto, jota nykyoloissa voidaan käyttää, on niin sanottu laskennallinen sato elikkä 2 800 kiloa hehtaarilta. Silloin, vaikka sanotaan, että pennimääräinen korvaus on täysi korvaus, käytännössä Suomessa korvaustaso jää puoleen siitä, mitä korvaustason pitäisi olla. Ainakin toivoisin, jos olen väärässä, että tätä asiaa tarkennettaisiin.

Herra puhemies! Se positiivinen asia. Yhdyn aivan täysin siihen, että maataloudesta on tullut enemmän yhteinen kansallinen asia kuin vuosikausiin tätä ennen. Perussyy siihen tietysti on se, että olemme EU:n jäseniä ja sitä kautta Suomen maataloutta on peilattava suhteessa EU:n maatalouteen. Myös mielipidetiedustelu, johon on viitattu, osoitti sen, kun 58 prosenttia suomalaisista ilmoitti, että he hyväksyvät maatalouden tukemisen ja haluavat käyttää suomalaisia elintarvikkeita, että ilmapiiri on muuttunut aivan radikaalisti.

Ratkaisevaa oli se, että yliopisto tuli tutkimuksellaan esille ja tavallaan hätkähdytti koko Suomen kansan näkemään, että jos tällainen meno jatkuu, niin suomalainen elintarviketuotanto loppuu. Tämä oli toki monien tiedossa, ja vaikka se oli tuotu julki, sitä ei valitettavasti meillä päättävissä piireissä uskottu, mutta toivon, että tämä sinänsä korkealta tasolta tullut tutkimus vie asiaa eteenpäin.

Se, miten tähän tilanteeseen on tultu, johon yliopiston tutkimus viittaa, on tietysti pitkä prosessi. Myönnän avoimesti, että myös oma keskustaliike on sitä prosessia ollut eteenpäin viemässä. Sanonkin näin, että jos tämä Suomen ja Euroopan unionin sopimus oli välttämätön, niin kuin nyt monet asian käsittävät, sen sisältö kuitenkin Suomen ennen kaikkea maatalouden osalta jätti valtavan epävarmuuden tilan. Ensinnäkin puoli Suomea jäi odottamaan omaa ratkaisuaan eli niin sanottua 141 artiklan mukaista ratkaisua, ja kun se tämän hallituksen toimesta aikaansaatiin, melkein välittömästi alkoi Suomen sisäistä alueellista ristiriitaa lietsova keskustelu. Valitettavasti ainakin oma käsitykseni on se, että siinä on kunnostautunut ennen kaikkea suurimman hallituspuolueen maatalousguru Rajamäki, joka minusta tässä asiassa on kyllä menetellyt hyvin, hyvin epävaltiomiesmäisesti, jos nyt niin hänestä voidaan sanoa. Tavallaan hänen asennoitumisensa on ollut hyvin nurkkakuntaista ja lähtenyt vain siitä, että oman alueen edut tulevat turvattua riippumatta siitä, mitä muualla Suomessa tapahtuu.

Toinen seikka, joka minusta epävarmuutta synnytti, oli se, että sopimukseen sisältyi kansallinen osa, joka jäi suomalaisen poliittisen tahdon varaan. Kun tämä asia oli esillä, niin ei yksi eikä kaksi puheenvuoroa riittänyt siihen, kun varoitettiin siitä, mitä tämä tuo tullessaan. Siihen kuitenkin jouduttiin menemään ja tänä päivänä tiedämme, että tämä realisoitui välittömästi. Kuten täällä on todettu, ennen kuin edes muste ehti

kuivua sopimuksesta, 750 miljoonaa markkaa sopimuksesta leikattiin pois.

Olen jo aikaisemmin sanonut, että keskustan ryhmä ja ainakin henkilökohtaisesti olisin ollut valmis hyväksymään maatalouden leikkauksia aivan samassa mittasuhteessa kuin muitakin pääluokkia leikattiin, ellei taustalla olisi ollut EU-sopimusta, jota nämä leikkaukset edelsivät. Nythän EU-sopimus neuvoteltiin Suomen osalta sellaiseksi, että maatalous puristettiin, niin kuin olen sanonut, lähes selvitystilaan. Kun sen jälkeen sopimus purettiin näinkin merkittävältä osalta, ei ole mitenkään ihme, että tässä tilanteessa tänä päivänä olemme.

Oikeastaan voi sanoa, että nyt näemme, että nekin tahot, jotka nämä leikkaukset tekivät, ovat myöntäneet omat virheensä. Kiitos hallitukselle siitä, että tämän siirtymätuen osalta on tultu vastaan näitä leikkauksia, mutta mittasuhteiltaan tietysti kysymys on kosmeettisesta vastaantulosta. Vajausta on edelleen kehykseen, joka oli sovittu 400—500 miljoonaa markkaa. Kysymys on nimenomaan siitä, että tuki kohdentuu kuluttajien ruoan hinnan laskemiseen.

Oma toivomukseni ja jopa vaatimukseni on se, että sen jälkeen, kun keskusta näistä asioista on vastaamassa, tasoon, johon on sitouduttu valtiovallan päättäjien taholta, on palattava ja siihen on päästävä. On selvää, että maatalous ei ole pelkästään näiden tukien varassa, kuten on sanottukin, vaan merkittävä osa edelleen kuitenkin tulee tuotteiden hintojen ja tavallaan kustannusten kautta, sen suhteen kautta, mikä on hinta- ja kustannussuhde.

Mutta tässäkin suhteessa voidaan sanoa, että olemme joutuneet kokemaan aika pahoja pettymyksiä. Ne oletukset, joita EU-sopimuksessa annettiin, ovat olleet vääriä. Ne eivät olleet viljelijöiden sopimuksia, vaan ne olivat hallituksen sopimuksia, hallituksen olettamuksia, joiden perusteella EU-sopimus tältä osin tehtiin. Kun nyt kysytään sitä, kuka kantaa vastuun näistä vääristä olettamuksista, vastuun kantajaa ei löydy. Te, jotka olette seuranneet keskustelua tältä osin, tiedätte, että jopa oikeusprosessi tältä osin on käynnissä, eli kuka kantaa vastuun siitä, että tällaisin väärin tiedoin EU-sopimus tehtiin. Ministeri Hemilä on itse sanonut, että hän vetäytyy vastuusta tältä osin, että hän ei voi vaikuttaa näihin kustannuksiin. Mutta edelleen totean, että siis sopimus oli tehty poliitikkojen ja poliittisen hallituksen taholta.

Edelleen täytyy todeta, että kysymyshän ei ole pelkästään markkinoiden aiheuttamista kustannusten nousuista, vaan kuten on todettu, kustannusten nousua on aiheuttanut nykyinen hallitus monin eri tavoin tietäen tasan tarkkaan sen, että näitä kustannusten nousuja vastaavasti ei kuitenkaan saada korotettuja tuottajahintoja.

Edelleen pelkoon siitä, mitä sopimuksia on tehty, liittyy se, että aivan selkeästi on havaittavissa, että siirtymäkauden tuet eivät tule sinne, minne ne on tarkoitettu. Ne eivät tule tuottajille saakka vaan valuvat aika merkittävältä osin välikäsille, väliportaille: teollisuudelle ja kaupalle. Itsekin olen sanonut, että tämä asia olisi perin pohjin selvitettävä. Ministeri Hemilä on kirjallisessa vastauksessaan sanonut, että siihen ei voida puuttua. Mutta minusta, kun kysymys on tuista, jotka tavallaan liittyvät EU-sopimukseen, yhteiskunnasta pitäisi löytyä taho, joka selvittää, mihin nämä rahat oikein valuvat.

Herra puhemies! Meillä on EU-jäsenyystilannetta takana reilu kolme vuotta, ja jos tämän päivän tuloksia tarkastelemme, maaseudulla ja maataloudella on kova henkinen hätä, ja minusta kenenkään tälle asialle ei pitäisi hymyillä. Se on paitsi henkinen myös fyysinen paine ja hätä, ja tämä on purkautunut viime päivinä ja viikkoina monin eri tavoin. Se positiivinen seikka tähän nyt liittyy, että todennäköisesti tämä on avannut monien eri tahojen silmiä, jotka eivät tähän saakka vielä ole tätä asiaa nähneet.

Tämä uhka konkretisoituu nimenomaan siinä, että sukupolvenvaihdokset ovat aivan minimissään, ja toisaalta ihan viime päivien tieto osoittaa, että luopumiseläkehakemukset ovat jopa ruuhkautuneet Melan käsittelyssä niin, että niitä ei ehditä käsitellä ennen satokauden alkua. Mitä tämä tarkoittaa? Se tarkoittaa sitä, että maaseudun rakenne tulee muuttumaan rajusti, ja kun ajattelemme, mikä 5—10 vuoden viiveellä on nähtävissä, maaseudun olosuhteet tulevat ratkaisevasti muuttumaan.

Lopuksi, arvoisa puhemies, keskusteluun liittyy tietysti aivan keskeisesti Agenda-uudistus, joka vielä heittää lisävarjon ja uhan maatalouden päälle. Minusta ihan avoimesti voidaan todeta, että Agendaa rakennetaan hyvin puhtaasti keskieurooppalaisen maatalouden näkökulmasta. Ainakin itse taas kerran heräsin siihen, kun katsoin, että Espanjassa on parastaikaa 20 astetta lämmintä, Ranskassa kuulemma ruoho vihertää ja meillä on 20 astetta pakkasta. Voi kysyä avoimesti, miten on mahdollista, että tässä kokonaisuudessa harjoitetaan saman kaltaista maatalouspolitiikkaa. Väistämättä tulee mieleen entisen Neuvostoliiton tilanne, jossa yritettiin sa-

manlaista mahdottomuutta, ja tänä päivänä tiedämme, mihin se on johtanut. Oma käsitykseni on se, että myös EU:n oma mahdottomuus johtaa samanlaiseen tilanteeseen ja täydelliseen katastrofiin niin, että kysymys on vain siitä, minkälaisia raunioita se jättää jälkeensä.

Agenda-keskustelu Suomessa sai minusta ihan hyvänkin lähtökohdan, toisin sanoen voi sanoa jopa eräänlaisen uudenlaisen kulttuurin. Agenda-esitystä käsiteltiin maa- ja metsätalousvaliokunnassa täysin asiallisesti, ja siitä annan tunnustuksen ja jopa suuren sellaisen koko valiokunnalle. Mutta ehkä Suomen tavan mukaisesti, kun asia siirtyi suuren valiokunnan käsittelyyn, valitettavasti jälleen kerran tämä tärkeä asia politisoitui, ja ihan avoimesti voidaan sanoa, että suuren valiokunnan kanta heikensi selvästi Suomen asemaa suhteessa muihin EU-maihin. Jos olisi mahdollista, sanoisin, että suuri valiokunta minusta joutaisi asettaa syytteeseen siitä, että se heikensi ratkaisevasti Suomen kansallista etua.

Kaiken kaikkiaan, arvoisa puhemies, minusta meillä ei ole muuta vaihtoehtoa kuitenkaan kaikesta tästä huolimatta kuin se, että me pyrimme maatalousasioissa suureen kansalliseen yhteisymmärrykseen. Oma esitykseni tähän on ollut se, että alueellisesti meidän on koottava yhteen kaikki ne tahot, jotka ovat tekemisissä maatalouden ja maatalousteollisuuden kanssa niin, että saman neuvottelupöydän ääressä ovat tuottajat, kuluttajat, teollisuus ja kauppa. Uskon aivan vääjäämättömästi, että jos tällainen säännöllinen yhteydenpito on olemassa, muodostuu yhteinen taho alueittain ja sitä kautta koko maahan siitä, miten kansallisesti Suomi voi turvata elintärkeän edun eli kansallisen maatalouden.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En puutu ed. Mölsän valtiomiesmääritelmiin vaan siihen, että hän, kuten monet Etelä-Suomen suurtilallisten puolestapuhujat, on artikla 141:een kohdistamastani kritiikistä hyvin loukkaantunut. Ed. Mölsän palaute nyt oli miedommasta päästä. Kysymyshän on siitä, että tässä tapauksessa pitkälti MTK:n johdon kanssa ministeriössä laadittiin aluksi liian korkeat tukitasot investoinneille A- ja B-alueille, ja kyseessähän on tietysti tukipolitiikan vaikuttavuuden arviointi ja myös Maatilatalouden kehittämisrahaston voimavarojen turvaaminen, että siitä on myös puskuria jatkossa EU:n ja Emun oloissa. Tässä suhteessa juuri voimavarojen suuntaaminen C-alueiden kotieläintuotannon ja maidontuottajien aseman osalta, se huoli on ollut sosialidemokraattien valiokuntaryhmän kritiikissä erityisesti takana.

Tältä osin on sanottava, että myös maatalouspoliittisen työryhmän yksimielisen linjauksen vastaisia ovat olleet liian korkeat tukitasot. Investointitukia on maksettu jopa velattomille tiloille etelässä — suora lainaus maatalouspoliittisen työryhmän kannanotosta: "Investointi- ja tukipolitiikan tulee olla koko maassa mahdollisimman yhtenäistä. Lisäksi on pyrittävä siihen, ettei investointituen tasossa olisi perusteettomia eroja alueiden välillä. Jos rahoitustuen tarve ylittää käytettävissä olevat varat, olisi pyrittävä lisäämään korkotukilainoitusta."

Olemme vaatineet nimenomaan Etelä-Suomeen enemmän korkotukipainotteisuutta ja investointitukipainotteisuutta C-alueelle. Tätä asiaa olemme ministerin kanssa vääntäneet syksystä 96, ja jonkin verran korjauksia on sittemmin muun muassa talvella tapahtunut. Tätä on syytä seurata edelleenkin.

Ed. R o s e n d a h l (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Selvitykset ovat osoittaneet, että investointitukia on loppujen lopuksi viime vuonna aika tasaisesti käytetty ympäri maata ja se oli oikeastaan paremmin onnistunut kuin kuviteltiin, ja niin kuin kuultiin, parannusta on saatu aikaan.

Mutta ajattelin oikeastaan puuttua siihen, mitä ed. Mölsä sanoi kustannusten noususta. On tietenkin erittäin tärkeätä, että kustannukset eivät pääse nousemaan enempää Suomessa kuin muualla. Mutta on ihan selvää, että ne kehittyvät inflaation mukaan, ja suuri tekijä siinä on ollut valuuttamuutokset ja Suomen markan arvon nousu. Minä ymmärrän, että tätä taustaa vasten, jos me haluamme hillitä kustannusten nousua, pitää olla euro käytössä. Toivon tosiaan, että keskustan maataloussiipi ryhtyisi ajattelemaan euron tärkeyttä ajatellen sekä EU:n tukia että kustannuspuolta. Silloin valuuttakurssiongelmaa ei enää ole kummassakaan, ja se on maataloudelle erittäin suuri asia minusta. Myös korko, jonka povataan olevan alempi eurossa, on sitten tasaisempi. Tämä on erittäin tärkeää.

Ed. M ö l s ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy sanoa, että arvostan kyllä ed. Rajamäkeä ja monissa asioissa ajatuksemme menevät yhteen, mutta 141 artikla -asiassa minusta ed. Rajamäki menee tietoisesti täysin harhaan. Tiedän tasan tarkkaan, että hänen täytyy tietää, mistä siinä on kysymys. Kysymys on kor-

vauksesta, joka tuli jälkikäteen A- ja B-tukialueille vastaamaan pohjoista tukea. Investointiosa, joka siihen liittyy, on leikattu paketin sisältä. Kun teidän hallituksenne asian neuvotteli EU:n kanssa, EU:n vaatimuksesta tällainen investointiosa oli pakko sisällyttää kehykseen. Tiedän, että ne tahot, jotka investointitukea mahdollisesti käyttävät eli viljelijät, kovasti vastustivat, että tällaista ei pidä tehdä. Mutta niin vain kävi, että se pakotettiin sinne ottamaan ja nyt olemme tässä tilanteessa. Mutta oleellista on se, että se on artikla 141 -tukijärjestelmän kehyksen sisällä. Sen vuoksi sen väittäminen nyt, että se on jotenkin lisäetu tälle alueelle, on minusta kohtuutonta ja asian vääristelyä kerta kaikkiaan. (Ed. Rajamäki: Se kohdistuu epätarkoituksenmukaisesti!) — Se on eri asia, miten sitä sitten käytetään, mutta joka tapauksessa se on tarkoitettu A- ja B-tukialueen sisälle ja tulee tämän kehyksen sisältä.

Ed. Rosendahlille toteaisin, että oikeastaan hyväksyn perusteen, kun hän viittasi euron käyttöönottoon. Mutta tietenkin on niin, jos tarkastellaan päätöksiä, joilla hallitus on kustannuksia nostanut koskien myös maataloutta, että toki siellä on paljon niitäkin, jotka eivät ole missään tekemisissä euron kanssa. Sekin on otettava huomioon.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Törnqvist.

Ed. R e h n : Arvoisa puhemies! Välikysymyskeskustelun yhteydessä ovat ed. Ihamäki muun muassa ja monet muut hallituspuolueiden edustajat vakuuttaneet, että maatalous on Suomessa koko kansan asia. Niin sen pitäisi olla ja myös käytännön päätöksenteossa, koska vain silloin sillä on edellytykset saada arvoisensa asema yhteiskunnassa ja vain silloin se voi pysyä elinkelpoisena.

Mitään suurta urheilujuhlan tuntua ei tämän yhteisen asian käsittely monesta kauniista puheesta huolimatta ole saanut. Lieneekö osasyynä se, ettei asia tunnu kiinnostavan ministereitä. Ministeri Hemilälle kyllä on annettava tunnustus siitä, että hän on kiitettävästi kuunnellut puheenvuoroja ja osallistunut keskusteluun.

Lipposen hallitus on ottanut itselleen suomalaisen maatalouden ja maaseudun saattohoitajan roolin hyväksyessään maatalouselinkeinoa heikentäviä toimia, kuten valmiiksi sovitun kansallisen tukipaketin 750 miljoonan markan leikkauksen, yksityistiemäärärahojen alasajon, lomitusjärjestelmän leikkaukset jne. Hallitus on nirhinyt maatalouselinkeinon toimintaedellytykset hyvin vähiin. Vain kannattava maatalous voi säilyä, niin kuin muukin yritystoiminta, mutta kannattavuutta ovat viime vuosina murentaneet edellä mainitut toimenpiteet sekä ennen kaikkea alentuneet tuottajahinnat ja tuotantokustannusten ennakoitua vähäisempi lasku.

Kenen etua hallitus ajaa, kun se kurjistaa maaseudun monimuotoisen ja periaatteellisestikin tärkeän pientilatalouden? Kaikkien ei ole mahdollista kasvattaa tilakokoa ja tuotantovolyymia. Viljelijän ikä, mahdollinen koulutustausta, investointimahdollisuudet ja niiden ajoitus, kiintiöt ym. seikat vaikuttavat siihen, kannattaako tuotantoa laajentaa ja minkälaisella tilalla tuotantoa pystytään laajentamaan.

Suomalaisessa maatilataloudessa on kyse kansallisesta rikkaudesta ja perinnöstä, joka on tuottanut meille kotimaista puhdasta ruokaa ja samalla merkittävälle osalle kansaa jokapäiväisen toimeentulon. Kun meillä tilat ovat olleet pääasiassa perheviljelmiä, niillä on hoidettu yhteiskunnan kannalta erittäin edullisesti muun muassa lasten päivähoito ja vanhustenhoito, usein sairaanhoitokin, kun useamman sukupolven edustajia on asunut samassa taloudessa tai samassa pihapiirissä.

Kotimaisen ruoan puhtaus ja ruoan eettisesti kestävällä tavalla hoidettu tuotantoketju ovat merkittävä lisäarvo kulutuksen perusvaatimuksiin. Myös huoltovarmuuden kannalta meille on olennaista ruoan omavaraisuus. Emme voi olla varmoja, mikä vaarallisten aineiden kuljetus tai päästöpilvi vahingoittaa omiakin elintarvikkeitamme, vain pari vaatimatonta esimerkkiä mainitakseni. Mutta siitä voimme olla varmoja, että Keski-Euroopan saastuneemmassa ilmastossa kasvatetut elintarvikkeet häviävät puhtaudessaan normaalioloissakin Suomessa kasvatetuille.

Ihmettelin suuresti, miten hallitus voi työllisyyden kannaltakaan lopettaa maatiloja sellaista vauhtia kuin se tekee. Millä luopujat työllistetään? Mistä heille asunnot, päiväkodit, koulut ja muu perusturvaan liittyvä? Ennestäänkin ruuhkaisiin suuriin asutuskeskuksiin varmaan. Ei Suomessa ihmisiä heitteille voi jättää, joten jostakin heidän toimeentulonsa on tultava. Eikö olisi edullisempaa pitää yllä maatalouden ja siihen olennaisesti liittyvän elintarviketeollisuuden työpaikat?

Aikaisemmin koetun maan sisäisen muuttoliikkeen aikana siirryttiin lähikaupungin tai

kauppalan tehtaaseen töihin tai siirtolaiseksi Pohjanlahden taakse. Tämän päivän maaseudun asukkailla on selvästi huonommat mahdollisuudet etsiytyä muualle työntekoon, kun työttömiä on sadointuhansin jo muutenkin.

Tulin juuri muuten äsken Arsenalin tarkastusvaliokunnan kokouksesta, jossa piti asialistalla olla Arsenalin omistus maa- ja metsätaloudessa. No, se oli poistettu listalta, syynä sairastapaus — toivottavasti todenperäisesti. Tämä pienenä huumoriherjana olkoon. Oliko liian vaikea asia, ettei sitä jaksanut ottaa esittelyyn? Varmasti oikea syykin oli siihen, miksi ei tällä kertaa, mutta siitä kuulemme varmaan vielä.

Maatalouden toimintaedellytysten karsiminen on saanut osan maatalousyrittäjistä etsimään oheistoimintoja, joilla saada lisäansiota maatalouden kannattavuuskehityksen kompensoimiseksi. Monia hyviä ideoita on toteutettu, monia on kehitteillä ja useat oppilaitokset ja osaamiskeskukset tarjoavat apuaan uuden ammatin löytämisessä maatalouteen. Tämä tie sopii kuitenkin vain osalle vaikeuksissa olevista. Yrittäjäksi ei voi ryhtyä kuka tahansa eikä aina ole helppoa löytää kannattavaa liiketoimintaa, joka vaatii ympärilleen ostovoimaista, tiheää asukaspohjaa tai vientimarkkinointia tai pitkän aikavälin investointeja.

Ed. Aittoniemen mainitsema laiska savolaisisäntä on monessa tapauksessa kyllä rakentanut hirsimökkejä rannalle, auraa omia ja naapurin teitä tai hankkii taksiluvat, kun siihen on tullut tilaus bussien kulun loputtua tai vähennyttyä. Moni laiska savolaisisäntä on ryhtynyt ahkeraksi ja harrastaa luomuviljelyä tai on perustanut viinitilan Savonmaahan.

Hallituksen toiminta maatalouskysymyksissä pakottaa arvioimaan, onko tämä se linja ja rooli, jolla Suomi esiintyy EU:ssa. Tässäkö on se selkäranka ja omista eduista kiinnipitämisen halu, jolla maamme eurokentillä esiintyy? Agenda 2000 -neuvotteluissa Suomen on syytä terästäytyä. Jos muun talouden osalta Suomi on saanut mallioppilaan kyseenalaisen luonnehdinnan, olisi maatalousneuvotteluissa luullut hallituksenkin ymmärtäneen kotimaisen maatalouden erityistarpeet ja sen, ettei meillä lumen ja roudan maassa yksinkertaisesti ole mahdollisuutta taipua nyt meneillään olevaan kohteluun. Löytyykö vieläkään vaadittavaa tahtoa pitää kiinni suomalaisista poikkeuksellisista oloista johtuvan erityiskohtelun tarpeesta?

Ei ole unioninkaan kannalta järkevää, että sen pohjoisilla alueilla maatalouden harjoittaminen tehdään täysin kannattamattomaksi. Tuskin löytyy unionista sellaista ammattiryhmää, joka suostuisi nielemään suomalaisia viljelijöitä uhkaavan noin viidenneksen tulonalennuksen. Tämä viidenneskin on vain keskiarvo. Erittäin monessa paikassa maataloustulon alentuma on 30 ja jopa 40 prosenttia. Tietysti pärjääviäkin tiloja on, mutta se ei auta niitä, jotka nyt ovat lopettamisuhkan alla.

Se, että EU varautuu mahdolliseen itälaajentumiseen ja alentaa siksi maataloustuotteiden hintoja markkinavääristymien välttämiseksi, on sinänsä järkevää politiikkaa. Se ei kuitenkaan saa tapahtua sillä hinnalla, että muualla joudutaan luopumaan maatalouden harjoittamisesta kokonaan. Suomen on ajettava omaa etuaan unionissa ja markkinahintojen alentaminen on ehdottomasti kompensoitava kansallisella tuella täysimääräisesti.

Kotimaisen maatalouden ja maaseudun puolustamisessa on kyse arvovalinnasta. Halutaanko kansallista omaleimaisuutta säilyttää ylläpitämällä perinteistä kotimaista elintarviketuotantoa ja suomalaista maaseutuympäristöä?

Kotimaisen elintarviketalouden vahvuus on sen kyvyssä tarjota suomalaisille kotimaisista raaka-aineista alusta lähtien valmistettua puhdasta ruokaa. Lienee erään järjestönkin tunnuksena "Pellolta pöytään" tarkoittaen niin, että laatuketju ulottuu aivan tuotannon alkuvaiheesta valmiiseen tuotteeseen saakka.

Tutkimusten mukaan eurooppalaiset pitävät ravinnon kahtena tärkeimpänä ominaisuutena sen terveellisyyttä ja haitta-aineettomuutta. Miksi me emme olisi mukana vaatimassa näitä samoja ominaisuuksia omalta ruoaltamme? Turvautuminen muualta tuotuihin raaka-aineisiin ja valmistuotteisiin tuo vaaran, että meillekin tulevat ongelmaksi erilaiset eläintaudit ja ravinnon haitalliset lisäaineet. Tätä emme varmasti halua.

Suomalainen maatalous ja elintarviketuotanto kytkeytyvät osaksi kansallista aluepolitiikkaamme. Istuvan hallituksen asialistalla alueiden Suomen rakentaminen ja kehittäminen ei ole ollut ainakaan kärkipäässä. Suomalainen maaseutu elinkeinoineen on olennainen osa elinvoimaista ja kasvukelpoista aluerakennetta. Toimiva ja tulevaisuuteen uskova maatalous mahdollistaa osaltaan Suomen kaikkien osien asuttuna pitämisen ja lisää kasvukeskusten mahdollisuutta käyttää kapasiteettinsa jo olemassa olevien asukkaittensa hyvinvoinnin turvaamiseen.

Elävän maaseudun tehtävä perinteisen kulttuurimaiseman säilyttäjänä on nähtävä myös rik-

kautena. Mikä on lopullisesti autioituvan maaseudun ympäristöarvo? Jätämmekö vuosikymmenten aikana rakennetun infrastruktuurin rämettymään käyttökelvottomaksi? Näitä alueita tarvitaan varmasti ensi vuosituhannellakin.

Arvoisa puhemies! Elinkelpoinen maatalous on tärkeä tekijä tulevaisuudenkin Suomessa. Siksi suomalaisen maatalouden erityiskohtelu on saatava osaksi EU:n pohjoisen ulottuvuuden strategiaa. Unioni on saatava huomaamaan ja ymmärtämään suomalaisen maaseudun mahdollisuudet ja se, miten vakavat sen alasajon seurausket olisivat. Kotimaassa meidän on nähtävä se henkinen hätä, tulevaisuuden uskon menettäminen, joka nyt kohtaa, ja huomattava, että tällainen ei voi olla oikein.

Ed. V i i t a m i e s : Arvoisa puhemies! Maataloudesta pitää puhua. Maataloustuottajien etujärjestön MTK:n toiminta toisin kuin oppositiopuolue keskustan politikointi on täysin ymmärrettävää ja hyväksyttävää. Omia etuja saa puolustaa ja mikäpä paremmin toisi tuottajanäkökulman esille kuin tuottajien oma järjestö.

Kiistaton tosiasia kuitenkin on, että Lipposen hallitus on tehnyt kaikkensa maatalouden vaikeuksien torjumiseksi. Säästöjä, jotka ovat koskettaneet muuta julkisen vallan toimintapiiriä, ei ole kohdistettu maatalouteen. Tämän poliittisesti äärimmäisen vastuullisen valinnan hallitus on tehnyt, vaikka esimerkiksi sosialidemokraattien kannatuspohja tuskin laajenee erityisesti maatalousväestön suuntaan. Tosin maaseudun edun nimissä niin soisi kyllä käyvän.

Maatalouden kansallisesta EU-tukipaketista päätettiin hallitusohjelmassa leikata 750 miljoonaa markkaa. Tämän ja tulevankin vuoden budjetissa osa säästöistä vedetään takaisin. Lopulliseksi menonvähennykseksi jäänee noin viitisensataa miljoonaa. Menoleikkaus on valtion budjetin kannalta tietenkin todellinen säästö. Tukien saajien kannalta on kuitenkin otettava huomioon, että tilojen määrä on vuodesta 95, jolloin tämä hallitusohjelma kirjattiin, alentunut siinä määrin, ettei viljelijää kohti laskettava tuki varsinaisesti vähene lainkaan.

Maatalouden kansallisen tuen säästön toimeenpanossa on siten noudatettu aivan toisenlaista menettelytapaa kuin vaikkapa työttömyysturvan säästöissä. Työttömyysturvasta säästettäessä muutokset tehtiin etuuksien perusteisiin. Työttömyyden alenemisesta koituva säästö tuli ja tulee valtion kannalta varsinaisen päätösperusteisen säästön lisäksi. Nyt esitettyä lukua maatalouden säästöistä pitää siis verrata esimerkiksi työttömyysturvan toteutuneisiin säästöihin siltä osin kuin työttömyyden alenemisesta on tullut säästöä maksettuihin työttömyyskorvauksiin. Sen sijaan, jos työttömyysmenojen alenemisesta tehtäisiin sama hätäinen ja poliittisesti tarkoitushakuinen tulkinta kuin keskusta tekee maatalouden tukimenojen alenemisesta, joudutaisiin toteamaan: Kauheaa! Työttömyysturvasta on muka leikattu lähes 30 prosenttia vuoden 97 alusta tämän vuoden alkuun verrattuna. Samalla tavoin kun työttömyysturvan menot ovat viime vuodesta alentuneet ilman, että yksittäisten työttömien työnhakijoiden edunsaannin ehdot olisivat muuttuneet, on todettava, että maatalouden tukimenojen alenema johtuu tuensaajien määrän alenemisesta. Tilakohtaisesti edut eivät ole leikkautuneet.

Hallitusohjelmassa päätettiin myös säästää saattamalla maataloustuottajien työ- ja sosiaalietujen rahoitus lähemmäksi palkansaajien tasoa, ei edes samalle tasolle, mutta lähemmäksi. Maatalouden lomitustukea päätettiin leikata 250 miljoonalla markalla ja maatalousyrittäjäeläkkeiden valtionosuutta 150 miljoonalla markalla. Vuosien 95 ja 98 budjetteja vertailtaessa huomataan, että lomatoiminnassa on menoja säästynyt samalla tavoin kuin kansallisessa tukipaketissa. Vuoden 95 miljardista kolmannes on voitu poistaa, koska lomakorvausten hakijoiden määrä on vastaavasti laskenut. Voinemme olla yhdessä iloisia siitä, että säästö on toteutettu poistamatta yhtäkään lomapäivää viljelijöiltä.

Maatalouden yrittäjäeläkkeiden määräraha on vuoden 95 tasosta 2 010 miljoonasta itse asiassa noussut noin 30 miljoonalla. Säästön etumerkki on muuttunut. Tämä siitä huolimatta, että lain piirissä olevien eläkeläisten määrä on jopa hieman laskenut.

Arvoisa puhemies! Kohtuullisten säästöjen vastapainoksi hallitus on myös panostanut lisää maatalouteen. Maaseutuelinkeinopiirien ja EU:n rakennetukea on lisätty. Maatilatalouden rakenteen kehittämiseen varataan tänä vuonna neljännes enemmän kuin vuonna 95. Alan tutkimuslaitokset ovat saaneet koko ajan lisää resursseja. Maatalouden nykypäivä ja tulevaisuus on turvattu, mikäli hallitus ei kaadu tähän välikysymykseen, vaan voi jatkaa neuvottelua seuraavan ohjelmakauden tuista, joissa suomalaisena kansallisena tavoitteena on tuen säilyttäminen nykyisellä tasolla.

Maatalouden tulot ovat jo kääntyneet nousuun, ja Suomi on ilmoittanut, ettei mitään sel-

laista EU-rakennepolitiikan kehittämisvaihtoehtoa hyväksytä, joka haittaisi suomalaista maataloutta. Se on Suomen linja, tämän hallituksen linja. Toivottavasti tämä hallitus saa jatkaa. (Ed. Takkula: Vaaleihin asti!) — Hyvä jos vaaleihin asti saa jatkaa. Välikysymyksellähän tähdätään hallituksen kaatamiseen välittömästi ymmärtääkseni. (Ed. Takkula: Natisee se jo!) — No, katsotaan. Toivottavasti maatalouden edun nimissä saadaan jatkaa vielä.

Merkit maatalouden hyvinvoinnista ovat niiden nähtävissä, jotka haluavat katsoa eteenpäin. Investoinnit ovat nopeassa nousussa, paljon nopeammassa kuin muilla talouden lohkoilla. Maatalousalan oppilaitokset suhtautuvat koulutuksen tarpeeseen toiveikkaasti. Mitä elintarviketalouden kokonaisuuteen tulee, siinä totuus on kaukana keskustan uhkakuvien maalailusta. Ei ole suinkaan niin, että 400 000 työpaikkaa elintarvikeketjussa olisi vaarassa. Päinvastoin suomalainen elintarviketeollisuus on kasvanut, kasvanut osin voimakkaastikin, lisännyt vientiään, se on tänäänkin kuultu moneen kertaan täällä, ja ylläpitänyt kohtalaisen hyvää raaka-aineiden kotimaisuusastetta.

Itä-Suomessa lihanjalostajat ovat jopa joutuneet tilanteeseen, jossa kotimaista lihaa ei ole ollut kaikin ajoin saatavissa. Kysyntä on siis tarjontaa voimakkaampaa. Kun samaan aikaan otetaan huomioon, että tilakohtaiset tuet eivät ole alentuneet lainkaan, täytyy kysyä, mistä tämä tuotantokapeikko lihantuotannossa johtuu.

Onneksi investointien kasvu ja koulutuksen jatkuva kysyntä todistavat, että tuottajat eivät ole masentuneet tai heittäytyneet toimettomiksi. On selvää, ettei elintarviketeollisuudessa eikä maataloudessa olisi pärjätty näin hyvin kuin kiistattomat tosiasiat näyttävät, jos tulevaisuudenusko olisi loppunut ja tämä mustamaalaaminen olisi otettu todesta.

Ed. Aittoniemi pilkkasi luomua erityisesti. Huomaa, että hän ei ole tuottaja. Vain harvalla tuottajalla olisi varaa arvostella kuluttajien näkemyksiä siitä, minkälaisia elintarvikkeita he haluavat ostaa. Luomutuotteiden kysyntä on kasvanut jatkuvasti ja kasvaa koko ajan. Ed. M. Koski todisti omakohtaisilla näkemyksillään, kuinka kansainvälisesti jatkuvasti näitä tuotteita kysytään lisää ja Euroopassa markkinat laajenevat kaiken aikaa. Kysyntä on kasvanut ja tuottajahinnat ovat selvästi bulkkituotteita korkeammat. Tänään oli Ilta-Sanomissa asiantuntijan artikkeli Vapaa sana -palstalla, jossa hän kertoi eri tuotealojen hintaeroja luomutuotteiden ja niin sanotun bulkkituotannon välillä. Hinnanerot ovat kaksin — viisinkertaisia.

Arvoisa puhemies! Jonkin verran tämän keskustelun puheissa on käsitelty laajemmin myös maaseutupolitiikkaa. Lamasta toipuvan Suomen suuri oivallus on ollut, että osa perinteisistä maaseudun sosiaalisista ongelmista onkin siirtynyt kaupunkeihin. Eniten pitkäaikaistyöttömiä taitaa asua Kainuun ja Pohjois-Karjalan sijaan Helsingissä. Ilmeisesti tämä on ollut taustana eräiden vihreiden poliitikkojen maaseudun "elävöittämiseksi" esittämille uusille ideoille.

Ed. Erkki Pulliainen toisti ryhmänsä puheenvuorossa muistaakseni Pohjois-Karjalan vihreiden esityksen työttömien maaseudun kansalaisrahasta. Ed. Osmo Soininvaara on kirjoittanut asiasta Suomen Kuvalehdessä. Vihreiden kuningasajatuksena on houkutella suuremmilla työttömyyskorvauksilla pysyväistyöttömiä, kuten he sanovat, muuttamaan kaupungeista maaseudulle. Maakunnissa työttömät sitten kalastelisivat ja poimisivat marjoja. Joku isäntä saattaisi ottaa työttömän mukaan hirvimetsälle kiväärinkantajaksi. Ehkä työttömät myös auttaisivat kesämökkiläisiä saunan lämmityksessä ja veden kantamisessa vaikkapa makkarapalkalla. Luoja varjelkoon Itä-Suomea vihreiden aluepolitiikalta.

Maaseutumaisen ja harvaan asutun Itä-Suomen huoltosuhde on jo nyt kahden suhde yhteen. Etelä-Suomessa vastaava luku on huomattavasti alhaisempi, puolentoista suhde yhteen. Toisin sanoen jokaista työllistä kohden asuu Itä-Suomessa kaksi eläkeläistä, työtöntä tai lasta jne. Huoltosuhteen pitäisi päinvastoin alentua eikä kasvaa, mihin vihreiden esitys toteutuessaan johtaisi. Sen pitäisi alentua, jos todella aidosti puhutaan siitä, että maaseutua ja erityisissä vaikeuksissa olevaa Itä-Suomea halutaan elävöittää.

Jos maaseutua todella tahdotaan elävöittää, niin pitäisi toimia siten, että työllisen työvoiman määrä kasvaisi sanotaan nyt vaikka Itä-Suomen maaseutumaisissa maakunnissa. Käytän Itä-Suomea sen takia esimerkkinä tässä, että se on juuri kokonaan alueena maaseutumaista, siellä täällä pieniä maakuntakaupunkeja.

Houkutellaan mieluummin tietoliikenneinsinöörejä, ydinfyysikoita ja sydänkirurgeja muuttamaan maakuntiin kuin pitkäaikaistyöttömiä. Norjassa maksetaan huippuosaajien opintolainat valtion kassasta, jos he suostuvat muuttamaan syrjäseuduille työntekijöiksi tai yrittäjiksi. (Ed. Takkula: Mitä hallitus on tehnyt?) Täällä vihreät siirtäisivät Helsingin työttömiä reservaatteihin Savoon ja Karjalaan. Uuden yritystoi-

minnan ja teollisuuden myötä myös palvelujen kysyntä kasvaisi maakunnissa. Siitä syntyisi palkkatyön edellytyksiä myös Itä-Suomen työttömille työnhakijoille.

Valitettavasti aluepolitiikassa on jämähdetty tälläkin vaalikaudella niihin ajatusrakennelmiin, joita Suomen historiassa on toisteltu vuosia ja vuosikymmeniä. (Ed. Kemppainen: Mikä se uusi rakennelma olisi?) — Yhtenä osoituksena on edelleen se, että minkäänlaista opposition vaihtoehtoa ei ole tuotu esiin. Ainoa vaihtoehto, mitä halutaan tuoda esiin, on se, että ihan yhtä lailla huoltosuhdetta rasittavaa maataloutta haluttaisiin vain ylläpitää sellaisissa rakenteissa, mitä tällä hetkellä tai oikeammin sanottuna menneisyydessä on ollut.

Kyllä Itä-Suomen ongelmien ratkaisut löytyvät aivan muualta kuin perinteisen maatalouden lisätukemisesta. Se on ihan selvä asia. Meidän pitäisi pystyä vahvistamaan kaikkien niiden maakuntien maakuntakeskuksia, jotka siellä sijaitsevat, ja niiden vahvistamisen ainoa oikea tapa olisi se, että rohkaisisimme joko korkeakoululaitosta edelleen hajasijoittamaan tai joitain muita äsken mainitsemiani uusia järjestelmiä kehittämällä hyvin koulutettuja ihmisiä muuttamaan yrittäjiksi ja työntekijöiksi niihin maakuntiin, joissa työllisen työvoiman osuus on tällä hetkellä selvästi maan keskiarvoa alhaisempi.

Ed. R e h n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos ed. Viitamies tarkoitti 150 miljoonan markan rahaa, joka lisäbudjetissa on maatalouteen, sitä en kutsuisi lisätueksi siinä mielessä, että siitä 100 miljoonaa on sisäisin siirroin hoidettua asiaa. 50 miljoonaa on vuoden 1998 myöntämisvaltuutta, joten se on tulevan ruoan syömistä ennakolta.

Sitten tilakohtaisiin tuloihin. Pitää tietysti paikkansa, että tilakohtaiset tulot ovat monessa tapauksessa vähentyneet. Olen nähnyt itse laskelmia, ja niin kuin puheenvuorossani sanoin, kaikkia nämä eivät koske. Tilanne riippuu viljelijän ja maatilan iästä ja siitä, milloin siellä on viimeksi suoritettu investointeja, paljonko on omia maitokiintiöitä jne. Monta monta eri seikkaa vaikuttaa siihen, mutta näitä tiloja on paljon, joiden maataloustulo on vähentynyt aivan huolestuttavasti.

Elintarviketeollisuus ei ole saanut riittävästi kotimaista raaka-ainetta, myöntää ed. Viitamies. Sen takia ei ole saanut, kun tilat ovat niin tiukilla, että siellä lopettaa yksi ja toinen. Jatkajia ei ole, kun ehdot ovat niin hankalat, että halukkaatkin maataloutta harrastavat nuoret lähtevät pois.

Sitten vielä aluerakenneasiaan lähinnä ja työllistämistoimiin. Kyllä uusyrittäjyydellä saadaan paljon aikaan, mutta ei ole mitään mieltä valmiita tiloja lopettaa siten, ettei niille pieniä tukia anneta. Paljon parempi olisi, että ne saisivat elää siellä, säilyttää vanhan perinteisen alkutuotannon, ja sitten tietysti muutamat kaikkein pienimmistä ottaisivat oheen uusyrittämistä.

Ed. V i s t b a c k a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Viitamies varmasti on oikeassa niissä pääperiaatteissa, mitä hän sanoi, mutta mielestäni on ällistyttävää, että hän puhujakorokkeelta meni väittämään sellaista, että lihanjalostajat eivät saa raaka-ainetta, kun hän ei perustele, mistä se johtuu. Se johtuu yksinkertaisesti siitä, että jos tila joutuu edes osittain ostamaan rehua tilan ulkopuolelta, tulo on miinusmerkkistä. Sen johdosta osittain, mitä ed. Rehn sanoi, jalostusnautoja ei pidetä, vaan tuotanto lopetetaan täysin. Näin on ympäri Suomea, ja tämä on se syy, minkä takia raaka-ainetta ei saada. Olisin toivonut, että ed. Viitamies olisi sen todennut, kun hän tämän asian toi esiin.

Kannatan luomutuotantoa niin kuin ed. Viitamieskin, mutta ongelmana ovat EU:n tiukat säännökset siitä, montako hehtaaria pitää olla kyseisen eläinyksikön kohdalla. Valitettavasti ei ole pystytty laajentamaan tiloja niin suuriksi, että kovinkaan monta tuottavaa luomutilaa olisi voitu muodostaa, sen johdosta että EU asettaa niin tiukat eläinyksikkömäärän rajat.

Ed. K a r p i o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vaikka en hyväksykään ajankohtaa, milloin tämä välikysymys on tehty, siitä huolimatta hallituspuolueen edustajana en voi olla puhujan kanssa samaa mieltä hyvin monista asioista, mitä hän äsken esitti.

Päinvastoin olen sitä mieltä, että maaseutuväestön, tuottajien, keskuudessa on myöskin syvä huoli tulevaisuudesta, siitä, miten eteenpäin mennään. Kun puhuja totesi, kuinka maatiloilla investoidaan ja kuinka maatalousoppilaitoksilla menee hyvin — kaiken kaikkiaan tämä oli se viesti — asiasta voidaan myöskin hyvin erilaisia perusteltuja näkökohtia esittää samalla tavalla.

Kuuntelin eilen tarkkaan vihreiden ryhmäpuheenvuoron, minkä ed. Pulliainen piti. Kun tässä puhuja veti tiettyä linjaa aluepolitiikkaan, mitä vihreät olisivat muka esittäneet ja muuta, kovin minusta kevyeksi jäi koko linjanveto.

Ed. V i i t a m i e s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jotta tuotanto olisi luonnonmukaista, täytyy tietenkin asettaa kriteerit, jotka sen tuotannon täytyy täyttää. Se on hyväksyttävä asia. Näin se vain on, ja näiden pelisääntöjen mukaisesti tietysti maataloustuottajien täytyy toimia, mikäli luomutuotannon statuksen omille tuotteilleen haluavat. Jos lähdettäisiin tätä statusta murentamaan, alentamaan kriteerejä, jotka luomulla ovat, siitä seuraisi tietysti laadun ja tason alenemista. Se aiheuttaisi tietenkin sen, että myöskin markkinoilta saatava hinta luomutuotteista alenisi selvästi.

Mainitsin puheessani, edustajat Rehn ja Vistbacka, sen että valtion kansallisen tuen osalta tekemät leikkauspäätökset ovat voineet perustua siihen, että edunsaajien määrä on selvästi alentunut. Tilakohtaisia leikkauksia ei näin ollen tukiin ole tullut. Jos maataloustuottajien tulot ovat alentuneet, se on aivan eri asia. Sehän johtuu siitä, että valittu tuotantosuunta ei enää omaa sellaista menekkiä markkinoilla, että hinta olisi säilynyt, tai jostain muusta syystä. Mutta se on normaalia yrittäjätoiminnan vastuuseen kuuluvaa asiaa, että voidaan arvioida, mitä tuotteita markkinoilla menee.

En ymmärrä sitä ed. Karpion tulkintaa omasta puheenvuorostani, että linjani sen suhteen, että vastustin maaseudun työttömien kansalaisrahaa, olisi jotenkin keveä. Se perustuu huolelliseen analyysiin siitä, mitä vihreiden eduskuntaryhmän puheenvuorossa eilen sanottiin ja mitä heidän taholtaan toistuvasti on muualla tuotu esiin. Minusta se on päinvastoin tuhoisa asia Itä-Suomelle.

Ed. T a k k u l a : Arvoisa puhemies! Kirjoitin puheeni paperille jotakin oppineena viime välikysymyskeskustelusta. Tässä kyllä ed. Viitamiehen uskomatonta puheenvuoroa ja vastauspuheenvuoroa kuunneltua tekisi mieli taas replikoida hiukan ohi tämän paperin. Mutta olen oppinut, että kaikki mikä voidaan ymmärtää väärin tulee myös jossakin vaiheessa ymmärretyksi väärin. Viimeksi ideologinen keskustelu, jossa joidenkin mielialoja kyselin, oli tulkittu Neuvostoliiton periaatteiden mukaiseksi, niin että nyt varmaan mentäisiin jo Albaniaan asti, joten jätänpä tämän asian sikseen ja pitäydyn kirjoitettuun tekstiin.

Arvoisa puhemies! Tuossa silmäilin vanhoja kirjoja ja tuli Kantelettaresta esiin säe, jossa kyseltiin, "mistä suuttui suuri Luoja, viljan antaja vihastui, kun ei anna ainokana, ei tee tiliä milloinkana, suvun syötti, esivanhemmat elätti, niin miksei minua syötä, kuksei kurjoa elätä". Tämä Kantelettaren säe kuvaa omalla karulla ja ajattomalla tavallaan mielialoja joskus katovuosien kohdatessa. Huoli tulevaisuudesta, turvattomuus, hylätyksi tulemisen tunne ovat olleet maaseudun ihmisten huolia aikaisemminkin, eivät ainoastaan tänä aikana.

Ajan myötä niin maaseudun kuin muunkin yhteiskunnan ongelmat ovat muuttuneet, mutta ratkaisuja haettaessa on katsottava tämän ajan haasteisiin sekä laitettava asioita järjestykseen erilaisista arvoasetelmista käsin. Mikä on tärkeää, siihen on löydettävissä ratkaisut ja resurssit yhteiskunnassamme ja eritoten täällä poliittisessa päätöksenteossa. Tämä on asia, jonka olemme saaneet huomata viime aikoinakin. Esimerkiksi eilettäin kuulimme siitä helikopterihankintojen yhteydessä.

Mutta mille sijalle me asetamme kansallisen maatalouden, meidän henkivakuutuksemme? Annammeko arvoa suomalaiselle työlle, puhtaalle kotimaiselle ruoalle, eettisesti ja ammattitaitoisesti korkeatasoiselle maanviljelylle sekä koko kotimaiselle elintarviketeollisuudelle, koko elintarvikeketjulle työllistäjänä? Nämä ovat asioita, joista tässäkin välikysymyksessä on perimmiltään kysymys. Kysymys on maaseudun henkisestä voimasta, siitä, kestääkö tämä maaseudun tukijalka, sen henkinen tila, ne toistuvat iskut, joita valtiovalta sille tarjoaa. Nyt kysytään voimaa puolustaa niitä perimmäisiä Suomeen ja suomalaisuuteen liittyviä arvoja, jotka ovat koko suomalaisen yhteiskunnan peruspilareita. Kysytään uskallusta seistä suorana puolustamassa suomalaista talonpoikaa ja suomalaista työläistä, niitä, joiden käsien kautta elintarviketaloutemme turvallisuus kulkee.

Arvoisa puhemies! Suomi on Euroopan maaseutumaisin maa. Maaseudun ja muun kansantalouden keskinäinen riippuvuus on meillä muuta Eurooppaa suurempi. Oecd:n käyttämän määritelmän mukaan suomalaisista asuu maaseudulla 57 prosenttia ja Suomen pintaalasta katsotaan 98 prosenttia olevan maaseutua. Euroopan unioninkin maaseutumääritelmällä arvioituna Suomi on siis varsin maaseutuvaltainen maa. Myös kansantaloutemme merkittävimmät arvoketjut tulevat maaseudulta: maa- ja elintarviketalous, metsätalous, matkailu ja asuminen. Tämä on osa kulttuuriamme ja taloutemme omaleimaisuutta ja tämän kokonaisuuden ymmärtäminen on koko Suomelle ydinkysymys. Myös sen muistaminen, että maa-

seudun tulovirrat ovat tiukasti toisistaan riippuvia, on olennaista.

Maatalous ei yksin takaa maaseudun elinvoimaa, mutta sen varassa on yhä merkittävin osa maaseudun palvelualojen kysynnästä ja julkisten peruspalvelujen ylläpitämiselle välttämättömästä väestöpohjasta. Näin ollen maatalouden ja maaseudun tulevaisuus riippuu siitä, miten me suomalaiset, miten me päätöksentekijät suhtaudumme siihen.

Arvoisa puhemies! Maaseudulla on nyt tosi hätä. Sen vuoksi tämä välikysymys on allekirjoitettu ja tänne eduskuntaan saatettu. Nyt on selkeiden maaseutua ja maataloutta tukevien toimien aika. Suomalaiset kuluttajat näyttävät heränneen, mutta miten on hallituksen laita? Viime päivien ja tämänkin päivän lehtiä lukiessa vaikuttaa siltä, että hallituksen herroista vielä merkittävä osa nukkuu.

Arvoisa puhemies! Miksei hallitus ole halunnut herätä tämän asian ympärillä? Tässä nousee mieleen myös aivan hiljattain ollut jupakka Mirja Pyykön ohjelmasta, jossa toimittaja Pyykkö kehotti suomalaisia ostamaan suomalaisia tuotteita. 30 markkaa viikossa suomalaiselle tuotteelle tietää 30 000 työpaikkaa vuodessa. Näinhän se slogan suunnilleen meni. Tämä oli kuitenkin liikaa Euroopan unionille ja sieltä komissiosta meitä neuvottiin, että kotimaisesta yritystoiminnasta huolehtiminen ja tällainen kansallinen itsekkyys on tuomittavaa, ja näin ollen nootilla tätä Mirja Pyykön ohjelmaa ja vetoomusta tervehdittiin. Johtuneeko siitä, että nyt näyttää hallituksestakin, että ruho on vihreämpää aidan toisella puolella?

Arvoisa puhemies! Helsingin yliopiston tutkimus kertoo karua kieltä. Nimellisen maataloustulon lasku ajanjaksolla 1993—2000 tuotantosuunnasta riippuen on 30—50 prosenttia. Viljatilojen tulo alenee siirtymäkaudella noin 45 prosenttia ja pudotus on siis jyrkintä pienillä tiloilla. Maataloustulo alenee noin 80 prosentilla viljatiloista. Maitotiloilla, joita meillä pohjoisessa on ja vielä kaiken lisäksi erinomaisia, niin kuin tiedätte, kun otetaan tilojen keskituotto ja maidon laatu huomioon, kehitysnäkymät ovat huolestuttavia. Vain 3 prosentilla maitotiloista tuotanto on kannattavaa siirtymäkauden lopulla. Maataloustulo alenee yli 90 prosentilla maitotiloista ja niin sielläkin, että pienillä maitotiloilla tulokehitys on suurempia tiloja heikompaa.

Kysymys kuuluu: Miksi me olemme ajamassa alas kestävällä tavalla tapahtuvaa maataloustuotantoa, henkivakuutustamme? Emmekö näe, mitä maailmalla tapahtuu ja mihin kehitys on johtamassa?

Arvoisa puhemies! Yksi asia, mikä tässä myös on harmittanut hallitusta, on se, että tämä tutkimus ei ole MTK:n, Pellervon tai jonkin tällaisen tekemä, jonka he ovat aina halunneet osoittaa Suomen keskustan käsikassaraksi, vaan tämä on riippumaton Helsingin yliopiston tutkimus. (Ed. Partanen: Se on uusi käsikassara!) — Voi olla, ed. Partanen, että se on uusi käsikassara. Nyt tällä hetkellä näyttää gallupien valossa, että kaikki muutkin voimat haluavat keskustan käsikassaraksi, koska huomaavat, että tätä liikettä ei johdeta ylhäältä käsin, vaan tätä liikettä voidaan johtaa myös maaseudulta käsin, jokaisesta torpasta, jokaisesta tuvasta, ja siksi työläisetkin ovat lähteneet riemumielin lähestymään sitä joukkoa, joka kuuntelee ei ainoastaan talonpojan vaan myös työläisen kättä. Kyllä tässä elintarviketeollisuus ja elintarviketeollisuuden työläiset ja myös konepajateollisuudessa ja muualla olevat työläiset ovat liikkeellä, ed. Partanen. Jaan teidän kanssanne aivan täysin tämän käsityksen!

Mutta, ed. Partanen, toivon myös, että hallitus heräisi tässä ja voisi jakaa Suomen keskustan kanssa sen käsityksen, että maaseutua ei voi tuoda ja maaseutu ja maatalous ovat meille kansallisesti niin tärkeitä, että niistä on huolehdittava ja niitä ylläpidettävä. Ne ovat myös tärkeitä, merkittäviä työpaikkoja meille. Kysymys on siis meidän henkivakuutuksestamme. Tässä yhteydessä on kysyttävä, kuka kantaa vastuun maaseudun alasajosta.

Kun nyt tänne saapui myös ympäristövaliokunnan puheenjohtaja, ed. Tiusanen, jonka tiedän ympäristöä rakastavaksi mieheksi, haluaisin tässä yhteydessä myös nostaa esille sen kysymyksen, että kun me puhumme maataloudesta ja suomalaisesta maataloudesta, on todettava, että se linja, mitä hallitus maatalouden suhteen ihailee, suurtilojen linja, on ristiriidassa myös monien Suomen tekemien kansainvälisten sopimusten kanssa, niitten sopimusten, jotka pohjaavat kestävään kehitykseen: ilmasto- ja ympäristösopimuksien ja esimerkiksi myös eläinten oikeuksien kanssa. Me tiedämme, kuinka kestävää meidän maataloutemme on. Meillä ei ole sellaista maataloutta, mikä olisi luonnon kannalta tuhoisaa ja missä esimerkiksi eläimiin kohdistuisi sellaista rääkkäystä ja kidutusta kuin esimerkiksi Keski-Euroopassa Euroopan unionin ihannetiloilla, osin niillä tiloilla, joita kohti meilläkin halutaan kulkea.

Myös yksi asia, mitä kannattaisi miettiä, kun olemme eurooppalaisessa unionissa, on, että meidän täytyisi katsoa laajemmin asioita eikä niin, että me nyt vain katsomme nurkkakuntaisesti. Kun Euroopan unioniin liityttiin, puhuttiin kansainvälistymisestä, mutta jollakin tavalla nyt tuntuu, että mentiin leikkikehään ja pantiin ovi kiinni ja me unohdamme muun maailman kysymykset ja ongelmat. Tuoreet esimerkit maailmalta kertovat, että myös maailman viljamarkkinoilla on häiriötiloja. Koko maailman elintarvikehuolto on huononemassa. Mikä tähän on syynä? Varmasti tiedätte asioita seuranneina ja maataloudesta kiinnostuneina ihmisinä sen, että kysymys on siitä, että viljavarastot ovat huvenneet ja osittain jopa alle kriittisenä pidetyn 60 vuorokauden kulutusta vastaavan tason. Tästä on ollut seurauksena myös viljan maailmanmarkkinahinnan nousu.

Ei tarvitse olla kummoinenkaan edustaja tietääkseen, että tämä uutinen ei jää suinkaan lajissaan viimeiseksi. Kiihtyvä väestönkasvu ja hitaasti lisääntyvä elintarviketuotanto muodostavat yhtälön, joka asettaa eurooppalaisenkin maatalouspolitiikan ja sen kansallisen sovellutuksen tavoitteet uuteen valoon vielä tämän sukupolven aikana. Kysymys on uudesta päätöksentekoomme vaikuttavasta realiteetista, tosiasiasta, jossa Suomenkin on kannettava vastuunsa.

Toinen koko maailmaa koskeva kannustin kansalliselle maaseutupolitiikalle on, niin kuin ed. Tiusanen hyvin tietää, kiihtyvä ilmastomuutos. (Ed. Tiusanen: Kyllä!) Tämä on haaste, joka kohdistuu koko teollisen tuotannon tapaan ja sen rakenteisiin. Tämä myös edellyttää kestävää ja tehokasta maaseutupolitiikkaa sanan laajassa merkityksessä. Meillä suomalaisilla on velvollisuus ja etuoikeus eurooppalaisena sivistyskansana vaalia omia ominaispiirteitämme. Tämä tarkoittaa huolehtimista suomalaisesta kestävästä maataloustuotannosta, maaseudusta, elintarviketaloudesta ja sitä kautta koko maakuntien Suomesta. (Ed. Ala-Nissilä: Ed. Takkula on oikeassa!)

Arvoisa puhemies! Joudun toteamaan arvostamani kansanedustaja Jukka Roosin tavoin, että kun aihe on niin tärkeä, niin muutamalla minuutilla ylitän suositusajan. Mutta kun ed. Tiusanenkin, ympäristövaliokunnan puheenjohtaja, tuli paikalle, niin olihan tärkeää, että ympäristösopimuksetkin, mitä meillä on tehty, nostetaan esille, koska suomalainen talonpoika ei kalpene niiden edessä. Päinvastoin hänen tuotantonsa on kestävää. Onhan se nyt ihmeellistä, että joissakin pöydissä kirjoitellaan sopimuksia ja kuitenkaan ei niitä halutakaan pitää. Kun meillä on maatalous hyvällä ja terveellä pohjalla, vielä tunnetaan Hertta, Muurikki, Martta ja moni muu, vai miten nämä lehmien nimet menivätkään, silläkin tavalla vielä kotieläintuotanto on kestävällä ja terveellä pohjalla, niin ei tarvitse puhua niistä stressilihoista, näyttää niitä kuvia, mitä meidän eläinaktivistimme näyttelevät auditorioissa.

Toisaalta olisin myös odottanut, että täällä olisi ollut niitä niin sanottuja maan ystäviä, jotka todella välittävät eläinasioista niiden oikeassa mittakaavassa. Olisivat tulleet kantamaan huolta siitä, että meillä ollaan viemässä myös maataloutta sellaiseen tehomaatalouteen, missä eivät eläinten oikeudetkaan toteudu. Tällä hetkellä ne toteutuvat suomalaisessa perheviljelmässä hyvin. Sen tietää meistä jokainen. (Ed. Ala-Nissilä: Maan ystäviä ei näy täällä!) — Mutta isänmaan ystäviä näkyy useita ja siitä olen iloinen, että isänmaan ystäviä on paikalla ja toivon, että myös äänestykseen isänmaan ystäviä tulee enemmän ja he seisovat suomalaisen talonpojan ja suomalaisen työläisen takana ja sitä kautta tietenkin myös toimivat niin kuin linjakkaasti toimitaan.

Arvoisa puhemies! Otan vielä muutamalla sanalla esiin Agendan. Todellakin jo tässä ympäristöasioista innostuneena olin menemässä laajempaan kontekstiin, mutta huomioin ajan ja tilanteen. Mutta Agendasta, joka merkittävällä tavalla vaikuttaa meidän maaseutumme tulevaisuuteen, vielä muutama tiivistetty sana.

Euroopan unionin huippukokouksessa Luxemburgissa joulukuussa sitouduttiin säilyttämään maatalouden edellytykset myös tuotannon kannalta vaikeilla alueilla. Suomen maatalouden kannalta tärkeän kannanoton mukaan monipuolisen maataloustuotannon on jatkuttava kaikilla Euroopan alueilla. Tämä on jälleen niitä asioita, mihin on sitouduttu, mutta ikään kuin toista ollaan sitten kuitenkin tekemässä, kun vasen käsi ei tiedä, mitä oikea tekee. Erityisesti luonnon aiheuttamat rajoitukset ja haitat aiotaan korvata viljelijöille oikeudenmukaisesti. Tämän edellä mainitun kannanoton jälkeen voi vain mielenkiinnolla jäädä odottamaan Euroopan unionin komission virallisia yksityiskohtaisia esityksiä siitä, miten Suomen erityisongelmat aiotaan hoitaa. Myös kansallisesti hallitukselta odottaisi tähän selkeitä vastauksia.

Erityistoimia ja ratkaisuja tulee kohdentaa myös muihin tuotantosuuntiin kuin vain viljaan. Suomalaisten viljelijöiden ongelmat poikkeavat

muista Euroopan unionin alueella niin paljon, että niihin todella tarvitaan erityisratkaisuja. Massiivinen Agenda 2000 -ohjelma on parempien viljelyseutujen, suurten tuotantomäärien ja huomattavasti Suomea suurempien tila- ja tuottajamäärien ehdoilla rakennettu ohjelma. Se ei sovi Suomen oloihin sellaisenaan. Suomella ja muilla jäsenmailla on selkeä ero muun muassa siinä, etteivät missään muussa jäsenmaassa muuttuvat kustannukset ylitä tuotteista saatavaa hintaa.

Erityisen mielenkiintoinen on ministerineuvoston päätelmiin otettu kannanotto luonnon aiheuttamien rajoitusten ja haittojen korvaamisesta viljelijöille oikeudenmukaisesti. Toisin kuin nykyisin vallitsevan tilanteen mukaan, on tunnustettava jäsenmaiden väliset erot tuotantoolosuhteiden osalta. Nythän kehityseroja tarkastellaan maakohtaisesti kunkin jäsenmaan sisäistä tilaa arvioiden. Seurauksena on, että esimerkiksi Saksan heikoimmille alueille maksetaan korkeampaa tukea kuin Suomen parhaille alueille, vaikka satotaso Saksassa on selvästi korkeampi kuin Suomessa parhaimmillaan. Ei voi olla oikeudenmukaista, että esimerkiksi viljan osalta suurimman tuen saavat Euroopan unionin parhaat alueet.

Millaiseen oikeudenmukaisuuteen sitten tulisi pyrkiä? Tässä nyt muutamia vinkkejä myös hallitukselle. Ilolla katson, että myös ministeri Skinnari on kuuntelemassa tätä tärkeää ja Suomen kannalta merkityksellistä ja nimenomaan Suomen tulevaisuuden kannalta erityisen merkityksellistä välikysymyskeskustelua. Juristina tiedätte, että oikeudenmukaisuuden käsitys on nykyään ollut sellainen, että välillä joillakin on suhteellinen käsitys oikeudenmukaisuudesta ja sen toteutumisesta. Olemme viime aikoina saaneet hyvin vakavia esimerkkejä siitä, että oikeudenmukaisuutta on tulkittu hyvinkin huterasti ja omista eduista käsin. Yritän jotakin sanoa, miten itse käsitän oikeudenmukaisuuden, millaiseen oikeudenmukaisuuteen maatalouspolitiikassa tulisi pyrkiä.

Euroopan unionin yhteisessä maatalouspolitiikassa on otettava tuotanto-olosuhteet huomioon siten, että parhaimmat tuotannolliset alueet toimivat markkinahinnoilla. Sen sijaan heikoilla ja epäsuotuisilla alueilla muun muassa maantieteellisistä ja ilmastollisista seikoista luonnostaan johtuvia kilpailuhaittoja poistetaan tukijärjestelyin. Tavoitteena tulee olla mahdollisimman yksinkertainen ja ei-byrokraattinen tukijärjestelmä, joka on oikeudenmukainen ja tasapainoinen eri alueiden ja eri tuotteiden kannalta. Tässä tarkoituksessa tulee syrjäisten ja epäsuotuisten alueiden tukijärjestelmää kehittää ja kohdentaa se koskemaan nykyistä paremmin pohjoisia alueita.

Lisäksi selkeänä tavoitteena tulee olla kaiken yrittäjyyteen perustuvan maataloustuotannon turvaaminen. Se on viljelijän itsensä kannalta myös itsetuntokysymys. Pelkkien tukien varaan perustuva niin sanottu näennäisviljely on lyhytnäköistä ja johtaa pahimmillaan kohtalokkaisiin seurauksiin. Turvaamalla perusmaatalouden edellytykset edesautetaan kestävällä tavalla myös koko maaseudun pysymistä elävänä. Tätä kautta turvataan myös monelle maaseudun ihmiselle mahdollisuus ehyeen ja turvattuun elämään tutussa ja turvallisessa elinympäristössä.

Arvoisa puhemies! Tässä välikysymyskeskustelussa nousee aina ja uudestaan esille, mitä hallitus haluaa, mitä sen virkamiesministeri haluaa Suomen maaseudulta, maataloudelta ja mitä odotetaan sen tulevaisuudelta. Euroopan unionissa vaikutus on ollut laihaa, vaikka Euroopan unionin budjetista merkittävin osa koskettaa nimenomaan maataloutta. Pöydässä kyllä ollaan kaksilla kattauksilla mutta se ei riitä, jos keskustelussa ei osata kattaa edes sen verran, että saataisiin suomalaisen maatalouden ääni kuuluville. (Ed. A. Ojalan välihuuto) — Odotan kyllä, ed. Ojala, hallituksen tässä kaatuvan ihan senkin puolesta, että Suomi tarvitsee sellaisen hallituksen, joka nojaa tähän maahan, tämän maan kansallisiin etuihin. Niin kuin sanoin, Suomen pintaalasta Oecd:n ja EU:nkin määritelmän mukaan 98 prosenttia on maaseutua. Näin ollen on kyllä melko oleellista, että tämä 98 prosenttia huomioidaan eikä toimita vain 2 prosentin ehdoilla ja eduilla.

Valitettavasti, arvoisa puhemies, jotkut käsittävät, että se 2 prosenttia on yhtä kuin kaksi henkilöä, pääministeri ja valtiovarainministeri. Mutta silloin emme puhuisi demokratiasta vaan oligarkiasta, ja haluan uskoa, että demokratia on edelleen se, minkä mukaan Suomi vie tätä maata eteenpäin ja antaa demokratian äänen kuulua. (Ed. Karpio: Mitä puhuja oikein tarkoittaa?)

Osavoitto on jo kuitenkin tässä saavutettu sillä tavalla, että hallitus on hieman perääntynyt ja lupaamassa, että se luopuu osasta leikkaussuunnitelmista, mitä sillä maatalouden kohdalle on. Toivon kuitenkin, että hallitus voisi palata takaisin siihen lähtökohtaan, mistä se aloitti tämän hallituskauden, ja poistaa sen vääryyden ja pe-

toksen, minkä se ensimetreillä teki leikkaamalla kansallista maataloustukea.

Tulevien leikkausten estäminen on sinällään ihan oikea signaali, mutta ei vielä riittävä. Hallituksen linja ei pitkässäkään juoksussa riitä, vaan tätäkin kautta pala palalta kuivatetaan ja näivetetään Suomea. Käy niin kuin vanha sanonta sanoo, että ennen kurki kuolee kuin suo sulaa.

Arvoisa puhemies! Jotta tulevaisuuden ja toivon näköala säilyisi vahvana 98 prosentissa tätä maata, toivon, että tämä välikysymys menee loppuun asti ja menee läpi ja sitä kautta voidaan vuodella aikaistaa jo sitä tulevaisuuden ja toivon näköalaa, mikä on siintävissä tämän päivän galluplukujen pohjalta. Tätä maata on johdettava niin, että jokaisella ihmisellä voi olla oikeus ehyeen ja turvattuun elämään. Myös suomalainen työläinen, eritoten elintarviketeollisuuden parissa, palvelujen parissa työskentelevä työläinen, niin kuin talonpoikakin, tarvitsee puolustajan Suomen hallituksesta.

Toinen varapuhemies: 22 minuuttia!

Ed. Kuosmanen: Arvoisa rouva puhemies! Maatalouspolitiikkamme perustui ennen Euroopan unioniin liittymistä rajasuojaan. Tuotteiden hinnat pidettiin korkealla sulkemalla maamme rajat halvoilta elintarvikkeilta. Liityttyämme Euroopan unioniin tämä keino ei enää ole mahdollinen yhteisten sisämarkkinoiden vuoksi. Jos jokin tuote on laskettu liikkeelle jossain muussa jäsenvaltiossa, on sen päästävä esteettä kaikkien jäsenvaltioitten markkinoille.

Välikysymyksessä viitataan Helsingin yliopiston taloustieteen laitoksen tutkimukseen, jonka mukaan nimellisen maataloustuen ennustetaan laskevan tuotantosuunnasta riippuen 30:stä 50:een prosentilla vuoteen 2000 mennessä. Elintarviketuotteiden hinnat ovat laskeneet EU-jäseniksi liittymisen myötä odotetusti lähelle eurooppalaista tasoa, mikä on hyvä asia.

Maataloustuotteiden hintojen aleneminen kuluttajien hyväksi ja siitä johtuva maanviljelijöiden ansiotason menetys on korvattu eriasteisilla tukimuodoilla ja toimilla. Maatalouden tulojen pieneneminen on lähinnä näkynyt tilojen lukumäärän vähenemisenä eikä suinkaan koko maataloutta kohdanneena tulojen romahduksena, niin kuin maanviljelijät ovat antaneet ymmärtää. Maanviljelijöiden ansiot laskivat ensimmäisenä EU-vuotena noin 2 prosenttia ja toisena noin 4 prosenttia, mutta kääntyivät tukien ansiosta viime vuonna parin prosentin nousuun, mikä on erittäin positiivista.

Maatilojen konkurssiaalloilta on maataloudessa vielä vältytty siirtymätukien ja kansallisten tukien avulla. Yhteismarkkinat ovat kiristäneet kilpailua ja tulevat sitä edelleenkin kiristämään etenkin silloin, kun EU:n kaavailtu laajeneminen Keski- ja Itä-Euroopan alueelle toteutuu. Jos EU:n laajeneminen tapahtuu nykyisillä ehdoilla, Itä-Euroopan maiden tuotteet tulevat suurella todennäköisyydellä valtaamaan laajat markkinat edullisimmilla hinnoillaan. Pärjätäksemme tässä alati kiristyvässä maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden hintakilpailussa on välttämätöntä parantaa suomalaisen maatalouden kilpailukykyä.

Tämän hetken todellisuus on, että maanviljelijöiden saama tuki tulee laskemaan, kun siirtymäkauden tuesta siirrytään kansallisiin tukiin. Asteittain voimaan tulevat kansalliset tuet eivät kokonaan korvaa poistuvia siirtymäkauden tukia, mikä on valitettavaa. Tämän johdosta on maamme kannalta tärkeää, miten EU-tukipolitiikkaa tullaan kehittämään. Maamme kannalta olisi hyväksyttävää, jos tukia voitaisiin vähentää siellä, missä tuotantoa voidaan harjoittaa ilman tukia ja suunnata sinne, missä ne ovat todella tarpeen.

Maassamme ja koko EU:n alueella maataloudella on edelleen keskeinen merkitys maaseudun elinkeinorakenteessa. Mielestäni Suomessa maaseudun elinvoimaa ei voi pitää yllä maatalouden tukemisella, sillä monia keskeisiä tuotteita tuotetaan nytkin jo liikaa. Tuotantoa joudutaan väistämättä sopeuttamaan muun muassa Maailman kauppajärjestön Wto:n velvoitteitten vuoksi.

Maaseudun kehittämiseen tarvitaan tulevaisuudessakin huomattavia tulonsiirtoja sekä Euroopan unionilta että maaltamme. Kokonaismäärältään kasvavien tukien varaan ei kuitenkaan voida rakentaa, vaan tukien tulee edistää maaseudun asukkaiden aloitteellisuutta ja omatoimisuutta. Mielestäni maaseudun asukkaiden hyvinvointi on kaikkien meidän yhteinen etumme. Maassamme tarvitaan vankkaa maataloustuotantoa, jonka johdosta on tuettava maanviljelijöiden ja maataloustuottajien uskoa tulevaisuuteen ja oma-aloitteisuutta. Tulevaisuus riippuu viime kädessä ihmisten omasta tulevaisuudenuskosta ja tahdosta.

EU:n maatalousministerikokous on painottanut monipuolisen maataloustuotannon säilyttämistä unionin kaikilla alueilla. EU:n tulisi lakiesityksiä laatiessaan pyrkiä siihen, että tämä ta-

voite saavutetaan ja että komissio huomioi maamme todelliset erityisolosuhteet EU:n pohjoisimpana reunavaltiona tehdessään päätöksiä.

Arvoisa rouva puhemies! On itsestään selvää, että hallitus tukee maataloutta kansallisin budjettivaroin ja pyrkii kaikin mahdollisin keinoin ajamaan maamme etua EU:n taloustuen neuvotteluissa ja uudistusneuvotteluissa. Onhan tässä kyseessä maamme tulevaisuus ja ennen kaikkea meidän kaikkien kuluttajien etu.

Ed. K a r p i o : Arvoisa rouva puhemies! Pari viikkoa sitten käytiin eduskunnassa laaja keskustelu kansalaisten turvallisuutta koskevasta välikysymyksestä ja nyt opposition taholta on esitetty välikysymys maatalouden ongelmista. Me kaikki tiedämme, että maatalouden piirissä on tällä hetkellä aiheellisestikin oltu huolestuneita toimeentulosta sekä siitä, miten yleensäkin maatalousväestö tulee selviytymään tulevalla vuosituhannella. Maatalousväestön huoli on kyllä osittain aiheellistakin. Onhan myös maatalous joutunut sopeutumaan viime vuosina uusiin EU-oloihin eikä vieläkään varmuutta huomisesta ole olemassa.

Keskustan taholta meneteltiin mielestäni kuitenkin harkitsemattomasti, kun välikysymys jätettiin samaan aikaan, kun tuottajien joukkokokous tapahtui Helsingissä. Tahtoihan maanviljelijäväestö tuoda Helsingin suurkokouksella esiin huolensa maanviljelijöiden heikentyneestä taloudellisesta tilasta, joten keskustan irtopisteiden keruu samassa yhteydessä ei ollut asianmukaista. Tämän ovat myös MTK:n johtavat luottamushenkilöt ja virkamiehet todenneet eri yhteyksissä.

Eilen alkaneessa keskustelussa on opposition taholta syytetty hallitusta lepsuista toimenpiteistä Agenda 2000:n suhteen ja siitä, ettei Suomen maatalouden etua olisi suinkaan ajettu riittävällä tarmolla EU:ssa. Ministeri Hemilä vastasi mielestäni hyvinkin perusteellisesti näihin väitteisiin ja totesi, että etuuttamme Euroopan unionissa on valvottu ja pyritään valvomaan parhaalla mahdollisella tavalla ja että erityisongelmamme ovat siellä varmasti tulleet ja myös riittävän selvästi esille. Tältä pohjalta on työskennelty, ja lopputulos on hyvinkin pian nähtävissä, ja sen on oltava kannaltamme kohtuullinen.

Suomen lähtökohtanahan on, että kokonaisuudesta muodostuu paketti, missä menetykset pystytään korvaamaan. Väitteet siis siitä, että vasta nyt olisi herätty ja ryhdytty toimimaan, ovat perättömiä ja vailla totuuspohjaa. Kun Agenda 2000:n jatkoneuvotteluja käydään, on meidän vaadittava ehtoja mahdollisimman kannustaviksi.

Arvoisa puhemies! Viime aikoina on erityisesti aluepoliittisen selonteon yhteydessä pohdittu perusteellisestikin sitä, miten Suomessa maaseutu selviytyy ja mitkä tekijät vaikuttavat maaseudun elinvoimaisuuteen. Tärkeää siis on, että onnistumme osaltamme Agenda 2000 -neuvotteluissa, mutta emme saa unohtaa, miten jatkossa kotimainen tuki suunnataan.

Kuinka maaseutu tulevaisuudessa pysyy elinvoimaisena, riippuu toki monista osatekijöistä, kuten veropolitiikastamme sekä yleensäkin aluehallinnostamme. Myös maanviljelijäväestön on käytävä ennakkoluulottomasti keskusteluja uusista vaihtoehdoista, muutosvalmiudesta, kyvystä verkostoitua, kyvystä suorittaa tehtäviä ja esimerkiksi tehdä ostotoimenpiteitä yhteishankintoina. Mitään selvää sääntöä yhteistyömuodoista ja kuntien palvelutasoista ei voida luoda, vaan asia on myös ihmisten tahdosta kiinni, millä toimenpiteillä turvataan maaseudun elinvoimaisuutta maan eri osissa.

Keskustan taholta on hallitusta syytetty myös voimakkaasti maatalouteen kohdistuvista leikkauksista. Samassa yhteydessä on puhuttava kuitenkin kaikista hallituksen leikkaustoimenpiteistä ja kysyttävä, ovatko 750 miljoonan säästöt oikeus ja kohtuus yli 20 miljardin markan leikkauksiin nähden. Jos eivät ole, mistä mainittu 750 miljoonaa markkaa olisi sitten pitänyt ottaa pois? Mitään vaihtoehtoa keskustan taholta ei missään vaiheessa ole esitetty aikaisemmin, ei eilen eikä tämänkään päivän keskustelun aikana. Lähtökohtana lienee kuitenkin se, että myös oppositiossa kannetaan huolta siitä, miten nyt tässä nousutilanteessa valtiontalous saadaan tasapainotettua lopullisesti.

Arvoisa puhemies! Suomalainen maatalous on edelleen suurten muutosten ja sopeutusten edessä. Maanviljelijöiden kohtuullinen toimeentulo edellyttää tiloilla tuotannon monipuolistumista ja kustannusten supistamista sekä kaikkiaan maataloustulon laajentamista. Myös tilakoon suurentaminen on yksi vaihtoehto, vaikka ei suinkaan ainoa. Väistämätön tosiasia myös on, että seuraavan kymmenen vuoden aikana nykyisen 90 000 tilan määrä tulee laskemaan ehkä noin 60 000:een, jotka toivon mukaan tulevat säilymään elinkelpoisina ja tuottavina. Se, ettei perinteisestä maataloudesta vapautuva työvoima saa tulevaisuudessa toimeentuloa myös maaseudulta, on asia, mihinkä tulevan eduskun-

nan ja hallituksen on haasteellisesti paneuduttava.

Kun keskusta syyttää nykyistä hallitusta ja kokoomuspuoluettakin väärästä maatalouspolitiikasta ja että huoli maataloudesta olisi vasta nyt syntynyttä, se ei vastaa tosiasioita. Me tiedämme, että keskusta on aikaisempina vuosina ollut keskeisesti vaikuttamassa maamme hallituspolitiikassa eikä silloin ole suinkaan vaikuttanut aktiivisti maataloutemme rakennemuutokseen, mikä olisi toki pitänyt aloittaa jo paljon aikaisemmin kuin mitä nyt tapahtuu. Tämänhetkinen lähtökohta kuitenkin on, että maatalouden ongelmat tiedostetaan. Meidän lähtökohtamme EU-maatalousneuvotteluissa on oltava voimakas etujemme ajaminen ja maatalouden jatkuvuuden turvaaminen maassamme. Meidän on tuettava nyt hallituksen linjaa ja varmistettava kansallinen etumme Euroopan unionin komission maatalouspoliittisen uudistuksen täytäntöönpanossa, mitä tehty välikysymys ei millään muotoa edesauta.

Arvoisa puhemies! Tänä päivänä nyt iltapäivällä käyty keskustelu ja ne puheenvuorot, mitä monet keskustan kansanedustajat ovat käyttäneet iltapäivällä, ovat olleet varsin rakentavia ja yhteistyökykyisiä. Uskon, että tältä pohjin myös oppositio tulee olemaan yhteistyössä hallituksen kanssa tietyissä maatalouspoliittisissa tehtävissä, mitä me tulemme täällä kevään aikana vielä toteuttamaan.

Ed. Karjula: Arvoisa rouva puhemies! Koko elintarvikeketjun menestyminen koskettaa lähes 400 000 suomalaista. Elintarviketalouden sopeutuminen avoimen talouden olosuhteisiin on varsin mittava kansallinen haaste. Tämän vuoksi välikysymyksen kaksi ydintä ovat hyvin paikalleen asetettuja kysymyksiä: Millä tavalla turvataan maaseudun ihmisten tulevaisuuden usko ja toisaalta millä tavalla kotimaisen elintarviketuotannon kestävä jatkuminen varmistetaan.

Jo menneinä vuosina saadut kokemukset Euroopan unionin maatalouden tukijärjestelmästä osoittavat sen, että Keski-Euroopan olosuhteisiin räätälöity malli ei sovellu Suomeen. Tukijärjestelmä ei kannusta riittävästi yritteliäisyyteen, vaan suora, viljelyalaan perustuva tuki pääomittaa kustannuksia lisäävästi ja se johtaa näennäisviljelyn lisääntymiseen.

Mielestäni tässä onkin se suurin ongelma, että Suomen hallitus ei ole riittävän tarmokkaasti pyrkinyt vaikuttamaan järjestelmän uudistamiseen Suomen olosuhteita ja etuja paremmin vastaavaksi. Nimittäin on toki ymmärrettävä se, että koko maatalouden murros ja muutos on niin merkittävä asia, että ne lähtökohdat, jotka Euroopan unionin jäsenyysneuvotteluissa tulivat pohjaksi kansalliselle maatalouspolitiikalle, olivat ennakoivia eivätkä ole täyttäneet kaikkia niitä odotuksia, jotka ovat olleet sekä viljelijäväestöllä ja, rohkenen sanoa näin, myös Suomen keskustalla. Minusta tämäkin pitää rehellisesti pystyä tässä yhteydessä näkemään.

Mutta kaikkein olennaisinta on se, että nyt jo lähes kolmen vuoden ajan on nykyinen hallitus vastannut myös meidän maatalouspolitiikastamme. Tämä on kyllä riittävä aika niiden havaintojen tekemiseen, joidenka varassa tehdään korjaavat toimenpiteet ja luodaan edellytykset sekä maaseudun että kansallisen elintarviketuotannon säilymiselle ja ennen kaikkea sen kehittymiselle.

Arvoisa puhemies! Haluan pariin asiaan pysähtyä lähemmin. Edellä on käytetty jo varsin monipuolisia puheenvuoroja, ja sen vuoksi pelkistän oman puheenvuoroni kahteen sellaiseen näkökulmaan, jotka ovat mielestäni jääneet aika vähälle tässä sinällään monipuolisessa keskustelussa.

Ensimmäisenä otan tasa-arvonäkökulman. Meillä eletään yhteiskunnassa, jossa hyvin paljon otetaan esiin tasa-arvoasia, joka on luonnollisesti tärkeä terveen ja ehyen yhteiskuntakehityksen kannalta. Mutta voidaan kysyä, onko tasa-arvo kapeutunut vain naisten ja miesten keskinäisen tasa-arvon aikaansaamiseksi, onko kaiken tämän taustalle jäänyt erilaisten kansalaisryhmien, erilaisten ammattiryhmien, erilaisten ihmisryhmien tasa-arvoinen kohtelu. Ajattelen sitä, millä tavalla nykyinen yhteiskuntapolitiikka kohtelee palkansaajaa, millä tavalla se kohtelee viljelijää, millä tavalla se kohtelee yrittäjää. Haluan tätä näkökulmaa selkeyttää sillä, että ne vaatimukset, jotka kohdistuvat nykyisen Euroopan unionin maatalouspolitiikan seurauksena myös suomalaiselle viljelijälle, johtavat koko ajan vaatimuksiin työmäärän lisäämisestä. Samanaikaisesti me olemme tässäkin salissa ihan viime päivinä keskustelleet siitä, millä tavalla palkansaajan työaikaa ollaan valmiit lyhentämään.

Voikin kiteyttää näin, että viljelijän työmäärää ollaan lisäämässä ja samanaikaisesti poliittisilla päätöksillä palkkatasoa merkittävästi alentamassa. Sama poliittinen tahto kulminoituu palkansaajan huomiseen sillä tavalla, että ollaan

valmiit lyhentämään palkansaajan työaikaa ja mielellään samanaikaisesti vaatimaan lisää palkkaa.

En halua tätä näkökulmaa, arvoisa puhemies, ottaa suinkaan siinä mielessä, että olisin nostamassa näiden kahden väestöryhmän eriarvoisuutta tavoitteellisena lähtökohtana, vaan haluan pysäyttää meidät tarkastelemaan sitä, mitä merkitsee ehyen yhteiskuntapolitiikan toteuttamisessa se, että me rakennamme poliittisen tahdon, jonka johdonmukainen pyrkimys on saman suuntainen ja tasa-arvoinen eri väestöryhmien kohtelu.

Täältä haluan siirtyä siihen näkökulmaan, jonka muutama päivä sitten käydyssä keskustelussa, joka tarkasteli työaikalakiin liittyvää uutta aloitetta, otin esille: Onko aika siirtyä jo uudenlaiseen konsensukseen, jossa todella haetaan sellaista lähtökohtaa, jossa yhdistyy palkansaajan, yrittäjän, maanviljelijän ja koko Suomen kansan etu? Minusta tämä on se näkökulma, jota minä odottaisin, että myös hallituspuolueiden sisällä enemmän pohditaan. Uskon, että jos me tähän pääsemme, ei ole mitään ongelmaa saada myös meitä opposition kansanedustajia rakentavaan keskusteluun ja myös niihin päätöksiin ja ratkaisuihin, joilla me todella varmistamme tasa-arvon, oikeudenmukaisuuden laaja-alaisen toteutumisen.

Arvoisa puhemies! Toiseksi haluan pysähtyä ihan yhteen, sinällään pieneen asiaan. Tätä on sivuttukin tämän päivän keskustelussa. Se menee ihan sisälle maatalouspolitiikkaan ja niihin lähitulevaisuuden ratkaisuihin. Se koskettaa lähinnä viljan viljelyä, joka on yksi niistä tuotantosuunnista, joka on, voisi sanoa, hyvin uhanalainen tuotannonala, ellemme löydä nykyistä parempia ratkaisuja. Puutun siellä ihan käytännön asiaan, kuivauskorvaukseen. Nimittäin haluan varata siitä, että kun kuivauskorvaus tullaan hehtaariperusteisena toteuttamaan, otamme sen huomioon myös tulevissa energiapoliittisissa ratkaisuissa, ettei käy sillä tavalla, että me luomme maatalouspolitiikan kautta tällaisen uuden korvausmenettelyn ja voisi sanoa, että samanaikaisesti energiapolitiikassa luomme sellaisia verotuksellisia korotuspaineita, jotka yhtäaikaisesti eliminoivat tämän ratkaisun. Mielestäni mieluumminkin meidän pitäisi löytää niin energiapolitiikan kuin muunkin maataloutta koskevan toiminnan alueelta ratkaisuja, joilla voidaan myös verotuksellisesti tukea ja edesauttaa maataloustoiminnan kehittymistä.

Arvoisa puhemies! Ihan lopuksi haluan hetken omistaa perheviljelmille. Minusta me aivan liian vähin perustein olemme sivuuttamassa suomalaisen perheviljelmän merkityksen tulevaisuudessa. Jos me ajattelemme menneitä vuosikymmeniä, on hyvä nytkin pysähtyä näkemään se, mikä merkitys on perheviljelmillä ollut koko suomalaisen yhteiskunnan kehittymiselle ja rakentumiselle. Tämän vuoksi niitten tulevaisuuteen liittyvien maatalouspoliittisten linjausten, jotka nykyisen hallituksen aikana ja tulevien hallitusten aikana tehdään, minusta tärkein tehtävä on huolehtia siitä, että perheviljelmä säilyy koko suomalaisen maataloustuotannon ytimenä.

Ed. L i n d q v i s t : Arvoisa rouva puhemies! Näin syntyperäisenä kaupunkilaisena tarkastelen ehkä laajemmin maaseutua kuin varsinainen viljelijäedustajaveljeni ja -sisareni.

Nuorilla on halu uskoa tulevaisuuteen ja kehittää tilaa, mutta nyt on valtiovallasta kiinni, jatkuuko työ vai loppuuko koko homma. Tämä oli selkeä viesti maaseutunuorilta heidän käydessään tapaamassa eduskuntaryhmiä joitakin viikkoja sitten. Tilakohtaiset esimerkit valaisivat selkeästi ongelmat, joiden parissa maaseutuyrittäjät elävät. Tuottajahintojen romahtaminen jopa alle EU-hintatason, siirtymäajan tukien vähentyminen ja epätietoisuus tulevien vuosien maatalouden toimintaedellytyksistä kuvaavat selkeästi maaseutuväen ongelmakenttää.

Lipposen hallituksen leikkaama 750 miljoonaa markkaa liittymäsopimukseen kuuluvasta kansallisesta tuesta heikensi vielä osaltaan siirtymisajan selviytymistä. Tämä leikkaus oli suuri petos kokoomukselta ja Rkp:ltä, jotka osallistuivat itse EU-jäsenyyden neuvotteluihin ja kansallisen tuen neuvotteluihin ja joita me silloisen hallituspuolueen kansanedustajat yhdessä pohdimme ja yhdessä äänestyksillä läpi veimme.

Tulotason romahtaminen ja veronmaksukyvyn heikkeneminen vaikuttavat myös maaseutukuntien verokertymiin ja heikentävät sitä kautta osaltaan palveluja. Väestön keskittyminen ja muuttoaalto koettelevat maaseutua eniten, ja siten palvelujen käyttäjät vähenevät. Hallituksen toteuttamat suuret valtionosuusleikkaukset ovat lisäksi heikentäneet kuntien taloutta niin, että monissa kunnissa on suuria ongelmia selviytyä peruspalveluiden tuottamisesta, esimerkiksi opetuksesta, terveydenhoidosta sekä vanhustenhuollosta. Joukkoliikenteen väheneminen vaikeuttaa kulkuyhteyksiä kylien välillä ja pakottaa monet muuttamaan kylistä taajamiin. Väestön väheneminen lisää sosiaalisia ongelmia ja huo-

nontaa osaltaan elämisen laatua. Erilaiset lainsäädännölliset ratkaisut ohjaavat ja vaikeuttavat lisääntyvällä byrokratialla elinkeinotoimintaa. Muun muassa Natura on aiheuttamassa paljon ongelmia.

Eläinaktivistien lisääntyvä terrorimainen toiminta on lisäämässä ristiriitoja ja turvattomuutta. Näillä toiminnoilla on laajempi yhteiskunnallinen merkitys. Voiko jokin ryhmä ryhtyä vahingoittamaan Suomessa laillista elinkeinotoimintaa? Mitkä ovat demokraattisen maan toimintakeinot? Ongelmien kasaantuminen aiheuttaa toivottomuutta ja masentuneisuutta, jotka heikentävät henkilöiden edellytyksiä tehdä laajempia kehittämissuunnitelmia ja rakenteellisia muutoksia.

Myös muuttuva Eurooppa asettaa mittavia haasteita maaseudulle. Agenda 2000 on merkittävin maaseudun tulevaisuudelle. Liittyessämme Euroopan unioniin jouduimme pieniä poikkeuksia lukuun ottamatta tyytymään pelisääntöihin, joista silloiset EU-maat olivat päättäneet. Nyt olemme ensimmäistä kertaa itse vaikuttamassa EU:n alue- ja rakennepolitiikan, maatalouspolitiikan ja rahoituksen sisältöön ja painotuksiin. Suomen on mielestäni EU:n laajenemisneuvottelujen yhteydessä vaadittava korjausta EU:n vanhan maatalouspolitiikan epäkohtiin. Suomen tulee selkeästi ilmoittaa, ettei Suomi tue uudistuksen toteutumista ja EU:n laajentumista, ellei maamme maatalouden turvaamiseksi löydetä neuvotteluissa kestävää ratkaisua.

Mikäli Suomen ilmasto, pitkät etäisyydet ja harva asutus ym. pohjoisen erityispiirteet eivät saa ymmärrystä yhteisöltä, ei Suomessa ole mahdollista harjoittaa maataloutta useimmilla tuotantoaloillamme. Silloin vaaravyöhykkeessä on myös koko elintarvikeketjumme ja elintarviketeollisuus. Ei kai kukaan edes kuvittele tilannetta, jossa Suomeen kannattaisi tuoda raaka-aineet jatkojalostusta varten. Meidän työvoimakustannuksemme sivukuluineen eivät ole kilpailukykyisiä, joten sadoistatuhansista työpaikoista on kysymys, koko elintarvikeketjusta. Itsenäisen valtion tulee olla omavarainen elintarvikehuollossaan. Tämä edellyttää yhteistä kansallista tahtoa vaatia oikeudenmukaisuutta EU:n rakenteellisissa muutoksissa.

Euroopan pohjoinen ulottuvuus on saatava keskusteluun ja kehittämisen painopisteeksi vastaavasti kuin Välimeren maat ovat saaneet erityisasemansa. Muistetaanhan, kuinka meidän jäsenyysneuvottelujemme aikana Välimeren maat vaativat, ennen kuin hyväksyivät meidät ja Ruotsin jäseniksi, että heidän ongelmansa on ratkaistava ennen sitä. Kun komissio antoi uudistusesityksen, komissaari Fischler korosti erikseen, että samalla on ratkaistava Suomen erityiset ongelmat. Tätä tilannetta on Suomen hallituksen käytettävä kaikin mahdollisin keinoin hyväkseen.

Hallitus on myös viemässä Suomen EU:n yhteiseen valuuttaan ensimmäisten joukossa. Emuratkaisusta arvioivat useimmat tahot olevan vähäisiä välittömiä vaikutuksia maataloudelle. Välittömiä vaikutuksia tulee lähinnä maataloudelle siitä, millä valuuttakurssilla eri maat liittyvät Emuun. Merkittävää on myös, korvataanko ja miten nykyiset maatalous- ja markkinavaluuttakurssien väliset erot euroon siirryttäessä. Sillä, hoidetaanko Emun ulkopuolisten EU-maiden maatalouden valuuttakurssipolitiikka nykyisen kaltaisin järjestelmin vai tuleeko tilalle korvaava menettely, on myös suoria vaikutuksia maatalouteen.

Emun tuoma kilpailun kiristyminen aiheuttaa maataloudelle pitkällä aikavälillä välillisiä vaikutuksia metsätalouden ja elintarviketeollisuuden kautta. Myös kuntien ja alueiden kehityksestä syntynee heijastusvaikutuksia maataloudelle. Yhteinen valuutta suosii tehokkaita tuottajia, joiden tuotanto sijaitsee lähellä kuluttajia. Unionin mahdolliset budjettirajoitteet, laajeneminen ja suhteet kolmansiin maihin saattavat asettaa osaltaan muutospaineita maatalouden rakenteisiin. Suhdannevaihtelut jatkuvat euroaikanakin. Euron käyttöönotosta huolimatta dollarin asema hinnoitteluvaluuttana metsäteollisuudessa säilyy keskeisenä. Dollarin vaihtelut voivat vaikuttaa muun muassa metsäteollisuuden kannattavuuteen. Tällä on vaikutuksia maaseutuyrittäjien elämisen mahdollisuuksiin.

Metsäteollisuuden kilpailukyky edellyttää kantohintojen ja työvoimakustannusten joustoa laskusuhdanteessa. Onko näihin valmiutta? Emunkin oloissa Suomen maatalouteen vaikuttavat eniten maamme talouden yleinen kehitys ja talouden kehitys suhteessa EU-maihin.

Arvoisa rouva puhemies! Elinvoimainen maaseutu tarvitsee peruskallioksi maatalousyrittäjiä mutta myös muita maaseutuyrittäjiä voidakseen turvata toimivan sosiaalisen yhteisön. Pienyritystoiminta ja matkailuelinkeinomuodot ovat niitä keinoja, joita maatalouden ohella on vietävä eteenpäin ja joilla elinvoimaisuus maaseudulla tulevaisuudessa turvataan.

Vaikka tulevaisuus näyttää tällä hetkellä epävarmalta maaseudulla, korostan kuitenkin, että

ei pidä jäädä tuleen makaamaan vaan on yhteisvoimin ponnisteltava niiden ratkaisujen puolesta, joilla suomalainen maatalous ja maaseudun kehittäminen turvataan ei pelkästään maaseudun ihmisten vaan myös meidän kaikkien kaupunkilaisten vuoksi, niin ruoan ja työpaikkojen turvaamiseksi kuin elävän maaseudun pelastamiseksi.

Ed. A. O j a l a : Arvoisa rouva puhemies! On ollut hyvin mielenkiintoista kuunnella pari päivää käytyä keskustelua työhuoneesta käsin enimmäkseen. Tuntuu niin turhalta yrittää olla oikeastaan eri mieltä asiasta, josta kuitenkin olemme periaatteessa samaa mieltä.

Tietysti on ihan itsestäänselvä asia se, että hallitus toimii niin, että oman maamme edut tulevat huomioiduiksi, kun maamme asioista neuvotellaan. Niin oletan Ahon hallituksenkin aikoinaan tehneen, ja niin tekee myös Lipposen hallitus. Tietysti omien erityisolosuhteidemme huomioiminen yritetään saada neuvottelutulokseksi. Se on ihan itsestään selvä asia. Minusta ministeri Hemilä on sen myös todennut moneen kertaan, ja kohta kuulemme sitten, millä tuloksella hän tämän asian on kyennyt hoitamaan.

Keskustan välikysymys lähtee nyt siitä oletuksesta, että maaseutu vallan autioituu ja pensastuu, kuten ed. Saaren puheenvuorosta voi päätellä. Minä en ole ollenkaan niin pessimistinen, sillä olen tavannut maaseudun ihmisiä, joilla on vahva usko omiin kykyihinsä pärjätä tulevaisuudessakin. Uutta ajattelua ja miettimistä se varmasti vaatii, mutta niin on kaikilla muillakin nykyaikana. Irtisanotun, uutta ammattia hakevan ja työttömän arki on samanlaista miettimistä ja uuden etsimistä.

Niin kuin muihinkin ongelmiin on hallitus tarttunut vahvalla otteella maaseudunkin ongelmiin. Hallitus on kutsunut jopa toimitusjohtaja, kauppatieteiden tohtori Raija Volkin valmistelemaan maaseudun kehittämisen tulevaisuuden linjauksia. Tämä selvitystyö on osa hallitusohjelman mukaista kokonaisuutta, jossa tavoitteena on sosiaalirakenteeltaan tasapainoisten, nykyaikaisten kaupunkiyhdyskuntien ja elinvoimaisen, monipuolisen maaseudun kehittäminen maan kaikki alueet huomioon ottaen.

Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä on ollut keskeinen Lipposen hallituksen hyväksymän Toimiva maaseutu -ohjelman toimeenpanija. Tästä ohjelmasta maa- ja metsätalousvaliokunta lausui vuoden 1997 talousarviokäsittelyssä seuraavaa:

" - - maaseutuohjelman 'Toimiva maaseutu' toteuttaminen kuuluu keskeisiin tehtäviin maaseudun kehittämisessä. Valiokunta korostaa ohjelman merkitystä maaseudun kokonaisvaltaisessa kehittämisessä ja katsoo, että maaseutuohjelma 'Toimiva maaseutu' muodostaa hyvän pohjan eri hallinnonalojen yhteistyölle. Ohjelmalla pyritään vallitsevien taloudellisten realiteettien puitteissa uudelleen suuntaamaan voimavaroja ja saamaan eri hallinnonalojen toimenpiteet yhdensuuntaisiksi. Maaseudun kehittyminen onkin hyvin monitahoisesti riippuvainen julkisen vallan eri toimenpiteiden yhteisvaikutuksesta ja yhteensopivuudesta. Valiokunta pitää ohjelman mukaisia toimenpiteitä tärkeinä ja kiirehtii niiden toteuttamista.

Valiokunta kiinnittää myös huomiota siihen, ettei maa- ja metsätalouden hallinnonalan valmius ole ollut riittävä kansallisen säädöspohjan aikaansaamiseen, jotta olemassa olevia mahdollisuuksia oltaisiin voitu hyödyntää."

Kuulostaa hyvin merkilliseltä, että siellä puolella ei ollakaan valmiita tähän kehittämistyöhön, jota nyt välikysymyksessä koko ajan perätään. Tässä puolessa on varmaan tänä päivänäkin vielä kehittämisen varaa, ja nimenomaan uusien te-keskusten toiminnan sisäänajoa tulisi pyrkiä nopeuttamaan, jotta yhteistyön hyöty olisi sekä henkisesti että taloudellisesti kaikkien käytössä täysimääräisesti. Ministeri Hemilä otti viime viikonvaihteessa Pariisissa esille sen, miten maatalouspolitiikan uudistustyö tapahtuu koko ajan monimutkaistuvassa ympäristössä. Uudistustarpeita pohdittaessa ei enää tarkastella pelkästään tuotantomääriä, hintoja ja tukitasoja, vaan valmistelussa on otettava huomioon niin maatalouden merkitys koko maaseudun kehittämiselle kuin myös uudet kuluttajalähtöiset tekijät, kuten huoli elintarvikkeiden turvallisuudesta ja maatalouden ympäristövaikutuksista.

Ministeri on aivan oikeassa näissä huomioissa. Huoli ruoan turvallisuudesta ja laatukysymykset ovat nopeasti nousseet kuluttajien tietoisuuteen. Kaikki varmasti ymmärtävät, että on ponnisteltava kaikin voimin, jotta maamme erityisolosuhteet otetaan huomioon juuri silloin, kun keskustelemme EU:ssa näistä maatalouspolitiikan linjauksista, mutta myös omassa maassa, kotimaassa, erityisolosuhteet tulee huomioida. On selvää, että tulevaisuudessa yhä harvemmat saavat toimeentulonsa perinteisestä maataloudesta.

Se on varmasti ihan viisasta hyväksyä ja myös myöntää. Muita toimeentulolähteitä on nyt etsit-

tävä. Minusta on ollut hyvin ilahduttavaa todeta se, että kekseliäisyyttä ja yrittämisen henkeä ei ole kyllä puuttunut maaseudun ihmisiltä. On tuoretoreja, viinitiloja, maatilamatkailua, erilaisia konepalveluja jne, jne. (Ed. Aittoniemi: Kaikki menee huonosti!) Kaikkea löytyy eikä mene, ed. Aittoniemi, kaikki huonosti. Voi, voi! Kovin on pessimistinen ajatusmalli! Ajatelkaapa, kuinka hyvin omalla alueellanne, Ikaalisissa, kaikki menee!

No, siitä huolimatta, maaseudulla on pitkään naureskeltu luontoyrittämiselle. Tosin ei ehkä samassa mitassa enää kuin ennen. Pakko on nyt saanut monet, varsinkin nuoret ja ennakkoluulottomat maaseutuyrittäjät katsastamaan omistamiaan metsiä ja peltoja uusin silmin. Uskon vahvasti siihen, että luonnontuotteiden tuottamiseen on Suomessa hyvät edellytykset ilman erityisiä toimenpiteitä. Mikäli olen oikein ymmärtänyt, valtaosaa metsistä ei lannoiteta eikä käsitellä kemiallisin torjunta-ainein, joten sieltä saatavat tuotteet voidaan hyvillä mielin kaupata puhtaina. Puhtauden lisäksi suomalaiset luonnontuotteet ovat aromirikkaita ja sisältävät runsaasti ravintoaineita.

Nämä ovat erinomaisia kilpailuvaltteja myös kansainvälisessä kilpailussa ja tätä kannattaisi hyödyntää paremmin. Nyt Keski-Euroopasta tuodaan meille luonnontuotteita, jotka ovat siellä kaiken maailman saasteiden keskellä kasvaneita ja joita markkinoidaan täällä erittäin hyvinä luonnontuotteina. Meillä olisi paljon tehtävää viedä täältä erinomaisia luonnontuotteita Keski-Euroopopaan, mutta tätä ei ole hyödynnetty.

Uusia elinkeinomahdollisuuksia etsittäessä ovat luontomatkailu ja luonnontuotealat nousseet eturiviin, ja nämä molemmat alat voisivat vallan hyvin profiloitua puhtailla ja terveellisillä sekä ympäristöystävällisillä tuotteilla. Tulevaisuudessa niillä on huomattavasti enemmän kysyntää kuin vielä tänään. Aiheesta on vallan erinomainen esimerkki omalla alueellani Pirkanmaalla Hämeenkyrössä sijaitseva Frantsilan yrttitarha on hyvin menestyvä yritys, joka ei turhia tukia tarvitse. Siellä harjoitetaan myös laajaa, monipuolista ja tehokasta kouluttamista ja työllistämistä.

Lisätietoa kaipaavat niin yrittäjiksi aikovat kuin kuluttajatkin mutta ei se ole ylivoimainen ongelma poistettavaksi. Maakuntia kehitettäessä tulee myös tämä näkökulma ottaa vakavaan tarkasteluun ja selvittelyyn alueen mahdollisuuksista keskusteltaessa. En toki väitä, että tämä olisi ainoa keino maaseudun ongelmien poistamiseksi mutta yksi monien joukossa ja esimerkkinä uusista ajatuksista.

Ed. Rajamäki sosialidemokraattien ryhmäpuheenvuorossa korosti voimakkaasti samaa näkökulmaa mutta ehkä painotetummin vain luomutuotannon näkökulmasta. Näihin hänen näkemyksiinsä voin kyllä hyvin yhtyä. Tavoitteena tulee olla Suomen maataloustuotannon painopisteen siirtäminen luonnonmukaiseksi, koska emme pysty enää kilpailemaan massatuotannolla. Se on tosiasia ja se on hyvä myös keskustan tunnustaa.

Myös eettisiin tuotantotapoihimme liittyvät vahvuudet tulee tuoda selkeästi esille. Siinä me olemme vahvoja ja varmasti myös pärjäämme. Ei olisi luonnonmukaisen viljelyn lisäksi ollenkaan pahitteeksi lisätä pensaikkoakin, jos se on energiaa tuottavaa pajukkoa tai ruokohelpiä.

Maaseudulla tarvitaan vielä lisää ennakkoluulotonta suhtautumista, huomattavasti enemmän yhteistyötä tilojen välille ja uusien toimintamahdollisuuksien miettimistä. Usko tulevaisuuteen on onneksi tyypillistä nuorille yrittäjille, josta on osoituksena se, että he ovat uskaltautuneet tekemään uusia investointeja. Juuri nuorille yrittäjille tulee antaa kaikki se apu, joka suinkin on annettavissa, kuten ryhmäpuheenvuorossamme korostimme. Tiedämme jo vanhasta sananlaskustakin, että vahva usko vie vaikka läpi harmaan kiven. Se pätee myös maaseutuun, joten turha rutina pois ja yhteistyöhön, niin kyllä se siitä!

Mutta vielä yksi huomautus vastauspuheenvuorona tavallaan ed. Karjulalle, joka yritti omassa puheenvuorossaan hyvin aktiivisesti kärjistää maanviljelijöiden ja muiden suomalaisten välistä tasa-arvoa. Valitettavasti ed. Karjula nyt ei ole paikalla, mutta ehkä hän tämän sitten jostain lukaisee. Eli hänen on varmaan jotenkin ollut vaikea käsittää, mitä tasa-arvo tarkoittaa, sillä kyllä naisten ja miesten tasa-arvo on vain yksi osa kansalaisten tasa-arvoa ja ed. Karjula varmaan myös myöntää, että nainen on ihminen niin kuin mieskin. Mutta samoin näyttää vähän siltä, että ed. Karjula ilmeisesti on tainnut unohtaa, että maataloudessa on aina polulla kävelevä emäntä ollut käsite, jolle on annettu arvoa läpi historiamme ja annetaan varmasti jatkossakin.

Ed. Veteläinen: Arvoisa puhemies! Maanantain Helsingin Sanomissa oli artikkeli Pariisin Sia-maatalousnäyttelystä. Artikkelin alku herätti uteliaisuuteni. Siinä todettiin, että kaksi suurta tapahtumaa saavat ranskalaiset liik-

keelle. Ne ovat Pariisin kirjamessut ja Pariisissa pidettävä edellä mainitsemani maatalousnäyttely. Ranska on Euroopan unionin johtava maatalousmaa, vahva tuottaja ja vahva viejä. Olisikohan se sitä, mikäli maataloudella ei olisi koko kansan tuki ja vahva tahto ajaa omia kansallisia intressejään EU:ssa ja EU:n tulevaa maatalous- ja aluepolitiikkaa uudistettaessa?

Sia-maatalousnäyttelyn avannut presidentti Jacques Chirac oli ensimmäisenä varjelemassa Ranskan kansallisia intressejä Agenda 2000 -neuvotteluihin liittyen. Samoin pääministeri Lionel Jospin ja ministeri toisensa jälkeen. Yleisö kannusti presidenttiä huutamalla: "Lyö niille nyrkkiä pöytään Brysselissä!"

MTV3:n sisäpiirikeskustelussa sunnuntaiaamuna SAK:n ekonomisti Peter Boldt totesi puolestaan, että Suomen ei pitäisi vaatia Agendassa täyttä korvausta maataloudelle ja että Agendan kaupankäynnissä on isompiakin asioita. Hänen mielestään asioita ei saada eteenpäin, jos kaikki jäsenmaat huolehtivat vain omista eduistaan. Toteamus on käsittämätön, koska EU:n budjetissa 47 prosenttia ohjautuu yhteiseen maatalouspolitiikkaan, loput hallintomenoja lukuun ottamatta alue- ja rakennepoliittisten menojen rahoittamiseen.

Boldtin kannanotto on toki ymmärrettävä hänen omana mielipiteenään, mutta siitä on luettavissa paljon muutakin. Mielipide siitä on luettavissa paljon muutakin. Mielipide heijastelee valitettavasti sitä, että meillä ei ole yhteistä, vahvaa kansallista tahtoa puolustaa maatalousväestön, elintarviketalouden ja koko suomalaisen maaseudun asiaa. Käyttäytymisessämme on tapahduttava nopeasti muutos yhteisen tahtotilan löytämiseksi, mikäli aiomme varmistaa maatalouden tulevaisuuden, kotimaisen elintarvikejalostuksen jatkuvuuden, näiden työllistävyyden ja elävän, toimivan ja kehittyvän maaseudun tulevaisuudessakin.

Monen viljelijän tuotantorakennuksen seinässä oleva kyltti "Maaseutua ei voi tuoda" saisi herättää meidät päättäjät havahtumaan ja omalla esimerkillämme auttamaan vahvan maatalous- ja maaseutumyönteisen ilmapiirin syntymistä. Otetaan oppia ranskalaisten ja monien muidenkin käyttäytymisestä kansallisia intressejä ajettaessa.

Usein jää miettimään sitäkin, osaammeko antaa kansalaisille riittävästi tietoa siitä, mihin EU:n budjettivarat käytetään. Kun ne menevät yli 80-prosenttisesti jäsenmaiden maatalous-, alue- ja rakennepolitiikan rahoittamiseen, näillä aloilla meidän on kyettävä puolustamaan kansallisia etujamme. Jos emme siihen kykene ja jos yhteistä tahtotilaa ei synny, rahat vie joku muu ja me olemme enenevässä määrin vai maksumiehiä. Jäsenmaksuista, mitkä meiltäkin kerätään yhteisesti sovituilla kriteereillä, meitä ei vapauta mikään. Miksi siis ottaa omaa taitamattomuuttaan vuosi vuodelta kasvava nettomaksajan rooli?

Arvoisa puhemies! Helsingin yliopiston taloustieteen laitoksen tutkimus maatalousyrittäjien tulokehityksestä vuosina 1993—2002 on hätkähdyttävää luettavaa. Aiemmin julkaisut suppeammat selvitykset ovat jo antaneet saman suuntaista tietoa. Viljelijät ovat eläneet tilanteen käytännössä. Karvaimmat kokemukset ovat naudanlihantuottajilla. Ennen EU-jäsenyyskautta investoitiin ja uskottiin alan tulevaisuuteen. EU-jäsenyys romahdutti kannattavuuden, sillä keskiarvoisesti välitysvasikkatuotannon nettotulojen lasku on ollut 56 prosenttia. Eläinten arvon alenemiskorvaus oli olematon EU:hun liityttäessä.

Menettäjiä ovat toki olleet muutkin tuottajat. Muutamalla luvulla havainnollistaen: Sianlihantuottajien tulojen lasku on 53 prosenttia ensi vuoden lopussa verrattuna tutkimuksen vertailuvuoteen eli vuoteen 93. Viljan tuotannon tulot putoavat 45 prosenttia. Maidontuottajien tulojen pudotus on ensi vuoden loppuun mennessä 17 prosenttia. Agenda 2000 on maidontuottajille katastrofi, mikäli menetyksiä ei kompensoida täysimääräisesti.

Kansallisen tukipaketin auki repiminen tässä tilanteessa on ollut anteeksiantamatonta ja osaltaan johtanut näin rajuun pudotukseen. Tässä salissa kuulee usein toteamuksen, että keskusta lietsoo pessimismiä tupailloissaan ja on itse käyttäytymisellään ajamassa maataloutta ja maaseutua alas. Tätä me emme tee, mutta maakuntakierroksilla viljelijät onneksi vielä jaksavat pysäyttää meitä ja kertovat tämän karun tilanteen. Moni toteaa itse, että ei halua sitoa omia nuoriaan jatkuvaan epävarmuuteen, alhaiseen tulotasoon ja kalliiseen työpaikan ostoon sukupolvenvaihdostilanteessa.

Omalla kotiseudullani, vahvalla maatalousalueella on kuntia, joissa tiloista on poistumassa jopa kolmannes, koska jatkohalukkuutta ei ole. Nuoret pelkäävät epävarmaa tilannetta. Maatalousministerin kannanotot ja hallituksen harjoittama maatalouspolitiikka vahvistavat edelleenkin tätä käyttäytymistä, koska ministeri kehottaa jo nuoria viljelijöitäkin katselemaan uusia töitä.

Helsingin yliopiston tutkimus oli siitä hyvä, että se ylitti mahtavasti uutiskynnyksen. Palkansaaja voi verrata ansiokehitystään maatalousyrittäjään. Työtön on kokenut pahimmillaan saman kohtalon menettäessään työpaikkansa ja joutuessaan epävarmuuden tilaan kohtalostaan. Vertaus ei kylläkään ole paras mahdollinen, sillä toisella voivat painaa tosi suuret yritysvelat, ja tuotantorakennuksilla ja koneilla on arvo vain yritystoiminnan jatkuessa.

Suomen Gallup teki oman tutkimuksensa maataloustuotannon kansallisen tuen maksamisesta heti kohta Helsingin yliopiston julkaiseman selvityksen jälkeen. Kansalaiset ovat havahtuneet. Yli puolet suomalaisista olisivat valmiit maksamaan lisää kansallista tukea, mikäli se olisi tarpeen kotimaisen maatalouden säilyttämiseksi. Kaksi kolmannesta oli sitä mieltä, että hallituksen pitäisi jättää hyväksymättä sellaiset EU-maatalousuudistukset, jotka vaarantavat Suomen maatalouden tulevaisuuden. Kotimaista ruokaa puolusti neljä viidestä vastanneesta. Mielialat alkavat siis meilläkin muokkautua myönteiseen suuntaan. Hallituksen asenteissa on suurin muutoksen tarve.

Maatalous- ja maaseutuyrittäjiä on tuettava henkisestikin ja annettava arvo sille työlle, mitä he tekevät. Jos meidän poliitikkojen käyttäytyminen maataloutta ja maaseutua kohtaan olisi sama kuin Ranskassa ja monessa muussa Keski-Euroopan maassa, vaikeassakin tilanteessa jaksettaisiin yrittää ja kannustaa omia nuoria jatkamaan. Nyt todetaan lähinnä, kuinka monta yrittäjää on liikaa. Tilakokoa ja tuotantoa ajetaan suurtuotannon suuntaan ja oman hallinnon kankeudella sekä sukupolvenvaihdosten kalleudella viedään yrittämisen halu.

Arvoisa puhemies! Arkkipiispa John Vikström herättelee meitä päättäjiä omilla ajankohtaisilla kannanotoillaan. Hyvin ajatteluttava oli hänen puheensa Satakunnan maa- ja kotitalousnaisten piiritoimiston järjestämässä Maaseudun väen henkisen hyvinvoinnin päivässä. Hän totesi, että Euroopan unionin jäsenyyden edut ja haitat on jaettava mahdollisimman oikeudenmukaisesti suomalaisten kesken. "Vaadin tätä neljä vuotta sitten, ja tämä vaatimus on tässä tilanteessa syytä toistaa", hän totesi. Koska en pysty itse sanomaan asiaa ajatteluttavammin, siteeraan vielä hänen lausumaansa. "Viimeistään nyt on tässä maassa pystyttävä tarkastelemaan maataloutemme ja maaseutumme tulevaisuutta tasolla, joka on ahtaiden ryhmäintressien yläpuolella, olkoot nämä intressit sitten puoluepoliittisia, alueellisia tai kaupunki- ja maaseutuväen vastakkainasettelun sanelemia."

Meillä ei ole varaa tuhota kokonaista elämänmuotoa, sitä tietotaitoa, mikä on maatalousyrittämisessä, eikä sitä kulttuurimaisemaa, mikä on syntynyt maaseudulle pitkän ajan kuluessa.

Arvoisa puhemies! Keskustan tekemälle välikysymykselle ei voi olla parempaa ajoitusta kuin tilanne, missä se tehtiin. Maaseudun ja maatalouden asia on meidän kaikkien yhteinen. Jos emme havahdu viimeistään nyt, olemme kaikki suuria menettäjiä. Voittajia ovat ne, jotka ymmärtävät kansallisen maataloutensa ja maaseutunsa arvon.

Ed. N u r m i : Arvoisa puhemies! Välikysymys on poliittisesti näppärä veto. Toistensa sättiminen, tarkoitan: oppositio — hallitus ja päinvastoin, näyttää olevan tärkeämpää kuin valtakunnan edun ajaminen. Jotta voisimme asianmukaisesti ajaa suomalaisten asiaa Euroopan unionissa, meidän suomalaisten tulisi laittaa itsemme likoon kaikin voimin ja yli puoluerajojen yhtenäisinä. Keskinäinen sättiminen on helppoa. Joku voisi pitää sitä pikkupolitikointina, sovinnon rakentaminen taas mielletään valtiomiespolitiikkana.

Niin sanotut vanhat Manner-Euroopan maat nauravat eripuraisuudellemme, jolla häviämme kilpailun yhteisöpelissä. Maataloustuottajista elintarviketeollisuuden kautta kuluttajiin ketjuun kuuluu niin kokoomuslaisia, kepulaisia, vihreitä, demareita kuin myös muiden puolueiden jäseniä. Mikäli riitaisuutemme aiheuttaa huonon neuvottelutuloksen Agenda 2000:ssa, kärsivät siitä kaikkien puolueiden kannattajat, ja mikä surullisinta, tulevat sukupolvet.

Ymmärrän huolen maatalouden ja maaseudun tulevaisuudesta. Maaseutu ja maatalous on turvattava. Maaseutu on säilytettävä elävänä.

Olen asunut kahdeksan vuotta Saksan liittotasavallassa ja seurannut siellä mannereurooppalaista maanviljelystä. Tuotanto-olosuhteet ovat siellä paljon suotuisammat kuin meillä täällä Pohjolassa. Kuitenkaan EU:kaan ei halua joukkoonsa huonoja jäseniä. Siksi meidän onkin hoidettava nyt yhteisesti yhtenäisinä Suomen maatalouden asioita EU:ssa.

On kysytty, miten pieni pohjoinen maa pystyy pitämään puolensa EU:n maatalouspolitiikassa. Kertaan: EU ei halua kyvytöntä matkalaista mukaansa. EU haluaa, että hoidamme asiamme itse täällä Suomessa, kuitenkin yhteisön raamien puitteissa. Meillä on vaikutusvaltaa EU:ssa. Se

vaatii asiantuntemusta, yhtenäisyyttä ja lujuutta pysyä kannassamme asioita ajettaessa. Puhun kokemuksesta.

Luomuviljelyn suhteen olen myönteinen ja uskon sen mahdollisuuksiin tulevaisuudessa. Tietenkin vanhempi väki muistaa sodanjälkeisen luomumaatalouden. Me palaamme nyt siihen, joskin sitä on modernisoitu.

Uuden-Seelannin-malli maatalouden suhteen ei meillä pure. Uusi-Seelanti on Italian korkeudella, tosin maapallon eteläisellä puoliskolla. Uskaltaisin väittää, että ilman jonkinlaisia tukia suomalainen maatalous ei tule koskaan olemaan kilpailukykyistä maailmankaupassa, siitä maantieto pitää huolen.

Olen samaa mieltä ministeri Hemilän kanssa, kun hän kertoo komission ihmettelevän välikysymyksen ajankohtaa. Manner-Euroopassa sitä pidetään varmasti itsetuhoisana politiikkana. Olisi parempi kun löytäisimme sovun siitä, miten saamme maataloutemme ja maaseutumme pidettyä elinkykyisenä ja elävänä.

Ed. Lahtela: Arvoisa rouva puhemies! Välikysymyskeskustelussa on käyty hyvin laajasti ja monipuolisesti läpi maatalouden ongelmatiikkaa.

Itse lähtisin välikäsikysymyksestä. Itse asiassa tuottaja saa monista tuotteista hyvin matalan hinnan, mutta kuluttaja maksaa kaupan hyllyltä ostaessaan monin-, moninkertaisen hinnan. Jos katsoo vaikka leipää, niin todellisuudessa jauhot eivät siellä lähtöpisteessä hyvin paljon maksa yhteen leipään. Sama on maidon tai lihan kohdalla.

Monet näistä välikäsistä ovat tuottajien osuuskuntia, ei enää hirveän paljon, mutta joitakin on vielä olemassa. Siinä mielessä on tullut mieleen joskus, jotta siinä istutaan niin kuin useammilla jakkaroilla, useammilla palleilla. Sama isäntä voi olla tuottaja, sitten hän on myös osuuskunnan hallinnossa mukana ja katsoo niitä intressejä. Tietysti siinä voi osuusmaksun tuottona jotain kalahtaa sinne kassaan, mutta hyvin vaatimattomia ne rahat ovat.

Siinä on paljon muitakin välikäsiä: kaupan portaat. Siinä mielessä se todellinen hinta muodostuu, suurin osa, juuri näistä välistävetäjistä. Sitä minusta pitäisi erityisesti tarkastella, miten voidaan jatkossa saada tuottajahinta todellisuudessa ylemmäs ja näitä väliportaita, välikäsiä, vähemmäksi. (Ed. Aittoniemi: Mikä on välikäsi?) — Konsta Pylkkänen puhui, että välikädet ovat semmoisia, jotka ovat jossakin oikean ja vasemman käden välissä ja romplaavat välistä rahaa taskuun.

Tilojen määrä on vähentynyt oikeastaan aika rajuun tahtiin. Viime vuosina ei niin rajusti ole silti mennytkään kuin 60-luvulla. Silloinhan tapahtui ihan roima pudotus. Määrä tulee vähenemään. Olipa tässä maassa tällainen hallitus tai uusi hallitus tai mikä hyvänsä hallitus, joka tapauksessa rakennemuutos jatkuu.

Se, miksi ei tehdä sukupolvenvaihdoksia, ei ole pelkästään kiinni siitä, onko leikattu 750 miljoonaa tai onko Agendan uhkat päällä, vaan kysymys on hyvin paljon ihmisten asennemuutoksesta. Todennäköisesti se on itse kodeistakin, myös viljelijäperheistä, lähtöisin. Samaten kuin monissa muissa perheissä, vaikka työläisperheessä, lapsia opetetaan siten, jotta kyllä tämä meidän homma on sen verran kurjaa ja me olemme pienellä palkalle eläneet ja tämmöisissä olosuhteissa, ja koulutetaan lapset hyvin pitkälle, niin pitkälle kuin pää kestää. Sitten kun se pää on kestänyt tarpeeksi, ei enää tule lapsi kyntämään niitä sarkoja ja mökkiä tekemään, vaan jää mahdollisesti opiskelupaikkakunnalle tai menee eteenpäin vielä suurempaan kaupunkiin. Sen tyyppinen veto tässä on käynnissä.

Yleensä siinä käy silleen, jotta ne, jotka eivät ole pärjänneet koulussa tai eivät ole lähteneet, ovat peräkammarin poikia, ovat jääneet tilalle ja jatkavat siellä. Tosin onneksi viime aikoina on ollut jotain myönteisempääkin siinä mielessä, että jotkut menevät sitä ammattia ja koulutusta hakemaan ja tulevat pitkälle oppineina isäntinä jatkamaan tilalle, mutta se on yhä harvempi verkko kuitenkin jatkossa.

Sitten siinä, millä tavalla me jatkossa tulemme pärjäämään, jollakin tavalla MTK kuitenkin etujärjestönä minusta on ollut hyvin vanhoillinen. Se on pyrkinyt pysymään samoissa kuopissa, samoissa juoksuhaudoissa. Semmoista uutta ajattelua siihen vanhaan MTK:laiseen ajatteluun ei ole hirveän paljon sopinut.

Itse voin kuvata yhden esimerkin hyvin. Viime vuodenvaihteessa, kun pitkää kansanedustajan talvilomaa pidettiin, satuin MTK:laiseen palaveriin ja kävin puhumaan näistä luonnontuotteista, joista ed. Arja Ojala mainiosti valisti, heidän omista pajoistaan eri paikkakunnilla ja monista muista mahdollisuuksista: maustekasvien kasvattamisesta, lääkekasvien, yrttien kasvattamisesta, mitkä mahdollisuudet siinä on, kun tällä hetkellä on verkostoitumista ja kauppakanavien synnyttämistä keskiseen Eurooppaan päin. Mut-

ta nämä isäntämiehet totesivat, jotta se on sitä elämäntapaviljelyä.

Yllättäen tämän viikon alussa, maanantaipäivänä, oltiin sellaisessa neuvottelussa, jossa sattui olemaan mukana yksi tämmöinen napaisäntä. Hän totesikin siellä, jotta hän näkee yhtenä kehittämisen suuntana meidän seutukunnallamme tämmöiset asiat, mistä talvella puhuttiin. Yllättäen piti kysyäkin, mihin tämä muutos perustuu, jotta "onneksi olkoon, olet tullut herätykseen". Hän totesi, että hän kävi katsomassa semmoista firmaa, mikä tekee kastikkeita kotitalouksille, suurtalouksille ja vientiin ja siellä yrittäjät olivat onnistuneet vakuuttamaan hänet, jotta heillä menee tuhansia kiloja muutamassa viikossa tämmöisiä yrttejä ja maustekasveja, mitkä tuodaan nyt keskisestä Euroopasta, kun meillä kotimaassa ei ole niitä saatavana.

Samaten kun itse olen jäsenenä maa- ja metsätalousvaliokunnassa, asiantuntijavaliokunnassa, niin siellä on käsitelty pitkin matkaa monia asioita uusia tulevaisuuden näkymiä, mitä voisi olla. Yksi tämmöinen on vaikka humalanviljely. Tuntuu aika ihmeeltä, voiko se menestyä Suomessa. Tällä hetkellä on sellainen projekti menossa ja siinäkin useampi sata hehtaaria Suomen peltoja voisi kasvaa humalaa. Suomen panimoteollisuus on lupautunut kaiken lisäksi vielä ostamaan nämä humalat, kun ne laadultaan ovat yhtä hyviä ja todennäköisesti aromiltaan vielä parempia kuin keskieurooppalaiset humalat, koska yöttömän pitkän yön aikana aromit kasvavat niihin huomattavasti paremmiksi. (Ed. Takkula: Se on meillä Lapissa!) — Juuri näin.

Kun katsoo aikajanaa, mitä on tapahtunut sen jälkeen, kun liityttiin EU:hun, niin silloinhan maatalouden puolella jäätiin odottamaan, mitä tapahtuu, kun oli luotu paniikkimielialaa siitä, jotta kaikki loppuu. Maailmanloppuhan Suomeen tulee ilman muuta ja kaikki joutuvat muuttamaan pois maaseudulta. Sitä odotettiin ja odotettiin ja nyt yllättäen viime vuosihan oli huippuvuosi investointien osalta. Kun katsotaan Maatalouden kehittämisrahaston käyttämiä varoja, mitä sieltä annettiin lainoja ja avustuksia, se on pitkästä aikaa huippua. Rakennettiin uusia tuotantorakennuksia, navetoitakin taisi olla 600, mitä viime vuonna rahoitettiin.

Tänä vuonna tuntuu yhä edelleen vielä alkuvuosi olleen aika hyvä, mutta en tiedä, johtuuko välikysymyksestä vai vaalien alaisesta pelottelusta, jotta taas kaikki loppuu, ja mahdollisesti yksi syy tietysti on Agendan epävarmuus, mitä tapahtuu siellä neuvotteluissa. Voi olla, että taas tulee saman tyyppinen tilanne kuin EU:hun liittymisessä. Voi tapahtua siten, jotta taas menee usko ja jotkut käyvät heittämässä jutut roskakoriin ja sanovat, että antaa suunnitelmien olla, tämä juttu loppuu.

Mutta uskon, kun mennään pari kolme vuotta eteenpäin, että taas investoidaan kovasti. Tosin tällä hetkellä investointihakemuksia on jo aika paljon tulevalle kesälle, joten ei tämä maailmanlopun maalaaminen ja pelottelu sitä kokonaan lopettanut. Samaten koneita näköjään hankitaan yhä edelleen. Kun on katsonut maatalouskonekauppaa ja lehtiäkin lukenut, siellä yllättävän paljon tehdään konekauppoja. Mutta sitten on yksi kolmannes sellaisia tiloja, joille vakavasti ottaen ei ole jatkajaa, ja ne ovat ilmeisesti lopettamassa eri syistä. (Ed. Takkula: Kaikki loppuu, mutta ed. Lahtelalta ei puhe lopu!)

Sitten yleisestä tukipolitiikasta. Minusta tukipolitiikasta pitäisi päästä koko maailmassa pois. Sehän on järjetöntä juttua, että me pyrimme tuilla elämään. Kerätään ensin korkeita veroja ja maksuja ja sitten vaaditaan hirveät byrokratiat. Siinä on virkamiehiä pitkä liuta — onhan niillä tietysti töitä siinä, mutta ihan joutavaa työtä — tekemään kaiken näköisiä juttuja, kyttäämään, ovatko pinta-alat oikein ja montako kiloa tässä on tehty ja montako mullikkaa on navetassa tai tallin takana, kun navettaan ei sovi. Eikö meidän pitäisi pyrkiä semmoiseen ajatteluun, että tukipolitiikasta koko maailmassa päästäisiin pois? Se olisi optimiajattelu.

Viljelijä saisi suoraan siitä tuotteesta, kun myy sen, sen hinnan ja sillä sipuli. Siitä tulisi toimeen. Mutta se malli ei kokonaisena puhtaasti toimi tässä, vaan pitää ottaa huomioon olosuhde, mikä täällä pohjoisessa on. Silloin me tarvitsemme jonkin tyyppistä tasausjärjestelmää. Muuten me emme täällä elä. Meillä koko EU:n pinta-alasta peltoa on kaksi prosenttia. Se on hirveän pieni määrä ja tämä käytännössä voitaisiin kattaa kokonaan muualta, mutta ei se meille käy. Sen takia me tarvitsemme tasaavaa systeemiä, mutta se tuntuu aika hassulta, kun maksetaan tukia myös semmoisella alueella, millä voisi pärjätä viljelyllä. Eli koko tätä tukitasoa euroopan ja maailman laajuisesti pitäisi saada alaspäin siten, jotta hyvillä alueilla ei tukia maksettaisi ollenkaan, vaan vaikeimmilla alueilla niin kuin Suomi, pohjoisella alueella, jolla olosuhteet ovat toiset, täällä jonkin tyyppistä tulolisää pitäisi maksaa, muuten viljely ei täällä toimi.

Ihan lopuksi voisi todeta sen, että toivon mukaan tämä hallitus ei tähän nyykähdä eli kaadu.

Tässähän käy muuten huonosti, kun ei oikein tiedä, jos tulee uusi hallitus, valitsevatko ne tuon ministeri Hemilän, joka on hyvin pätevä ministeri. Siinähän joutuu uusi ministeri opiskelemaan kaikki jutut ja tutustumaan toisiin osapuoliin, keiden kanssa neuvotellaan, ja kaikki on taas aloitettava alusta eikä tiedä strategiaa, millä tähän mennessä on pärjätty. Siinä mielessä toivoisin, että ainakin Agenda-neuvottelun ajan, että päästäisiin johonkin säälliseen lopputulokseen, tämä homma kestäisi pystyssä ja ed. Takkulan ajatus siitä, että tämä iloisesti pyllähtäisi nurin, ei toteutuisi eikä tämä hallitus sitä missään tapauksessa tekisi.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

Ed. P a r t a n e n : Arvoisa puhemies! Vai hallituksen kaatajaiset tässä ovat menossa.

Ensinnäkin itse välikysymysasetteluun sen verran, että kun kuunteli maaministerin vastauksen eilen, niin siltä osin yhdyn kyllä täysin ministerin mielipiteisiin, että tässä tilanteessa, kun nyt pitäisi viimeinen hiha vetää kireälle Brysselissä, kyllä tämä vähintään omituinen olotila on varmasti taustaa ajatellen myös ministerille nyt neuvottelutilanteessa, kun kaikki on pelissä ja täällä ei mikään riitä. Ehkä siinä joutuu selittelemään, mutta aika näyttää, pärjätäänkö selittelyssä vai eikö pärjätä.

Mutta itse maatalouden ongelmiin, eivät ne nyt ole tämän vuoden eivätkä viime vuodenkaan ongelmia. Tietysti on pohdittava perusteet maksatuksessa. Jos tämä näin halutaan nähdä, että kansallisen tuen osuus on ollut se osa, joka ainoastaan ylläpitää maatalouden elinvoimaisuuden, niin siihen on pakko palata. Ettei vain ole käynyt tässä vähän samalla tavalla kuin aikoinaan, kun olin Venäjällä hommissa. Silloin luin paikallista lehteä ja siellä oli kolhoosin lypsäjä päättänyt — en tiedä, mikä oli tämän äpylin nimi, Mielikki, Mansikki, mikä lienee venäjäksi — oli vain yhtäkkiä omalla ilmoituksellaan ilmoittanut kolhoosiin, että hän ottaa tänä vuonna Mansikista 1 000 kiloa enemmän ulos kuin viime vuonna. Missään vaiheessa siinä ei ollut kyllä ilmoitettu, että sitä ei kysytty siltä Mansikilta, ja tulos jäi toista tuhatta kiloa pienemmäksi kuin edellisenä vuonna. Tässä on tietysti se opetus, minkä takia se kilomäärä jäi pienemmäksi, vaikka kuinka oli päättänyt lypsää enemmän. Ei ollut antaa sille elukalle sitä määrää apetta, että tuotetehdas olisi kyennyt tuottamaan sen määrän, mitä oli toivonut.

Näinhän tässä varmaan nyt on käymässä tietyltä osin myös kotimaiselle maataloudelle. En puhu nyt maitotuotannosta sen enempää, mutta itse olen läheisesti seurannut Keski-Suomessa yhdellä kulmakunnalla, millä vietän tavallista enemmän aikaa maatalousyrittäjien piirissä, lihakarjatilaa. Kyllä minulle on yksiselitteisesti valjennut se, että kyseisellä yrittäjällä tämän tilinpitovuoden jälkeen, kun hän saa EU:sta ne tukiaispennit, mitä sieltä tulee ulos, paketti on valmis. Kyllä siellä monella yrittäjällä mitta on täynnä.

Kun näitä käy ihan perskohtaisesti katselemassa ja kun saa selvityksiä, kyllä meillä jokin on pahasti pielessä. Ovatkohan nämä tiedot nyt oikeita, nämä eivät ole yliopistolta kerättyjä tietoja, mutta ainakin uutisoitiin, että meillä on tässä maassa miljoonan kilo vaje naudanlihassa. Mikä se aikaväli lienee, en minä sitä saanut selville, mutta joka tapauksessa se on niin paljon lihaa, että kun se vajeena on, eihän täällä heti saada kotimaisin voimin kestävällä pohjalla tällaista vajetta tuotettua, jos meiltä on tuhottu perustat siltä osin taikka jos ne, jotka ovat tällä puolella olleet, ovat lopettaneet yritystoiminnan maataloudessa. Tällainen vaje on syntynyt. Minä ymmärsin niin, oikaiskaa fiksummat, olenko ymmärtänyt väärin, että tämän verran tarvitsee meidän teollisuutemme jatkojalostukseen tämän sortimentin tuotetta ja se puuttuu niiltä. Kyllä on aika pysähtyä yhtä lailla maatalousministerin kuin hallitusherrojenkin siihen tilanteeseen, mitä täällä on tapahtumassa. Jos nuo luvut lähellekään oikeita ovat maito- ja viljatilojen osalta, yhtä lailla siellä on varaa tarkastella vähän tekemisiä.

Minä en usko, että meillä kansallisesti kuitenkaan on varaa siihen, olkoon itse kullakin minkäkinlaisia intohimoja, joita minä en niin suuresti ole tässä nähnyt ympärillä, että maatalous pitäisi jotenkin nurin ajaa. Sellaista minä en ole kyllä havainnut. Mutta pitkässä juoksussa on tehty varmasti paljon typeriä päätöksiä yhtä lailla istuvien hallitusten toimesta, enkä minä nyt ihan pilkuttomaksi jättäisi MTK:n porukkaa ja maatalouden omia järjestöjäkään. Kyllähän siellä suurilla on ollut enemmän puheoikeutta kuin pankki- ja pörssimaailmassa. Kenellä on enemmän manttaalia, sen ääni on kuulunut paremmin sielläkin. Jakoperusteet onhyvin pitkälle varmaan määrättykin näin.

Minusta on tietysti hyvä, että osoitellaan tässä tilanteessa, kun on tällainen keskusteluvälikysymys tänne tuotu, hallitusta, mutta kyllä tulee aika, että nämäkin syynätään yhtä tarkasti kuin nyt syynätään pankkikriisiasiat, mikä on pitkässä juoksussa se todellinen syy, että meidän maataloudellemme on käymässä niin kuin nyt uhkat on. Siinä ei ole varmasti helppoa tässä salissa ei keskellä eikä oikealla, kun marssit pannaan alulle, ei varmaan ole, kun totuus paljastuu, mutta se ei auta tässä tilanteessa. Ahdinkohan on olemassa, kun ihmiset sen kerran niin kokevat. Toivottavasti tästä nyt päästään vähin vammoin yli. Tarkoitan itse niitä ihmisiä, jotka työskentelevät perusmaatalouden piirissä.

Kansallista tukea on mietittävä, ellei EU:ssa meidän virkakunta pärjää, niin kuin ovat nyt ilmoittaneet. Minustahan Hemilä kuitenkin aika selvästi eilen ilmoitti, että ei tulla hyväksymään muuta kuin se taso, mikä on katsottu silloin aikanaan meille kuuluvaksi, se tulee sieltä suomalaisten saada. Siitä huolimatta, vaikka näin on tehty, onko meillä välttämättä nyt korvausperusteet aivan järkevästi tässä maassa järjestetty? Jos siellä leikitään vain tietyillä hehtaarimäärillä, pinta-alamäärillä välittämättä siitä, mitä sieltä tulee ulos, onko tässä nyt ihan kaikki viisaus mukana? Päälukuja ja kiloja pannaan peräkkäin. Järkevä tuottaminen ei ole enää mahdollista, vaan se on nyt karsinoitu. Niin kuin huomaatte, minä en ole kovin häävi ekspertti maataloudessa, mutta kun karsinoitu on, niin on karsinoitu. Sen verran minä olen noita papereita nyt käännellyt.

Luovuus on kuitenkin hukassa ja joustoahan täälläei ole enää yhtään. En minä kyllä tähänkään kehitykseen usko, niin kuin ed. Lahtela sanoi, että yhtä kanaa vähempää ei kannata kanalassa pitää. Kyllä niitä pikkuisen enemmän pitää olla.

Minä olen joskus ennenkin jorissut tämän elinkeinon sisällä olevista muista mahdollisuuksista. Oikaiskaa tämäkin, mutta olen antanut havaita ympärilläni aivan uudenlaista kehitystä myöskin meijeritalouden sisällä. Tällä hetkellähän siellä on melkoinen kuhina keskenään. Siellä tapellaan verissä päin, ja sama näkyy olevan jatkojalostuksessa lihanjalostuspuolella. Saattaa olla, että ei näidenkään laitosten hallinta ole kovin kaukana keskustalaisesta aatemaailmasta. Siellä on ulkopuolisten vähän vaikea peukaloida. Olisiko siinä sisäpiirikisassa mahdollisuus pistää näitä vähän uuteen ojennukseen? Minä uskon, että ei kaikki ole tervettä sielläkään.

Se luku oli huima, jos se pitää paikkansa, minä en viitsi sitä sanoa, etten valehtele, paljonko tällaisia alueellisia teurastamoita ja lihan jatkojalostukseen soveltuvia laitoksia on pätkitty kiinni viime vuosina. Niitähän on maaseudulla ihan pilvin pimein. Mikä viisaus siinä on? Nyt, kun on menty tällaiseen tuottavuusmalliin kuin on menty, niin eihän näitä ole mitään mahdollisuuksia enää käynnistääkään uudestaan. (Ed. Ranta-Muotio: Eikä ole järkeäkään!) — Mikä järki siinä on, että kaikki sonnit ja mullit lahdataan Käsivartta myöten Lapista Helsingin seudulle rituaaliteurastukseen? Eihän siinäkään mitään järkeä ole. (Ed. Ranta-Muotio: Muuten liha tulee Tanskasta!) — Olen varma, että tällä menolla tulee Tanskasta. Estäkää se! Siinä sitä traktorimarssia tarvitaan, kun laivan eteen ajatte ne jäälle tai kesällä veneellä soudatte. Ne tulevat tänne.

Tällainen toimintamalli, kun tuotantoa ei siinä lähellä pyritäkään jalostamaan, tuhoaa entisestään maaseutua. Kyllä työpaikat olisi voinut pitää siellä. Kysymys on siitä, millä tavalla on tuotteistettu ja kuinka sitä tuotteistusta on jaettu.

Sitten vielä erikoiseen lempiaiheeseen, joka minulla on. Sen vähemmän mitä ymmärrän. Juuri päätin ostaa itsetyöntävän kylvökoneen, että pääsen ensi kesänä harrastamaan pienellä tiluksella. (Ed. Aittoniemi: Työntää vai vetää?) — Se vetää. Se on itsetyöntävä. Siinä nimittäin komissaarillakin olisi opiskelemista. Se on aivan uusi kone. Sen ostamiseen saa jopa tukea, kun lähtee luomua tekemään.

Luomuviljelystä minä vielä kerran sanon, että kyllä meillä jotakin on pahemman kerran pielessä tässä maassa. Minä olen tainnut kertoakin, mitä kanslistipäällikkö maa- ja metsätalousministeriöstä sanoi, kun Euroopasta kysyttiin, onkos teillä tämmöistä ja tämmöistä tavaraa. Minä en niitä tavaroita enää muista, iltapuhteella juteltiin. Onhan niitä, hän sanoi, mutta sitten, kun hän kysyi, paljonko niitä pitää olla, niin halootahan täältä voidaan myydä vain. Sille puolelle pitää saada sen verran rahaa maatalouden sisältä, sitä on viisasta vaikka sieltäkin ohjata, että järjestelmät tulevat kuntoon ja meillä on kunnolliset jakelu- ja keräilyverkostot eurooppalaisia tarpeita varten.

Itse tuotteen tuottaminen käy täällä, meillä ei ole yhtään niin kehnossa paikassa olevaa peltoa, etteikö se kelpaa luomuksi, täällä on niin puhdasta. (Ed. Aittoniemi: Peukalonpään kokoisia perunoita!) — Ei se mitään, jos Hämeessä on peu-

kalopuikuloita, myydään sitten niitä. Nehän käy ranskanpalleroisiksi ranskalaisille. Ei sillä ole mitään väliä minkälaisia ne ovat, kunhan ne vain ovat luomua. (Ed. Kääriäinen: Koko Suomen maatalous on yhtä luomua tänä päivänä!) — No, älkää nyt, ed. Kääriäinen, ei nyt mennä liian pitkälle tässä luomussakaan.

Silloin, kun Käkriäisen sukujuuria katseltiin, niin se oli luomuviljelyä. Se oli aitoa. (Ed. Kääriäinen: Kaskihommaa!) — Välillä kaskettiin ja välillä laskettiin, mutta tämä ei auta eikä pelasta nyt maataloutta.

Täällä on puhuttu kotimaisten elintarvikkeiden tuotannosta ja omavaraisuustasosta ja mille kaikille tuotteille se pitäisi johonkin asteeseen asti määritellä. Kaikkeahan ei kannata itse tuottaa eikä tehdä, ei tässäkään maassa. Mutta tärkeimpien elintarvikkeiden ja kriittisten tarvikkeiden kohdalla jonkinlainen omavaraisuusaste ja turvavara täällä pitäisi olla, ja maataloutta pitää ohjata siihen suuntaan, että niissä ympyröissä niin kuin keskimäärin normaalissa elämässä tultaisiin toimeen. Sillehän ei voi mitään, jos seitsemän katovuotta tulee; ne tulevat.

Sitten ohjautuvuus ja muuntuvuus: Kyllä sillä puolella pitäisi olla varaa liikkua, mutta meidäthän on sidottu niin tiukasti näihin karsinoihin ja koko orkesteri on ottanut uudet ohjeet ja mallit käyttöön, että ne eivät enää osaa niitä kääntää. Tästä maataloudestakin on tullut niin iso laiva, että tätä ei käännellä mihinkään. Vaikka havaitaankin, että on lähdetty menemään syteen ja saveen, niin sinne päin mennään pitkän aikaa ennen kuin saadaan kääntymään.

Onkohan meillä liikaa valtaa tuolla Euroopassa? Liian paljon markkoja odotellaan sieltä. Tässä on varmasti käymässä vähän kömpelösti meille.

Maaseudun yrityskuvan monipuolistaminen on toinen asia, johon tässä yhteydessä on pakko puuttua. Minä en usko, että me pärjäämme pelkästään ... Tänään vähän tätä energiaakin tuolla kaupungilla käsiteltiin. Biosta ja luomusta puhutaan. Minä luulen, että energiatalouden ympärilläkin on aika paljon vielä tehtävissä, jos sillä puolella osataan suuntautua nyt oikein. Minä uskon, että kunhan tässä nyt kohtapuoliin ruvetaan väsäämään sitä ydinvoimapykälää uudestaan, niin siihen yhteyteen ympätään muuten maaseudun biotuotanto. Siinä se tulee ratkaistua kerralla ja myös rahoittajat on selvät.

Mutta siitä huolimatta, mennään mihin mennään, minä en osaa mitään viisautta antaa tälle maalle maatalouden suhteen, mutta toivoisin, että näitä pieniä asioita meillä ruvetaan rukkaamaan.

Ehdotan, että keskustelujen jälkeen palataan arkiseen päiväjärjestykseen.

Ed. Lax merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Ranta-Muotio (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Partasen puheenvuoro oli aivan hyvä. Päälinjoista voi olla täysin samaa mieltä, mutta olisin kuitenkin puuttunut yhteen kohtaan, josta olisin eri mieltä. Ed. Partanen ihmetteli, kun jatkojalostus on keskittynyt muutamaan harvaan pisteeseen. Ehkä on syytä todeta, että maidonjalostuksen, meijeriteollisuuden, jonka paremmin tunnen, keskittymisen syynä on ollut se, että EU:hun liityttäessä meillä olivat jalostuskustannukset 30 prosenttia korkeammat kuin esimerkiksi Tanskassa, ja kun raaka-aine on saman hintainen, niin tuotteista tulee sen verran kalliimpia. Kun rajat ovat auki, meillä kaupan hyllyt täytettäisiin tanskalaisilla tuotteilla, ellemme me pysty jalostusta vetämään samaan kustannustasoon. Siitä se johtuu.

Järjettömältähän se tuntuu, että jalostuslaitoksia on harvakseen ja varsinkin teurastamoja, kun eläimiä kuljetetaan pitkiä matkoja. Olen täysin samaa mieltä, mutta se on tämän alan henkiin jäämisen takia ollut pakko tehdä. Vaihtoehto olisi todella se, että tuotteet tulvisivat Euroopasta tännepäin. Me tiedämme, kuinka esimerkiksi Tanska tuottaa paljon enemmän kuin siellä oma porukka kuluttaa. Se on hyvin aggressiivinen elintarvikkeiden vientimaa EU:ssa. Tästä se johtuu, ja rationalisointi on pakon sanelemaa.

Ed. Partanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta selitys on hyvä ja minä jopa uskon siihen, mutta siitä huolimatta intän kuitenkin. Maatalousyrittäjät yrittävät nyt kaikella tavalla: tuottavat pelkkiä perusraaka-aineita, itse siellä hapattelevat kuppia, yrittävät pyöritellä kyläkauppoja tai tekevät pienimuotoista ja touhuavat siellä. Ne kuitenkin yrittävät. (Ed. Ranta-Muotio: Niillä on omat markkinat!) — Niin, niin, mutta minä puhunkin, että sama voisi olla laajemminkin. Niistähän tulee silloin merkkituotteita, jos ne ovat hyviä. Ihan tämmöisiä alueellisia hommia voisi alkaa kehitellä, eikä markkinoiden tarvitse vielä eurooppalaisia ollakaan. Joka tapauksessa ainakin minä olen huomannut, että 30—40 maataloustuotetta vuoden

aikana on tullut marketteihin, lihaa ja makkaratuotteita, joissa ei ole enää muuta kotimaista kuin hinta.

Ed. Kiljunen: Arvoisa puhemies! Tämä välikysymys on historiallinen. Se ei ole historiallinen sen vuoksi, että se on keskustapuolueen välikysymys. Se ei myöskään ole historiallinen sen vuoksi, että aiheena on maatalouspolitiikka, maaseudun kehittäminen, niin tärkeä kuin se aiheena periaatteessa onkin. (Ed. Kääriäinen: Mikä siinä on historiallista?) Tämä välikysymys on historiallinen sen vuoksi, että tämä on sadas välikysymys, joka on esitetty sen jälkeen, kun välikysymys viimeksi on johtanut siihen, minkä vuoksi välikysymysinstituutio on perustettu, eli hallituksen kaatumiseen. Neljäkymmentä vuotta sitten viimeksi Suomen hallitus on kaatunut välikysymyskeskusteluun. Se oli von Fieandtin virkamieshallitus, joka osin itse asiassa vahingossa kaatui välikysymyskeskustelun seurauksena. Suomalaisessa parlamentaarisessa järjestelmässä välikysymyksen perusluonne olisi aikaansaada dialogi hallituksen ja opposition välille ja viime kädessä tämän keskustelun päätteeksi mitataan hallituksen nauttima luottamus eduskunnassa.

Kuten nyt näkyy tästä ennätyksestä, joka on tehty, että sata välikysymystä on läpikäyty eikä hallitus ole kaatunut, meillä suhteellisen harvoin hallitus on joutunut tiensä päähän tämän instituution vuoksi. 20-luvulla oli useampiakin tämän tapaisia muutoksia. 30-luvun jälkeen ei ole ollut kuin neljä kertaa, jolloin hallitus on kaatunut välikysymykseen. Vuonna 1936 Kivimäen hallitus kaatui välikysymykseen, vuonna 1953 Kekkosen neljäs hallitus kaatui välikysymykseen, 1957 Sukselaisen ensimmäinen hallitus kaatui välikysymykseen ja sitten jo viittaamani von Fieandtin hallitus 1958, ja sen jälkeen ei yksikään.

Nyt herää kysymys siitä, onko tässä tapauksessa välikysymyskeskustelu ollut edes tarkoituksenmukainen, onko se edes tähdännyt tosissaan hallituksen kaatamiseen. Ed. Aittoniemi täällä aikaisemmin tänään kävi puheenvuorossaan poleemisesti kiinni niihin edustajiin, jotka tässä salissa ovat tuoneet sen seikan esille, että kannattaisi käyttää tätä vahvinta parlamentaarista instrumenttia, jolla hallituksen luottamus mitataan, mieluummin harvemmin sellaisiin kysymyksiin, jotka ovat todella haastamassa hallituksen tosissaan, eikä sillä tavalla, että meillä on nyt lähes joka toinen viikko täällä välikysymyskeskustelu selvästi sellaisista teemoista, jotka ovat kylläkin vakavia mutta luonteeltaan enemmänkin ajankohtaiskeskustelua. (Ed. Ala-Nissilä: Demarit tekivät niitä jatkuvasti viime vaalikaudella!) Olisin sen vuoksi suonut, että esimerkiksi tämä keskustelu, niin arvokas kuin se onkin, olisi käyty esimerkiksi tyypillisesti ajankohtaiskeskustelun omaisesti täällä.

Sitähän osoittavat myös keskustan lähestymistavat. On aika erikoista, että pääoppositiopuolueen, joka on nimenomaan keskeisesti allekirjoittanut tämän välikysymyksen, puheenjohtaja Aho ei ole tässä salissa vaivautunut olemaan käytännössä lainkaan tämän välikysymyskeskustelun aikana. Hän on käyttänyt yhden ainoan puheenvuoron koko välikysymyskeskustelun aikana, ja sekin oli vastauspuheenvuoro, (Ed. Ala-Nissilä: Hyvä!) — mahdollisesti hyvä sellainen — mutta kuvaa joka tapauksessa sitä, että oppositiopuolueen puheenjohtajakaan ei ota tätä keskustelua vakavasti.

Minä, arvoisa puhemies, lähtisin siitä liikkeelle, että välikysymysinstituutio on sen verran vakava instrumentti, että sitä kannattaisi mieluummin huolella käyttää eikä tämän tapaisena tavallaan pikkunäppärän politikoinnin välineenä, kuten nyt vaikuttaa keskusta tehneen. Tämä, arvoisa puhemies, ei kuitenkaan tarkoita sitä, ettenkö näkisi, että tämä itse teema, joka on meillä keskustelun alla, maatalouspolitiikka ja maaseudun kehittäminen, olisi vakava yhteiskunnallinen teema. Se aivan varmasti sitä on. Se näkökulma, millä tätä kysymystä nyt lähestytään, ei välttämättä kuitenkaan ole täysin kestävä nimenomaan välikysyjien puolelta, mutta totta maar meillä maaseutukehitys, maatalouspolitiikan, maatalouden kehittäminen on keskeinen yhteiskunnallinen haaste.

Se on erityisen keskeinen Suomessa sen vuoksi, että meillä itse asiassa elinkeinorakenteen muutos on ollut, voisiko sanoa, hitaampi ja myös jälkijättöisempi verrattuna useimpiin vertailumaihin, teollisiin maihin Euroopassa. Se kertoo osittain myös keskustapuolueen vahvasta asemasta, koska meillä on vielä siinä määrin alkutuotannossa kiinni olevaa väestöä suhteessa enemmän kuin monissa muissa vertailumaissa, että sen varaan voidaan myös mobilisoida vahva poliittinen liike. Kaikki kunnia sille poliittiselle työlle luonnollisestikin.

Jos tarkastelemme historiallisesti elinkeinorakenteen muutosta aivan muutamalla lukusarjalla, niin haluan osoittaa sen muutoksen hitauden, joka Suomessa on tapahtunut. Vielä ennen sotia 30-luvulla 60 prosenttia Suomen työikäisestä

väestöstä oli kiinni alkutuotannossa. Sotien jälkeen 50-luvun alussa vielä 46 prosenttia. Sen jälkeen tapahtui tietysti räjähdysmäinen rakenteellinen muutos 50—60-luvuilla, osin 70-luvulla, jolloin tietysti urbanisoitumiskehitys lähti liikkeelle, teollisuus kehittyi, palvelut kehittyivät, osin valitettavan hitaasti, mikä johti muun muassa 60-luvulla maastamuuttoon. Sittemmin se on tasaantunut, mutta tälläkin hetkellä noin 6 prosenttia työvoimasta on kiinni alkutuotannossa, joka on poikkeuksellisen korkea luku Oecd-maiden joukossa, jossa keskiarvo on 3—4 prosentin tasolla.

Tämä tietenkin pakottaa kaikki vastuulliset hallitukset kantamaan huolta maaseutuväestöstä, maataloudesta elinkeinohaarana, se on täysin selvä asia. Olen ymmärtänyt, että hallitus myös on tämän tiedostanut, jopa niin pitkälle, että kun Suomi Euroopan unioniin liittyessään haki erityisalueita, niin maatalous, voisiko sanoa, suorastaan nousi arvoon arvaamattomaan. Osin syynä tietysti oli se, että ulkoministeriksi sopivasti EU-jäsenyysneuvotteluja käymään valittiin MTK:n puheenjohtaja Haavisto, jolloin jopa näytti, arvoisa puhemies, välillä siltä, onko ulkopolitiikka osa maatalouspolitiikkaa. Mahdollisesti jopa tämänkin kysymyksenasettelun saattoi tehdä.

Joka tapauksessa itse EU-jäsenyysneuvotteluissa selkeästi maatalous oli vahvimpana osa-alueena, jonka erityisintressit haluttiin turvata. Se oli legitiimiä. Se oli legitiimiä pelkästään jo sen vuoksi, että luonnollisesti me tiedämme, että Euroopan unionissa yhteinen maatalouspolitiikkahan on kivijalka. Yli 50 prosenttia budjetista menee nimenomaan maatalouteen, ja sen vuoksi on ymmärrettävää, että oli myös tarve turvata Suomen maatalouden intressit ja edut, mikä on ollut aivan kohdallaan oleva lähestymistapa.

Nyt käydään EU:n sisällä uudelleenarviota maatalouspolitiikan osalta, mikä on täysin välttämätöntä sen vuoksi, että EU:n laajentuminen on tapahtuva tosiasia. Lähivuosikymmenen aikana Itä-Euroopasta tulee uusia jäsenmaita, mikä itse asiassa on olennaisimmillaan haastamassa sen nykyisen maatalouspolitiikan. On täysin selvää, että me joudumme Agenda 2000 -ohjelmaneuvottelujen yhteydessä käymään lävitse ne rakenteet, joiden varassa tulevaisuudessa Euroopan unionin puitteissa maataloutta harjoitetaan.

Mutta tässäkin suhteessa minua on kummeksuttanut se, että keskusta välikysymyksellään ja eräissä puheenvuoroissaan on kyseenalaistanut hallituksen vakavuuden tunnistaa Suomen maatalouden erityisongelmat ja myös viime kädessä turvata maatalouden perustarpeiden tyydyttäminen neuvotteluprosessin yhteydessä. Meillä on tietenkin pohjoinen maatalous, jossa kaikki Euroopan unionin alueella tuotettavat maatalushyödykkeet eivät luonnollisestikaan menesty, meillä on erityisolosuhteet täällä, ja sen vuoksi ne tarvitsevat osin suojatoimenpiteitä, mutta osin myös sitä, että tietoisesti pystymme monipuolistamaan sekä maataloutta mutta ennen kaikkea maaseudun elinkeinorakennetta.

Sosialidemokraattien ryhmäpuheenvuorossa viitattiin paljon luomutuotantoon, joka on selkeästi sellainen osa-alue, jossa meillä on mahdollisuuksia pyrkiä maataloutta vahvistamaan. Mutta yleisemminkin meidän tietysti täytyy katsoa maaseutua kokonaisuutena, ei ainoastaan maanviljelijöiden näkökulmasta kehittää sitä, vaan nähdä, että se kuitenkin tarjoaa edellytyksiä monipuoliselle muunkin tyyppiselle elinkeinotoiminnalle.

Itse olen vahvasti sitä mieltä, että on tarkoituksenmukaista pitää myös maatalous elinvoimaisena sen vuoksi, että on järkevää pyrkiä pitämään Suomea kokonaisvaltaisesti myös asuttuna eikä keskittää kaikkea väestöä kaupunkeihin, puhumattakaan Etelä-Suomesta sinänsä. Tämän tyyppisessä lähestymistavassa on myös oma arvonsa, ja se sitä myöten tietenkin tukee harjoitettavaa aluepolitiikkaa osaltaan. Näen luonnollisesti näillä yhtymäkohdat. Näen myös, että hallitus on tästä lähestymistavasta lähestynyt maaseudun kehittämistä. Sitä suuremmalla syyllä, arvoisa puhemies, olen ollut hämmästynyt, kun olen kuunnellut keskustan puheenvuoroja, ja myös välikysymyksen osittain siinä mielessä näkisin arveluttavana.

Ed. A l a r a n t a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Kiljunen käyttää mielenkiintoisia puheenvuoroja, ja niitä on mukava monesti kuunnella. Tällä kertaa kyllä tuntui, että ed. Kiljusen puheenvuoro ei täytä kaikkia tyylikkään puheenvuoron vaatimuksia. Hänhän ansiokkaasti selosti välikysymysmenettelyn historiaa ja sitä, milloin viimeksi on hallituksia tällä tavalla kaadettu. Toisaalta hän kieltää arvon tämän välikysymyksen aiheelta, vaikka pitää maatalouspoliittista keskustelua kuitenkin arvokkaana.

Siksi ajattelin vastata ed. Kiljuselle, että te ette ole varmaan ehtinyt perehtyä siihen, millaisista aiheista parin viimeisen vuosikymmenen aikana tässä talossa on välikysymyksiä väsätty, millai-

sista aiheista on tällaista vastaavaa keskustelua täällä käyty, niin että me kaikki edustajat olemme tienneet, että laajapohjainen hallitus ei kaadu siihen, vaikka aseena keskustelussa on käytettykin tällaista välikysymysmenettelyä.

Ja sitten, ed. Kiljunen, jos te olette sitä mieltä, että tämä ei ole tyylikäs tapa käydä välikysymyskeskustelua, niin minun mielestäni olisi tyylikästä jättää silloin oma puheenvuoro käyttämättä.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Kiljusen samoin kuin eräiden muidenkin hallitusryhmien edustajien puheenvuorot ja suhtautuminen välikysymykseen tässä tapauksessa ovat suorastaan loukkaavia maatalousväestöä kohtaan eli sitä väestönosaa kohtaan, joka on hädän partaalla ja jonka asioihin tässä pyritään kiinnittämään huomiota.

Ed. Kiljunen, valtiopäiväjärjestyksessä, joka muistaakseni säätelee välikysymyksen laillisen puolen, ei mainita mitään sellaista, että jos hallitusryhmillä on kaksi kolmattaosaa eduskunnan vahvuudesta takanaan, välikysymystä ei saa tehdä. Sellaista ei ole. Vaikka teillä olisi 80 prosenttia eduskunnan voimasta takana, niin asia ratkaisee, tehdäänkö välikysymys vai ei, koska ei ole koskaan varmaa, vaikka, ed. Kiljunen, tekin tulisitte vielä järkiinne ja erityisesti vasemmistoliitto, kun äänestetään tässä asiassa ja hallitus kaatuisi, se on aina mahdollista. Asia on se, joka ratkaisee, ja väitän, että noista sadasta välikysymyksestä, jotka on tavallaan tehty siinä mielessä turhaan teidän mielestänne, että ne eivät hallitusta kaataneet, tämä välikysymys on sisällöltään, tarkoitukseltaan ja yhteiskunnalliselta sisällöltään eräs parhaita ja ehdottomasti vahvimpia.

Ed. Kiljunen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Alarannalle haluaisin vastata siitä näkökulmasta, että en ole luonnollisestikaan kieltämässä välikysymyskeskustelun aihetta. Problematisoin käytettyä instrumenttia. Miksi keskusta ei pyytänyt esimerkiksi aiheesta ajankohtaiskeskustelua. (Ed. Kääriäinen: Pyysi, sehän tyrmätiiin!) Se olisi ollut luontevampi tapa käydä tätä, jolloin emme olisi tavallaan välikysymysinstrumentin inflaatiota aikaansaaneet.

Ed. Aittoniemi, luonnollisesti en myöskään halua estää välikysymyskeskustelua, jos te sen väkisin haluatte tehdä keskustan puolelta, vaan pyydän yksinkertaisesti teitä käyttämään harkintaa siitä, milloin otatte tämän järeimmän aseen käyttöön. Itse asiassa minäkin mielelläni näkisin, että tämä sadas välikysymyskeskustelu olisi historiallisessa mielessä johtamassa hallituksen kaatamiseen, luonnollisestikaan en poliittisessa mielessä sitä toivo, mutta historiallisessa mielessä tietysti olisi tärkeätä saada se instrumentti juuri siihen käyttöön, mihin se on tarkoitettu. Eli välikysymyksellä mitataan hallituksen luottamusta, ja viime kädessä hallitus silloin kaatuu, jos oppositio on riittävän vahva argumentoinnissaan.

Ed. Ala-Nissilä: Arvoisa herra puhemies! Täällä käytiin äsken mielestäni aika turhanaikaista keskustelua ed. Kiljusen toimesta siitä, onko välikysymys asiallinen vai ei. On ehkä syytä todeta, että vuoden päästä on aika laaja gallup eduskuntavaaleissa, ja silloin tämä hallitus kaatuu varmasti.

Mitä itse välikysymyksen tekemiseen tulee, niin keskustahan on tehnyt erittäin harkiten välikysymyksiä; onko tämä nyt kolmas välikysymys tällä vaalikaudella. Sen sijaan sosialidemokraattinen puoluehan teki viime vaalikaudella, ed. Kiljunen, välikysymyksiä tuon tuostakin, ja muistaakseni eduskunta ei ollut ollut koolla tuskin kuukauttakaan, kun jo puolueen puheenjohtaja Paasio vaati eduskunnan hajottamista ja oli välikysymys. Se oli silloin melkoista kevyttä heittelyä.

Välikysymystähän voidaan ja pitää käyttää keskustelukysymyksenä. Nyt olisi, totta kai, tärkeätä, että kotimaisen elintarviketuotannon turvaamisesta voitaisiin käydä asiallista keskustelua, koska se on kaikkien suomalaisten yhteinen asia. Pidän tärkeänä, että juuri tämä asia on nostettu keskusteluun.

Keskustan eduskuntaryhmän piirissähän on parin vuoden ajan, sen jälkeen, kun kansallista pakettia leikattiin, ollut keskusteluja siitä, milloin käytetään välikysymysasetta. Nyt se oli todella paikallaan, ei yksin Agenda-kysymyksen takia, vaan myös sen takia, että lisätalousarvio on eduskunnassa pöydällä, jolloin siinä yhteydessä voitaisiin leikkauksia korjata. Toisaalta budjettikehykset ovat juuri olleet hallituksen pöydällä, ja nämä asiat ovat olleet erittäin ajankohtaisia. On monta asiaa yhtä aikaa pöydällä, joihin oppositiolla on tarvetta vaikuttaa.

Maataloutta koskevassa keskustelussa, kuten totesin, olisi tärkeää löytää yhteinen käsitys ja yhteisymmärrys kotimaisen elintarviketuotannon turvaamisesta, maatilojen peruskannattavuuden turvaamisesta. Viime kädessä juuri tilakohtainen peruskannattavuus ja yrittäjyyden turvaaminen ovat pitkällä aikavälillä ratkaisevia

maatalouden tulevaisuuden kannalta. Nyt olemassa oleva uhka näennäisviljelystä Suomen pitäisi torjua jyrkästi, erittäin jyrkästi. Viime kädessä on kysymys juuri siitä, löytyykö eurooppalainen ja suomalainen maatalouden malli, jossa yrittäjyys voi edes jollain tavalla säilyä.

Tilojen peruskannattavuuden turvaamiseksi olisi voitava nyt kolmella tasolla saada aikaan parannuksia.

Ensinnäkin, Suomen erityisolosuhteet on saatava paremmin huomioiduiksi EU:n maatalouspolitiikassa yleensä ja erityisesti Agenda 2000 -hankkeen yhteydessä.

Toiseksi, kansallisessa budjetti-, verotus- ja sosiaalipolitiikassa on turvattava kansallisen maatalousratkaisun rahoitus, kohtuullinen sosiaaliturva ja oikeudenmukaiset ja yrittäjyyttä edistävät veroratkaisut.

Kolmanneksi, markkinoilla on saatava aikaan parempi tasapaino ja tuottajahintataso ja huolehdittava tuotantopanosten kustannusten pysymisestä kurissa.

Tässä uudessa maatalouspoliittisessa tilanteessa ei siis enää riitä se, että MTK neuvottelee hallituksen kanssa, varsinkaan kun ei ole olemassa vanhaa maatalouspoliittista neuvottelujärjestelmää, vaan on toimittava kolmella tasolla: EU-tasolla, kansallisella tasolla ja markkinoilla.

Pääministeri Lipponen julkaisi tänään Turun Sanomissa kirjoituksen otsakkeella "Keskusta repii maataloudella". Mielestäni tällainen pääministerin kirjoitus on vähän outo ja osin asiaton. Kysymys ei ole mistään repimisestä tietenkään, vaan aidosta huolesta maataloudesta, viljelijöistä, maaseudusta ja kotimaisen elintarviketuotannon turvaamisesta. Jos joku on maataloutta repinyt, se mielestäni tapahtui silloin, kun kansallinen maataloustukiratkaisu revittiin hallitusneuvotteluissa auki.

Kuten totesin, nyt olisi totta kai tärkeää löytää yhteisymmärrystä, vahvaa kansallista tahtoa sen suhteen, miten turvataan kotimainen elintarviketalous. Nyt voisi olla ehkä ensimmäistä kertaa historiallisen murroksen paikka siinä suhteessa, että Suomessa sittenkin yli poliittisten keinotekoisten vastakkainasettelujen tajuttaisiin se merkitys, joka omalla elintarviketuotannolla ja elävällä maaseudulla on.

Arvoisa puhemies! Euroopan unioni on merkittävien sisäisten ja ulkoisten haasteiden edessä, jotka merkitsevät uudistuksia niin unionin rakenteissa kuin sen politiikassakin. Unionin maatalous- ja aluepolitiikan Agenda 2000 -uudistusesityksessä on Suomen osalta aika huolestuttavia esityksiä. Kuten todettu, on olemassa 400—900 miljoonan markan suuruinen vuosittainen tukienmenetysuhka. Erityisen hankalaan asemaan uudistus voisi saattaa viljan- ja muun peltoviljelyn, jota uhkaa kannattamattomuuden lisäksi niin sanottu näennäisviljelyvaara, mutta myös nautakarjatalouteen, sianlihan ja siipikarjan tuotantoon kohdistuu merkittäviä vaikutuksia markkinoiden kautta. Kuten tiedämme, Suomen maataloudelle ensimmäiset EU-jäsenyysvuodet ovat merkinneet huolestuttavaa tulotason laskua. Kun täälläkin keskustelussa on todettu, että viljelijöiden tulotaso on kehittynyt kohtuullisesti, tosiasiassa kuitenkin on niin, että Helsingin yliopiston tutkimuksen mukaan keskimäärin tuntipalkka on 20 markkaa, ja se ei ole tämän päivän Suomessa paljon, joten väitteet siitä, että tulokehitys olisi ollut hyvä, voidaan unohtaa.

Suomen erityisaseman ohella ongelmana EU:n maatalouspolitiikassa on, kuten jo totesin, toteutettu kansallisen EU-ratkaisun leikkaus ja markkinahinnat. Suomi on käsittääkseni ainoa EU-maa — olisi muuten hyvä kuulla, onko se näin, ministeri Hemilä — joka ei maksa EU:n tukia maksimimäärissä. Se on totta kai ongelma samaan aikaan, kun EU:n peruskirjakin lähtee siitä, että viljelijän tulotason pitäisi kehittyä verrannollisesti muihin väestöpiireihin nähden.

Agenda 2000:n osalta tulevat esille Suomen erityisongelmat, joita ei riittävästi saatu huomioiduiksi EU-neuvotteluissakaan, alhainen satotaso ja korkea kustannustaso, jotka vaikeuttavat maamme maatalouden kilpailukykyä. Edelleen pitkät etäisyydet, harvaanasuttu maaseutu, pieni tilakoko, lyhyt kasvu- ja laidunkausi sekä pirstoutuneet peltokuviot ovat kuvaavia tekijöitä unionin pohjoisen alueen maatalouden vaikeista erityisolosuhteista. Yhteisön nykyiset tukijärjestelmät, jotka on tehty perustajajäsenmaita varten, eivät voi kompensoida näistä aiheutuvia erityisongelmia sellaisinaan. Tässä suhteessa meillä on paljon työtä tehtävänä, jotta luonnonolosuhteista johtuva maamme maatalouden kilpailukyvyn heikkeneminen voidaan kompensoida pysyvällä tavalla yhteisön varoista maksettavalla tuella.

Komissio on aivan oikein todennut nyt Suomen erityisongelmat, mutta tämä ei tietenkään riitä, vaan ongelman ratkaisu voi tapahtua vain konkreettisen tulojen lisäyksen kautta. Suomen pitää lähteä siitä, että kasvinviljelyn osalta hinnanalennus kompensoidaan täysimääräisesti. Jotta viljelijöillä säilyy motiivi, tuotantoon tarvitaan sekä tuotantomäärään sidottuja että heh-

taarikohtaisia tukia. Maidon ja naudanlihan tuottajahintapudotus on maksettava laatu- ja hintatukena. Suomen tulee myös selkeästi esittää lfa-tuen korottamista ja ennen kaikkea sen ulottamista koko maahan. Koska kiistatta Suomi on koko maan osalta epäsuotuisaa aluetta, on kohtuutonta, että Suomessa on keinotekoisesti tehty lfa-tuen rajaus. Samalla totta kai pitäisi lfa-tukea korjata niin, että se voitaisiin maksaa myös vehnälle, koska nyt nähdään, että vehnänviljely on selkeästi vaarantumassa ja Suomi on vehnän osalta tuoja tällä hetkellä.

Ympäristötuen pitää olla realistinen ja vähintään nykytasolla, ja sen rahoitus on toteutettava puoliksi EU:sta ja puoliksi Suomesta. Maaseudun kehittämistoimenpiteiden osalta on syytä viitata aluepolitiikkaan siinä suhteessa, että kakkostukiohjelman tulisi nyt kattaa nykyiset 5b-alueet mahdollisimman pitkälle tulevaisuudessa.

Arvoisa puhemies! Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta esitti Agendan osalta, että Suomen ei tule tukea uudistuksen toteuttamista ja EU:n laajentumista, ellei maamme maatalous-tuotannon kannattavuuden turvaamiseksi löydetä kestävää ratkaisua.

On erittäin valitettavaa, että tämä selkeä hyvä linjaus ei tullut eduskunnan lopulliseksi kannaksi. Toivottavasti se on hallituksen selkeä kanta, mutta Suomi meni liian aikaisin ilmoittamaan tällaisen yleisen hyväksyttävyyden Agenda-hankkeelle, ja tällä tavalla komission virkamiehet eivät varmasti riittävästi asennoituneet Suomen erityisolosuhteisiin nähden. Tällainen vaara ainakin on olemassa. Nyt tässä vaiheessa Suomen pitäisi selkeästi ilmoittaa, että Suomi ei voi tukea Agenda-hanketta, ellei meidän erityisolosuhteitamme huomioida.

Arvoisa puhemies! Lopuksi totean sen, että veropolitiikassa voitaisiin ja pitäisi tehdä enemmän oman maataloutemme kilpailukyvyn hyväksi. Viime vaalikaudella tehtiin veropolitiikassa aika paljon sellaista, jolla voitiin turvata eräitä edellytyksiä maataloudelle. Viittaan esimerkiksi sopeuttamisvähennykseen, joka aikaansaatiin, joka on aivan välttämätön. Viittaan arvonlisäverojärjestelmään, joka toteutettiin järkevällä tavalla. Viittaan eräisiin varausjärjestelmäasioihin. Viittaan eräisiin yksityiskohtiin pääoma- ja yhteisöverouudistuksessa. Tällä vaalikaudella ei ole saatu mitään aikaan. Tasausvarausta on esitetty. Ministeri Alho ja ministeri Hemilä ovat sitä esittäneet, mutta sosialidemokraattinen kateus vei tässäkin kalat vedestä. Asiassa ei päästy eteenpäin. Maatalousvaliokunta on nostanut aivan oikein tämän asian esille. Maatalousvaliokunta on tehnyt hyviä linjauksia muutenkin, mutta ne eivät valitettavasti ole edenneet eduskunnassa.

Nyt pitäisi välttämättä esimerkiksi tasausvarauksen raja poistaa, pitäisi sopeuttamisvähennystä jatkaa, pitäisi myös maatalouden omavaraisuutta niin kuin yritysten omavaraisuutta tukea tässä tilanteessa, jossa ollaan menossa Rahaliiton erittäin vaativiin oloihin ja jossa kustannuksia pitää erittäin tiukasti vahtia ja yrittää hillitä.

Me voisimme siis tehdä veropolitiikassa, sosiaalipolitiikassa kansallisin päätöksin oman elintarviketaloutemme tulevaisuuden kilpailukyvyn turvaamiseksi enemmän, jos me tahdomme ja haluamme. Maatalouspoliittinen toimikunta, jossa ministeri Hemilä oli puheenjohtajana, sai aikaan laajan toimenpideohjelman. Nyt olisi aika toteuttaa näitä esityksiä konkreettisella tavalla ja tälläkin tavalla luoda edellytyksiä ja uskoa suomalaisen maa- ja elintarviketalouden tulevaisuuteen.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Ala-Nissilä puheensa alkupuolella totesi, että nyt pitäisi toimia EU:n tasolla, kansallisella tasolla ja markkinatasolla. Jäi vain kysymään, mitä edustaja tarkoitti viimeksi mainitulla. Pitikö se sisällään myös sen, että minun ymmärtääkseni Euroopan unionin järjestelmä mahdollistaa myös tuottajayhdistystason? Sitä ei vain meillä ole paljon ollenkaan käytetty. Me olemme ainakin joissakin lainsäädäntöasioissa yrittäneet ottaa sen huomioon. Itse asiassa arsenaali on, näin ymmärrän, huomattavasti laajempi eli monitahoisempi. Se voisi olla eräs sellainen sauma, jossa on vielä kyntämätöntä sarkaa. Muuten olen ed. Ala-Nissilän kanssa kerrankin suurin piirtein samaa mieltä asioista, mikä merkittäköön pöytäkirjaan. Se on äärimmäisen harvinaista, mutta tällaisiakin vahinkoja sattuu joskus.

Ed. Lahtela (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Ala-Nissilä samoin kuin monet muutkin puhujat ovat puhuneet viljelijän keskituntipalkasta. Minusta se on aika harhaanjohtava sinällään, sillä on olemassa hyvin eritasoisia tiloja. Joillakin saattaa yksi isäntä viljellä peltoa useita kymmeniä hehtaareja, en tiedä, paljonko pystyy tekemään, 70 hehtaaria. Hänen tuntipalkkansa ilmeisesti lienee aika korkea, jos lasketaan oikea työaika ja tuntipalkaksi se, mikä

jää. Samaten summa riippuu siitä, miten paljon tuntipalkan jakajaan laittaa, siis kun on jokin palkkasumma, miten paljon työtunteja laitetaan jakajaan. Se on aika mielivaltainen käsite. Siinä mielessä pitäisi vähän luokitella tiloja ja viljely- tai tuotantosuuntia erilleen, jolloin voisi oikeasti nähdä, miten eri alat menestyvät, mikä jää tuntipalkaksi. Todennäköistä on, että jos on kaksikymppiä tuntipalkka, siinä on hyvin paljon muutakin kuin tehollista työaikaa, jota käytetään navetassa tai pellolla tai itse viljelytoimintaan.

Ed. Ala-Nissilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse olen ed. Pulliaisen kanssa usein samaa mieltä, vaikka hän on harvoin samaa mieltä minun kanssani asioista, mutta ehkä tulkinta on hieman erilainen. On todella niin, että kolmella tasolla pitää voida parantaa, jotta voitaisiin maatilan peruskannattavuus turvata.

Mitä tulee markkinoihin, ehkä kananmunan osalta tilanne on kaikkein vaikein. Kun Suomessa kananmunantuotanto on 70 miljoonaa kiloa, jokainen markka, joka jää saamatta markkinoilta, on yhteensä noin 70 miljoonaa markkaa viljelijöiden rahaa. Tämä johtuu siitä, että markkinoilla on erittäin paha epätasapaino; kuluttajat kyllä maksaisivat kananmunasta monta markkaa enemmän, jos voitaisiin tasapaino aikaansaada. Siinä tarvitaan totta kai myös tuottajatasolla parempaa yhteistyötä. On saatu aikaan Rusko-sopimus, ja viljelijäkenttä on siinä mukana aika laajalti. Täytyy todella toivoa, että se onnistuisi ja löydettäisiin sellaiset ratkaisut, että markkinoilta saataisiin kohtuuhinta, koska se on yksi osa tätä kokonaisuutta, millä tavalla voitaisiin maatilojen peruskannattavuutta aikaansaada. Tässä olen ed. Pulliaisen kanssa täysin samaa mieltä.

Ed. Jari Koskinen: Arvoisa puhemies! Heti alkuun totean ed. Lahtelalle, että erilaisia tilastoja löytyy. Kannattaa ottaa yhteys vaikka Maatalouden taloudelliseen tutkimuslaitokseen. Sieltä löytyy erittäin paljon erilaisia tilastoja siitä, minkälainen tulokehitys on erilaisilla tiloilla ollut ja miten tuntipalkkoja tulee ja mikä on tulokehitys. Niitä kun vähän aikaa tutkii, siitä se suunnilleen selviää.

Puhemies! Kahden päivän aikana on keskusteltu aika lailla maataloudesta, ja voi sanoa, että pääasiassa keskustelu on ollut hyvää. Tietysti on keskusteltu myös siitä, pitääkö tehdä välikysymyksiä vai eikö pidä ja milloin pitää tehdä, mutta se olkoon sivuseikka. Se kai aina kuuluu tämän tyyppisiin keskusteluihin. Toisaalta on joskus vähän häirinnyt se, että on liikaa toistettu yhtä lukua 750 miljoonaa, tai olisiko oikein 725 tai ihan mikä tahansa, mutta joka tapauksessa kerran vielä totean, että jos joku kuvittelee, että Suomen maatalouden ongelmat on ainoastaan se 750 miljoonaa, mitä on leikattu, tai että sen palauttaminen olisi ratkaisu kaikkiin Suomen maatalouden ongelmiin pitkälle tulevaisuuteen, mielestäni se ajatusmalli on naiivi ja kuolleena syntynyt. Myönnän toki, että 750 miljoonaa on paljon rahaa, ja kaikki me varmaan olisimme sen halunneet maataloudelle antaa, mutta täytyy muistaa myös kokonaiskansantaloudellinen tilanne.

Tärkeintä kai ylipäätään tässä keskustelussa on, että voi sanoa, että laidasta laitaan on näkyvissä ollut, että yhteistä tahtoa löytyy hoitaa suomalaista maataloutta tulevaisuuteen sillä tavalla, että 2000-luvullakin edelleen kotimaista elintarviketuotantoa harrastetaan. Se, mikä on tilamäärä, selviää aikanaan, koska maatalous on muuttunut ja tulee muuttumaan. Voi sanoa niin kuin Juha Watt Vainio aikoinaan levyssään, että "tuo aika entinen ei koskaan enää palaa". Se on totta monessa asiassa, niin myös maataloudessa.

Yksi asia on vähän häirinnyt. Eräässä puheenvuorossa on esitetty tämmöinen, voisiko sanoa, myytti nuorista velkaisista viljelijöistä. Se pitää osittain mutta ei täydellisesti paikkaansa, sillä se, millä tavalla nuori viljelijä lähtee jatkamaan tilanpitoa, riippuu erittäin paljon siitä, missä olosuhteissa sukupolvenvaihdos tehdään. Voi olla, että monissa tapauksissa ainoastaan velkakirjoissa velallisen nimi muuttuu, mutta voi olla myös tapauksia, joissa sisarosuuksia ei paljon jouduta maksamaan tai ei ollenkaan tai joissa tila on hyvässä kunnossa, investointeja ei ole edessä ja tuotantovälineet ovat hyvässä kunnossa. Silloin velkamäärä on ehkä pienempi.

Toisaalta voi aina keskustella, mikä on nuori velkainen viljelijä. Onko se 20-vuotias, joka ottaa tilan vastaan, tekee sukupolvenvaihdoksen ja ottaa satoja tuhansia tai miljoonia velkaa, vai onko nuori velkainen viljelijä sellainen, joka on esimerkiksi 45-vuotias ja joka haluaa muuttaa kaupungin oravanpyörästä maaseudun oravanpyörään ja ostaa tilan joko vanhemmiltaan, sukulaisiltaan tai vapailta markkinoilta ja lähtee harrastamaan maataloutta? Onko se sitten nuori velkainen viljelijä? Yleistämällä tämä asia ei aivan näin yksiselitteisesti aukea.

Joka tapauksessa tähän liittyy myös yksi ongelma, ja se on ongelma on päätoimisuusvaatimukset. Tällä hetkellä nämä EU:n määrittelemät

päätoimisuusvaatimukset ovat aivan liian tiukat. Ne eivät sovi suomalaiseen järjestelmään. Jos ja kun halutaan pitää maaseutua asuttuna, siellä on totta kai perusmaataloutta harrastavia niin sanottuja aktiivitiloja, mutta siellä on myös paljon monenlaisia muita tiloja ja maaseudun asukkaita. Siinä mielessä pitäisi olla myös mahdollisuus monipuoliseen maaseutuun. Paitsi että tilalla harrastetaan jonkin verran maataloutta, siellä on myös jotain muuta, ja taas jos sitten halutaan laajentaa sitä maataloutta, todetaan liian helposti, että tuloja tulee jostain muualtakin, jolloin ei voidakaan enää ostaa luopumistukilain mukaisesti lisää peltoa tai hankkia sitä läheltä. Eli joustavuutta pitää saada lisää maatalouden tulevaisuuden järjestelemiseen.

Kun täältä jälleen kerran lähdetään neuvottelemaan EU:n suuntaan, puhutaan nyt sitten Agendasta tai ihan mistä tahansa tulevaisuuden asioista, mitä EU:ssa päätetään, kai pelisäännöt pitäisi olla sellaiset, että me esiinnymme yhtenäisinä ulospäin. On varmasti selvää, että aina tulee olemaan niin, että täällä kotimaassa voi olla vähän erilaisia poliittisia painotuksia, voi olla vähän erilaisia näkemyksiä yksityiskohdista, mutta ulospäin meidän pitää esiintyä yhtenäisinä, jos me aiomme saada hyviä neuvottelutuloksia EU:hun päin.

Mieleen tulee vertaus tutusta aiheesta eli jääkiekosta. Voidaan todeta, että jääkiekkojoukkueessakin on yli 20 pelaajaa. Siellä on erilaisia miehiä, tai voi olla myös naisjoukkue, joilla on erilaisia käsityksiä siitä, millä taktiikalla pitäisi pelata tai kuka pelaa ykkösketjussa ja kuka pelaa kakkosketjussa ja kuka on siinä vilttiketjussa. Mutta sen jälkeen kun sieltä kopista lähdetään ulos, siellä on sitten päätetty, millä tavalla pelataan, ja kaikki nöyrtyvät siihen. Jokainen hoitaa oman roolinsa, jos halutaan, että se joukkue menestyy. Vähän sama on suomalaisessa maatalouspolitiikassa. Joskus voi olla, että välillä joutuu olemaan vilttiketjussa ja vähän sivustaseuraajana, mutta ehkä sitten joskus tulee se aika, jolloin pääsee pelaamaan ykköskenttään ylivoimaa, jolloin pääsee antamaan näyttöjä omasta osaamisestaan. Se on tällainen luonnonlaki niin tässä politiikassa kuin tuossa jääkiekossakin.

Joka tapauksessa tulevaisuudessa Agendasta huolimatta EU:ssa tulee olemaan asioita, joihin meidän pitää vaikuttaa. Aina päätetään jonakin vuonna kiintiöistä, puhutaan nyt sitten öljykasvikiintiöstä, tärkkelyskiintiöstä, sokerikiintiöstä tai mistä tahansa vastaavista, niin meillä pitää olla selkeä kansallinen tavoite ja kanta, joita sitten lähdetään yhdessä ajamaan EU:ssa.

Joka tapauksessa tähän loppuun ihan lyhyesti vielä muutamia asioita. Jotta optimismia, mitä tarvitaan, pystyttäisiin herättämään, siihen tietysti tarvitaan paitsi rahaa, mistä kaikki varmaan ovat samaa mieltä, mutta toiseksi myös sitten erilaisia pieniä toimia, puhutaan sitten verotuksen tasausvarauksesta, josta ed. Ala-Nissiläkin kertoi, tai joistain muista vastaavista. Yksi asia, mikä tällä hetkellä mielestäni on vähän liian tiukalla tolalla, on sukupolvenvaihdoksiin liittyvä laajentamisvelvoite. On selvästi eri alueilla tullut esille, että kun on kerran pakko laajentaa kahden vuoden aikana tilaa, se on nostanut pellon hintaa, joko ostamista tai vuokrahintoja, ja se on myös yksi pieni ylimääräinen kustannus sille nuorelle aloittavalle viljelijälle.

Joka tapauksessa voi sanoa, niin kuin ed. Ala-Nissilä totesi, että maa- ja metsätalousvaliokunta on yrittänyt asioita ajaa ja monessa asiassa olemme olleet samaa mieltä ja hyviä kantoja mielestämme tehneet. Joskus olemme sitten niitä kantojamme hävinneet, mutta en usko, että se aikaansaa meissä minkäänlaista taantumusta, pikemmin päinvastoin. Entistä pontevammin pitää näitä yhteisiä kantoja tehdä ja yrittää niitä yhdessä ajaa eteenpäin, sillä rakentavaa yhteistyötä tässä tarvitaan, jos todella halutaan ajaa suomalaisen maatalouden etuja.

Ed. K ä ä r i ä i n e n : Arvoisa puhemies! Laskevien tulojen, kasvavien kustannusten ja vieläkin jatkuvien leikkausten puristuksessa huokaileville viljelijöille kuuluu ylhäältä kova käsky: Suurentakaa tilanne elinkelpoisimmiksi eurotiloiksi, pienet lopettakoot, tiloja on rutkasti liikaa! Tämä yksisilmäinen yksikkökokojen suurentamislinja — väkipakolla sitä paitsi — ei sovi rahtuakaan suomalaisiin pohjoisiin oloihin. Tällä tiellä tulevat varmasti vastaan niin luonnon kuin inhimillisyydenkin rajat. Suomalaisella maataloudella on tulevaisuutta, siis valoisaa tulevaisuutta vain perheviljelmäpohjaisena maataloutena, jonka tuotanto on kestävää ekologisesti ja eettisesti.

Ekologinen näkökulma täällä on kyllä aika monessa puheenvuorossa perusteellisesti läpikäytykin, mutta huonosti tällä menolla käy myös viljelijäyrittäjälle. Vaikka hän onnistuisikin, niin kuin hän monta kertaa yrittää sinänsä järjettömässä tilakoon suurentamisponnistuksessaan säilyttääkseen kohtuullisen toimeentulon itsellään ja perheellään, tällä tiellä hän ja hänen per-

heensä väsyy ennen 50 ikävuotta. Työuupumushan on erittäin yleinen sairaus tällä hetkellä työelämässä tosi laajasti, ja se taitaa olla rankimmillaan suhteellisesti ottaen viljelijäin parissa.

Sanotaan, että kaikkeen tähän pakottaa EU. Ei asia ole ihan näin yksinkertainen. Kulloisenkin hallituksen vastuulla kuitenkin on, millaista maatalouspolitiikkaa EU toteuttaa ja ennen muuta, mikä on Suomen oma, myös budjetin kautta toteutettava maatalouspolitiikka. Lipposen hallituksen on ajettava — nyt puhun EU-areenasta — eurooppalaista, niin kuin termi kuuluu, monitehtäväistä ja myös perheviljelmäpohjaista maatalouden mallia. Sillä mallilla voidaan jotenkin kilpailla pitkällä sihdillä amerikkalaisen ja australialaisen sittenkin tuhoon vievän tehomaatalouden kanssa. Tuhoon tässä viittaa tämän menon ekologinen mahdottomuus.

Herra puhemies! Pääministeri Lipponen on useampaan kertaan antanut Agenda 2000 -suunnitelmaan sekä ensi vuoden budjettiin liittyen maataloutta ja viljelijöitä puoltavia, ymmärtäviä, myönteisiä lausuntoja. Tämän päivän Turun Sanomissa oleva kolumni ei ole hengeltään sitä. Hän puhuu rääväsuisesta välikysymyksestä. Rääväsuisesta välikysymyksestä! Mutta olkoon se häneltä harha-askel.

Nämä Lipposen puoltavat lausunnot ovat rauhoittaneet ja antaneet tiettyä toivoa maaseudulle. Kun pääministeri sanoo jotakin myönteistä, sillä on painoarvoa tavallisen kansan keskuudessa vieläkin, se pitää muistaa. Tämä on myönteistä.

Nyt on aika, näinä viikkoina, tänä keväänä, jolloin kysytään tällaisten kannanottojen pitävyyden perään. Lipposen hallitus on kaikessa tahtonut ajaa Euroopan unionin päätöksenteon ytimeen sillä perusteella, että sieltä ja vain sieltä vaikutetaan Suomen asioihin tehokkaimmin. Myös Agenda-suunnitelmassa ja myös maatalouden erityiskohtelussa, joka nojaisi näihin pohjoisiin muuttumattomiin luonnon olosuhteisiin.

Suomelle hyväksyttävän ratkaisun ajaminen ei onnistukaan yksin maatalousministerin ansiokkailla ponnistuksilla, vaan siihen tarvitaan ilman muuta koko hallituksen, siis koko hallituksen, määrätietoisuutta ja ennen muuta pääministeri Lipposen omakohtaista vaikuttamista, jota on tapahtunutkin. Nyt on kysymys siitä, että se vaikuttaminen viedään loppuun saakka ja sillä areenalla, missä viimeinen päätös tehdään. Nyt on näytön paikka.

Maaseudulle ja viljelijäväestölle ei saisi enää tuottaa pettymyksiä. Nythän eletään kieltämättä kriittisiä hetkiä. Kun toiveita herätetään pääministerin ja myös ministeri Hemilän puheilla, ne pitää kyllä pystyä toteuttamaan. Kriittisellä hetkellä tapahtuva pettymys voi johtaa näissä oloissa todella laajaan katastrofiin maaseudulla. Ja tämä ei ole mitään pelottelua. Tämä on analyysiä.

Täällä eduskunnassa on pidetty aivan järjestään lämpimiä ja lähes järjellisiä puheita suomalaisesta maataloudesta, ja koko tämä henki kyllä on maaseutuväestön tiedossa tämän jälkeen. Nyt he seuraavat silmä kovana, mutta pelko sydämessään, mitä tapahtuu näiden puheiden jälkeen. Näin puheiden todellisuus mitataan ihan lähitulevaisuudessa, vielä näiden lumien aikana. Tässä minä toivon hallitukselle vilpittömästi menestystä!

Arvoisa puhemies! Elävän maatalouden ja elinvoimaisen maaseudun merkitys ulottuu hyvin monella tapaa koko yhteiskuntaan. On kysymys puhtaista elintarvikkeista, kestävästä työllisyyden hoidosta, hyvin hoidetusta ympäristöstä ja myös kulttuuriarvoista. Harvoin johonkin politiikan sektoriin liittyy näin paljon yhteisiä etuja. Täydellä syyllä voi puhua etujen nelikannasta: Viljelijä, kuluttaja, koko elintarviketalous ja myös valtio, kaikki ovat saman kupin äärellä. Elävän maatalouden merkitys selviää ehkä vasta sitten, jos kotimainen maatalous romahtaisi ja ruoantuonti ulkomailta kasvaisi räjähdysmäisesti. Moni elinkeino ja moni ammatti on täysin riippuvainen kotimaisesta perusmaataloudesta, maataloustuotannosta.

Nyt tarvittaisiinkin tämän etujen yhteisyyden tunnustamisen perusteella laajaa yhteisymmärrystä ja siihen kyllä nyt näyttäisi olevan historiallinen mahdollisuus, josta myös ed. Ala-Nissilä äsken puhui. Mahdollisuus sillä perusteella, että kansa, eivät päättäjät, eivät poliitikot eivätkä muutkaan, vaan kansalaiset niin Helsingin kaduilla kuin Espoon toreilla ja siellä maalaiskylissä ovat elävän maaseudun merkityksestä samaa mieltä. Tässä mielessä hyvin vanhakantainen poliittinen vastakkainasettelu joutaisi jo historiaan. Sillä ei tule pisteitä kenellekään. Pisteitä menee sen sijaan sen väestön silmissä. Voi sanoa, että menestyvä suomalainen maatalous on yhteinen asia sen takia, että henkivakuutus on henkivakuutus.

Arvoisa puhemies! Lopuksi pari sanaa liittyen ed. Jukka Roosin eilisiltaiseen puheenvuoroon, hänen puheenvuoronsa viimeiseen teemaan, jossa hän käsitteli rehellisellä tavalla keskustan ja sosialidemokraattien välisiä suhteita liittyen

maatalouspolitiikkaan ja yleisemminkin yhteiskuntamme kehittämiseen. Koin, kun tunnen jonkin verran SDP:n ajattelutapaa, että ed. Roosin puheenvuoro heijasteli sos.dem.puolueen ay-siiven tuntoja laajemminkin ja myös muita sellaisia tuntoja, joissa pohditaan syvälti tuon liikkeen piirissä, mihin oikein ollaan menossa. Hyvä on, että edes täällä pohditaan ääneen SPD:n ja keskustan suhteita, sillä näillä puolueväleillä on aika iso merkitys, on ollut ja on tänäkin päivänä, sen kannalta, miten tämä kansa voi, mikä tämän tulevaisuus on.

Nyt tälle pohdinnalle on myös materiaalia olemassa lyhyen historian varrelta. Meillä on nyt ihan 15 vuoden ajalta näyttöä erilaisista yhteistyösuhteista. Palautan mieliin, että edellisen kerran nämä kaksi tärkeintä puoluetta Suomessa ovat istuneet saman hallitusneuvottelupöydän ääressä 15 vuotta sitten, vuonna 83. Silloin se johti siihen, että syntyi SDP:n ja keskustan yhteishallitus, Sorsan hallitus, ja niin kuin tapana oli silloin asia ilmaista: punamultahallitus. Sen jälkeen vakavaa keskustelua niiden kahden puolueen välillä ei ole tapahtunut, erilaista yhteydenpitoa kyllä mutta se on ollut vain yhteydenpitoa, sinänsä kyllä tarpeellista.

Arvioni on, että aina kun SDP ja keskusta ovat olleet samalla puolen hallituskysymyksessä ja hallituspolitiikassa, sen yhteistyön mukanaan tuomalle politiikalle on ollut leimallisinta sosiaalisuus tai ainakin pyrkimys hyvin laajaan sosiaalisuuteen, jossa koetetaan tehdä ratkaisuja ensi kädessä ajatellen tavallisen kansan elämänolosuhteiden parantamista ja heidän etujansa. Jos tänä päivänä miettii, mitä tämä voisi tarkoittaa, se tarkoittaisi markkinavoimien panemista, kuten itse asian ilmaisen, inhimillisyyden ja oikeudenmukaisuuden suitsiin tilanteessa, missä tämä yhteiskunta kaipaa todella raivokkaan voimakasta eheyttävää yhteiskuntapolitiikkaa.

Tätä taustaa vasten on jotenkin ikävä todeta omassa mielessään, että SDP:n ja keskustan välit ovat niin olemattomat, että se ei ole oikein todellista eikä ainakaan tervettä. Se, mikä on myös merkillepantavaa, tälle tilanteelle nauraa oikeisto, ja syytä onkin naureskella.

Toivoisi, että keskustan ja SDP:n suhteet olisivat edes sillä pohjalla näin vaalien lähestyessäkin, että tämä yhteistyömalli voisi nousta edes vaihtoehtojen joukkoon. En tarkoita, että pitää ryhtyä ajamaan tätä yhteistyöpohjaa. Ei se tule onnistumaankaan ajamalla. Se loksahtaa paikoilleen, jos loksahtaa, mutta että se pidettäisiin edes vaihtoehtojen joukossa todellisesti, sillä jo olisi merkitystä kyllä tulevaisuutta silmälläpitäen. Nykyinen tilanne ei ole aito eikä se ole oikein todellinenkaan tilanne. Jos halutaan inhimillisempää politiikkaa, silloin kyllä näiden kahden tärkeimmän ja suurimman puolueen sietäisi miettiä kahteen kertaan, miten näissä oloissa vaalitaan tärkeää yhteistyösuhdetta.

Maa- ja metsätalousministeri H e m i l ä : Arvoisa puhemies! Palaisin ed. Kääriäisen puheenvuoron alkuosaan. Olen todella samaa mieltä siitä, että jos Agenda-neuvotteluissa epäonnistutaan, se olisi katastrofi Suomen maataloustuotannolle. Hallitus on tämän hyvin havainnut. Neuvottelut eivät onnistu yksin maatalousministerin voimin, eivät yksin meidän erinomaisten virkamiesten voimin. (Ed. Kemppainen: Missä muut ministerit ovat?) — Koko hallitus on Agenda-valmisteluissa ja -neuvotteluissa mukana kaikilla tasoilla.

Haluaisin, ed. Kääriäinen, kuitenkin puuttua yhteen asiaan, josta olen hiukan eri mieltä, kuin ed. Kääriäinen totesi. Otitte esille yksisilmäisen tilakoon suurentamisen linjan. Me keskustelimme tästä eilisiltana aika pitkään ennen kaikkea ed. Saaren puheenvuorojen pohjalta. Koetin siinä yhteydessä tuoda esille, mitä hallituksen tavoittelema linja tarkoittaa. Meidän lähtökohtamme on se, että jatkavat tuottajat tulisivat toimeen. Me lähdemme siitä, että ne, jotka 2000-luvulla, 2005—2010, ovat tuotannossa mukana, saavat riittävän toimeentulon kannattavasta maataloustuotannosta.

Minä esitin tavoitteen, mihin me tähtäämme, ja uskon, että huolimatta tehdyistä leikkauksista se on mahdollista toteuttaa 2005, jos puhutaan vaikka 60 000 tilasta. Se perheviljelmäkoko vuonna 2005, jota 60 000:ta tilaa tarkoittaa, on noin 35 peltohehtaaria. Lypsykarjataloudessa puhutaan tilakoosta, joka on 20—25 lehmän haarukassa. Ei se ole mikään suurtila. Se on täysin normaali, keskikokoinen tai tällä hetkellä hyvän kokoinen suomalainen perheviljelmä.

Ed. K e k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Vastauspuheenvuoroni on lähinnä ed. Kääriäiselle. Panin ilolla merkille ed. Kääriäisen puheenvuoron, mutta pikku oikaisuna sanon, kun ed. Kääriäinen puhuu aysiiven tunnoista, että kun nyt katselen tätä ryhmää sisältäpäin, minusta sen kaltainen jako tätä nykyä ei oikeastaan pidä paikkaansa. Niitä tuntoja, joita ed. Roos on eilen täällä esittänyt, manifestoinut, on muuallakin sosialidemokraatti-

sessa ryhmässä. Minusta on vähän — halpamainen on nyt vähän liian voimakas sana — vähän arveluttavaa ikään kuin jyvittää toisen puolueen väkeä jotenkin sellaisiin kategorioihin, jotka saattavat sopia äkkipikaa tehtyyn journalismiin mutta eivät välttämättä tähän saliin.

Mutta tämän ääneenpohtimisen sosialidemokraattien ja keskustapuolueen suhteista, joihin ed. Kääriäinen viittasi, aika on tullut, ja olen pahoillani minäkin aivan niin kuin hänkin sen suhteen, että tällaista vuoropuhelua oikeastaan ei tällä hetkellä ole. Me olemme ed. Kääriäisen kanssa tulleet vuonna 87 eduskuntaan ja emme tiedä, mitä tarkoittaa punamultayhteistyö käytännössä. Toki olemme historiamme lukeneet ja seuranneet asioita tämän talon ulkopuolelta. Mutta tällä hetkellä todella meillä ei tämän talon toimien kautta ole kokemuksia tästä asiasta, ja se ei ole pelkästään hyvä asia.

Se, mitä ed. Kääriäinen sanoi sosiaalisuudesta, on kyllä asia, jota ansaitsee pohtia perusteellisesti, mutta kiistän kyllä sen, että se sosiaalisuus olisi kokonaan poissa näissä muissa yhteistöissä, siis niissä yhteistöissä, mitä muiden puolueiden kanssa harrastetaan.

Ed. K ä ä r i ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Ed. Kekkosen niin sanottu täsmennys tietysti ilahduttaa liittyen SDP:n sisäiseen tilanteeseen taikka siis ilmanalaan ja ilmapiiriin suhteessa keskustaan tai ylipäätään politiikan sosiaaliseen luonteeseen. Ei ollut tarkoitus ollenkaan jyvitellä SDP:tä sisältä. En minä tunne sitä niin tarkkaan, eikä meidän tehtäviimme kuulu tämän kaltainen asioiden arviointi. Jos ja kun on näin, kuten ed. Kekkonen sanoo oman puoleensa tilanteesta, niin sehän antaa vieläkin parempaa toivoa siitä, että tämän sosiaalisen ajattelutavan pohjalta yhteistyölle on olemassa toivoa tulevina aikoina.

Ministeri Hemilän vastaukseen lyhyesti totean, että maatilojen koon suurentumisen pitää tapahtua luonnollista tietä, ja sitä tapahtuu koko ajan. Sehän on valtaosaltaan myönteinen kehityssuunta maaseudulla ja maataloudessa. Mutta se ei saa tapahtua niin, että hallinto ylhäältä pyrkii jopa ohjailemaan, ikään kuin sanelemaan, että tuo tila jää ja tuon pitää kuolla, tuon pitää mennä pois. Sentapaista menoa me emme voi hyväksyä. Luonnollinen kehitys sen sijaan on kokonaan eri asia.

Se tilakoko, mihin ministeri Hemilä viittasi, tarkoittaa vielä inhimillistä työntekoa ja asioiden hoitamista. Mutta jos mennään 40—50 lehmään, niin isäntä ja emäntä kyllä kuolevat työtaakan alle käytännössä alle 50 vuoden. Panemme merkille ministeri Hemilän lukumäärämääritykset ja pidämme silmällä, onko linja tällainen.

Ed. K e m p p a i n e n : Herra puhemies! Ei tietysti voi analysoida toisen puolueen sisäisiä tiloja, mutta kyllä joitakin johtopäätöksiä voi tehdä, kun kuuntelee näitä puheita salissa. Täällä on ollut varsin erilaisia puheita. Tänä päivänä on voinut havaita tietysti, että edustajien Viitamies ja Mähönen puheet ovat olleet aika perinteisiä: reaktiivisia, hyökkääviä, maatalouden vastaisia. Mutta taas ed. Roosin ja ed. Karjalaisen puheet ovat olleet varsin ymmärtäviä. He ovat olleet aika paljon mukana siinä tilanteessa, joka maaseudulla tällä hetkellä koetaan.

Maatalous on kyllä yhteiskunnassa kokenut viimeiset parinkymmentä vuotta ja ehkä pidemmänkin aikaa varsin voimakkaan poliittisen hyökkäyksen. Mielipiteitä, joita julkisissa tiedotusvälineissä on ruokittu, voisi aika lailla luonnehtia rasismiin viittaaviksi. Sitähän se on, jos vähemmistöryhmästä ollaan tekemässä syntipukki kaiken kehityksen ongelmiin. Tällä tavalla valitettavasti on viime vuosikymmenten poliittisessa keskustelussa tehty. Eivät enää aikoihin, kun maatalousväestön osuus alkaa olla alle 10 prosenttia, kaikki ongelmat sentään voi olla selitettävissä sillä, että maatalouspolitiikka on epäonnistunut.

Me olemme nähneet vaalimainoksia, joissa on kuluttaja todennut, että hänen ruokapöydässään syö joku ylimääräinen ja se ylimääräinen henkilö olisi tuottaja. Tämä on kyllä niin absurdi asetelma, että sitä ei kyllä voi ymmärtää.

"Hyvissä herroissa" oli sellainen laulu, joka minulle on jäänyt mieleen ja joka kuvastaa näitä asenteita. Siellä lauloi naishenkilö, että "ei muuta toivoa kuin myydä kampaamo ja ostaa tila Kainuusta". Kunpa olisikin ollut jotenkin näin tilanne, että olisi joku tullut Kainuuseen maata viljelemään ja olisi lopettanut kampaamon; me olisimme kyllä olleet tyytyväisiä. Jokainen varmasti on tervetullut, joka aikoo aloittaa maatalouden Kainuun korvissa ja miksei vähän Kainuun paremmillakin seuduilla. Se edustaisi sellaista asuttamista, joka olisi ehkä hyvä. Me tiedämme kyllä, että siihen ei ole juuri taloudellisia mahdollisuuksia, eikä varmaan pääkaupunkiseudun asfalteilla kulkenut olisi enää kykenevä siihen. Sen verran kovaa työtä se on. Minusta tämä laulu on oikeastaan kuvannut kaikessa irvokkuudessaan sen asetel-

man vääryyden, millä näihin asioihin on suhtauduttu.

Eivät ole tietysti olleet myöskään kovin ilahduttavia pääministerin lausahdukset, milloin on todettu, että nyt loppui isäntien uho. Tai eivät ole kovin vanhoja sanonnat, että mielenosoitukset ovat olleet asiallisia, kun siellä ei ole ollut edes mustasinilippuja. Tämä kyllä kuvastaa, että reaktiot ja reaktiivisuus on kyllä väärässä paikassa.

Oikeastaan maatalouspolitiikassahan meillä oli silloin, kun oli säännöstelyaika taloudessa muutenkin, aika hyvä tasapaino. Vaikka oli näitä vastakkainasetteluja ja kovaa poliittista kamppailua, niin kauan kuin oli punamultayhteistyö ja asiat oli sidottu tupoon, yleensä taloudellinen kehitys pysyi joissakin raameissa. Ei silloin niin isoja ongelmia ollut, vaikka se sitä jakopolitiikkaa olikin eikä tämän päivän tilanteeseen sovi. Mutta se oli kuitenkin yhteistyötä, jossa eri väestöpiirejä kohdeltiin samalla tavalla ja tulevaisuudenusko eri puolilla oli suurin piirtein tasapainossa.

Ensimmäinen horjutus tähän tuli silloin kun — täällä todettiin, että edustajat Kekkonen ja Kääriäinen eivät ole punamultayhteistyöhön osallistuneet — tuli sinipunayhteistyö, ja oikeastaan se reaktiohan oli väärään suuntaan. Kokoomus luuli, että hoitamalla maatalouspolitiikkaa löysäkätisesti menestyy, ja taloudenhoito oli muutenkin sinipunassa sen tyyppistä. Silloin talous ylikuumeni ja maatalouskin ylikuumeni. Silloin myös maatalouspolitiikan, sanotaanko, pienemmistä virheistä tuli isompia virheitä.

Minusta on selvästi tunnustettava, että ylituotanto on ollut maatalouspolitiikan virhe. Kuinka iso se on ollut, se on tietysti riippunut siitä, kuinka hyvät satokaudet ovat olleet. Mutta ei se nyt koskaan ole ollut kuin ehkä pidemmässä juoksussa 5 prosenttia. Ei se niin iso ongelma ole, miksi se politiikassa on tehty ja mistä tässäkin keskustelussa on muistutettu. Ottaen huomioon koko elinkeinon muu vaikutus se olisi paremminkin pitänyt ymmärtää lieveilmiönä. Mutta on varmasti ollut virhe, että siihen ei pystytty tehokkaammin ja paremmin puuttumaan, koska kyllä maatalouselinkeinon maine on siitä erityisesti kärsinyt.

On kysytty, onko tämä välikysymys ollut aiheellinen. Hallitus puolustautuu lähinnä sillä, että ajankohta on väärä. Tietysti aina opposition mukaantulo ja oppositiokeskustelu on väärä, mutta kun olen aika paljon tätä keskustelua seurannut, niin ei kyllä pitäisi syyttää siitä, että kovin hyökkäävästi tai aggressiivisesti on puhuttu, tai edes siitä, että hallitusta kaadettaisiin. Kyllä tässä päätarkoituksena on ollut, että Suomesta viestitettäisiin sellaista poliittista tahtoa, että Agenda-neuvotteluissa saataisiin parempi tulos. Eiväthän tähänastinen kehitys tai viimeaikaiset tiedot sieltä ole olleet kovin lupaavia, koska taas on ollut takapakkia tulossa.

Yksi pettymys välikysymyskeskustelussa on ollut se, että tämä on jätetty vain virkamiesmaatalousministerin vastuulle. Sen takia täällä ei ole sellaista poliittista keskustelua syntynyt, että olisi todella katsottu, mikä on hallituspuolueiden poliittinen vastuu. Lisäksi vastaus oli aika teknokraattinen, virkamiesmäinen — lukuja eri tavalla hallituksen kannalta positiivisesti laskettuina — eikä se kuvastanut sitä, miten poliittiset päättäjät, joiden käsissä nyt maaseudun tulevaisuudenusko on, näistä asioista vastuun kantavat.

Se on ollut myönteistä, että keskustelu on ollut selvästi maltillisempaa kuin aikaisemmin. Kyllähän pikku nokittelua on ollut ja vanhojen muisteluja ja kaunojen uudelleen herättelyä, mutta on ymmärretty se, että nyt ei suinkaan tässä salissa tai edes hallituksen sisällä näitä asioita ratkaista. Pääasia on, minkälainen ratkaisu saataisiin Brysselistä, mutta tietysti on tärkeää myös se, miten kansallinen maatalouspolitiikka toteutetaan.

Oli kyllä karvas kokemus, miten keposesti kansallinen paketti purettiin. Sen seurauksista keskustelu täällä on ollut kovin virkamiesmäistä. Olisi pitänyt paljon enemmän tulla esille niitä tuntoja, joita maaseudulla on. Siellä on traagista kehitystä, uskon menetystä, perheiden hajoamista, velkataakkoja, maaltamuuton lisääntymistä jne. Kyllä ilmapiiri on ollut niin pessimistinen, että sitä ei kovin hyvin osaa kuvata.

Realistiset kirjoitukset tai realististen tietojen esiin tuleminen, niin kuin Helsingin yliopiston taloustieteen laitoksen tutkimus oli, siis se, että tiedonvälitys pystyy neutraalisti tuottamaan oikeata tietoa, uskoakseni on herättänyt sillä tavalla optimismia, että viljelijäväestö toivoo, että tähän reagoidaan oikein. Ja olemmehan me nähneet, että suuri yleisökin nyt ymmärtää paremmin maatalouden merkityksen.

Mielestäni sateenkaarihallituksen, joka on kyllä sinipuna kakkonen, maatalouspolitiikassa on kaksi isoa virhettä, ensinnäkin se, että rakennemuutosta on väkisin kiihdytetty. Se on ollut nopeutettu rakennemuutos. On tarkoituksella, kaunamaisesti ilmeisesti, aiheutettu lisää työttömyyttä, maaltamuuttoa ja uskon menettämistä. En tiedä, miksi tällainen tarve koetaan. Nytkin

on kirjoitettu, että rakennemuutos ei olisi tarpeeksi nopea. Se on ollut koko Suomen itsenäisyyden ajan nopea aina, kun isojen ratkaisujen jälkeen on ollut tarpeen, silloin kun torpparit on vapautettu ja silloin kun siirtolaiset on asutettu.

Aina on rakennemuutos lähtenyt, vaikka asutustoimintaakin on ollut, alaspäin sitä mukaa kuin tuotanto on tehostunut ja sitä mukaa kuin muissa ammateissa on ollut vetoa. Ei maatalous ole ollut säilytyspaikka. Vuosikymmenet tilojen lopettamisvauhti on ollut useampi kymmenen päivässä. Nyt kun sitä on tarkoituksella nopeutettu, se on ollut yhteiskunnalle kokonaistaloudellisesti kalliimpaa. On saatu työikäisiä ja työkykyisiä ihmisiä työttömiksi pois tuottavasta työstä, ja EU-olosuhteissahan ei edes niin sanottu ylituotanto olisi ollut niin kallista.

Mielestäni nopeutettu rakennemuutos on ollut kaunaista, ilmeisesti kostomielistä jonkin verran. Ainakin muun muassa pääministerin puheet ovat kuvastaneet sellaista eikä se ole ollut kansantaloutemme etujen mukaista. Paljon parempi olisi, jos olisimme tyytyneet luonnollisen poistuman nopeuteen. Kun katsotaan nyt esimerkiksi, minkä verran on sukupolvenvaihdoksia, niin varmasti rakennemuutos olisi tapahtunut kansantalouden kannalta riittävällä nopeudella. Tässä salissa on todettu jo vuosien ajan, että se on maailman mittakaavassa on ollut nopeimpia, mitä on ollut. (Ed. Rinne: Kumpi on pahempi maataloudelle, demarit vai kokoomus?) — Ehkäpä voimme sitä tässä arvioida. Se riippuu siitä, miltä kannalta katsotaan. Demarit ja ay-liike ovat hyökkäävämpiä ja syyllistävämpiä. Kokoomus taas on varmasti vähän petollisempi, se ei pidä puheitaan eikä toimi etuja puolustavasti, vaikka sanookin toimivansa. Kyllähän kokoomuksen linja on nimenomaan rakennemuutoksen linja.

Se, minkä katson toiseksi virheeksi, on mielestäni Hemilän maatalouspolitiikan virhe, josta jo keskusteltiin. Kyllä meillä tavoitellaan nyt aivan liian suuria tilakokoja. Luonnollinen kehitys olisi viemässä niitä aina suuremmiksi, mutta ei tieten tahtoen pidä väkisin tavoitella suuruutta. Kun katsomme, minkälaisia arvoja maatalouspolitiikassa nyt nostetaan esille, ne ovat luonnonmukaiset arvot, eettiset arvot, ympäristöarvot, maisema-arvot, asuttuna pitämisen arvot. Nämä arvot eivät tule pidetyiksi yllä silloin, kun toteutetaan sitä, mitä esimerkiksi nyt toteutuu. Kaikkia tilastoja en ole seurannut, mutta kyllä esimerkiksi Kainuussa tehdyt investoinnit ovat olleet pelkästään 30—40 lehmän navetan investointeja. Sehän ei jätä tilaa muille eikä se ole mahdollista esimerkiksi peltokuvioiden ja kylärakenteen ja muun takia. Ei tämän tyyppinen maatalouspolitiikka enää pidä yllä luontevia kyläyhteyksiä ja kyläyhteisöä.

Jos nyt ei ihan niin sanottu koivu ja tähti -linja, niin kuin sitä on arvosteltu, ole paras, nin kyllä maatalouden harjoittajan, maatalousyrittäjän itse silloin, kun hän koulutuksen saa ja tilaansa arvioi, pitäisi olla parempi arvioija kuin byrokraattinen virkamies, millä pitäisi toimeen tulla, varsinkin kun rakennemuutos on koko ajan tapahtumassa. Tietysti byrokraatti huolehtii, riittääkö maataloustukia, mutta vähenemistrendi on kuitenkin ollut koko ajan selvästi ihan oikean suuntainen ja hyväksyttävä ja tuotanto tehostunut ja maatalousväestön määrä sillä tavalla vähentynyt.

Herra puhemies! Tämä välikysymyskeskustelu on kaikesta huolimatta ollut myönteistä. Tärkeitä ovat keskusteluyhteydet, mitä oli äsken ed. Kekkosen ja ed. Kääriäisen välillä mahdollisesta poliittisesta yhteistyöstä ylittämättömien esteiden yli. Minusta on tämän salin tehtävä keskustella niinkin arasta asiasta kuin maatalous aikaisemmin oli.

Se huomio tästä keskustelusta on tehtävä, maatalous ei ole enää ensinnäkään lyömäase eikä sillä pystytä lyömään. Ymmärretään, että maatalous ja koko elintarvikesektori, koko elintarvikeketju on meille tärkeä ja se tarvitsee kaikki nämä lenkit ja että maataloudella, niin kuin totesin, on paljon muita arvoja kuin litrat, kilot, tukimarkat jne. Se on meidän tärkein maaseudun asuttuna pitämisen keinomme. Ei maataloudelle ole toista vastaavaa reaalista vaihtoehtoa. Saa sinne tulla vaikka minkälaista konsulttia tai etätyötä tai muuta tekemistä, mutta ei maataloutta mikään korvaa. Se kuitenkin hyödyntää uusiutuvia luonnonvaroja ja pitää maisemaa ja ympäristönhoitoa yllä. Sellaisena se pitäisi ymmärtää EU-Suomessa.

Ed. A i t t o n i e m i : Arvoisa puhemies! Tilojen lukumäärän ja maataloustuottajien lukumäärän karsimisessa on hiukan samoja piirteitä kuin oli aikanaan Osaran toiminnassa suomalaisten koivikoiden kaatamiseksi. Silloin luultiin, että ollaan tekemässä todella suurta yhteiskunnallista palvelusta. Sittemmin huomattiin, että asia olikin toisin päin, ja taisi Osarakin lähteä kälppimään täältä vähäksi aikaa.

Se minua kiinnostaa ihan näin pelkistettävässä tilakoon suurentamisessa, että jos nyt on kysy-

mys sellaisesta tuotannosta kuin esimerkiksi viljantuotanto, joka ei tänä päivänä voi tuottaa itse tuotantona yhtään mitään, vaan tuotantokustannuksiin, siis tuotantopanoksiin menee se, mitä viljasta saadaan, niin mitä tapahtuu, jos tilakokoa suurennetaan. Jos on esimerkiksi sata hehtaaria ja jos siitä saadaan 2 000 markkaa hehtaarilta pinta-alaan liittyvää tukea — tämä on nyt vain esimerkki — niin se on tietysti silloin 200 000 markkaa vuodessa. Jos on 150 hehtaaria, saa 300 000 markkaa. Kyllä minä sen ymmärrän, että tällä tavalla on tietysti mahdollista, että siitä tilan pitämisestä, 150 hehtaarin pitämisestä viljelytuotannossa saa pinta-alatuen. Kyllä tämä touhu on aika yksioikoista. Eikö pitäisi kuitenkin lähteä siitä, että terveen elämän ajattelun perusteella maanviljelijän saama palkka, vaikka se olisi samaa rahaa, tulisi kuitenkin tuotannosta sillä tavalla kuin se on tullut viime vuosikymmeniin saakka? Minä en ymmärrä tätä tilakoon suurentamista. Se on aika lailla keinotekoinen homma ja kolhoosien rakentamista.

Ed. L a h t e l a : Herra puhemies! Minusta ed. Aittoniemen puhetta voisi jatkaa sillä tavalla, että minusta tuki pitäisi maksaa viljakiloa kohti, niin silloin se poistaisi sen näennäisviljelyongelman, mikä on olemassa, taikka suoraan, niin kuin eduskunnan puhujakorokkeelta kävin puhumassa siitä, jotta tuet pitäisi saada kokonaan pois. Jokin pieni tuki enää Suomessa maksettaisiin, mutta etelämpänä Euroopassa ei maksettaisi sitä ollenkaan, jolloin viljelijä saisi tuotteestaan suoraan sen hinnan, mikä maksetaan siitä oikean tuotantokustannuksen perusteella, ja vielä palkkaakin vähän.

Yksi asia, joka aina nousee pintaan, on kansalliseen tukipakettiin puuttuminen, 750 miljoonaa. Sitä on tietysti vähän vajuutettu, se leikkaus oli niin iso. Se on vähän kaksipiippuinen juttu minusta kuitenkin sillä tavalla, jotta kaikki se raha, mikä nyt olisi maksettu enemmän, olisi tietysti ollut velkarahaa. Tätäkin on kysyttävä sillä tavalla, onko viisasta velaksi elää sen pitempään. Viljelijät ja maatilatalouden harjoittajat voivat kysyä, onko oikein, että heillä sitä maksatetaan. Nyt kuitenkin on todistettavissa, että ei ilmeisesti tämä ole kuitenkaan tappanut hirveän paljon tiloja. Ainakaan kukaan ei ole suoraan sanonut, että juuri tämä leikkaus olisi tehnyt sen.

On keskusteltu demarien ja Suomen keskustan yhteistyöstä. Minusta sitä pitää tietysti lämmitellä, mutta niin pitkään kuin työreformikeskustelu on niin vahvaa taikka semmoinen asenne, joka on pantu paperille, missä yleissitovuuksiin puututaan, niin se ainakin vähän kariuttaa ja jäähdyttää tunteita, ennen kuin siitä päästään yli. Aina kaikkien neuvotteluteiden pitää olla auki ja täytyy etsiä hyviä ratkaisuja, totta kai, ja toivon mukaan sellaisia ratkaisuja löydetään, että tulee sellainen kansallinen yhteisymmärrys, millä tavalla myös työmarkkina-asioita tulevaisuudessa hoidetaan.

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Kun ryhmäpuheenvuorossa ei voi sanoa ihan kaikkea, mitä on mielessä, niin vielä muutama näkökohta.

Ensinnäkin sellainen yleinen havainto, että ihaileva kunnioituksen vakuutus ministerille, että on ollut täällä ahkerasti paikalla ja osallistunut keskusteluun. Näiden 11 vuoden ajalta on esimerkki maatalousministeristä, joka, kun me toista päivää keskustelimme täällä maatalousasioista, kyllä oli paikalla suuren osan ajasta, mutta ei yhtään ainutta puheenvuoroa käyttänyt ja oli jopa ylpeä siitä, että selviytyi suutansa aukaisematta. Olette Lipposen hallitusta kunniakkaasti puolustanut.

Ed. Ala-Nissilä nyt on poissa täältä, mutta hän otti esillle yhden sellaisen maataloustuotannon alan, jossa minusta täytyy niin ikään osoittaa tuen vakuutus arvoisalle ministerille. Se on kanapuoli ja munatuotanto. Nimittäin tilanne oli sillä tavalla, että tuotannon haaran sisällä ei kerta kaikkiaan pystytty minkäänlaiseen järkevään tuotannon rajoittamiseen eli tuotettiin aivan mielettömiä ylituotantomääriä, ja sen jälkeen, kun jokainen tuotettu kananmuna tuotti tuottajalle erittäin merkittävän tappion, vielä lisättiin tuotantoa. Tämähän on ihan uskomatonta puuhaa. Silloin maatalousministeriltä kyllä edellytetään jämäkkyyttä ja ilmoitusta siitä, että nyt markkinat hoitakoot pois. Jos mikään järjen kello ei elinkeinonharjoittajien puolella rupea kilkattamaan, silloin on tehtävä juuri niin kuin ministeri on tehnyt, eli niin tiukasti ja kylmästi kuin olla voi. Se on silloin opetus vähän muillekin. Nyt ollaan markkinaehtoisessa järjestelmässä. Kun ei mikään järjen hiven ilmaannu, silloin tylyimmän mukaan ja sillä siisti.

Arvoisa puhemies! Asia, joka oli varsinainen kipinä tulla tänne, on luomutuotannon tulevaisuus. Se on sellainen asia, jonka minä en voisi kuvitellakaan olevan käyttökelpoinen tässä ja nyt ja tämän hallituksen aikana, se voi tuottaa seuraavankin aikana vaikeuksia. Mutta luomukeskustelusta seuraa mielestäni se looginen joh-

topäätös, että nythän yksi asia, tuotantotekniikka, osataan, halukkuutta on, mutta markkinointi klikkaa, nimenomaan se myös, että tuotantopisteet ovat hajallaan eri puolilla Suomea. Eli keräily on varsin tuskallinen ja runsaasti kustannuksia tuottava asia.

Silloin tulee automaattisesti mieleen, että entäs jos koko systeemi jatkossa menisikin vähän toiseen malliin kuin se nyt on mennyt. Otetaan jokin teoreettinen alue, esimerkiksi Limingan pellot, joka on kansallismaisema-alue, tai jokin Keski-Pohjanmaan kunta-alue. Edellytetään, että tämmöisellä suhteellisen rajatulla alueella tulee riittävän suuri pinta-ala ja tuotantomäärä luomun piiriin, niin että tuotetaan keräilyn ja uskottavuuden kannalta riittävän suuria eriä niin, että niistä saadaan myös Keski-Euroopan markkinoille yhdellä kertaa kerättyä tuotantoerät ja vielä niin, että tässä olisi eräänlainen alueitten välinen kilpailu. Kun alue on saanut potin kasaan, sen jälkeen tehdään valtiovallan kanssa diili, että no niin, nyt tulee luomutuotantotuki ja sillä tavalla homma saadaan putkeen.

Nimittäin nykyinen tie on tuskallinen tie. Kun vuoden 1996 luomuruista on vielä laarissa myymättä, niin onhan tämä aika tuskallista, ja tässä on yksi satovuosi ollut vielä välissä. (Ed. Aittoniemi: Huuhaahommaa!) — Ed. Aittoniemi, ei tämä ole hupihommaa ollenkaan. Tämä voi olla sillä tavalla, että kun ed. Aittoniemi on 18:tta jaksoa eduskunnassa, silloin luomutuotannossa on 95 prosenttia, ja muut räpeltelevät mitä sattuu. Silloin ed. Aittoniemikin puhuu aivan suvereenisti tämän aatteen puolesta ja päivittelee, miksi ne viisi prosenttia eivät ole tulleet järkiinsä. Tätä jään odottamaan ja lopetankin tähän ed. Aittoniemelle hyvää jatkoa toivottaen.

Ed. Saarnio: Arvoisa herra puhemies! Syntyperäisenä helsinkiläisenä, stadilaisena, olen kuunnellut ed. Saaren ym. välikysymyksestä syntynyttä keskustelua varsin suurella mielenkiinnolla. Maatalouden asemasta ja tulevaisuudesta puhuminen ei toden totta kosketa vain alalle vihkiytyneitä viljelijöitä tai muusta maataloudesta tulonsa saavia vaan itse asiassa kaikkia suomalaisia, niin sanotusti suomalaista elämänmuotoa.

Keskustelun kuluessa on usean kerran viitattu maataloudesta ja maatalouteen suhtautumisesta tehtyihin tutkimuksiin. On todella tärkeätä havaita, että maatalouden harjoittamista ja sen rahoittamista pitävät tärkeänä myös kaupungeissa ja taajamissa kasvaneet kansalaiset erilaisista poliittisista näkemyksistään huolimatta. On lyhytnäköistä, suorastaan harkitsematonta, ellei tätä asiantilaa osata oikealla tavalla käyttää kansallisesti hyödyksi. Kannatankin ed. Karjalaisen tänään istunnon ensimmäisessä puheenvuorossa esittämää ajatusta puolueettoman työryhmän perustamisesta selvittämään maatalouden todellisen tuen tarpeen sellaiselta pohjalta, jolla parhaalla mahdollisella tavalla voidaan turvata suomalaisen maatalouden jatkuvuus pohjoisena, puhtaana erikoisuutena, jolla on myös kansallisesti tärkeä vaikutuksensa ravintotuotannon lisäksi myös työllisyyden turvaajana ja maaseudun elinvoimaisuuden ylläpitäjänä.

Puuttumatta kaupunkilaisena maatalouden tilakokoon, tuotantomääriin tai muihin sellaisiin erityiskysymyksiin, joita juuri edellä mainittu työryhmä tukipolitiikkaa luodessaan saattaisi pää kylmänä pohtia, olisi tässä yhteydessä kuitenkin hyvä keskustella samanaikaisesti myös laajemmin maaseutupolitiikasta. Olen usein ihmetellyt, onko jokaisen taajaman näytettävä niin samanlaiselta keskenään, että ilman valokuvaan sisältyvää kuntalaattaa ei tiedä, onko kuva Etelä-, Itä-, Länsi- vai Pohjois-Suomesta vai onko peräti kuvassa kainuulainen spesialiteetti, jossa tiilitalossa asuu onnellinen perhe. Erilaisuuden ylläpitäminen murteissa, rakennustyyleissä, jopa kuntakaavoissa ym. elämäämme säätelevissä asioissa on kansallisesti ei vain toivottavaa vaan suorastaan tärkeätä. Elävä kansallinen maaseutu on tietyn väestönosan elinpiirin lisäksi henkireikä kaupunkilaisille ja ulkomailta Suomeen saapuville. Tämäkin kannattaa myös tässä välikysymyskeskustelussa muistaa.

Lisäksi nyt varsin innostuneena keskustelua käyneiden ja sitä henkisesti johtaneiden keskustalaisten ja muita puolueita edustavien talonpoikien ja maanviljelijöiden kannattaisi muistaa, että eriarvoisuutta ja köyhyyttä esiintyy myös muissa ammattiryhmissä. Itse asiassa monesta muusta ammatista ja monelta muulta ammattialalta putoaminen on ollut lukumääräisesti suurempaa kuin maataloudesta putoaminen.

Kontulassa asuva pitkäaikaistyötön ei tippaakaan kadehdi maataloudessa huonolla palkalla raatavia, mutta ihmettelee, miksi häntä kadehditaan, kun puhutaan muun muassa yhteisöverojen jakamisesta maassamme. Aivan yhtä lailla kuin suomalainen sanonta tuntee syntyvyyden salaisuuden toteamalla, että rakkaus ei katso leipävartaaseen, suomalaisen pitäisi tuntea veljensä vaikeuksissa, asuupa hän maalla tai kaupungissa, etelässä tai pohjoisessa, idässä tai lännessä.

Vaikka saattaa tuntua kuinka kummalliselta tahansa, on minusta juuri tässä keskustelussa syytä uhrata muutama sana myös kansalaisten keskinäiselle tasa-arvolle. Maatalouden ongelmia ei toden totta ratkota kyykyttämällä lisää kaupunkien, muun muassa pääkaupunkiseudun työttömiä ja syrjäytyneitä. Maatalouden muutospaineiden keskellä kannattaa muistaa, että muun muassa pelkästään Helsingissä on monen maaseutukunnan väestön verran ihmisiä työttöminä ja varsin suuren, noin 14 000 asukkaan kunnan verran pelkästään pitkäaikaistyöttömiä eli henkilöitä, jotka ovat olleet vuoden tai pidempään työttöminä. Näistä monille maatalous on tänään rälläkän eli Pelastusarmeijan leipäkassi silloin tällöin.

Toisin sanoen suomalaisessa EU-maailmassa eivät ole vastakkain maaseutu ja kaupungit. Kysymys on siitä, pärjääkö Suomi muiden itsekeskeisten kansakuntien joukossa. Ei kai meillä tässä työssä ole varaa asenteisiin, jotka ovat kaukaa menneisyydestä, vaan valtaosa maamme kansalaisten ongelmista on meille täysin yhteisiä. Pääkaupunki- ja ylipäätään kaupunkiviha ovat asioita, jotka eivät enää elä edes tv-sketseissä. Nahkatukkia tuntuu pyörivän yhtä lailla Laajasalossa kuin Lieksassakin.

Herra puhemies! Yhdyn siihen myönteiseen arvioon, jonka ed. Pulliainen totesi ministerin panoksesta tähän keskusteluun. On ollut todella mielenkiintoista seurata sitä debattia, jota tässä salissa on käyty. Ainakin tällaiselle maataloutta huonosti tuntevalle tämä keskustelu on ollut oikein hyvä oppitunti.

Ed. V i l j a m a a : Arvoisa puhemies! Maaseutu on pidettävä elävänä. Elävä maaseutu on todellakin helikoptereita tärkeämpi turvallisuustekijänä, kriisien aikana samoin kuin rauhallisempinakin, kuten ed. Saapunki niin osuvasti rinnasti. Sattuvaa on muuten, että helikopterihankinta on samaa hintaluokkaa kuin vuosittainen maataloustulo, noin 6,6 miljardia viime vuodelta.

Onko eduskunnassa puhuttu maataloudesta liikaa? Kyllä ja ei, on oma vastaukseni. Liikaa, jos kuulen saman edustajan puolen vuoden sisällä neljättä kertaa seikkaperäisesti selvittävän samaa maatalouden työolosuhdetutkimusta, puhumattakaan nyt toistuvasti lainatuista Helsingin yliopiston tutkimustuloksista.

Uudet näkökulmat, joita on tullut erityisesti ministeri Hemilän asiallisista ja perusteellisista vastauksista, ovat olleet tervetulleita, uskoisin, joka puolueen edustajalle. Ne ovat sellainen pohja, jolta on paljon helpompi alkaa rakentaa yhteistä suomalaista maatalouspolitiikkaa, paljon helpompaa kuin siitä syyttelyn, syyllistämisen ja uhkailun ilmapiiristä, joka usein maatalouspoliittista ja maatalouskeskustelua siivittää.

Yhteistä maatalouspolitiikkaa tarvitsemme ja koko maan on esiinnyttävä EU:ssa maataloutemme puolesta. Mutta silloin on kysyttävä, oliko yhteisen etumme puolustamista tuoda välikysymyksenä eduskunnalle tämä asia juuri nyt. Esimerkiksi sidotaan maatalousministerin aikaa eduskuntaan, kun hänen työpanostaan minun näkemykseni mukaan tarvittaisiin nyt aivan muualla Agendan sisällön saamiseksi mahdollisimman hyvään muotoon, enemmän Brysselin suunnassa. On pakko kysyä, oliko tässä enemmän kyse Suomen keskustan edusta ja strategiasta kuin Suomen ja maatalouden edusta.

Arvoisa puhemies! Me Kehä III:n ulkopuolella elävät kansanedustajat näemme toimivan maaseudun merkityksen. Kansantaloudellisesti on järkevää, ettei muuttovirta etelän kasvukeskuksiin nouse liian suureksi, koska silloin joudumme liian pienellä aikajänteellä rakentamaan ikään kuin uudelleen palvelumme, koulut, päiväkodit, sairaalat, puhumattakaan asuntokannastamme. Siksi maaseudun monimuotoinen kehittäminen on keskeistä ja alkutuotannon lisäksi tarvitaan paljon muutakin.

Liian pitkään valui ulkomaille maatalouden ylituotannon tukimiljardeja, miljardeja, joita olisimme tarvinneet maatalouden muutoksiin ja rakennekehitykseen. Sitä lähihistoriaa ei monikaan keskustalainen edustaja ole tässä keskustelussa halunnut muistella. Nyt maksetaan näitä vanhoja virheitä, sitä, että ei ajoissa muutettu rakennetta. Terveyspuolen ihmisenä tiedän tasan tarkkaan, kuinka kalliiksi on tullut se, että meillä on liian laitosvaltainen hoitotapa emmekä ole sitä ajoissa muuttaneet avohuoltoon painottuneeksi. Sama on tässäkin kyseessä.

Suomalaisen maatalouspolitiikan valtit ja kilpailuedut ovat ympäristön ja luonnon puhtaus ja eettisesti korkea tuotantotapa, joka kestää kyllä päivänvalon. Luomu on asia, jota tulee edistää kaikkine rakenteineen mukaan lukien markkinointi ja se, että yksiköt yhdessä hoitavat asioita ja kokonaisvaltaisesti, niin kuin ed. Pulliainen puheenvuorossaan on kertonut.

Keski-Suomen maidontuottajatiloilta on tullut jatkuvasti viestejä, että tilakoot on mitoitettu liian suuriksi. Samoin on toivottu, että tuo-

tannon monipuolisuus tilalla tulisi ottaa huomioon. Myös maitokiintiöistä Keski-Suomen tapaisella seudulla on pulaa, enemmän tarvittaisiin, etteivät kuljetusmatkat tulisi niin pitkiksi.

Kuten ed. Rajamäki sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän puheenvuorossa totesi, erityisesti pientiloille on suunnattava laina- ja avustusjärjestelmillä mahdollisuus monipuolisempaan yritystoimintaan.

Arvoisa puhemies! Aivan lopuksi kaksi asiaa, jotka minulle ovat maataloudessa sellaisia pieniä asioita, joita haluaisin edistää, ja näen ne erityisesti työllisyys- ja kotimaisuusnäkökulmasta Suomelle tärkeiksi.

Toinen on lampaankasvatus ja siihen liittyvä villatuotanto. Käsi- ja taideteollisuuden kentässä on syntynyt laajasti pientä yrittäjätoimintaa, joka mieluiten käyttäisi suomalaista villaa ja siten edistäisi tätä toimintaa myös, mutta villantuottoketju ei ole ensinkään kunnossa. Puuttuu monenlaista kehräämöistä ja värjäämöistä alkaen. Ydin on kaiketi siinä, että suurin osa suomalaisen lampaan villasta meneekin hukkaan, kun siihen ei liity mitään tukijärjestelmää. Ei kannata lihantuottoon keskittyvien ottaa villaa talteen. Minusta se on tuhlausta, ja siinä menetetään monia suomalaisia työpaikkoja. Siihen pitäisi osata vähän enemmän satsata niin, että kokonaisuus toimisi.

Toinen asia, joka saattaa tuntua vähän eksoottisemmaltakin, on sellainen, johon tutustuin, kun katselin tyttäreni erästä tutkielmaa; seurasin sivusta, kun hän teki tutkielmaa suomenhevosen työhevostulevaisuudesta ja hankki tietoja siihen asiaan. Muun muassa näin hän kirjoittaa pohdinnassa: "Suomenhevosen työkäyttöä olisi lisättävä. Hevostyö sopii erityisesti metsätöiden harvennushakkuisiin. Se on ekologisempi, vähemmän metsää ja aluskasvillisuutta tuhoava kuin raskaat koneet. Työllisyysnäkökulmasta ratkaisua kannattaisi harkita, jos viidesosa puusta korjattaisiin hevosella; se on toki iso odotus, tietäisihän se noin 20 000—30 000 hevosen käyttöönottoa ja saman verran peltohehtaareja niiden ruokkimiseen. Hevosen käyttö olisi perusteltua kuljetuksissa, kuten taimien kuljetuksissa hakkuualueille, polttopuun ajossa, raivauksien yhteydessä. Myös kaupunkien ja asutusalueiden virkistysalueiden metsätyöt voitaisiin tehdä hevosella, koska ne aiheuttavat paljon vähemmän maa- ja runkovaurioita."

Sitten hän vertailee Suomen käytäntöä Ruotsin käytäntöön, jossa valtio on erityisesti edistänyt työhevosen käyttöönottoa. "Monet asiantuntijat suosittavat Ruotsin veromallin käyttöönottoa. Ruotsin laskelmien mukaan täyden työkuukauden bruttopalkka ajurille on 24 000 kruunua, ja kun siitä vähennetään sosiaalikulut sekä hevosen ja varusteiden ylläpito- ja kuoletuskulut, jää nettotuloksi 14 925 kruunua. Suomessa sai ennen tehdä verotuksessa poistoja kuluista, mutta ei enää, ja lisäksi on tullut päälle arvonlisävero. Hevosen työkäytön lisäämiseksi verotusta tulisi tällä eksoottisella alueella pohtia hieman uudelleen."

Ruotsissa on lisäksi hyvin tehokkaasti järjestetty hevosmetsurien koulutus, jossa mukana on myös nuoria eivätkä lukumäärät ole ollenkaan vähäisiä.

Jokainen marja on poimittava maasta silloin, kun työllisyyttä ja kotimaista työtä edistetään.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Törnqvist.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Tässä kahden päivän aikana on paljon puhuttu. Voisi todeta yhteenvedonomaisesti, että yksimielisyyttä on aika tavalla ollut. Alun pitäen välikysymyksen tehneiden taholta on puhuttu suomalaisten asenteesta, joka ymmärtää maanviljelyn ja maatalouden merkityksen. Se on ollut täällä yhteisenä mielipiteenä ja sen tulevaisuus yhteisenä huolena.

Niiden mielipiteiden takia, jotka lähtevät siitä, että välikysymyskeskusteluna hallituksen kaatamiseksi tämä tietysti on varsin keinotekoinen, viittaan ed. Kiljusen sadan tapauksen analyysiin. Yhdyn tähän, mutta keskustelu sinänsä on ollut hyvin tarpeellinen.

Edelleen haluaisin todeta hallituksen suuntaan sen, että hallituksen imagon pitäisi olla sellainen, että se ei olisi maataloutta vastaan, ei ainoastaan keskustapuolueen kohonneiden kannatuslukujen pelosta vaan ihan yleisestä kansallisesta edusta katsottuna.

Lopuksi kaksi yksityiskohtaa.

Ed. Viljamaa viittasi suomenhevosen tulevaisuuteen ja alv:hen. Se on aivan oikein. Se estää hyvin paljon sitä asiaa.

Toinen asia on se, arvoisa puhemies, että kun teurastamoja esimerkiksi porotaloudessa keskitetään yhteen pisteeseen, se merkitsee eläinten kuljetusta ja sarvien poikki sahaamista, ja se on yksi osa tätä EU:n todellisuutta.

Ed. K a n k a a n n i e m i : Arvoisa rouva puhemies! Presidentti Kekkosen aikaan ja jo vähän ennenkin hänen pitkää presidenttikauttaan Suomessa oli selkeät periaatteet ja tavoitteet kansallisessa politiikassa ja maa oli sisäpolitiikan osalta melko itsenäinen. Tuolloin tavoitteena oli koko maan asuttuna pitäminen. Toisena tavoitteena sodan jälkeen oli muun muassa valtionyhtiöiden perustaminen ja sitä kautta teollisten, tuotannollisten työpaikkojen, yritystoiminnan, luominen myös niille alueille maata, joissa ei muutoin suurteollisuutta ja tällaisia työpaikkoja ollut. Kolmas Kekkosen ajan tavoite oli elintarvikeomavaraisuuden saaminen tähän maahan, ja voi sanoa myös, että neljäs tavoite oli puolueettomuuden ja sotilaallisen liittoutumattomuuden periaatteen pitäminen johtavana poliittisena tavoitteena ja toimintalinjana.

Mitä on tänä päivänä näistä Kekkosen perinnöistä jäljellä? Maa autioituu nopeaa vauhtia suurilta alueilta, ja tämä ei ainakaan nykyistä hallitusta paljonkaan tunnu liikuttavan. Aluepolitiikka on tehotonta, ja maatalouspolitiikka on sellaista, että maaseutua ajetaan alas. Kekkosen perintö on tältä osin siis unohdettu ja hukattu.

Valtionyhtiöiden osalta, se ei nyt tähän teemaan varsinaisesti kuulu mutta totean kuitenkin, että valtionyhtiöt on nyt myyty vasemmistojohtoisen hallituksen aikana lähes täydellisesti yksityisille ja ulkomaiseen omistukseen.

Elintarvikeomavaraisuudesta ei enää saa puhua EU-aikana. Edellisessä hallituksessa kun siitä silloin tällöin mainitsin, sain aina nuhteet, kun sanottiin, että EU-oloissa ei kansallisesta omavaraisuudesta saa puhua, vaan on vain EU-alueen omavaraisuus, jos on sellaistakaan. Tänä päivänä tilanne on se, että kaikkien peruselintarvikkeiden osalta Suomi ei enää ole omavarainen, eli jos sanotaan toisilla sanoilla: Suomessa ei tuoteta tuotteita sitä määrää, joka täällä kulutetaan. Näin ollen tämäkin tavoite on unohdettu ja hukattu.

Varmasti meistä täällä olevista kaikki muistavat 60-luvun, kun oli tavoitteena rukiin ja milloin minkäkin tuotteen osalta, että saataisiin omavaraisuusaste täytettyä. Näin saavutettiinkin tämä tilanne ja mentiin tietysti ylikin eli oli ylituotantoa. Nyt tilanne on kääntynyt toiseen suuntaan ja maataloustuotanto on ajautumassa yhä vähäisempään. Tulevina vuosina ainakin se suunta on selkeä.

Vielä jos toteaa, mitä on käynyt puolueettomuudelle ja mitä on käymässä liittoutumattomuudelle, niin kaikki tiedämme, että hallitus on viemässä meitä kohti sotilaallista liittoutumista tulevina vuosina helikopterihankintoineen. Siihen suuntaan ollaan menossa.

Eli Kekkosen perinnöstä kaikki on ollut viime vuosina kaupan ja kaikki on käynyt kaupaksi ja halvalla on mennyt. (Ed. Alaranta: Kekkonenkin on kuollut jo!) — Niin on valitettavasti Kekkonenkin kuollut, ja hänen syntymästään tulee runsaan kahden vuoden päästä sata vuotta. Silloin ilmeisesti jo kaikki on historiaa, mikä on hänen johtavia periaatteitaan tässä maassa ollut. Tällainen on tilanne.

Suomi neuvotteli viime vaalikaudella Euroopan unionin jäsenyyden. Eta-sopimushan oli tuonut lähes kaiken muun meille jo, ne edut, jotka EU-jäsenyydestä olivat saatavissa. EU-jäsenyys toi käytännössä vain yhteisen maatalouspolitiikan ja yhteisen alue- ja rakennepolitiikan sekä päätöksentekoon osallistumisen mahdollisuuden.

Noissa EU-jäsenyysneuvotteluissa edellisen eduskunnan ja hallituksen tavoitteena maatalouspolitiikan osalta oli se, että koko Suomi saataisiin pysyvän EU-tuen piiriin maatalouden osalta ja toinen keskeinen tavoite oli se, että ei jouduttaisi menemään kertarysäyksellä EU-hintoihin. Totesimme silloin, ja tänä päivänä voimme sen muistaa, että kumpikaan näistä keskeisistä eduskunnan asettamista tavoitteista ei jäsenyysneuvotteluissa toteutunut. Koko maa ei päässyt pysyvän EU-tuen piiriin, ja 1.1.1995 mentiin EU-hintoihin kerralla.

Tätä kertarysäystä pehmitettiin sillä, että EU:n antaman suostumuksen perusteella edellinen hallitus rakensi niin sanotun kansallisen tukipaketin siirtymäkautta varten. Tuo paketti laadittiin huolellisesti. Muistan hyvin tarkkaan ne palaverit, missä sitä rakennettiin, ja siitä tehtiin sellainen, millä arveltiin Suomen selviävän ainakin niin kauan, kuin tuota siirtymäkautta on.

Kävi sitten niin, että EU-jäsenyys toteutui ja sen jälkeen hyvin nopeasti hallitus vaihtui ja uusi hallitus, joka edelleen istuu maassa, veti merkittävän osan tuosta kansallisesta tukipaketista pois eli leikkasi kuuluisat 750 miljoonaa markkaa. En mielelläni käytä kovaa kieltä mutta tässä yhteydessä on sanottava, että se oli petos. Kansanäänestyksessä oli keskeisenä pohjana maatalouden ja elintarviketalouden turvaaminen tässä maassa EU-oloissa ainakin alkuvaiheessa vaikeimman siirtymävaiheen yli. Se perustui tähän pakettiin, jonka Lipposen hallitus heti ensi töikseen repi auki, leikkasi ja näin petti maatalousväestön. Mutta samalla petettiin myös elintarvi-

ketalouden satojentuhansien työläisten pohja ja heidänkin tulevaisuuttaan siinä vaarannettiin. Varmasti työttömyys on sitä kautta osaltaan ollut niin korkealla kuin nyt on ollut Lipposen hallituksenkin aikana. Näin kävi. Tämä oli karkea toimenpide nykyiseltä hallitukselta. Se muistetaan, ja se oli vakava asia maaseutua, maatalousväestöä mutta myös koko Suomen kansaa kohtaan.

Sitten tulivat artikla 141:n mukaiset neuvottelut ja sen artiklan toteutuksen rahoitus, joka ainakin joiltakin osin tapahtui keskistä ja pohjoista Suomea rokottaen, kun etelään annettiin tukea. Lisärahaa ei tullut vaan tuki jaettiin uudella tavalla, ja siitä kärsivät pohjoisemmat viljelijät ja etelä hyötyi.

Tämä on nyt tilanne. Olemme EU:n yhteisessä maatalouspolitiikassa. EU-jäsenyyden myötä päätösvalta annettiin pois omista käsistä, se on Brysselin byrokraateilla siellä salaisen päätöksenteon piirissä pitkälti virkamiesten käsissä. Nyt näemme, mitä jatkossa on tapahtumassa. Ensinnäkin tietysti Emu on toteutumassa. Sillä ei varmaan maatalouteen suoranaisesti ole suuria vaikutuksia, mutta jos ja kun tulee taloudellinen taantuma, Emu-kriteerien täyttäminen jatkossa vaatii julkisten menojen leikkaamista. Se johtaa siihen, että maatalouden tukia leikataan jälleen. Silloin tilanne Emun myötä entisestään kärjistyy, tämä on melkoisen selvä tosiasia lähivuosina.

Sitten on tulossa Euroopan unionin laajentuminen ja siihen liittyen Agenda 2000, joka on vielä vähän avoin. Toivon, että ministeri Hemilä asiantuntevana ja varmasti tosissaan asioihin paneutuvana ja parhaaseen pyrkivänä koko hallituksen tuella saa näissä neuvotteluissa Suomelle mahdollisimman hyvä lopputuloksen. Se on varmasti kaikkien yhteinen tahto ja pyrkimys. Tilanne vain näyttää tällä hetkellä ainakin niiden tietojen puolelta, jotka itselläni on, aika hankalalta. Pian sitten näemme, minkälainen on komission ehdotus ja mikä lopputulos tulee olemaan siitä eteenpäin.

EU:n laajeneminen suuriin maatalousmaihin tuo uhkakuvia lisää maatalouden tulevaisuudelle. Jos tukia edelleen leikataan, kun esimerkiksi Saksa vaatii jatkossa oman EU:n maksuosuutensa alentamista jopa voimakkaastikin ja siitä voi tulla Saksassa vaaliteemakin syksyn vaaleihin, sitä kautta joudutaan EU-budjettia leikkaamaan ja silloin maataloustuet ovat kohteena hyvin helposti. Jos niihin kosketaan, se on meidän maataloudeltamme osiltaan myös pois, mikä näkyy sitten myös elintarviketalouden työllisyyden heikkenemisenä, ruoan tuonnin kasvuna ja valuutan virtaamisena ruoan ostamisen kautta maastamme pois. Se ei suomalaista elinkeinoelämää tue vaan päinvastoin vie huonompaan suuntaan.

Tässä tilanteessa me nyt olemme. Tietysti on itsestäänselvää, että 94 syksyllä huono EU-sopimus olisi pitänyt hylätä. Jos olisi ollut tiedossa, että heti kansallinen tukipaketti revitään ja tällä tavalla petetään maaseutuväestö, tuskin kansanäänestys olisi positiivinen ollutkaan.

Jos Suomi olisi kaatanut EU-jäsenyyshankkeen, Ruotsi olisi ilmeisesti seurannut perässä, siellä oli hyvin pieni marginaali. Norjahan jäi ulkopuolelle. Vaihtoehto olisi ollut erinomainen. Suomi, Ruotsi, Norja ja Islanti olisivat olleet yhdessä yhteistyössä ilman Brysselin holhousta ja tuhopolitiikkaa, erityisesti maataloutta koskevaa tuhopolitiikkaa, sitä EU:n maatalouspolitiikkaa, joka ei meille ollenkaan ole sopivaa, ei nyt eikä tulevaisuudessa.

Meillä olisi ollut paljon parempi vaihtoehto silloin. Mutta se on mennyttä, ja tässä tilanteessa tänä päivänä olemme. Vastuu on tietysti niillä, jotka veivät Suomen Euroopan unioniin huonolla sopimuksella, ja sitten niillä, jotka nyt antavat sen mennä entistä vauhdikkaammin käsillä olevien ratkaisujen kautta kohti liittovaltiomuotoa, joka sitten tuhoaa maaseutuamme entistä nopeammin.

Voi oikeastaan lyhyesti sanoa, kun tuli vierailtua Pohjois-Koreassa, että meillä on vähän saman tyyppinen meno käynnissä. Pohjois-Korealla on maailman vahvin armeija, ja meilläkin ollaan vahvistamassa Puolustusvoimia. Mutta Pohjois-Korean kansa kärsii nälkää, ja meilläkin ollaan tuhoamassa elintarviketaloutta kotimaasta. Tällainen on näkymä, ei varmasti nyt ihan näin synkkä, kun meillä on elintaso ainakin toistaiseksi vähän korkeammalla, mutta paha turvallisuuspoliittinen ongelma on se, jos kansan elintarvikehuollon annetaan romahtaa. Se on vakava kysymys, ed. Kekkonen, teidän pitää kantaa siitä myös keskeinen vastuu.

Arvoisa puhemies! Korostankin sitä, että ministeri Hemilä tarvitsee kaikkien viiden hallituspuolueen varauksettoman tuen pyrkimyksilleen ja sen lisäksi opposition tuen. Omalta osaltani sen annan, mikäli tavoitteena ja pyrkimyksenä on suomalaisen elintarviketalouden, maatalouden ja siihen liittyvän elintarviketalouden työpaikkojen ja suomalaisen puhtaan, turvallisen ruoan tuotannon turvaaminen. Siihen liittyy monia muita asioita, muun muassa maaseutu-

maisema, jonka pitäisi ed. Pulliaistakin kiinnostaa, annetaanko maaseudun raunioitua vai pidetäänkö se elävänä ja hoidettuna. Metsänhoitotyöt vaativat maatalousväestön työpanosta, maaseudun palvelut, kuntatalous, pankkien pystyssä pysyminen, kaikki nämä tekijät ovat kytkettyinä maatalouden tulevaisuuteen. Vastuu on todella suuri siitä, mitä nyt on tapahtumassa. Näkymät eivät valitettavasti ole kovin hyvät.

En halua Suomea Pohjois-Koreaan muuten verrata, mutta kun näyttää siltä, että helikopterit ovat tärkeämmät kuin maataloudesta huolehtiminen, linjaus on vähän saman tyylinen. Toivottavasti löydetään järkevämpi ratkaisu. Meillä tarvitaan sosiaalisesti, eettisesti ja ekologisesti rajattua markkinataloutta eikä tällaista hulvatonta menoa, jota tämän päivän markkinatalous on, missä tämä hallitus meitä vie.

Ed. M y l l y n i e m i : Arvoisa puhemies! Puhuttiin aika ankaria sanoja, kun käytettiin sellaista sanaa kuin petos, joka sinänsä on rikosnimike. On aika rohkeata väittää jonkun syyllistyneen petokseen. Samaa rikosnimikettä käytetään, kun joku erehdyttää toista, ja parempi sanonta on: "joka peijaa toista". Tämän 750 miljoonan kohdalla on peijattu aivan selvästikin kansalaisia, kun tällainen summa otetaan pois.

Maatalousministeri sanoi, että onhan toisiltakin leikattu kymmeniä miljardeja, mutta on kai nyt sillä tavalla, ettei toisten kansalaisryhmien selvästä palkkatulosta on otettu pois. Eihän se tällä tavalla muitten osalta ole, tämä on aivan eri asia.

Tällä erää poistunee 6 000 tilaa vuodessa, mutta tulevaisuus taitaa olla aivan erilainen. Eiköhän niitä putoa 10 000 tilaa vuodessa, eikä tilojen väheneminen pysähdy varmasti siihen 60 000:een, jota on esitetty, menee huomattavasti sen alapuolelle.

On valitettavaa, että puheenjohtaja Härmälä antaa hyviä aseita, en nyt sanoisi viholliselle vaan vastapuolelle. Hän moitti välikysymystämme. Olisikohan Härmälälläkin ongelmia päästä puheenjohtajaksi seuraavalla kerralla, vai minkä vuoksi täytyy tuollaista asetta käyttää? Melkein sama, kun meidän hyvä edustajamme Väyrynen ei ymmärrä työreformia. Siinäkin annetaan aseita toisten käsiin aivan turhanpäiten. (Eduskunnasta: Väyrynen on paras mies!) — Väyrynen on hyvä mies paikallaan, ei voi moittia.

Ehkä Härmälän ja MTK:n kannattaisi, kun MTK:n puitteissa jo aikaisemmin on todettu, että suomalainen ruoka on varmasti terveellisintä, mitä monestakaan maasta löytyy, palkata 20 reipasta nuorta miestä tai naista, jotka kulkisivat ottamassa näytteitä ympäri Suomea erilaisista suomalaisista ja tietenkin ennen kaikkea ulkomaisista ruokatarvikkeista ja näyttää, minkälaisia jäämiä ulkomaisissa ruokatarvikkeissa todella on. On vaikea käsittää, että esimerkiksi espanjalainen tomaatti Kanarian saarilta on edes syötävää, kun katsoo, kun siellä pienlentokoneella summamutikassa aivan sinisenä savuna myrkkyä kylvetään ja sitten tuodaan meille hyvänä ruokana. (Välihuuto) — Jäämiä on varmasti enemmän.

Meiltä on poistettu tullilaboratorio, eikä oikeastaan saakaan EU:sta tulevia ruokatarvikkeita tarkastaa kuin sattumanvaraisesti; silloin kun saa jonkun muunkin kutsuu samaan varastoon, vähän niin kuin varkain voi ottaa EU:n sisäpiiristä tulevista ruokatarvikkeista näytteitä. Varmasti meille kohta syötetään vaikka minkälaista ruokaa. Suomalaisella luomutuotteella, vaikka ed. Aittoniemi epäili, että sillä ei ole tulevaisuutta, täytyy olla tulevaisuus olemassa. On hämmästyttävää, että Hollannissa ja Saksanmaalla moottoritien varressa viljellään marjoja ja tomaatteja ja se on sitten terveellisempää kuin meillä. Ei voi pitää paikkaansa. Sen vuoksi tarkastustoimintaa pitäisi MTK:n toimesta suorittaa, jotta pystyttäisiin näyttämään toteen, mitä se on. Tietenkin pitäisi tarkastaa myös suomalaiset ruokatarvikkeet siinä ohessa.

En voi myöskään ymmärtää sitä, jota on moneen kertaan toistettu, että paikallinen komissaari Brysselissä oli huolissaan välikysymyksestämme. Eihän tällä tavalla voi olla. Onhan hyvin helppo sanoa, että on parempi suostua niihin ehtoihin, joita nyt esitetään, kun seuraavalta hallitukselta todennäköisesti tulevat huomattavasti korkeammat vaatimukset. Luulisi, että tämä suorastaan olisi tukenut neuvotteluja. Tietenkin on väärin tädtä sanoa, kun henkilöt, jotka paikan päällä ovat, tuntevat, että tämä on aiheuttanut vahinkoa. Luulisi, että he sen paremmin tietäisivät. En tietenkään voi arvoisien henkilöitten ymmärrystä asettaa missään tapauksessa kyseenalaiseksi. Mutta maallikosta täältäpäin katsottuna luulisi, että se on päinvastoin.

Tammikuun lopulla jouduin käymään Salzburgin kulmilla. Siellä oli sulat maat ja jokin päivänkakkaran näköinen kukka kymmenen senttiä korkealla. En tiedä, onko siellä aina kesät talvet samainen kukka, mutta on aika hämmästyttävää, että meidän pitäisi täällä samoissa oloissa, kun tänä aamuna oli 20 astetta pakkasta

niin Oulussa, Helsingissä kuin Seinäjoellakin, kilpailla Keski- ja Etelä-Euroopan kanssa samalla viivalla. Ei missään tapauksessa voi olla mahdollista.

On esitetty, että viljelijöitten pitäisi hankkia lisää maata. Millä tavalla se voi olla mahdollista, kun yhtään ei tiedä vuoden päähän, mitä siitä saa, kun puhtaasti tukien varassa viljelijät ja karjan kasvattajat joutuvat elämään? Kuinka voidaan olettaa, että esimerkiksi ostetaan lisää maata tai rakennetaan, pannaan muutama satatuhatta tai enemmänkin lisärakennuksiin, kun ei tiedä, mitä siitä ensi vuonna saa vai saako yhtään mitään? Ihmettelen suuresti. Pitää nostaa hattua sille väelle, joka — niin tyttäret kuin pojatkin — vielä maatalossa jatkaa samaa ammattia. On aivan hämmästyttävää, että heillä on sellainen usko olemassa. Toivotaan heille uskoa. Tietenkin on selvää, että kun Suomessakin 10 000—20 000 tilaa on enää jäljellä, sen jälkeen he pärjäävät, koska totta kai täytyy kotimaisuus jollakin lailla säilyttää.

Lopuksi en voi olla vertaamatta maatalousasioissa keskustan ja hallituspuolueitten suhdetta Israeliin. Tämä on vähän kaukaa haettu vertaus sinänsä, mutta Israelissa on olemassa sellainen Suojelupoliisia vastaava organisaatio kuin Mossad, ja heillä on erinomaisen hyvä tunnuslause. Jääköön sanomatta, kumpi tässä Mossadia edustaa, hallituspuolueet vai keskusta, mutta heillä on työpiirissä tällainen lausuma: "Kun istun ystäväni seurassa, hän ei istu ystävänsä seurassa."

Ed. K e k k o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Puheenvuoropyyntöni jäi voimaan oikeastaan siitä syystä, että kovin kernaasti olisin jatkanut ed. Kääriäisen kanssa työmiehen ja talonpojan liiton pohdiskelua, jossa hetkeksi pääsimme alkuun. Se työmiehen ja talonpojan liitto, joka vuonna 37 solmittiin, on tuottanut tavattoman paljon hyvää ja olisi vähän lohdutonta ajatella, että sen ajat lopullisesti olisivat ohi. Mutta kun ed. Kääriäinen ei nyt ole täällä paikalla, en jatka siitä sen enempää.

Totean kyllä sen, että se Härmälän ihmettely välikysymyksen ajankohdasta kyllä on kolahtanut tänne sosialidemokraattiselle puolelle aika tehokkaasti. Ajatusta siitä, että kaikkien näiden suurten ajankohtaisten maatalousasioiden kannalta juuri nyt pyritään, jos ei nyt kaatamaan hallitusta, niin kuitenkin tekemään asiat vaikeamman näköisiksi, en pidä kovin isänmaallisena toimintana. En tarkoita tätä sillä, etteikö välikysymystä voi tehdä silloin, kun se hyväksi nähdään ja siihen on poliittista syytä, mutta minusta nämä yleiset syyt olivat juuri tällä hetkellä niin suuret, että hiukan ihmettelen tätä valittua ajankohtaa.

Arvoisa rouva puhemies! Jatkamatta tämän pitempään haluaisin kyllä antaa erittäin suuren tunnustuksen ministeri Hemilälle, joka on jaksanut kuunnella tätä keskustelua, joka kaikilta osiltaan koko ajan ei nyt välttämättä häntä ole inspiroinut, kun se ei ole inspiroinut meitä muitakaan.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Jos minäkin alan ministeriä kehua, niin hänessä on yksi hyvä piirre, joka on kyllä aikaisemmin jo ilmennyt. Kun hän on antanut kirjallisiin kysymyksiin vastauksia, olen häneltä saanut yhdenkin rivin vastauksen. Hän on hyvin lyhytsanainen, mutta selkeä ja se on ollut mukana myös hänen läsnäolossaan, kun hän on käyttänyt puheenvuoroja. Hän ei ole isompia jaaritellut, mutta sitä on ollut mukava kuunnella ja kaikki asiat ovat tulleet selviksi. Tämä on erinomainen asia tästä hänen puheenvuorojensa käytöstä.

Mitä tulee luomutuotantoon, niin se on huuhaahommaa muuten paitsi ihan pienessä mitassa. Niitä on semmoisia avantouimareitakin, jotka käyttävät luomutuotteita, luulevat, että niistä taivas aukeaa. Niitä on pikkasen, mutta ei siitä saada mitään isompaa tulosta maatalouden pelastamiseksi. Sen sijaan kannattaa kiinnittää huomiota tähän niin sanottuun Rautavaara-ilmiöön eli siihen, että sinnehän ja monille muillekin paikkakunnille on nyt Helsingin suunnasta alkanut muuttaa ihmisiä, jotka haluavat päästä täältä rintamailta sinne rauhaan ja ovat ostaneet pieniä tiloja ja alkaneet elää niillä luontaistaloudessa. Heillä on ihan muutama hehtaari peltoa, pari lehmää tai yksi lehmä ja ehkä hevonen siinä, vähän lampaita, vasikoita, kanoja ja tuollaista, sianporsasta pidetään joulupöytään ja tuolla tavalla. Nämä ovat sellaisia asioita, jotka antavat ihmisille mielenrauhan, antavat myös elintarvikkeita, leivän ja tällaisen harrastuspohjan. Minä olen tästä puhunut ja minulle on naurettu ja saa nauraa nytkin, mutta tällainen luontaistalous jossain määrin tulee tulevaisuudessa leviämään. On se parempi kuin joku lähiön kuppila, tuijotella kaljatuopin pohjaa, olla siellä ja tehdä töitä ja elää luonnon keskellä ja nauttia siitä.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Kun on valiteltu sitä, että meillä on lihan puutetta täällä Suomessa, tuodaan ulkomailta lihaa

jopa jalostettavaksi, ravintoloihin tuodaan ulkolaista lihaa, kauppoihin tuodaan, niin samalla meillä kuitenkin maksetaan tämmöistä ihmeellista teuraspalkkiota. Mitä pienempänä vasikan tappaa, niin sitä enemmän siitä rahnaa saa. Tuntuu aika ihmeeltä, että me olemme höynähtämässä kaikkiin tällaisiin eurooppalaisiin juttuihin, mitkä eivät olisi pakollisia. Meillä ei hullun lehmän tautia ole ja sieltähän se lähti tämä juttu liikkeelle, mutta tämmöiseenkin innokkaasti ollaan menty mukaan. Ei ole ihme, että kotimaiset lihat loppuivat taikka sitä on liian vähän kaupoissa.

Toinen höynähtämisen laji on omenatarhojen hävitys. Jokunen aika sitten tuli mahdolliseksi sellainen, että EU maksoi jopa tukea siitä, kun hävitetään vähätkin omenapuut pois. Suomessa minun käsitykseni mukaan semmoista ylituotantoa ei omenapuista ole olemassa. Sitten käydään maksamaan, en muista paljonko se on, raivaustukea, kun pannaan puut matalaksi. Ajatelkaa, miten pitkään omenapuut kasvavat. Sitten kun sahataan juuresta poikki, isännille maksetaan vielä siitä, että pannaan omenatarha matalaksi. Ja kotimaista puuta pitäisi suosia. Minusta tämä on järjen köyhyyttä koko juttu.

Itse asiassa pyysin kyllä puheenvuoron suomenhevosista. Minä aloitin hevosmiehenä ja olen tämän pienen työurani aikana kaikkea sen puolesta yrittänyt, joten minä kyllä kannatan sitä. Se olisi sellaista elävyyttä tuolla maaseudulla, kun siellä hevosilla (puhuja on ohjastavinaan hevosta ja maiskuttaa) ajellaan puut kotiin ja annetaan lapsille kyytiä. (Naurua — Ed. Alaranta: Mitenkähän tuo merkitään pöytäkirjaan?) Se on oikein sellainen mahtava juttu, niin että ed. Viljamaan ajatusta minä kyllä kannatan.

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Täytyy tulla pitämään vastauspuheenvuoro puhujakorokkeelta ed. Kankaanniemen puheenvuoron johdosta. Hän taas livisti täältä salista johonkin. Minä sanoin hänelle, että olisi hyvä kuunnella tämä puheenvuoro, mutta hän ei uskaltanut jäädä tänne kuuntelemaan, mutta pöytäkirjasta hän sen sitten lukee. Minä toimitan hänelle aamulla kopion.

Nimittäin hän puhui minun mielestäni mahdottomia äskeisessä puheenvuorossaan. — Nyt hän tuleekin paikalle. Ed. Kankaanniemi, teille puhutaan täällä juuri! — Otan kantaa muutamaan näistä hänen lausumistaan. Ensinnäkin hän tämmöiseen vennamolaiseen tyyliinsä vetosi tähän maan autioitumiseen kielteisenä ilmiönä. Siitä kannattaa ilmiönä olla huolissaan, mutta se tapa, millä ed. Kankaanniemi tätä ilmiötä tarkasteli, siihen tarkastelutapaan en voi miltään osin yhtyä. Kun jo hallitusmuodossakin todetaan, että kansalaiset saavat vapaasti valita asuinpaikkansa, niin ei heitä voi pakottaa sinne, vaikka sielustansa toivoisi, että he pysyisivät paikallansa. Koska sitten kun he lähtevät liikenteeseen, niin sehän merkitsee yhteiskunnalle yleisiä infrakustannuksia lisää ja ne rahat, mitkä pitäisi käyttää investointeihin, ne käytetäänkin sen infran rakentamiseen. Sillä tavalla se ei tuota loppujen lopuksi yhtään mitään, vaan nimenomaan se tuo menoja siinä mielessä, että sitä uutta infraa pitää pitää taas yllä ja se entinen jää käyttämättä. Siis toisin sanoen tämä koko lähestymistapa retorisena ulvahduksena on minusta sellainen, joka ei kolise millään perille.

Toinen asia, mihin hän kiinnitti huomiota, oli tämä 750 miljoonaa markkaa, jonka yhteydessä hän puhui pettämisestä. Tämä on valtio-opillisesti erinomaisen mielenkiintoinen asia, että edellinen hallitus huitaisi tämmöisen 750 miljoonaa markkaa ... (Ed. Tiusanen: Huijasi sillä!) — Niin, tietysti se oli eräänlaista huijaustakin, huijasi EU:hun — heitti tämmöisen ilmaan pystymättä itse olemaan sitä toteuttamassa, siis pystymättä luomaan sellaista jatkoaikaa itsellensä, että pystyy huutoihinsa vastaamaan. Tässä se juju on. Eli nyt joudutaan menemään seuraavaan asteeseen, löytyisikö näistä vakaista poliittisista puolueista sellaisia. Silloin löytyy kaksi, Rkp ja kokoomus, jotka ovat täältä nyt poissa juuri sen takia varmaan, kun eivät kestä kuunnella tätä, että tämä huomautus ehkä on oikeutettu. (Ed. Alaranta: Ne mainitaan välikysymyksessä!) — Niin mainitaan, ed. Alaranta, aivan oikein. — Toisin sanoen tässä kannattaisi silloin yksilöidä, ed. Kankaanniemi, se pettäjätaho eikä kollektiivisesti tätä järjestelmää syyttää siitä.

Seuraava asia on vielä, arvoisa puhemies, paljon paljon tärkeämpi asia, ja se oli tämä erityinen syy tulla tänne eteen. Se oli hänen ulvahduksensa siitä, että maataloustukia tullaan leikkaamaan seuraavan hallituskauden ja vaalikauden aikana. Tämä on laitettava nyt oikeaan yhteyteensä. Missä tämä on lausuttu, ed. Kankaanniemi? Se on lausuttu tilanteessa, että te olette allekirjoittanut tämän välikysymyksen, välikysymyksen, jonka tehtävänä on kaataa hallitus. Eikö niin? Kun hallitus kaadetaan tässä tilanteessa ja nyt, se merkitsee ennenaikaisia vaaleja. Ei ole mitään muuta vaihtoehtoa. Toisin sanoen te lähdette siitä, että parempi hallitus on se, missä te olette

mukana toteuttamassa tätä politiikkaa, ja te itse ilmoitatte, että te tulette leikkaamaan maataloustukia päästessänne valtaan.

Tässä logiikassa, ed. Kankaanniemi, ei ole mitään heikkoa. Tämä on samanlaista vennamolaista höpinää kuin teillä on ollut ennenkin, että tulkaas, äijä, järjestykseen! Anteeksi, ei äijä vaan suloinen ihminen tietysti. Minä peruutan tämän, ette missään nimessä mikään äijä ole vaan ihana, suloinen ihminen, mutta puhutte ihan läpiä päähänne hyvin usein.

Saman tasoinen oli tämä Pohjois-Korea-ulvahdus. Tuoda nyt tänne tähän keskusteluun rinnastus Pohjois-Koreaan, josta juuri uutistoimisto ilmoitti, että on kahdeksi viikoksi ruokaa jäljellä. Menee poliittinen uskottavuus lopullisesti näistä puheista, kun tällä tasolla liikutaan.

Vielä olen pahoillani väärästä ilmoituksesta, ette ole mikään äijä.

Ed. P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Tähän aikaan illasta ei ehkä kovin paljon sanottavaa ainakaan minulla tähän keskusteluun enää ole, sen verran kuitenkin, että katsoin aiheelliseksi tulla puhujakorokkeelle oikeastaan kahdesta syystä. Yhtäältä siitä syystä, että sain pöytäkirjatoimistosta ed. Pulliaisen eilen illalla käyttämän puheenvuoron tai yhden repliikin sieltä, ja toisekseen nyt, kun kuulin äsken ed. Pulliaisen puheenvuoron, sain kosolti lisää aineksia ja syytä ja eväitä tulla tänne. Hän puhuu uskottavuudesta, puhui ed. Kankaanniemen puheenvuoron tasosta, sen uskottavuudesta. Ja onhan se, kun tohtori puhuu, oli väittelyn aihepiiri mikä tahansa, vakavasti otettavaa tekstiä periaatteessa, kun hän jonkun edustajan käyttäytymisen tai puheen asettaa kyseenalaiseksi. Mutta minulla ei ole tietysti edellytyksiä noin periaatteessa laajemmin ottaen ed. Pulliaisen puheenvuoroja kyseenalaiseksi asettaa, mutta joiltakin kohdin kuitenkin.

Ed. Pulliainen eilen illalla, ilta oli tietysti myöhä eikä hän illan myöhäisyydestä johtuen löytänyt minun nimeäni, mutta hän yritti siteerata minua tai viitata minuun. Kuitenkin tunnistan itseni näistä epiteeteistä, mitä ed. Pulliainen täällä on eilen illalla käyttänyt. Hän väitti, tämä puhuja, joka äskeisen puheen perusteella itse on ilmeisen uskottava ja puhuu totta, että EU-jäsenyysneuvottelun yhteydessä olisi ensinnäkin aluepolitiikan neuvottelut EU:n komission kanssa, se osa, mikä liittyy aluepolitiikkaan, käyty ed. Pekkarisen toimesta. Toisekseen hän väitti, että noissa neuvotteluissa olisi laskettu jokin tuki kahteen kertaan, että ed. Pekkariselle oli tapahtunut tällainen laskuvirhe, hieman nyt omavaltaisesti, aavistuksenomaisesti tätä tulkiten.

Haluan pöytäkirjoihin vain näiltä osin tämän asian korjata. Näiden vuosien aikana en kenenkään muun koskaan ennen, ed. Pulliainen, tällaista ole kokenut enkä huomannut väittävän, en kenenkään virkamiehen, en minkään ministeriön virkamiehen, en ulkoministeriön, sisäministeriön, en maatalousministeriön virkamiehen, en yhdenkään poliitikon, mutta te näköjään sellaista nyt esitätte. Ensinnäkään näistä asioista neuvotteluja EU:n komission edustajien tai asianomaisten ministereiden kanssa ei käynyt silloinen sisäministeri Pekkarinen. Hänellä sellaisia valtuuksia ei ollut, vaan ne olivat niillä kahdella henkilöllä, kenelle neuvotteluvaltuudet oli annettu. Niitä olivat ministeri Salolainen ja ministeri Haavisto. Ministeri Salolaisella oli kokonaisvastuu neuvotteluista, yleisvastuu niiden käymisestä, ja tämän substanssin osalta neuvotteluvastuu oli silloisella ulkoministerillä Heikki Haavistolla. Muodollisesti asiat menivät ensinnäkin tällä tavalla.

Mutta siitä huolimatta, vaikka näin sanon, en ollenkaan osoita pienessäkään mitassa sormea siihen, että he olisivat ed. Pulliaisen tarkoittamassa mielessä ja tavalla jollakin tavalla epäonnistuneet neuvotteluissa. Ed. Pulliainen sen erittäin tarkkaan tietää. Meillä oli monilla käsitys siitä, että lfa-tuki ei kuulu tähän ja pitkään uskoimme, että on mahdollista saada aikaan sellainen järjestely, neuvottelutulos, että lfa-tuki ei rasittaisi kuutosalueen rahoitusraamia. Mutta se ei onnistunut. Ratkaisu ei tullut sillä tavalla enkä näe, että siihen on syyllinen yksikään virkamies eivätkä myöskään ne neuvottelijat, jotka Suomen puolelta neuvotteluja kävivät.

Aivan samalla tavalla, ed. Pulliainen, sama kohtelu, täsmälleen sama kohtelu sekä odotuksissa että lopputuloksissa oli myöskin Ruotsin, Itävallan ja Norjan osalta. Norjakin oli neuvotteluissa silloin mukana. He kävivät samat neuvottelut, niin kuin tiedetään, joskin hylkäsivät sen neuvottelutuloksen myöhemmässä vaiheessa. Halusin tämän nyt tässä pelkistäen ja lyhyesti sanoa. En tiedä, horjuttaako se ed. Pulliaisen uskottavuutta yleisesti sinne tai tänne, mutta minusta oli kohtuullista tämä kuitenkin sanoa.

Mitä tulee siihen, että te jotenkin väheksytte sitä, että tämä hallitus ensi töikseen leikkasi 750 miljoonaa markkaa kansallisesta tuesta, se oli iso ratkaisu eikä vain se, vaan sen lisäksi viljelijät oman työn tuloksensa netosta joutuvat osallistumaan entistä isommassa määrin sekä lomitusjär-

jestelmän että MYEL-järjestelmän rahoitukseen. Yhteensä yli miljardin markan nettoleikkaus viljelijöiden nettotuloksesta tapahtui heti tämän hallituksen liikkeellelähdön seurauksena.

Tietysti joku voi sanoa, että kaikilta muiltakin otettiin, mutta niin viljelijöiltäkin otettiin samalla tavalla kuin siltä teollisuustyöntekijän lapselta hänen koulutuksestaan tai päivähoidostaan jne. Täsmälleen samalla tavalla tehtiin myös viljelijöiden vastaavien etuuksien osalta. Ed. Kekkonen, näin on, näin oli. Elinkeinoon kohdistuvia leikkauksia, suoranaisia leikkauksia teidän toimestanne ei muita esitetty.

Toki toteutettiin esimerkiksi kuntien valtionosuuksien merkittävät leikkaukset. Sieltä olen löytävinäni ja löydän ja tunnistan monia sellaisia henkilöitä, joihin kohdistui saman sisältöiset ja tyyppiset leikkaukset kuin maatalouteen. Kun te leikkasitte liian suuressa mitassa äsken mainittuja valtionosuuksia, osa menetti työpaikkansa, osa joutui luopumaan lomarahoistaan tai pitämään pakkovapaita jne. Nämä väestöryhmät ovat rinnastettavissa täysin viljelijöihin, mutta aivan ylivoimainen valtaosa kansakunnasta ei ole rinnastettavissa samalla tavalla. Tässä mielestäni hallitus selvästikin petti sen, mihin koko eduskunta mielestäni moraalisesti syksyllä 1994 sitoutui. (Ed. Kankaanniemi: Myös vihreät!) — Myös vihreät, ed. Pulliainen.

Kun täällä käsiteltiin EU-sopimusta, kaikki ne asiakirjat, jotka liittyivät myöskin kansalliseen tukeen, olivat eduskunnan asianomaisten toimielinten käsiteltävinä ja viime kädessä koko salin käsittelyssä silloin, kun jäsenyysratkaisusta päätettiin, ettekä te olleet silloin toista mieltä. Ette te olleet sitä mieltä, että, okei, hyväksytään nyt näin, mutta leikataan jonkin ajan päästä, jos te pääsette hallitukseen, miljardi pois maatalouden netosta, ette olleet. Aivan samaan kategoriaan voi teidät asettaa kuin kokoomuksen ja ruotsalaisen kansanpuolueen — totta kai sillä erotuksella, että te ette olleet hallitusvastuussa tekemässä näitä ratkaisuja, mutta te olitte parlamentissa ja eri valiokunnissa, missä asiaa, näitä ratkaisuja käsiteltiin (Ed. Kekkonen: Se ero on olennainen!) — Se ero on, totta kai, jonkinmoinen, myönnän sen, ed. Kekkonen.

Mutta minusta jos me täällä kansanedustajina hyväksymme jotain asiaa, ei se ero niin hirveän suuri ole, josko me hyväksymme opposition kansanedustajina, niin kuin te viime vaalikaudella 94, kun näistä asioista täällä päätettiin, tai hyväksymme hallituspuolueiden kansanedustajina. Kansanedustaja kuin kansanedustaja: Jos hyväksyy, niin hyväksyy; jos ei hyväksy, niin ei hyväksy. Ei se niin hirveän suuri se ero pohjimmiltaan tässä suhteessa ole. (Ed. Kekkonen: Oppositio ei ole mukana päätöksenteon koko prosessissa!) — Arvoisa puhemies! Minä periaatteessa monessa asiassa yhdyn ed. Kekkoseen ja yritän näiltäkin osin, kun menen paikalleni, löytää sellaisen kulman, josta voin olla samaa mieltä, mutta nyt tähän hätään en sellaista keksi.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Edellisestä välikysymyksestä, ed. Kalliksen ym. allekirjoittamasta, todettiin jo varsin usein tässä salissa, että se aikaansai hyvän keskustelun, mutta siitä puuttui ikään kuin välikysymyksen luonne ja kärki. Aivan samalla tavalla voi kyllä sanoa ed. Saaren ym. tästä välikysymyksestä.

Ed. Kankaanniemen pitkän puheenvuoron, jonka uskottavuuteen en ota kantaa, alkupuolella aivan selvästi tuotiin esiin nimenomaan todistusmateriaali sille asialle, että tämä välikysymys ei ollut mielestäni oikein suunnattu eikä se täytä ikään kuin välikysymyksen kriteereitä.

Te lähditte EU-jäsenyydestä, sen mukanaan tuomista ongelmista. Se oli ikään kuin koko jutun suuri juonne, joka aikaansai tämän. (Ed. Kekkonen: Kepun juoni!) — Juonne, ed. Kekkonen, ei juoni vaan juonne. — Näin ollen katsoisin, että tämä on nimenomaan perustelu sille näkökulmalle, että kysymys aikaansaa hyvää keskustelua maataloudesta, mutta se ei ole ikään kuin välikysymyskeskustelu.

Ed. T a k k u l a : Arvoisa puhemies! Käytin puheenvuoroni tässä välikysymyskeskustelussa, ja se loppui siihen, kun puhemies totesi, että 22 minuuttia. Nyt kun olen eilisen päivän lisäksi tämän päivän kuunnellut välikysymyskeskustelua, huomaan, että huomattavasti viisaampaa olisi käyttää puheenvuorot samalla tavalla kuin puhemiehen edustajatoveri, sosialidemokraatti Lahtela: neljä viisi kertaa kymmenen minuuttia, mikä on huomattavasti parempi eduskunnan työjärjestyksen kannalta. Kuitenkin nämä työjärjestysasiat ovat lillukanvarsia, joihin ei ehkä kannata sotkeutua sen kummemmin.

Sen sijaan on syytä todeta, että jos joku, niin kuin ed. Lahtelakin täällä, on todellakin näin voimakkaasti huolissaan ja yhtyy meidän kanssamme siihen näkemykseen, että tämän hallituksen maatalouspolitiikka on ollut tältä osin kelvotonta, niin minun mielestäni tässä yön hiljaisina tunteina ei kannata tehdä muuta, ed. Lahtela ja muut samalla tavalla ajattelevat, kuin yksi pää-

tös: Tässä on nyt teillä todellinen mahdollisuus vaikuttaa — se näkyy pöytäkirjoissa — äänestää tämän välikysymyksen puolesta. Sillä tavalla ne teidän sananne saavat jotakin painoarvoa ja voimaa eikä niin, että täällä käydään pieksemässä suuta lämpimikseen ja voidaan sitten panna Karjalaiseen tai johonkin muuhun lehteen, että "näin minä sannoin hallitusherroille, Hemilälle ja muille, siellä eduskunnassa".

Teot ratkaisevat eivätkä puheet. Nyt, ed. Lahtela, te olette neljä viisi kertaa käynyt puhujakorokkeella täällä puhumassa tämän asian yhteydessä. Näyttäkää, että löytyy Pohjois-Karjalan miehestä miestä ja toimikaa sen mukaan kuin sanotte. Kyllä minä sanon, että jos nyt äänestätte hallituksen puolesta, savijaloilla seisotte, savijaloilla Enoa kohden kuljette, joten käy kuin enolle veneessä ja sen tarinan tunnette. Rohkeutta toimia periaatteiden mukaan, siihen nyt kutsuu tämä välikysymys ed. Lahtelaa ja muita, jotka ovat katsoneet hyväksi paljon pitempään puhua kuin nyt puhuva.

Ed. A i t t o n i e m i : Puhemies! 750 miljoonaa! Vielä kerran: petos vai poliittinen petos? Kokoomus ja ruotsalainen kansanpuolue sopivat Euroopan unioniin liittymistä koskevissa neuvotteluissa, jotka olivat eräät Suomen historian tärkeimmistä ja kauaskantoisimmista neuvotteluista, 750 miljoonan markan kotimaisen tukipaketin varaamisesta Suomen maataloudelle. Minä väitän, että esimerkiksi kokoomuksen ei ollut tarkoituskaan toteuttaa tätä. Silloin se on selkeästi petos, jos tehdään sopimus, jota ei ole tarkoituskaan toteuttaa. Poliittinen petos on kokonaan muuta. Mutta petos on kysymyksessä silloin, kun tietyltä kansanryhmältä viedään taloudellista etua rikkomalla tehty sopimus, jota ei ole tarkoituskaan noudattaa. Minä en väitä kenenkään henkilön syyllistyneen petokseen. Minä puhun nyt vain tietystä puolueesta. (Ed. Rinne: Kollektiivi!) — Minä puhun kollektiivista. — Rikoslaki ei tunne, ja uskallan puhua, ja näin täytyy puhuakin.

Mitä tulee ed. Pulliaiseen, jos ed. Pulliainen olisi ollut todella silloin kansanmies, hän olisi ulvahtanut heti, kun hallitusneuvotteluja käytiin ja alettiin maataloudelta leikata 750:tä miljoonaa markkaa, että ei käy tällainen peli, tämä sotii minun rehellisyyttäni vastaan. Mutta ette te ulvahtanut. Te olitte vain tyytyväinen, että pääsitte hallitukseen, ja siunasitte tehdyn petoksen tietyllä tavalla omalta osaltanne, mutta ette te ole rikokseen tässä syyllistynyt. En minä sitä väitä. Mutta jos olisitte ollut reilu mies, olisitte sanonut, että ei käy, tällainen ei sovi teidän selkärangallenne.

Ed. K a n k a a n n i e m i : Arvoisa puhemies! Lyhyesti totean ed. Pulliaiselle, että en puhunut puheenvuorossani pakkosiirtolaisuudesta ja pakkosiirroista yhtään mitään. Puhuin siitä, että tämän hallituksen maatalous- ja aluepolitiikka ja EU-pohjainen maatalous- ja aluepolitiikka johtavat siihen, ja sen näemme tilastoista, että väki valuu pohjoisesta etelään.

Tuoreet tiedot kertovat, että ensi vuoden eduskuntavaaleissa Helsingistä ja Uudeltamaalta valitaan yksi kansanedustaja enemmän kuin nyt. Se on vain osoitus siitä, että Satakunta ja Pohjanmaa menettävät väkeä tällä kertaa niin paljon, että kansanedustajamääräkin täällä etelässä kasvaa. Nämä ovat ennakkotietoja. Lopulliset luvut tulevat vasta syyskuun lopussa, mutta muuttovirta tuskin kääntyy takaisinpäin.

Ed. Pulliainen, olisin odottanut teiltä todella viisaana miehenä, että olisitte puhunut samasta asiasta kuin minä ettekä olisi puhunut pakkotoimenpiteestä mitään, koska minäkään en puhunut. Totta kai tiedän sen, että Suomessa on vapaa muutto-oikeus. Kansalaiset saavat valita asuinpaikkansa, asettua minne haluavat, mutta teidän hallituksenne politiikka johtaa siihen, että väki valuu etelään.

Siitä tulee erittäin suuret kansantaloudelliset kustannukset. Te sen varmasti hyvin tiedätte. Tänne rakennetaan infrastruktuuria muuttavaa väkeä varten. Täällä sosiaaliset ongelmat kasvavat. Täällä ympäristöongelmat kasvavat. Luulisi kiinnostavan teitä.

Toisaalta sinne, mistä ihmiset lähtevät, mistä työikäinen väestö muuttaa pois, jäävät pitkäaikaistyöttömät, eläkeläiset ja muut sellaiset ryhmät, joilla on ihmisarvo, mutta ei todellista mahdollisuutta elää ihmisarvoista elämää siellä sen jälkeen, kun aktiiviväestö muuttaa pois. Tätä kansantaloudellista laskua kannattaisi täällä hyvinkin pitkälle ajatella ja myös maatalouspolitiikkaa harkita siltä pohjalta ja pyrkiä turvaamaan kohtuukokoiset perheviljelmät tässä maassa, se pohja, johon viittasin, kun puhuin presidentti Kekkosen perinnöstä.

Edelleen, kun on tämä 750 miljoonaa markkaa, ed. Pulliainen, minä kyllä käytin vähän kainostellen sanaa "petos". En syytä sinänsä ketään siitä rikoksesta, mutta se oli pettävä toimenpide. Kun juuri edellisenä vuonna oli paketti täällä hyväksytty, niin sitten hallitusohjelmassa, Paavo

Lipposen hallituksen ohjelman 13.4.1995 päivätyssä lisäpöytäkirjassa todetaan: "Maatalouden kansallisesta tukipaketista leikataan 750 miljoonaa markkaa." Tämän hyväksyi myös vihreä liitto. Näin on. Te olette vastuussa tästä leikkauksesta.

Mitä sitä ennen tapahtui, todellakin eduskunta oli minun ymmärtääkseni yksimielinen siitä, että kansallisella tukipaketilla hoidetaan ongelmat, jotka syntyvät EU-jäsenyyden myötä, kun yhdellä rysäyksellä mennään tuotteiden osalta EU-hintoihin. Näin tapahtui.

Sen lisäksi, ed. Pulliainen, hallitusohjelman lisäpöytäkirjassa sanotaan myös: "Maatalouden lomituksesta valtiolle aiheutuvia kustannuksia leikataan 250 miljoonalla markalla. Maatalouden yrittäjäeläkkeiden maksualennus poistetaan asteittain. Säästövaikutus vuonna 1996 on 150 miljoonaa markkaa." Te olette olleet mukana tätä hallitusohjelmaa hyväksymässä, sitä toteuttamassa. Te kannatte, vihreät, niin kuin koko hallitus vastuun tämän ohjelman toteuttamisesta.

Minä en sano sitä, kun kaikilta muiltakin on leikattu, etteikö olisi pitänyt täältäkin katsoa, leikataanko vai ei, mutta maanviljelijöiltä, maatalouselinkeinolta, meni muutoinkin jo erittäin rankasti tuloa pois EU-jäsenyyden myötä. Sehän on tosiasia. Epävarmuus kasvoi, ja ongelmat sitä myöten monilla viljelijöillä kasvoivat.

Sitten mainitsin tulevaisuudesta. En minä puhunut, ed. Pulliainen, että seuraava hallitus leikkaa. Minä luulen, että Suomen kansa taitaa valita sellaisen eduskunnan, että seuraava hallitus ei niinkään leikkaa suomalaista elintarviketaloutta eikä romahduta sitä enempää, kuin mihin nyt on menty, vaan alkaa tehdä kaikkensa, että Suomessa puhtaan, kotimaisen ruoan tuotanto säilyisi ja elintarviketeollisuuden työpaikat tässä maassa säilyisivät. Työttömyys jää sille pohjalle tämän hallituksen jäljiltä, että on syytä työllisyydestäkin kantaa huoli, vasemmisto, teidänkin työn jälkeen.

En siis väittänyt, että seuraava hallitus näitä leikkaa, vaan sanoin, että EU:n laajeneminen. Esimerkiksi otin sen, että Saksan vaaliteemaksi syksyllä saattaa nousta EU-jäsenmaksun suuruus. Sitä vastaan on kovat hyökkäykset olleet, ja jos Saksa vaatii, että sen maksuosuutta supistetaan ja EU samalla lähivuosina laajenee, jäljelle ei jää paljonkaan vaihtoehtoja, vaan maataloustukia silloin leikataan, ja se koskettaa kipeästi suomalaista talonpoikaa, jos sellaista sitten enää on.

Eli, ed. Pulliainen, olisin odottanut, että te olisitte kuunnellut tämän ja ottanut huomioon, mitä sanoin, ettekä olisi noin kertonut, kuin nyt kerroitte. Se oli mielestäni vähän häpeäksi teille viisaana miehenä.

Taisi olla ed. Tiusanen, joka välikysymystä moitti, mutta tuo moite oli jälleen, niin kuin tässä keskustelussa on moneen kertaan ollut, sellainen helppohintainen heitto, että välikysymys on huono, väärin ajoitettu tai heikko tai tuhoaa jotain jne. Perusteluita pitää löytyä eikä vain tällaisia heittoja, ja sitä paitsi minä arvelen, että näinä päivinä viesti tästä eduskunnan keskustelusta Brysseliin voi olla hyvinkin edullinen eli Brysselissä joudutaan ottamaan huomioon näinä tärkeinä päivinä, että Suomen eduskunnassa tämä asia on vakavasti esillä ja käydään keskustelua ja kansan tuki on laaja sille, että suomalainen elintarviketalous ja maatalous pidetään pystyssä.

Maa- ja metsätalousministeri H e m i l ä : Arvoisa puhemies! Tuon ed. Kankaanniemen viimeisen lauseen jälkeen haluan omalta osaltani kiittää tästä hyvästä keskustelusta. Välikysymyksen esittäjille haluan todeta, että olen ymmärtänyt teidän viestinne sillä tavalla, että te annatte käynnissä olevissa ja tulevissa Agenda-neuvotteluissa minulle ja koko hallitukselle täyden tukenne näissä Suomen maatalouden ja elintarviketalouden, Suomen maaseudun tärkeissä keskeisissä asioissa. Minä yritän pitää tuon teidän tukenne mielessäni myös ylihuomisessa äänestyksessä.

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Kun pitää saman puheen kahteen kertaan, niin toinen versio on huomattavasti parempi, ed. Kankaanniemi. Se oli todellakin paljon selkeämpi ja parempi ja artikuloidumpi kuin edellinen puheenvuoro, onneksi olkoon vain. (Ed. Kekkonen: Odotamme jännittyneinä kolmatta kertaa!) — Ehkä tulee tämän puheenvuoron jälkeen kolmas versio ja se on vieläkin parempi, huolitellumpi ja ajatellumpikin.

Mutta minä vastaan ed. Pekkariselle muutamalla kommentilla, ensinnäkin sillä, että silloin kun tämä 500 miljoonaa ja risat tuli julkisuuteen, (Ed. Pekkarinen: Mikä 500 miljoonaa?) — no mikä se oli, se juuri, mitä te tuossa äsken sanoitte — se 500 miljoonaa markkaa, josta Hesarikin julkaisi koko sivun laajuisen otsikon ja jota te puolustelitte — ette te tosin silloin puolustellut noilla sanoilla, millä te nyt puolustelitte täällä. Te olitte hämmästynyt siitä, että oli käynyt juuri niin

kuin kuvasitte, että lfa-piikkiin oli kuviteltu, että asiat olivat näin, mutta sitten ne eivät olleetkaan niin.

Nyt tullaan siihen, mikä arkitodellisuus on. Nyt kun on Agenda-keskusteluja käyty, puhutaan siitä, että on olemassa valtiokohtaisia taskuja tai kirjekuoria, joihin näitä nyt vähän laitellaan 15 jäsenvaltiolle. Tässähän oli kysymys sellaisesta taskusta tai kirjekuoresta periaatteessa silloinkin, ja siitä jäi puuttumaan se reilut 500 miljoonaa markkaa juuri siitä syystä kuin te kuvailitte.

Sitten kuka kantoi vastuun? Otan rinnastuksen siitä teidän puheenne kakkososasta, joka koski tätä 750 miljoonaa markkaa. Siinä te totesitte, että me kaikki täällä eduskunnassa olemme kollektiivisessa vastuussa. Eikö tässä edellisessä tapauksessa valtioneuvosto paljon pienempänä organisaationa, joka on sitoutunut yhteistyöhön, ole kollektiivisessa vastuussa siitä, mitä tapahtuu? Totta ihmeessähän se näin on, eli te itse todistitte itseänne vastaan (Ed. Pekkarinen: Pitää vielä käyttää puheenvuoro!) ja asiahan oli aivan täsmälleen juuri näin. Te kuvasitte itsellenne sen vastuun loukun, mistä te yrititte räpellellä ulos, ja se ei onnistunut.

Sitten vielä mikä koskee juuri puhuvan persoonaa, niin asemani on tässä tietysti sikäli persoonallinen, että vastustin EU-jäsenyyttä, osallistuin täällä niin monta kertaa puheenvuoroillani keskusteluun, että varmasti sen havaitsi ed. Pekkarinenkin, joka kannatti EU-jäsenyyttä. Edelleen olin oppositioasemassa enkä hallituksessa, eli ei sitä nyt ihan niin voida rakentaa, että kun tekee kaikkensa vastustaakseen, puhuu 2 tuntia tai 2,5 tuntia minä vain puhuin, mutta kyllä se sinäkin aikana selväksi tuli, niin sen jälkeen ilmoittaa ed. Pekkarinen, joka kannatti tätä systeemiä, että olette vastuussa kaikesta, mitä minä olen tehnyt. Eihän, ed. Pekkarinen, tämä logiikka nyt ihan tällä tavalla mene.

Sitten vielä vastuukysymyksestä. Palaan ed. Kankaanniemen äskeiseen puheenvuoroon. Minä olen siinä suhteessa aivan samaa mieltä, että siitä, mikä on Lipposen hallituksen ohjelmaan ja lisäpöytäkirjaan kirjoitettu, Vihreä liitto puolueena on sataprosenttisesti osaltaan vastuussa. Se on aivan täsmälleen näin. Tässäkin vain sattui käymään sillä tavalla, että silloin kun Vihreä liitto äänesti hallitukseen menosta, niin minä vastustin sitä.

Ed. L a h t e l a: Arvoisa puhemies! Sattui hankalaan väliin, kun keskustelu käy näin kiivaana, mutta sitä pitää käyttää. Onneksi ei tarvitse lähteä menneitä muistelemaan, kun ei ole täällä istunut, muuten joutuisi osallistumaan tähän kinailuun.

Mutta ed. Kankaanniemen logiikkaan paneudun vähän, kun hän puhui lomitusrahojen vähentämisestä 250 miljoonalla. Kuitenkin on käynyt itse asiassa niin, että lomitettavien määrä on vähentynyt, ja kun olen kierrellyt maakunnissa, ei siellä nyt hirveän paljon ole valitettu, ettei lomituksia olisi saanut. Olisi se aika hassua, jos lomitusrahat eivät olisi vähentyneet, vaikka viljelijät, jotka tarvitsevat lomitusta ovat vähentyneet. Lomia olisi tietysti pitänyt pidentää, totta kai, kun rahaa olisi enemmän. Onko siinäkään mitään mieltä? Tämä logiikkahan on minusta ihan oikea, että sillä puolella myös osallistutaan säästöihin, kun muutkin osallistuvat. (Ed. Takkula: Mikä logiikka?) Jos porukka vähenee eikä tarvita niin paljon lomitusta, niin ei tarvita myöskään rahaa niin paljon.

Aikaisemmin illan kuluessa ed. Viitamies totesi vertauksen työttömyyden alenemiseen. Budjetistahan on vähennetty näitä varoja. Kun työllisyys paranee ja työttömyys alenee, niin työttömyysturvasta on vähennetty varoja, totta kai. Tämän logiikan mukaan, mitä nyt ed. Kankaanniemi edustaa, olisi siinä tapauksessa pitänyt työttömyyskorvauksia isontaa. Se olisi ollut oikein hyvä asia, koska eivät työttömät kovin leveästi sillä elele, mutta siihen ei ilmeisesti tämä hallitus eikä eduskunta halunnut lähteä, että olisi lisätty siltä osin työttömyyskorvausten tasoa.

Ed. P e k k a r i n e n: Arvoisa puhemies! Täytyy nyt vielä tämä ed. Pulliaiselle todeta, että minulla on tässä teidän eilinen puheenvuoronne, kun sanoitte, että minä kävin niitä neuvotteluja ja minä vastasin näistä neuvotteluista. Olin tyytyväinen siihen, ettette enää äsken todennut sellaista. (Ed. Pulliainen: Se oli suoraan Hesarin viittaus!) — Oli nyt Hesarin viittaus tai ei, niin ed. Pulliainen, kun tässä on pitkin iltaa viitattu teidän korkeaan oppineisuuteenne ja siitä seuraavaan kaiken näköiseen hyvään, voisi kuvitella, että vähitellen menee perille, miten neuvotteluja käytiin ja minkälaisella vastuulla.

Mutta en lainkaan syytä, niin kuin äsken kerroin, näitä virkamiehiä enkä neuvottelijoita, joille neuvotteluvastuu kuului, syistä, jotka äsken sanoin. Meidän tavoitteemme oli saada lfa-tuki erillisenä, että tukimäärä ei olisi kuutosalueen sisällä. Neuvottelijat eivät näiltä osin onnistuneet. Mutta menetettiinkö siinä jotakin sellaista,

joka oli kertaalleen saatu tai luvattu? Ei, ed. Pulliainen, toisin kuin näissä tuissa, jotka eduskunta päätti ja joita te olette leikanneet. Näin kai, ed. Pulliainen, tämän asian oikea kulku on.

Kaiken lisäksi siitä lopputuloksesta, mihin päädyttiin neuvottelujen tuloksena, sekä hallitus että eduskunta totesivat, että se on sellainen tukitaso, joka meille "riittää" ja jonka Suomen eduskunta yksimielisesti hyväksyi. Eikö vähän tapaan tämä asia mennyt?

Ed. K a n k a a n n i e m i : Arvoisa puhemies! Ed. Lahtelalle totean, että kyllä Lipposen hallituksen hallitusohjelman lisäpöytäkirjaan kirjattu maatalouden lomituksesta valtiolle aiheutuvien kustannusten 250 miljoonan markan leikkaus oli nimenomaan lisäleikkaus. Joka vuosi, kun tehdään budjettia — olen sen verran monta kertaa ollut tekemässä budjettia, että tiedän tämän — katsotaan, mikä on volyymi, miten paljon tarvitaan määrärahaa lomitukseen. Se oli otettu huomioon, että lomaan oikeutettujen viljelijöiden määrä vähenee. Se oli määrärahan mitoituksessa otettu huomioon. Sen lisäksi lomituksen ehtoja kiristettiin. Lomia lyhennettiin jne., jotta saatiin 250 miljoonan markan lisäleikkaus, joka oli maatalouteen ja nimenomaan karjatalouteen, joka tekee raskaimman työn maataloudessa, kohdistuva ylimääräinen leikkaus. Minun logiikkani oli, ed. Lahtela, mielestäni oikea ja teidän logiikkanne nyt vähän harhaili jossakin Kiteen korvessa.

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Suomen kansa oli monta monta päivää siinä käsityksessä, että ne reilut 500 miljoonaa ovat tulossa EU:n kukkarosta tänne. Tämä on mielenkiintoinen summa rahaa siinä mielessä, että kun, aivan totta, on tämä 750 miljoonaa ja kun siitä vähennetään se 212 miljoonaa, joka nyt on palautettu takaisin tälle elinkeinolle, aivan oikein, niin ollaankin tilanteessa, että jos se ed. Pekkarisen ministerinä, osana valtioneuvostoa, menettämä, sanoisinko nyt "möhlimä" 500 miljoonaa olisi käytettävissä, niin sitä 750 miljoonan ongelmaa ei olisi olemassakaan ja välikysymys olisi tältä osin täysin aiheeton. Ei tässä sen kummallisemmasta ole kysymys. Hyvä loppu tälle keskustelulle, kun tässä tuli täydellinen voitto.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Kyllä se 750 miljoonaa markkaa oli todellakin yksi houkutin, jolla keskustapuolue saatiin nimenomaan EU-jäsenyyden taakse. Sillä tavalla se oli silloin hyvin tärkeä.

Ed. Kankaanniemelle haluaisin todeta kyllä, että tämän välikysymyksen keskeisenä aiheena mielestäni on EU-jäsenyyden mukanaan tuomat ongelmat. Teidän aikaisempi puheenvuoronne vahvistaa kyllä tätä käsitystä ihan riippumatta siitä, mitä mieltä itse olette ollut EU-jäsenyydestä.

Ed. K e k k o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Kyllä minusta ed. Pulliaisen logiikka, kun tässä nyt logiikasta puhuttiin, on aukottomimmasta päästä. Mutta sen verran minun täytyy kyllä nyt puolustaa keskustaa, kun täällä joku sanoi, että 750 miljoonaa oli houkutin, jolla keskusta saatiin EU:n jäseneksi. Oltuani mukana tuohon aikaan aika tiiviistikin näissä keskusteluissa, joita asiasta käytiin, tiedän, että ei keskusta tarvinnut tämän kaltaista houkutinta tietenkään. Keskustan toiminta kulki aivan eri reittiä, mutta se, että 750 miljoonasta olisi tullut jonkinlainen ratkaisija keskustan EU-kantaan tuolloin, ei ainakaan silloin käynyt ilmi mitenkään.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Tämä 750 miljoonaa markkaa on tietysti luku sinänsä, mutta se on kuin lumivyöryefekti, se vaikuttaa kumulatiivisesti jatkossa. Niin kuin täällä on sanottu, ei se ole pelkästään tämä rahasumma, vaan se on vienyt luottamuksen pois maataloustuottajilta. Eivät he voi luottaa enää mihinkään.

Mitä tulee ed. Pulliaisen ja ed. Pekkarisen väittelyyn, ed. Pulliainen nyt toistelee niitä lausumia kylläkin, joita ministeri Hemilä eilen illalla sanoi Ifa-hommasta. Vaikka ministeri Hemilä oli tietoinen, että tämä ristiriita täällä oli olemassa, hän lähti täältä lipsimään, joten minä en enää tiedä, mikä on oikein. En luota kyllä enää ed. Pulliaisenkaan puheisiin, koska Pulliainen toisteli täällä ministeri Hemilän puheita ja Hemilä lähti täältä hilppasemaan. Toisin sanoen istunto pitäisi keskeyttää ja kutsua Hemilä takaisin, jotta päästäisiin uudelleen asian tynkään kiinni, mitä todella tapahtui. Tämä on nyt vähän umpisolmu, mutta kai tästä nukkumaankin pitäisi jo päästä pikkuhiljaa.

Ed. L i n d q v i s t : Arvoisa rouva puhemies! Kun ed. Kekkonen todisti keskustan puolesta, että emme tarvinneet tätä 750 miljoonaa houkuttimeksi, niin haluan kuitenkin todeta, että se oli hyvin ratkaiseva tekijä meidän monen äänestyskäyttäytymisessä. Kun kaikki muut tekijät oli

neuvoteltu, niin totesimme, että olemme saaneet sellaisen siedettävän ratkaisun, jolla se väestöryhmä, joka eniten nimenomaan yhdessä yössä menettää EU-jäsenyyden myötä, voi tulla toimeen. Kyllä se oli hyvin merkityksellinen ja hyvin tarkkaan pohdittu asia. Ehkä juuri sen tähden se on tuntunut niin suurelta kolaukselta olletikin, että sen lisäksi artikla 141 ei ole toteutunut siinä muodossa kuin silloin toivoimme. Me myös uskoimme, että se viedään läpi siinä muodossa, mitä keskustan edustajat edellyttivät.

Toisaalta eivät maatalouden ongelmat ole pelkästään keskustan ongelmia. Kyllä me kaikki puolueesta riippumatta tarvitsemme ruokaa, tarvitsemme työpaikkoja, joita kotimainen elintarviketeollisuus voi tarjota sen myötä, että meillä on alkutuotanto Suomesta. Jos jokin kriisitilanne meidät jossain vaiheessa kohtaa, mitä missään tapauksessa en toivo, kyllä oma elintarviketuotanto on ainut tae sille, että todella selviämme.

Ed. Pehkonen: Arvoisa puhemies! Jos oikein muistan, niin tuo lomituksen 250 miljoonaa, mistä täällä on keskusteltu, tehtiin säästölakina. Kun mietinnön tekemisen aikoihin tehtiin koelaskelma, niin todettiin, että siitähän ei tule mitään säästöä, vaan se menee pois muualta. Leikkaus tapahtui aivan väärässä kohdassa. Työttömiä ja pätkätöitä syntyi.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi ei nyt oikein taas muista, mitä täällä illalla tapahtui. Minä käytin tästä asiasta ensin puheenvuoron ja sen jälkeen ministeri meni korokkeelle ja sanoi näillä sanoilla, että edustaja Pulliainen jo kuittasi tämän asian. Sen jälkeen hän kertoi oman yksilöidyn versionsa. Tämähän löytyy pöytäkirjasta. Ed. Aittoniemi, yhdessä sitä huomenna katsomme.

Ed. Alaranta: Arvoisa puhemies! Kun keskustelun loppuvaiheessa heitellään nyt kaikenlaisia mielipiteitä keskustan suuntaan, niin haluan omalta osaltani todeta, ettemmehän me kaikki keskustan kansanedustajat viime vaalikaudella kannattaneet EU-jäsenyyttä. Itsekin istuin puolueen puheenjohtajan Ahon ja toisaalta ryhmäpuheenjohtaja Mattilan kovassa paineessa ja kuitenkin äänestin EU-jäsenyyttä vastaan, koska oman maakuntani äänestäjäkunta oli sitä mieltä.

Keskustelua seuratessa tulee vähän harmillinen olo siksi, että vaikka välikysymys on järeä ase, niin kuin on todettu, ja oppositio käyttää sitä ja aika harkitustikin, niin itse olen ajatellut, että yksi tämän keskustelun tavoite pitäisi kuitenkin olla sovun löytäminen siinä, että me tarvitsemme maataloutta ja maaseutua. Mehän syömme kaikki joka päivä ja mielellään varmaan puhdasta ruokaa. Kun meillä on kaikilla täydet mahat, niin tätä keskustelua on varmaan hyvin helppo käydä. Toivottavasti tämä tilanne ei johda sellaiseen katastrofiin, että meitä pakotetaan jollain muilla konsteilla löytämään sopua maataloudesta. Näyttää, että sopuun ei riitä välikysymys eikä arkkipiispan vetoomus, ei varmaan presidentinkään vetoomus.

Kun keskustelua olen kuunnellut, niin olen miettinyt, auttaisiko siihen yhteinen syyllisyys. Se, että nyt syytetään nykyistä hallitusta kaikesta pahasta, on vain asian yksi puoli. Olen ollut eduskunnassa silloin, kun tehtiin maidon kiintiöjärjestelmää. Ministerinä oli Toivo Yläjärvi ja maatilahallituksen pääjohtajana nykyinen ministeri Hemilä. Meille keskustalaisille oli erittäin vaikeata se, että maataloutta ja maaseutua sillä tavalla rangaistiin, että maidon kiintiöjärjestelmä luotiin. Olemme sittemmin tehneet lakeja, joilla uuden pellon raivaaminen kiellettiin. Kyllä mekin olemme tehneet päätöksiä, jotka ovat olleet vaikeita maatalouden ja maaseudun kannalta, ja niin tekee näköjään nykyinenkin hallitus.

Mutta jos tästä yhteisestä syyllisyydestä voisi kasvaa sellainen hedelmä, että me myönnämme yhdessä tämän maan tarvitsevan maaseutua ja maataloutta ammattina ja teemme sellaisia päätöksiä, että tämä on mahdollista, niin sitten tämä välikysymyskeskustelu puoltaa paikkaansa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys laeiksi siemenkauppalain 2 §:n ja taimiaineistolain 2 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 7/1998 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 2/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan varsinaiseen täysistuntoon.

2) Hallituksen esitys laeiksi tekijänoikeuslain ja rikoslain 49 luvun 1 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 170/1997 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 2/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan varsinaiseen täysistuntoon.

3) Hallituksen esitys laiksi kemikaalilain 8 ja 48 a §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 9/1998 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 4/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan varsinaiseen täysistuntoon.

4) Hallituksen esitys laiksi arvopaperimarkkinalain muuttamisesta sekä muuksi arvopaperikaupan selvitystoimintaa koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys 209/1997 vp
Talousvaliokunnan mietintö 1/1998 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan varsinaiseen täysistuntoon.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava varsinainen täysistunto on huomenna torstaina kello 18, valtioneuvoston kyselytunti huomenna kello 16.30.

Täysistunto lopetetaan kello 23.20.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio